

TOTALREGNSKAP FOR REINDRIFTSNÆRINGEN

Regnskap 2018 og budsjett 2019

RAPPORT NR. 31/2019

17.12.2019

Forord

Mandatet til Økonomisk utvalg for reindriften er gitt ved instruks fastsatt av Landbruksdepartementet 16. juli 1993. Utvalgets oppgave er å fremstille et økonomisk grunnlagsmateriale som danner utgangspunkt for forhandlingene om en næringsavtale mellom staten og reindriftnæringen.

Totalregnskapet for reindriftnæringen, som legges frem i denne rapporten, viser en oversikt over de samlede verdiene som er skapt i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Regnskapet viser altså samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. I tillegg til regnskap for 2018 legger utvalget også frem et budsjett for 2019.

Utvalget har medregnet denne rapporten lagt frem 41 totalregnskap for reindriften siden 1980. Til sammen gir disse regnskapene oversikt over reindriftnæringens økonomi i perioden 1975-2018.

Ved siden av å legge frem materiale som viser det økonomiske resultatet for reindriftnæringen totalt, er det også utvalgets oppgave å gi oversikt over utviklingen for de enkelte reinbeiteområdene. For Finnmarks vedkommende er reinbeiteområdene delt opp i regioner.

I tillegg er det egne kapitler i rapporten som presenterer henholdsvis reindriftnæringens, de langsiktige utviklingstrekkene for reindriften (fra 2009 til 2018), husholdsinntekter for familier som driver reindrift, samt vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene.

Landbruksdirektoratet, avdeling reindrift, er sekretariat for utvalget.

Desember 2019
Lars Johan Rustad

Sammendrag

Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2015-18, og endring fra 2017 til 2018 (1 000 kroner), samt budsjett 2019 (1 000 kroner)

Regnskaps- poster	Regnskapstall				Endring	Budsjett 2019
	2015	2016	2017	2018		
Produksjonsbaserte inntekter:	176 103	173 076	156 702	190 543	33 841	208 224
Kjøtt og biprodukter	153 898	146 398	113 989	122 767	8 778	153 416
Bonus			8 187	3 988	-4 198	6 029
Endring i livdyrverdien	-9 661	-12 660	-6 609	12 879	19 488	-2 130
Binæringsinntekter	7 252	10 510	13 516	13 776	260	13 776
Andre prod.bas. innt. ¹	24 614	28 828	27 620	37 132	9 512	37 132
Statstilskudd:	84 933	103 915	107 205	92 461	-14 745	103 063
Ordinære tilskudd	63 151	81 502	86 154	69 841	-16 313	81 683
Andre tilskudd	14 215	13 141	10 426	12 107	1 681	12 833
Ekstraordinære tilskudd	1 835	1 090	950	342	-608	300
Tilskudd til binæringer	1 443	768	700	481	-219	491
Verdiskapningsprogram	75	1 014	793	281	-512	63
Tiltak mot radioaktivitet	167	-	-	909	909	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	5 491	6 400	8 183	8 501	318	7 695
Erstatninger:	77 062	68 193	75 062	104 006	28 944	82 057
Tap av rein	63 850	61 783	68 501	91 667	23 166	73 620
Arealinngrep	13 212	6 411	6 561	12 339	5 778	8 437
Sum inntekter:	338 099	345 184	338 969	387 010	48 040	393 344
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	188 279	203 845	171 965	175 924	3 959	179 493
Felleskostnader	24 496	32 083	35 419	39 821	4 403	40 629
Kostnader i tamreinlag	10 346	10 747	8 100	8 750	650	8 927
Sum kostnader:	223 121	246 675	215 484	224 495	9 012	229 049
Vederlag til arbeid og kap.	114 978	98 509	123 486	162 514	39 029	164 295
Renter på lånt kapital	12 704	11 324	11 583	11 202	-381	11 254
Vederlag til arbeid og EK						
Totalt (1 000 kr)	102 274	87 185	111 903	151 312	39 409	153 041
Per årsverk (kr)	107 621	95 221	119 172	169 443	50 270	165 450
Per siidaandel (kr)	178 080	151 442	192 273	270 684	78 411	274 760
Sum årsverk	950	916	939	893	-46	925
Antall siidaandeler ²	574	576	582	559	-23	557
<i>Vederlag til arb. og egenkapital eks. erstatninger for arealinngrep</i>						
Totalt (1 000 kr)	89 062	80 774	105 342	138 974	33 632	144 604
Per årsverk (kr)	93 718	88 181	112 185	155 626	43 440	156 329
Per siidaandel (kr)	155 074	140 232	181 000	248 611	67 611	259 612

¹ Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

² Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (20 i 2018) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Totalregnskapet viser en økning i resultatmålene fra 2017 til 2018. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 111,9 mill. kroner i 2017 til 151,3 mill. kroner i 2018 (+ 39,4 mill. kroner). Målt per årsverk øker vederlag til arbeid og egenkapital fra 119 172 kroner i 2017 til 169 443 kroner i 2018, og målt per siidaandel øker vederlag til arbeid og egenkapital fra 192 273 kroner i 2017 til 270 684 kroner i 2018.

Sum produksjonsbaserte inntekter øker fra 156,7 mill. kroner i 2017 til 190,5 mill. kroner i 2018 (+ 33,8 mill. kroner). Det er en økning i kjøttinntektene på 8,8 mill. kroner, og den totale livdyrverdien øker med 19,5 mill. kroner. Økningen i kjøttinntekter fra 2017 til 2018 kom i stor grad som følge av lavt slakteuttak i 2017. En vanskelig vår med nedising av beiter og reduksjon i kalveproduksjon og vinterslakt var årsaken til det lave slakteuttaket i 2017.

Postene andre produksjonsbaserte inntekter øker med 9,5 mill. kroner fra 2017, og posten binæringsinntekter øker med 0,3 mill. kroner.

Sum statstilskudd reduseres fra 107,2 mill. kroner i 2017 til 92,5 mill. kroner i 2018 (- 14,7 mill. kroner). Reduksjonen kan i stor grad knyttes til posten ordinære tilskudd (- 16,3 mill. kroner). Ordinære tilskudd utbetales i stor grad på bakgrunn av slakt året før, og det lave slakteuttaket i 2017 er i hovedsak årsak til reduksjonen i statstilskudd.

Posten andre tilskudd øker med 1,7 mill. kroner og posten tiltak mot radioaktivitet øker med 0,9 mill. kroner i forhold til 2017. De øvrige tilskuddene har kun små endringer.

Erstatningene for tap av rein økes fra 68,5 mill. kroner i 2017 til 91,7 mill. kroner i 2018 (+ 23,2 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep økes fra 6,6 mill. kroner i 2017 til 12,3 mill. kroner i 2018 (+ 5,8 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 339,0 mill. kroner i 2017 til 387,0 mill. kroner i 2018 (+ 48,0 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader øker fra 172,0 mill. kroner i 2017 til 176,0 mill. kroner i 2018 (+ 4,0 mill. kroner) og felleskostnadene økes fra 35,4 mill. kroner i 2017 til 39,8 mill. kroner i 2018 (+ 4,4 mill. kroner). Tamreinlagenes kostnader øker fra 8,1 mill. kroner i 2017 til 8,8 mill. kroner i 2018 (+ 0,7 mill. kroner).

I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 215,5 mill. kroner i 2017 til 224,5 mill. kroner i 2018 (+ 9,0 mill. kroner).

Renter på lånt kapital reduseres fra 11,6 mill. kroner i 2017 til 11,2 mill. kroner i 2018 (- 0,4 mill. kroner).

Rovvilttapene påvirker resultatet av driften i de fleste reinbeiteområdene. Innrapporterte rovvilttap utgjør 85 prosent av de innrapporterte totale tapene av rein i 2018/19 (2016/17: 89 prosent). I 2017/18 ble det utbetalt erstatninger for 31 prosent av de omsøkte rovvilttapene (2016/17: 29 prosent).

Antall siidaandeler i samisk reindrift er redusert med 2 i forhold til 2017 og er på 539. Reintallet økte fra 215 000 i 2017 til 215 500 i 2018 (+ 500 dyr).

Antall årsverk hos tamreinlagene er redusert fra 41 i 2017 til 20 i 2018. Reduksjonen kommer som følge av at årsverk fra og med 2018 baseres på tamreinlagenes egne beregninger. Som en effekt av dette øker vederlag til arbeid og egenkapital hos tamreinlagene fra 345 748 kroner i 2017 til 646 036 kroner i 2018.

Budsjett 2019

Budsjett for 2019 bygger i hovedsak på innrapporterte slaktedata for vinterslakt fra registrerte slakterier, tall fra Animalia, anslag fra slakteriene over hvor mye som forventes slaktet ut året, og regnskapstall per november.

Ut fra de opplysninger man i november satt inne med, vil kjøttinntektene øke på grunn av at man forventer et økt slakteuttak.

Det budsjetteres med en økning i statstilskuddene og en reduksjon i erstatningene. Erstatningsutbetalinger for rein tatt av rovvilt baserer seg på beregnede tall, regnet ut fra et gjennomsnitt av de tre foregående år, på lik linje med beregninger for arealinngrep og øvrig tap av rein i trafikken.

De totale kostnadene og rentekostnadene i 2019 forventes å være på omtrent samme nivå som i 2018, men noe justert for generell prisendring.

Med utgangspunkt i de forutsetningene som ligger til grunn for Økonomisk utvalgs budsjett, er vederlag til arbeid og egenkapital beregnet til 153,0 mill. kroner i 2019. Dette representerer en økning på 1,7 mill. kroner fra 2018.

Čoahkkáigeassu

Boazodoalu oppalašrehketdoalu čoahkkáigeassu áigodagas 2015-18, ja rievdamat 2017 rájes 2018 rádjái (1 000 kr), ja 2019 bušeahtta (1 000 kroner)

Rehketdoallo- poasttat	Rehketdoallologut				Rievdamat	Bušeahtta 2019
	2015	2016	2017	2018		
Buvttadandietnasat:	176 103	173 076	156 702	190 543	33 841	208 224
Biergu ja lassibuktagat	153 898	146 398	113 989	122 767	8 778	153 416
Bonus			8 187	3 988	-4 198	6 029
Ealloárvvu rievdan	-9 661	-12 660	-6 609	12 879	19 488	-2 130
Lassiealáhusdietnasat	7 252	10 510	13 516	13 776	260	13 776
Eará buvttadandietnasat ¹	24 614	28 828	27 620	37 132	9 512	37 132
Stáhtadoarjagat:	84 933	103 915	107 205	92 461	-14 745	103 063
Dábálaš doarjagat	63 151	81 502	86 154	69 841	-16 313	81 683
Eará doarjagat	14 215	13 141	10 426	12 107	1 681	12 833
Erenoamášdoarjagat	1 835	1 090	950	342	-608	300
Lassiealáhusdoarjagat	1 443	768	700	481	-219	491
Árvoháhkoprográmma	75	1 014	793	281	-512	63
Doaibmabijut rádioakt.vuostá	167	-	-	909	909	-
Doaibmabijut riidoeast. borasp.	5 491	6 400	8 183	8 501	318	7 695
Buhtadusat:	77 062	68 193	75 062	104 006	28 944	82 057
Boazomassimat	63 850	61 783	68 501	91 667	23 166	73 620
Areálasisabahkkemat	13 212	6 411	6 561	12 339	5 778	8 437
Supmi sisaboadut:	338 099	345 184	338 969	387 010	48 040	393 344
Golut:						
Siidaosiid golut	188 279	203 845	171 965	175 924	3 959	179 493
Oktasašgolut	24 496	32 083	35 419	39 821	4 403	40 629
Boazoserviid golut	10 346	10 747	8 100	8 750	650	8 927
Supmi golut:	223 121	246 675	215 484	224 495	9 012	229 049
Barggu ja kap. buhtadus	114 978	98 509	123 486	162 514	39 029	164 295
Luoikkahuvvon kapitála reanttut	12 704	11 324	11 583	11 202	-381	11 254
Barggu ja iežaskap. buhtadus						
Oktiibuot (1 000 kr)	102 274	87 185	111 903	151 312	39 409	153 041
Guđege jahked. nammii (kr)	107 621	95 221	119 172	169 443	50 270	165 450
Guđege siidaoasi nammii (kr)	178 080	151 442	192 273	270 684	78 411	274 760
Jahkedoaimmaid submi	950	916	939	893	-46	925
Galle ovttaskas siidaoasi ²	574	576	582	559	-23	557
<i>Buhtadus barggu ja iežaskapitála ovddas, earret buhtadusat areálasisabahkkemiid ovddas</i>						
Oktiibuot (1 000 kr)	89 062	80 774	105 342	138 974	33 632	144 604
Guđege jahked. nammii (kr)	93 718	88 181	112 185	155 626	43 440	156 329
Guđege siidaoasi nammii (kr)	155 074	140 232	181 000	248 611	67 611	259 612

¹ Poasta sisttisoallá bargodietnasiid, láigodietnasiid ja eará doaibmadietnasiid.

² Boazoserviid jahkedoaimmat (20 jagis 2018) leat mielde sámi boazodoalu siidaosiid logus.

Oppalašrehketdoallu čájeha ahte boadusmihtut lassánit 2017 rájes 2018 rádjái. Buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas lassána 111,9 milj. ruvnnos 2017:s 151,3 milj ruvdnui 2018:s (+ 39,4 milj. ruvnno). Go mihtida ovttaskas jahkedoaimmaid mielde, de lassána buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 119 172 ruvnnos 2017:s 169 443 ruvdnui 2018:s, ja go mihtida ovttaskas siidaosiid mielde, de lassána buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 192 273 ruvnnos 2017:s 270 684 ruvdnui 2018:s.

Buvttadandietnasiid supmi lassána 156,7 milj ruvnnos 2017:s 190,5 milj. ruvdnui 2018:s (+ 33,8 milj ruvnno). Biergodietnasat leat lassánan 8,8 milj. ruvnnuin, ja ealu árvu lea buorránan 19,5 milj. ruvnnuin. Biergodietnasiid lassáneapmi 2017 rájes 2018 rádjái bohtá buoremuddui das go 2017 njuovvanhivvodat lei vuollin. Váttis gidđa lásahuvvon guohtumiiguin ja unnon miessebuvttademiin ja dálvenjuovvamiin ledje 2017 vuollegis njuovvanhivvodaga sivvan.

Poasta Eará buvttadandietnasat lea lassánan 9,5 milj. ruvnnuin 2017 rájes, ja poasta Lassiealáhusdietnasat lassána 0,3 milj. ruvnnuin.

Stáhtadoarjagiid submi njiedjá 107,2 milj. ruvnnos 2017:s 92,5 milj. ruvdnui 2018:s (- 14,7 milj. ruvnno). Njiedjan čadno erenoamážit Dábálaš doarjagat-postii (- 16,3 milj. ruvnno). Dábálaš doarjagat máksojuvvojit vuosttažettiin ovddit jagi njuovvama vuodul, ja vuollegis njuovvanhivvodat 2017:s leat váldosivvan stáhtadoarjaga unnumii.

Poasta Eará doarjagat lassána 1,7 milj. ruvnnuin ja poasta Doaibmabijut rádíoaktivitehta vuostá lassána 0,9 milj. ruvnnuin 2017 ektui. Eará doarjjapoasttain leat dušše smávit rievdadusat.

Boazomassimiid buhtadusat lassánedje 68,5 milj. ruvnnos 2017:s 91,7 milj. ruvdnui 2018:s (+ 23,2 milj. ruvnno), ja areálasisabahkkemiid buhtadusat lassánit 6,6 milj. ruvnnos 2017:s 12,3 milj. ruvdnui 2018:s (+ 5,8 milj. ruvnno).

Oppalaččat leat oppalaš dietnasat lassánan 339,0 milj. ruvnnos 2017:s 387,0 milj. ruvdnui 2018:s (+ 48,0 milj. ruvnno).

Siidaosiid golut lassánit 172,0 milj. ruvnnos 2017:s 176,0 milj. ruvdnui 2018:s (+ 4,0 milj. ruvnno) ja oktasašgolut lassánit 35,4 milj. ruvnnos 2017:s 39,8 milj. ruvdnui 2018:s (+ 4,4 milj. ruvnno). Boazoservviid golut lassánit 8,1 milj. ruvnnos 2017:s 8,8 milj. ruvdnui 2018:s (+ 0,7 milj. ruvnno).

Oktiibuot mearkkaša dát ahte ollislaš golut lassánit 215,5 milj. ruvnnos 2017:s 224,5 milj. ruvdnui 2018:s (+ 9,0 milj. ruvnno).

Reanttut luoikkahuvvon kapitála dáfus njidjet 11,6 milj. ruvnnos 2017:s 11,2 milj. ruvdnui 2018:s (- 0,4 milj. ruvnno).

Boraspirevahágiin lea stuora mearkkašupmi doaimma bohtosiidda eanas boazodoalloguovlluin. Dieđihuvvon boraspirevaháгат dahket 85 proseantta oppalaš dieđihuvvon boazomassimiin 2018/19:s (2016/17: 89 proseantta). Leat máksojuvvon buhtadusat 31 proseantta ovddas 2017/18 dieđihuvvon boraspirevahágiin (2016/17: 29 proseantta).

Siidaosiid lohku sámi boazodoalus lea njiedjan 2 doaluin 2017 ektui ja lea dál 539. Boazolohku lassánii 215 000 bohccos 2017:s 215 500 bohccui 2018:s (+ 500 bohcco).

Jahkedoaimmaid lohku boazoservviin lea niedjan 41 jahkedoaimmas 2017:s 20 jahkedoibmii 2018:s. Njiedjan boahtá das go jahkedoaimmat 2018 rájes vuodustuvvojit boazoservviid iežaset meroštallamiid vuodul. Beaktun dás lassána buhtadus barggu ja iežaskapitála ovddas boazoservviin 345 748 ruvnnos 2017:s 646 036 ruvdnui 2018:s.

2019 bušeahtta

2019 bušeahtta lea vuosttažettiin ráhkaduvvon raporterejuvvon njuovvandieđuid vuodul maid registrerejuvvon njuovahagat leat dieđihan dálvenjuovvamiid hárrái, Animalia loguid vuodul, njuovahagaid árvoštallamiid vuodul das man olu jáhkket njuovvat jagi loahpageahčái ja skábmamánu rehketdoalloguid vuodul.

Daid dieđuid vuodul mat ledje skábmamánu, bohtet biergodietnasat lassánit danne go vurdojuvvo ahte njuovvanhivvodat lassána.

Bušetterejuvvo ahte stáhtadoarjagat lassánit ja buhtadusat njidjet. Buhtadusmáksimat bohccuid ovddas mat goddojit boraspiriide leat meroštallojuvvon golmma ovddit jagi gaskamearálaš loguid vuodul, seamma ládje go meroštallamat areálasabahkkemiid ja eará boazomassimiid hárrái johtolaga geažil.

Ollislaš golut ja reantogolut vurdojuvvojit sullii seamma dásis 2019:s go 2018:s, muhto veaháš haddegoargnuma heivehemiin.

Daid eavttuid mielde mat leat Ekonomaláš lávdegotti bušeahtas vuodđun, árvoštallojuvvo buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 153,0 milj ruvdnui 2019:s. Dat dahká 1,7 milj ruvno lassáneami 2018 rájes.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
Čoahkkáigeassu	5
Innhold	8
1. Økonomisk utvalg	10
1.1 Mandat	10
1.2 Medlemmer og sekretariat	10
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	12
2.1 Reindriftspolitiske mål	12
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	13
3. Grunnlag og forutsetninger	15
3.1 Prinsipper	15
3.2 Materiale og metode	15
4. Totalregnskap 2018 og budsjett 2019	23
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	23
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
4.3 Erstatninger	44
4.4 Kostnader	48
4.5 Kapitalforhold	57
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	60
4.7 Sammendrag av totalregnskapet	61
4.8 Budsjett 2019	69
Tilleggsinformasjon	74
5. Nærmere om reindriftsavtalen	75
5.1 Innledning	75
5.2 Reindriftsavtalen 2019/2020.....	76
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme	77
5.4 Reindriftens utviklingsfond	79
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	83
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	93
6.1 Kjøttinntekter.....	93
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	97
6.3 Rovvilt	99
6.4 Erstatninger.....	102
6.5 Kostnader.....	103
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital	105
6.7 Markedsforhold	107
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	112
7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen.....	112
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	115
8. Vurderinger av materialet	129
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	129
8.2 Generelle vurderinger	155
Vedlegg	158
1. Tabeller	158

2. Tabelloversikt	161
3. Figuroversikt.....	164
4. Kart over reinbeiteområdene	169
5. Ordforklaringer.....	172

1. Økonomisk utvalg

1.1 Mandat

Ifølge hovedavtalen for reindriftsnæringen mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruksdepartementet av 26. februar 1993, skal det føres forhandlinger om en løpende reindriftsavtale. Landbruksdepartementet har 16. juli 1993, i medhold av hovedavtalen, fastsatt nærmere instruks for Økonomisk utvalg for reindriften. Utvalgets mandat fremgår av instruksens § 1, der det heter:

”Utvalget skal legge frem et økonomisk grunnlagsmateriale for reindriften som utgangspunkt for forhandlingene mellom staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen ved Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om en næringsavtale for reindriften.

Utvalget har ansvaret for å fremskaffe nødvendige opplysninger, og tilrettelegge materialet for avtalepartene. Materialet skal gi en oversikt over den økonomiske situasjonen i næringen, herunder hovedtrekk i utviklingen, både for den enkelte driftsenhet, distrikter, tamreinlag, områder og for næringen som helhet.”

1.2 Medlemmer og sekretariat

Partene oppnevner to medlemmer hver til utvalget. Landbruks- og matdepartementet oppnevner i tillegg en leder etter samråd med NRL. Funksjonstiden er 4 år. Økonomisk utvalg ble første gang oppnevnt i januar 1977.

Økonomisk utvalg har følgende sammensetning for perioden 2018-2021:

- Lars Johan Rustad (leder), avdelingsleder, Norsk institutt for bioøkonomi
- Marit Meløy, prosjektleder, Karasjøk kommune
- Katarina Påve Gaup, reineier, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Morten Floor, avdelingsdirektør, Landbruks- og matdepartementet (til og med 26. august 2019), Gina Grøtte Skarland, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet (fra og med 26. august 2019)
- Per Mathis Oskal, reineier, Norske Reindriftsamers Landsforbund

Varamedlemmer:

- Per John Anti, reineier, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Gina Grøtte Skarland, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet (til og med 26. august 2019), Silje Trollstøl, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet (fra og med 26. august 2019)

Landbruksdirektoratet er sekretariat for utvalget.

1.3 Utvalgets arbeid

Utvalgets oppgave er å legge frem et materiale som viser det samlede økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt og regionalt. I tillegg skal utvalget beregne det økonomiske resultatet og utviklingen for de enkelte reinbeiteområder. For Finnmarks vedkommende er reinbeiteområdene delt opp i regioner.

Rapporten inneholder også egne kapitler som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2009 til 2018, husholdsinntekter for reindriftsfamilier, samt utviklingstrekk for de enkelte reinbeiteområdene.

2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken

De reindriftspolitiske målene bygger i dag i hovedsak på St.meld. nr. 28 (1991-1992) – *En bærekraftig reindrift*, Meld. St. nr. 9 (2011-2012) *Velkommen til bords* og Meld. St. nr. 32 (2016-2017) *Reindrift - Lang tradisjon – unike muligheter*. De økonomiske virkemidlene fremgår av de årlige reindriftsavtalene, mens de juridiske virkemidlene er gitt i Lov om reindrift (reindriftsloven) av 15. juni 2007 nr. 40.

2.1 Reindriftspolitiske mål

Den 5. april 2017 la regjeringen frem Melding til Stortinget nr. 32 *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*. Denne stortingsmeldingen om reindriftspolitikken er den første meldingen om reindrift på 25 år. Fram til meldingen ble behandlet i Stortinget var det St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift*, og Innst. S. nr. 167 (1991-1992) som trakk opp målene og retningslinjer for reindriftspolitikken.

I den nye meldingen vises det til at økologisk bærekraftig drift og økt produksjon danner grunnlaget for de unike mulighetene i reindriften. I meldingen presenteres strategier og tiltak for at næringen bedre skal kunne utnytte sitt potensiale i en rasjonell og markedsorientert retning. Reindriftens inntekter skal i størst mulig grad skapes ved å selge etterspurte produkter og tjenester til markedet. Dette vil sikre grunnlaget for den unike næringen og kulturbæreren som reindriften er. Dette er hovedbudskapet i meldingen.

Delmålene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift som ble fastsatt gjennom Stortingets behandling av St. meld. nr. 28 (1991-1992) er videreført i den nye meldingen. Imidlertid tydeliggjøres prioriteringen av økologisk bærekraft, og det understrekes at økologisk bærekraft er en grunnleggende forutsetning for å ivareta reindriftskulturen framover, og for utvikling av næringen og potensialet for økt lønnsomhet.

Ved behandling av meldingen gav Stortinget i all hovedsak sin tilslutning til de tiltakene som var foreslått i meldingen. Flertallet var enige med regjeringen om at det er behov for å endre formålsparagrafen i reindriftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres. De mente at det er viktig at det i tillegg gjennomføres et arbeid med å definere innholdet i de tre delmålene økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Videre var flertallet positive til forslaget om å innføre obligatorisk individmerking av rein, men det ble påpekt at en elektronisk individmerking ikke må erstatte den tradisjonelle øremerkingen. Stortingets flertall var også positive til en offentliggjøring av siidaandelens reintall internt i næringen. I oppfølging av meldingen i 2019 kom regjeringen til at man ikke fremmer forslag om å endre formålsparagrafen til å tydeliggjøre økologisk bærekraft.

Når det gjelder dyrevelferd og tap støtter flertallet regjeringens tiltak for å hindre spredning av sykdommen Chronic Wasting Disease (CWD). Videre påpekte flertallet at det må sikres erstatningsfôr i år med vanskelige beiteforhold. Når det gjelder tap av rein til rovvilt ba flertallet om at det gjøres en ny gjennomgang av rovdyr- og beiteprioriterte områder. Flertallet understreket at tilfeller av rovdyr tap må begrenses og erstattes fullt ut når det forekommer.

Med dette som utgangspunkt ba flertallet regjeringen om raskt å bidra til at rovdyr- og rovfuglproblemenes reduseres i et samspill mellom myndigheter og næringen.

Tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at reindriftsnæringen skal få økt sin produksjon og lønnsomhet. Komiteens flertall støtter at det prioriteres midler over reindriftsavtalen til forskningsprosjekter for mer kunnskap om ulike arealinngrepers innvirkning på reindriften. Flertallet finner det positivt at det jobbes aktivt for å bygge opp kompetanse hos reinbeitedistriktene om plan- og bygningsloven, samt at det bygges opp kompetanse om reindrift og reindriftsrettigheter hos fylkeskommuner og kommuner. Flertallet var også positive til videreføring av arbeidet med å få helhetlige og dynamiske kart over reindriften arealbruk, og viste til at disse kartene vil være konfliktforebyggende og gi forutsigbarhet.

2.2 Reindriftspolitiske virkemidler

Reindriften er regulert gjennom reindriftsloven av 15. juni 2007. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette innebærer at reindriftenes rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom loven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk med videre. I reindriftsloven legges det opp til en større grad av egenforvaltning av interne forhold i reindriftsnæringen enn hva som har vært tilfelle tidligere. Det arbeidsmessige fellesskapet siida utgjør et viktig element i bestemmelsene om intern organisering.

Formålet med reindriftsloven (§ 1) er å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse målene skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsnivå i samsvar med Grunnlovens § 108 og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Loven skal videre bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftenes viktigste ressursgrunnlag.

Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene. Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene i de områder der reindrift foregår. Det påpekes for øvrig at det er en rekke juridiske styringsverktøy ved siden av reindriftsloven som har betydning for reindriften. Herunder nevnes plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, energiloven, fjelloven og Finnmarksloven.

Historisk har man omtalt reindriftsretten som en kollektiv rett. Dette innebærer at det er samene som har ervervet en rett til å drive reindrift på de arealer hvor det fra gammelt av har vært utøvet slik bruk. Det er reindriftsamene som etnisk gruppe som er bærere av denne rettigheten, og ikke enkeltpersoner eller mindre grupperinger innenfor dette kollektivet. Den enkelte har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter som nyter særskilt vern internt. Dette utgangspunktet vil i dag måtte nyanseres. I den senere tid har det innenfor reindriftsretten skjedd en relativt stor rettsutvikling knyttet til rettigheter. Både rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindriften og arbeidet frem mot en ny lov viser klart at

siidaer kan etablere særskilte rettigheter over den grunn de disponerer. Reindrifftsloven har en rekke bestemmelser som klargjør og fremhever at det skal tas hensyn til etablerte rettigheter.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 den gjeldende hovedavtalen for reindrift (St.prp. nr. 66 (1992-1993)), og ga Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsneringen. Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste operative redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. Gjennom reindrifftsavtalen bestemmes bruken av de *økonomiske virkemidlene*, blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser. Dette skal bidra til at utviklingen går i retning av de målene som Stortinget har fastsatt.

Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale av reindrifftsavtalen.

Ut over de nevnte virkemidlene viser Økonomisk utvalg også til gjeldende konsultasjonsavtale mellom statlige myndigheter og Sametinget. Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som angår dem. Denne retten er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige saker, artikkel 6. Konvensjonen ble ratifisert av Norge 19. juni 1990. I «Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget» er det fastsatt nærmere prosedyrer for hvordan konsultasjonene med Sametinget skal foregå. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Statlige myndigheter kan også ifølge denne avtalen ha en plikt til å konsultere med andre samiske interesser i tillegg til Sametinget. Dette gjelder særlig i saker som direkte berører samiske næringer, slik som reindrifften, og kan blant annet være i forbindelse med utarbeidelse av verneplaner, etablering av energiltak, samt ved leting og utvinning av mineraler innenfor reinbeiteområdene. Konsultasjoner med reindrifften vil blant annet bidra til å få frem nødvendig kunnskap om hvordan slike tiltak vil virke inn på reindrifften.

3. Grunnlag og forutsetninger

3.1 Prinsipper

Totalregnskapet for reindriften viser en oversikt over verdiene som skapes i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Kalenderåret er utgangspunkt for beregningene. På grunn av ulik periodisering er opplysninger om slakteuttak i totalregnskapet ikke direkte sammenlignbare med tilsvarende opplysninger i ressursregnskap for reindriftsnæringen, som tar utgangspunkt i driftsår.

Publikasjonen er inndelt i åtte kapitler. I hovedoversikten i kapittel 4 er regnskap for 2018 sammenlignet med regnskapene for de fire foregående år. Budsjett for 2019 presenteres i kapittel 4.8. Kapittel 5 omhandler reindriftsavtalen, med spesiell vekt på tilskuddsordningene. I kapittel 6 presenteres langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2009 til 2018. Kapittel 7 omhandler husholdsinntekter og strukturelle forhold, mens kapittel 8 gir en vurdering av utviklingen både totalt og i de ulike reinbeiteområdene – i hovedsak på bakgrunn av nøkkeltall fra kapitlene 4, 6 og 7.

Næringens kjøttinntekter omfatter førstehåndssalg og hjemmeforbruk av ikke foredlede produkter av rein slik som kjøtt, innmat, skinn, gápmasat og gevir. Inntektene korrigeres for endringer i den samlede livdyrverdien. I tillegg til inntektene fra salg av ikke foredlede reinprodukter, er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger med på inntektssiden i totalregnskapet.

På kostnadssiden inngår næringens bruk av varer og tjenester fra andre sektorer. Posten er inndelt i siidaandelens kostnader, distriktenes kostnader (felleskostnader) og kostnader i tamreinlag.

Resultatmålet som beregnes viser vederlag til arbeid og kapital. Arbeid består av næringsutøvernes egen arbeidskraft og leid arbeid. Utgifter til leid arbeid tas derfor ikke med under kostnader. Ved å gjøre fradrag for renter på lånt kapital, fremkommer vederlag til arbeid og egenkapital. Resultatet beregnes samlet for næringen, per årsverk og per siidaandel.

Som hovedregel er alle beregninger som ligger til grunn for fremstillingen gjort uten forkortelser og med flere desimaler enn det som fremkommer i tabellene. Dette innebærer at det i enkelte tabeller ikke er nøyaktig samsvar mellom del- og totalsummer. Totaltallene er basert på originaldata og er således korrekte.

3.2 Materiale og metode

Generelt

Gruppering av tallmaterialet

Datamaterialet er i hovedsak gruppert etter reinbeiteområder. Selv om Polmak/Varanger ikke er et ensartet område har en på bakgrunn av ulike driftsforhold valgt å splitte Øst-Finnmark reinbeiteområde inn i Polmak/Varanger og Karasjok. Delingen er først og fremst begrunnet

med et ønske om å skille ut Karasjok, slik at dette området kan sammenlignes med Vest-Finnmark reinbeiteområde. Fra og med 2006 til og med 2015 er resultatene fra Karasjok splittet opp i to soner: Karasjok øst og Karasjok vest, resultatene fra Vest-Finnmark er delt opp i tre soner: Kautokeino øst, Kautokeino midt og Kautokeino vest. Denne splittingen er blant annet gjort i kapittel 4 og kapittel 5.5. Årsaken til dette er ønske om å fremstille sammenlignbare resultater over tid i allerede eksisterende soner innenfor disse områdene som er store og har ulike driftsformer.

Tidsangivelse

Datamaterialet i totalregnskapet er i hovedsak knyttet til kalenderår, men tallmateriale som er hentet fra reineiernes melding om reindrift gjelder for driftsåret. Et driftsår varer fra 1. april (inngående beholdning) til 31. mars påfølgende år (utgående beholdning). I totalregnskapet brukes foregående driftsårs korrigerede utgående beholdning som utgangspunkt når det gjelder fastsettelse av antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret. Dette betyr at antall aktive siidaandeler og korrigert reintall per 31. mars i driftsåret 2017/18 gir henholdsvis antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret 2018.

Produksjonsbaserte inntekter

Priser

I utarbeidelsen av totalregnskapet har det tidligere vært bruttopris fra slakteriene som ble lagt til grunn for beregning av kjøttinntektene. Slakteriene skal rapportere månedlig til Landbruksdirektoratet, og rapporten skal blant annet inneholde brutto- og nettopris per skrott.

Årsaken til at totalregnskapet baserte seg på bruttopris, var at slakte- og eventuelt fraktkostnadene ble ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag til arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Bruttopris består dermed av netto skrottopris med tillegg av slakte- og eventuelle fraktekostnader, eksklusiv merverdiavgift. Nettoprisen er kun skrottopris eksklusiv merverdiavgift.

Fra og med avtaleåret 2016/2017 ble vilkår for beregning av produksjonspremie presisert. Fra og med dette driftsåret er frakt- og slaktekostnader ikke inkludert i den næringspliktige inntekten, og da heller ikke i beregning av produksjonspremien. Dette betyr også at slakteriene endret sine avregningsmetoder til ikke å inkludere slakte- og fraktekostnadene i avregningsbilag til reineierne.

Reineiernes kostnader knyttet til slaktingen fremkommer ikke lengre som en del av næringens totale kostnader. Det blir derfor ikke korrekt å fortsette med beregning av bruttopriser når man ikke har slaktekostnader å trekke fra. Dette gjør at kjøttpriser og -inntekter, fra og med kalenderåret 2016, er beregnet ut fra nettopris. I prinsippet skal det totale vederlaget være upåvirket og dermed sammenlignbart med tidligere år, men fra og med 2016 er det et brudd i både inntekts- og kostnadsseriene.

Det er også brudd i inntekts- og kostnadsseriene mellom 2008 og 2009. Dette fordi rapporteringene fra slakteriene hadde flere feil i årene 2006–2009.

Kjøttinntekter

Ut fra de data Økonomisk utvalg har tilgang til, er det ikke mulig å skille ut inntekter fra kjøtt og inntekter fra biprodukter fra de totale kjøttinntektene. Med begrepet biprodukter menes andre produkter fra rein slik som horn, skinn, hjerte, lever og blod. Dette innebærer at betegnelsen kjøttinntekter omfatter inntektene av kjøtt og biprodukter til sammen.

Slakterapporter fra registrerte slakteribedrifter danner grunnlag for beregning av offentlig godkjente slakt. Rapportene importeres inn i Landbruksdirektoratets databasesystem, og herfra genereres all informasjon til tabeller som baserer seg på vekt, pris, alder og kjønn i totalregnskapet.

Utgangspunktet for beregning av privat forbruk og omsetning var frem til 2015 satt til 20 dyr per siidaandel. For tamreinlagene var privat forbruk og omsetning satt til 50 dyr. Fra og med regnskapsåret 2015 gikk man over til å benytte det reelle tallet for privat uttak, da endringer i datasystemet har gjort dette mulig. Tallene hentes fra melding om reindrift. Privat forbruk og omsetning regnes å ha samme verdi per kg som slakt (voksne dyr) ved registrerte slakterier. Det beregnes gjennomsnittspris ved å dele den totale prisen i det enkelte reinbeiteområde på områdets totale kvantum.

Bonus fra slakterier er også en del av reineiers inntekter. Bonus utbetalt i 2018 er basert på slakt i 2017. Bonus er hovedsakelig ikke med som kjøttinntekter i tabeller og figurer, men er med i sammendragstabeller/-figurer i sammendraget, delkapittel 4.7 og 4.8, samt i kapittel 8.

Endring i den samlede livdyrverdien

Ved å korrigere kjøttinntektene for endringer i den samlede livdyrverdien, fremkommer næringens produksjonsinntekter. Endringer i livdyrverdien er et uttrykk for verdien av bestandsendringer, det vil si endringer i reintall, flokksammensetning og dyreverdi, i løpet av en periode. Siden kalenderåret er utgangspunkt for beregningene i totalregnskapet, er det verdien av endringene i den totale livdyrverdien fra 1. januar til 31. desember som er interessant.

Reintall per 1. januar 2018 beregnes på grunnlag av korrigert reintall per 31. mars 2018 (korrigert utgående beholdning i driftsåret 2017/2018) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2018. Reintall per 31. desember 2018 estimeres med utgangspunkt i beregnet korrigert reintall per 31. mars 2019 (beregnet korrigert utgående beholdning i driftsåret 2018/2019) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2019. Endringer i antall og vekt for voksen rein og kalv beregnes separat.

Reintallet per 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og på grunn av forskyvning i slaktetidspunkt. Bestandsendringer fra 1. januar til 31. desember i kalenderåret verdsettes til full slakteverdi. Verdiøkning inntektsføres, mens verdinedgang føres til fradrag. Verdiendringer som følge av endret prisnivå påvirker ikke inntektsnivået, da det tas utgangspunkt i samme pris for inngående og utgående beholdning.

Binæringsinntekter

Binæringsinntektene omfatter inntekter fra duodji og utmarksnæringer, og er en integrert del av den samiske reindriftsøkonomien. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring av disse inntektene. Tallene hentes fra siidaandelsinnehavers næringsoppgavene.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Posten ”Andre produksjonsbaserte inntekter” omfatter leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Tallene hentes fra næringsoppgavene.

Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Tilskudd med inntektsvirkning for reindriftsnæringen er med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Posten er inndelt i direkte tilskudd, andre tilskudd og ekstraordinære tilskudd.

De direkte tilskuddene gjennom sammenligningsperioden omfatter distriktstilskudd, produksjonspremie, særskilt driftstilskudd til ungdom, særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel (fra og med 2020), etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd (til og med 2011), ektefelle- og samboertillegg, samt særskilt tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark (fra og med 2010 til og med 2012). Det ordinære driftstilskuddet ble avviklet i avtaleåret 2014/2015.

Andre tilskudd gjennom sammenligningsperioden omfatter tilskudd til investeringer (gjerder, bygninger og anlegg), pramming/transport, utdanningsstipend, fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, tilskudd til feltbarnehage, tilskudd til innløsning av siidaandeler og ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak. Enkelte av tilskuddene er avviklet, men tas med i oversikten fordi det i tabellene framkommer tall knyttet til postene.

Posten ekstraordinære tilskudd har rommet ulike ordninger over tid. Eksempler i denne sammenheng er tap ved ulykker og tilskudd til implementering av bruksregler.

Tilskudd til tilleggsnæringer

Sametinget gir tilskudd til næringsutvikling og tilleggsnæringer til reindrift. Et av de prioriterte områdene er å øke omsetningen av lokalmat og videreforedling av lokalmat. Sametinget har også en særskilt satsning på samisk reiseliv og samiske kultur næringer.

Sametinget har en egen næringsavtale for duodji, som trådte i kraft 1. januar 2006. Over denne avtalen kan Sametinget gi støtte til blant annet til etablererstilskudd, investeringstilskudd og andre utviklingstiltak. Merkevarerbygging innenfor duodjinæringen er særlig prioritert.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning, tidligere Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat, ble fra 1. januar 2015 utvidet til også å inkludere Reinprogrammet. Reinprogrammet ble gjort operativt fra høsten 2012. Programmet avløste da det tidligere VSP rein. Programmet skal være tilpasset bedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter, inngå.

Tiltak mot radioaktivitet

Etter Tsjernobyl-ulykken ble det satt i verk tiltak for å holde reindriftsutøverne økonomisk skadesløse. For å få tatt ut slaktedyrene når radioaktiviteten er lavest, og før det er nødvendig å sette inn mer kostnadskrevende tiltak som fôring eller kassasjon, gis det kompensasjon for vekttap og merkostnader ved tidlig- og fremskyndet slakting. Det gis også tilskudd til nedfôring av slaktedyrene. Refusjoner i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i verdien av kjøtt og biprodukter. Fra og med avtaleåret 2015/2016 ble det innført en grenseverdi på 3000Bq/kg reinkjøtt i målt radioaktivitetsnivå fra et representativt utvalg rein for at kompensasjon skal kunne innvilges. Kostnader for reinbeitedistrikter og reineiere er inkludert i næringens totale kostnader. Økt arbeidsforbruk og eventuelle inntektsvirkninger som følge av dette er inkludert, men ikke spesifisert. Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet er med som egen post under statstilskudd.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr. 15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. De fylkesvise rovviltutvalgene ble med bakgrunn i dette erstattet av rovviltnemnder i hver region. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt, har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region. Nærmere om regioninndeling og bestandsmål finnes i rovviltforskriften.

De regionale rovviltnemndene forvalter i dag midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt. Bruken av midlene skal følge fastsatt forskrift om tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Formålet med tilskuddordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr. For at tilskuddene skal kunne gis, må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og skadeforebyggende effekt. De enkelte søknadene behandles av Fylkesmannen og midlene utbetales derfra. Det er dermed fylkesmannen som er vår kilde til tabellene i publikasjonen. Tilskudd til tiltak ytes både forskuddsvis etter søknad og etterskuddsvis etter mottakers dokumenterte forbruk.

Erstatninger

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordningene som er med i totalregnskapet er erstatninger fra Miljødirektoratet ved rovvilttap, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil.

Erstatningsbeløpene for rein drept av bil beregnes med utgangspunkt i erstatningssatsene fra Miljødirektoratet og innrapporterte trafikktap fra melding om reindrift – fratrukket det antall rein som er drept av tog og erstattet av Jernbaneverket. Årsaken til at erstatningssatsene fra Miljødirektoratet legges til grunn, er at forsikringsselskapene og Jernbaneverket oppgir at de bruker disse satsene ved beregning av erstatningsbeløp.

Erstatninger for arealinngrep anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader, og beregnes ut fra regnskaper for reinbeitedistrikter og reindriftsfond. Disse erstatningene inntektsføres i en egen post som omfatter årlige erstatninger og engangserstatninger. I de tilfeller der distrikter ikke søker tilskudd får vi ikke inn distriktsregnskap.

Kostnader

Fra og med 2016 er det en endring i beregningene av de totale kostnadene. Dette har sammenheng med presisering av vilkår for produksjonspremie og endring av slakterienes avregninger til reineier. Kostnadene knyttet til frakt- og slakt inkluderes ikke lengre i den næringspliktige inntekten, og framkommer ikke som inntekt på selvangivelser og næringsoppgaver. Slaktekostnadene framkom til og med 2015 som en del av de totale kostnadene. På lik linje med inntektsberegningene, som av samme årsak er endret fra og med 2016, er slaktekostnadene ikke lengre inkludert i kostnadene.

Siidaandelens kostnader

Fra og med 2009 er alle innleverte næringsoppgaver lagt til grunn for beregninger av siidaandelens kostnader. Det gjøres en forholdsmessig endring av kostnadene ut fra antall innleverte næringsoppgaver. Tidligere ble kostnadene beregnet ut fra et utvalg av næringsoppgaver og selvangivelser. Systemendringer og andre metoder for dataoverføringer har derimot muliggjort et bredere informasjonsgrunnlag.

Felleskostnader

Felleskostnader beregnes på grunnlag av regnskaper fra reinbeitedistrikter og reindriftsfond. For distrikter der regnskap mangler, beregnes totaltallene med utgangspunkt i gjennomsnittskostnader per rein i de øvrige distriktene, og antall rein i de distriktene der regnskap mangler.

I tillegg til distrikts- og fondskostnadene er overføringer i forbindelse med pramming av rein tatt med under felleskostnadene.

Tamreinlagenes kostnader

Tamreinlagenes kostnader beregnes med utgangspunkt i samtlige lags regnskaper. Som ellers i totalregnskapet holdes lønnsutgiftene utenfor. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene til gjeterer er en betydelig kostnadspost.

Kapitalforhold

Reindriftsnæringens kapital domineres av en hovedverdi, reinen. Balanseverdi beregnes med utgangspunkt i reintall, flokks sammensetning og livdyrverdi. Sistnevnte beregnes på grunnlag av gjennomsnittlige priser og slaktevekter.

Andre eiendeler (balanseverdi på driftsbygninger, private reindriftsanlegg og maskinelle hjelpemidler) og gjeld beregnes på grunnlag av næringsoppgavene. Som gjeld regnes siidaandelens lån, avbetalingsgjeld og skyldig merverdi- og arbeidsgiveravgift. Kapitalberegningene omfatter ikke eiendeler og gjeld i reinbeitedistrikter, eller i private og offentlige fond.

Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger

Sammendrag av totalregnskapet viser sum inntekter, sum kostnader, renter på lånt kapital, antall siidaandeler og antall årsverk. Det beregnes vederlag til arbeid og kapital, og vederlag til arbeid og egenkapital. Disse resultatmålene beregnes både totalt, per siidaandel og per årsverk. Renter på lånt kapital omfatter både næringsgjeld og privatgjeld i siidaandelene.

En arbeidstidsundersøkelse ble igangsatt i 2012 og ferdigstilt i 2013. Undersøkelsen bygde på et spørreskjema som ble sendt ut til alle siidaandelsledere. I spørreskjemaet ble innehaverne bedt om å anslå arbeidsinnsatsen til seg selv, familie og andre som bidro med arbeidskraft i siste driftsår. Svarprosenten var liten, men var større enn ved forrige undersøkelse, som ble gjennomført i 1989, og representerte på en bedre måte hele reindriften. Beregningen tok hensyn til innehavers kjønn og alder, antall reineiere i siidaandelen og reinbeiteområde.

Datagrunnlaget ga også mulighet for å beregne kvinners arbeidsinnsats i reindriften. Beregningen baserte seg på kvinnelige innehavere, felles siidaandeler og kvinnelige ektefeller/samboere. Kvinneandelen blant øvrige medlemmer ble ikke iberegnet. Dette tilsa at den reelle andelen av kvinners totale arbeidsinnsats var noe høyere enn denne beregningen, da innehavere og ektefeller bidro med 80 prosent av arbeidsforbruket og de resterende 20 prosent ble utført av andre medlemmer i siidaandelen.

Årsverksberegningene for tamreinlag ble ikke oppdatert ved arbeidstidsundersøkelsene i 1989 og 2013. Fra og med totalregnskapet 2018 har vi derfor gått over til å bruke tamreinlagenes egne beregninger for årsverk. Dette har ført til at antall årsverk for tamreinlagene har blitt halvert, noe som har den effekten at vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk har økt.

Reindriftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 ble det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen var å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Totalregnskapet er et sektorregnskap hvor resultatmålet er på nivå før skatt. Som følge av dette, og som følge av at den skattemessige virkningen av reindriftsfradraget er vanskelig å beregne, er virkningen av reindriftsfradraget ikke innarbeidet i totalregnskapet.

Reindriftsfradraget har, fra og med inntekståret 2009, fulgt økningen av jordbruksfradraget.

For 2018 utgjorde fradraget inntil 63 500 kroner pluss 38 prosent av inntekt i reindriftnæring som overstiger 63 500 kroner opp til et maksimalt fradrag på 166 400 kroner. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og 63 500 kroner gir reindriftsfradrag lik inntekten. Dersom næringsinntekten er mellom 63 500 kroner og 334 289 kroner er fradraget 63 500 kroner pluss 38 prosent av næringsinntekt over 63 500 kroner. Når næringsinntekten er 334 290 kroner eller høyere får man maksimalt fradrag på 166 400 kroner.

Avgiftsfritak ved kjøp av driftsmidler i reindriften

Fra og med 1. juli 2018 ble det gitt nye regler om fritak for engangsavgift og fradragsrett for merverdiavgift for snøscootere og ATVer til bruk i reindriftnæringen. Kjøretøy som brukes som driftsmidler i reindriftnæringen får på denne måte en mer lik avgiftsbehandling som kjøretøy som benyttes som driftsmidler i landbruket for øvrig.

Etter de nye reglene kan virksomheter som driver med reindrift kjøpe inntil fire eller åtte, avhengig av organisasjonsform, snøscootere eller ATVer per toårsperiode til bruk i reindriftnæringen uten å betale engangsavgift på disse. De får også fradragsrett for merverdiavgift på inntil fire eller åtte slike kjøretøy per toårsperiode. Fradragsretten gjelder også for merverdiavgift ved reparasjoner og drift av disse kjøretøyene.

Langsiktige utviklingstrekk

Sammenligning av tallmateriale over et lengre tidsrom skaper behov for omregning til faste priser. Da det ikke er utarbeidet egne indekser spesielt tilpasset reindriften, er konsumprisindeksen nyttet ved alle beregningene.

4. Totalregnskap 2018 og budsjett 2019

Inntektssiden i totalregnskapet består av produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger. Under posten produksjonsbaserte inntekter inngår kjøttinntekter, endringer i samlet livdyrverdi, binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter. Kostnadssiden består av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag. I tillegg inngår kapitalkostnader og sysselsetting (antall årsverk og siidaandeler) i totalregnskapet. I det følgende omtales de ulike postene hver for seg. Deretter oppsummeres totalregnskapet for 2018 i kapittel 4.7, mens kapittel 4.8 viser budsjettet for 2019.

4.1 Produksjonsbaserte inntekter

Kjøttinntekter

Samlet slaktekvantum, gjennomsnittspris og verdi for 2018, samt gjennomsnittspris og verdi for 2017, er vist i tabell 4.1.1. For ytterligere omtale av prisutviklingen i kroner per kg henvises det til tabell 4.1.5. Flere detaljer om kjøttinntektene er presentert i vedleggstabellene 1 og 2.

Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2018 og 2017 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Tonn slakt i 2018			2018		2017		
	Slakteri	Privat	Totalt	Kroner per kg	Verdi 1 000 kr	Tonn slakt	Kroner per kg	Verdi 1 000 kr
Polmak/Varanger	263	10	273	76,73	20 912	150	74,43	11 170
Karasjok øst	53	15	69	81,77	5 618	68	76,40	5 168
Karasjok vest	171	31	202	79,99	16 153	139	72,58	10 078
Øst-Finnmark	487	56	543	78,43	42 600	357	74,06	26 406
Kautokeino øst	112	25	138	76,45	10 525	117	76,27	8 938
Kautokeino midt	148	42	190	71,69	13 626	196	71,44	13 984
Kautokeino vest	74	15	89	74,04	6 575	179	70,26	12 558
Vest-Finnmark	334	82	417	73,82	30 748	492	72,07	35 434
Troms	41	13	54	94,23	5 065	50	95,92	4 835
Nordland	58	12	70	85,97	6 038	70	80,84	5 659
Nord-Trøndelag	115	7	121	68,47	8 319	142	68,28	9 671
Sør-Tr./Hedmark	154	8	162	79,11	12 805	176	77,07	13 567
Tamreinlag	203	1	204	84,18	17 192	224	82,11	18 416
Totalt i 2018	1 392	180	1 571	78,13	122 767			
<i>Totalt i 2017</i>						<i>1 511</i>	<i>75,46</i>	<i>113 989</i>

Tabell 4.1.1 viser en økning i de totale kjøttinntektene fra 114 mill. kroner i 2017 til 123 mill. kroner i 2018.

Fra 2017 til 2018 økte både slakteuttaket og gjennomsnittsprisen med omtrent 4 prosent.

Privat slakt hentes fra melding om reindrift.

Bonus fra slakterier er også en del av reineiers inntekter. Bonus utbetalt i 2018 er basert på slakt i 2017. Tabell 4.1.2 viser utbetalt bonus i 2017 og 2018.

Tabell 4.1.2 Bonus utbetalt i 2018 og 2017 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Bonus 2018	Bonus 2017
Polmak/Varanger	1 388	4 426
Karasjok øst	266	866
Karasjok vest	388	203
Øst-Finnmark	2 042	5 494
Kautokeino øst	582	484
Kautokeino midt	691	840
Kautokeino vest	673	1 059
Vest-Finnmark	1 946	2 383
Troms	-	-
Nordland	-	9
Nord-Trøndelag	-	299
Sør-Tr./Hedmark	-	-
Tamreinlag	-	-
Totalt	3 988	8 187

Bonus er hovedsakelig ikke med som kjøttinntekter i tabeller og figurer, men er med i sammendragstabeller/-figurer i sammendraget, delkapittel 4.7 og 4.8, samt i kapittel 8.

Antall slakt

Tabell 4.1.3 viser fordelingen av antall dyr slaktet ved registrerte slakterier mellom ulike sesonger i de tre siste kalenderårene og driftsårene. Tabellen viser også vinterslakt i årene 2017, 2018 og 2019.

Tabell 4.1.3 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger

Reinbeite- område	Kalenderår			Driftsår			Vinterslakt		
	2016	2017	2018	2016/17	2017/18	2018/19	2017	2018	2019
Polmak/Varanger	15 266	5 921	12 261	14 697	6 040	13 014	84	203	956
Karasjok øst	7 335	2 345	2 456	7 467	2 169	4 871	446	270	2 685
Karasjok vest	8 070	5 911	8 666	7 772	6 247	9 360	516	852	1 527
Øst-Finnmark	30 671	14 177	23 383	29 936	14 456	27 245	1 046	1 325	5 168
Kautokeino øst	8 383	4 549	5 812	7 748	4 524	5 980	241	216	403
Kautokeino midt	10 458	8 524	8 008	8 777	8 086	8 023	752	314	329
Kautokeino vest	8 447	8 907	4 069	7 586	7 343	6 731	1 685	108	2 770
Vest-Finnmark	27 288	21 980	17 889	24 111	19 953	20 734	2 678	638	3 502
Troms	1 753	1 278	1 538	1 752	1 277	1 557	1	0	19
Nordland	2 365	1 884	2 132	2 170	1 844	2 217	53	13	98
Nord-Trøndelag	5 991	5 298	4 817	4 569	5 044	5 037	895	641	861
Sør-Tr./Hedmark	6 747	6 988	6 408	6 387	7 408	8 578	1 595	2 015	4 185
Tamreinlag	8 079	7 428	7 083	7 408	7 384	7 504	48	4	425
Totalt	82 894	59 033	63 250	76 333	57 366	72 872	6 316	4 636	14 258

Av tabell 4.1.3 fremgår det at det totale antallet dyr slaktet ved registrerte slakterier økte i kalenderåret 2018 og i driftsåret 2018/19. Vinterslakt i 2019 var betydelig høyere enn i 2018 og 2017.

Slakteuttaket på landsbasis har variert mye de siste tre årene. Fra kalenderåret 2017 til 2018 var økningen på om lag 4 200 dyr. På regionalt nivå er det spesielt i Polmak/Varanger og i Karasjok vest den største økningen framkommer. Polmak/Varanger har i 2018 økt uttaket med 107 prosent sammenlignet med 2017, mens Karasjok øst har økt sitt uttak fra 2017 til 2018 med 47 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvor stor andel Finnmark har av totalt slakteuttak på landsbasis (slakt levert slakteri).

Tabell 4.1.4 Andel av totalt slakt, og andel vinterslakt

	2018	2017	2016	2015	2014
Slakteandel Finnmark	65 %	61 %	70 %	70 %	66 %
Andel vinterslakt	8 %	8 %	17 %	20 %	12 %

Andel vinterslakt i 2018 og 2017 utgjør 8 prosent av det totale uttaket. Andelen var klart høyere i resten av sammenligningsperioden.

Slaktevekter

Tabell 4.1.5 viser utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter for slakt til slakteri, og andelen kalveslakt de fem siste årene. Samlet gjennomsnittsvekt i 2018 er 22,0 kg. For voksne rein er slaktevekten 33,3 kg i gjennomsnitt, og for kalv er slaktevekten 19,2 kg i gjennomsnitt. De totale gjennomsnittsvektene har i sammenligningsperioden vært stabile mellom 22,0 og 22,7 kg.

Slaktevektene er lavest i Finnmark. I 2018 har Finnmark 65 prosent av det totale slakteuttaket i landet, hvorav 84 prosent av denne andelen er kalv. I antall tonn, har Finnmark 61 prosent av det totale uttaket i landet, noe som skyldes lavere slaktevekter totalt sett i dette området enn områdene for øvrig. Andel kalv i Finnmark er i 2018 på et historisk høyt nivå.

Tabell 4.1.5 Utvikling i gjennomsnittsvekter (slakt til slakteri) i perioden 2014-18 (kg)

Gjennomsnittsvekter	2014	2015	2016	2017	2018
Kalv	18,7	19,1	19,6	18,8	19,2
Voksne	31,4	32,4	33,3	34,0	33,3
Totalt	22,5	22,1	22,7	22,5	22,0
Andel kalv totalt	71 %	78 %	78 %	76 %	80 %
Andel kalv Finnmark	71 %	81 %	82 %	79 %	84 %

Tabell 4.1.6 gir en noe mer detaljert oversikt over slaktevektene for slakt levert til slakteri i 2017 og 2018. Tamreinlagene, Troms og Nordland er de områdene med høyest slaktevekter. Årsaken til nedgangen i slaktevekter er at kalveandelen øker.

Tabell 4.1.6 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2017 og 2018 (kg)

Reinbeiteområde	Gj.sn. slaktevekter kalv			Gj.sn. slaktevekter voksne			Gj.sn. slaktevekter totalt		
	2017	2018	Endring	2017	2018	Endring	2017	2018	Endring
Polmak/Varanger	19,5	19,7	0,2	35,3	33,3	-2,0	23,8	21,4	-2,4
Karasjok øst	18,0	19,5	1,5	30,7	31,1	0,4	21,5	21,7	0,3
Karasjok vest	16,8	17,0	0,2	29,1	29,3	0,2	19,5	19,7	0,2
Øst-Finnmark	18,1	18,8	0,6	32,2	31,1	-1,1	21,6	20,8	-0,8
Kautokeino øst	17,9	17,6	-0,4	30,9	28,4	-2,5	20,0	19,4	-0,6
Kautokeino midt	15,5	16,4	0,9	26,6	28,0	1,4	17,7	18,5	0,8
Kautokeino vest	15,7	17,2	1,5	29,7	28,7	-0,9	18,1	18,1	0,0
Vest-Finnmark	16,1	17,0	0,9	28,5	28,2	-0,3	18,4	18,7	0,3
Troms	23,3	22,9	-0,4	41,2	38,9	-2,3	28,8	26,4	-2,4
Nordland	22,1	21,8	-0,3	46,7	43,0	-3,7	30,7	27,2	-3,5
Nord-Trøndelag	20,4	19,7	-0,6	34,7	33,6	-1,2	25,2	23,8	-1,4
Sør-Tr./ Hedmark	20,8	20,4	-0,4	33,6	33,7	0,1	24,0	24,0	0,0
Tamreinlag	25,2	24,0	-1,2	40,9	40,6	-0,2	30,0	28,7	-1,3
Totalt	18,8	19,2	0,3	34,0	33,3	-0,6	22,5	22,0	-0,5

For en mer detaljert fordeling av slaktevektene henvises det til ressursregnskapet.

Priser

En vanskelig markedssituasjon i perioden 2010-2012 bidro til en reduksjon i produsentprisen. Markedsregulerende tiltak iverksatt av avtalepartene, en planmessig gjennomføring av merkenøytrale markeds kampanjer fra Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt, og økt markedsarbeid fra reinkjøttbransjen bidro til å gjenskape balansen i reinkjøttmarkedet og til at produsentprisen nådde et historisk høyt nivå i 2015. Deler av denne økningen knyttes til at

slakteriene økte sine slakte og fraktkostnader betydelig i årene før. Her vises det til at bruttoprisen er prisen for skrottpålagte slaktekostnader, og eventuelle fraktkostnader. Bruttoprisen som reieneierne fører opp i sin næringsoppgave danner grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

Årsaken til at totalregnskapet baserte seg på bruttopris, var at slakte- og eventuelt fraktkostnadene ble ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag til arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Bruttopris består dermed av skrottopris med tillegg av slakte- og eventuelle fraktkostnader, eksklusiv mva. Nettoprisen er kun skrottopris eksklusiv mva.

Fra og med avtaleåret 2016/2017 ble vilkårene for beregning av produksjonspremien presisert. Fra og med dette driftsåret ble det understreket at frakt- og slaktekostnader ikke skal inkluderes i den næringspliktige inntekten, og da heller ikke i beregning av produksjonspremien. Dette betyr også at slakteriene har endret sine avregningsmetoder til ikke å inkludere slakte- og fraktkostnadene i avregningsbilag til reieneierne.

Reieneierens kostnader knyttet til slaktingen vil dermed ikke lenger framkomme som en del av reieneiers totale kostnader. Det vil derfor ikke bli korrekt å fortsette med beregning av bruttopriser når man ikke har slaktekostnader å trekke fra. Dette gjør at fra og med kalenderåret 2016 beregnes kjøttinntekter ut fra nettopris. I prinsippet skal det totale vederlaget være upåvirket og dermed sammenlignbart med tidligere år, men fra og med 2016 er det et brudd i både inntekts- og kostnadsseriene.

Tabell 4.1.7 viser prisutviklingen i perioden 2014 til 2018. Det går frem av tabellen at den totale gjennomsnittsprisen (netto) har økt med 2,67 kroner per kg fra 2017 til 2018, og med 24,17 kroner per kg i sammenligningsperioden.

Tabell 4.1.7 Nettoprisutvikling i perioden 2014-18, og endring fra 2017 til 2018 (kroner per kg kjøtt omsatt via slakteri)

Reinbeite-område	Pris 2014	Pris 2015	Pris 2016	Pris 2017	Pris 2018	Endring 2017-18	
						Beløp	Prosent
Polmak/Varanger	56,34	59,70	69,21	74,43	76,73	2,31	3 %
Karasjok øst	54,70	57,47	72,47	76,40	81,77	5,37	7 %
Karasjok vest	46,28	53,12	68,41	72,58	79,99	7,41	10 %
Øst-Finnmark	51,78	57,52	69,81	74,06	78,43	4,37	6 %
Kautokeino øst	49,51	56,89	67,62	76,27	76,45	0,19	0 %
Kautokeino midt	49,17	52,29	59,21	71,44	71,69	0,25	0 %
Kautokeino vest	49,08	52,66	60,49	70,26	74,04	3,78	5 %
Vest-Finnmark	49,25	53,76	62,24	72,07	73,82	1,75	2 %
Troms	74,28	88,37	96,36	95,92	94,23	-1,70	-2 %
Nordland	59,88	80,91	83,09	80,84	85,97	5,13	6 %
Nord-Trøndelag	49,10	62,71	65,66	68,28	68,47	0,19	0 %
Sør-Tr./Hedmark	66,68	66,21	75,24	77,07	79,11	2,04	3 %
Tamreinlag	68,04	71,80	78,32	82,11	84,18	2,06	3 %
Totalt	53,96	59,08	70,20	75,46	78,13	2,67	4 %

Verdi av kjøttproduksjonen

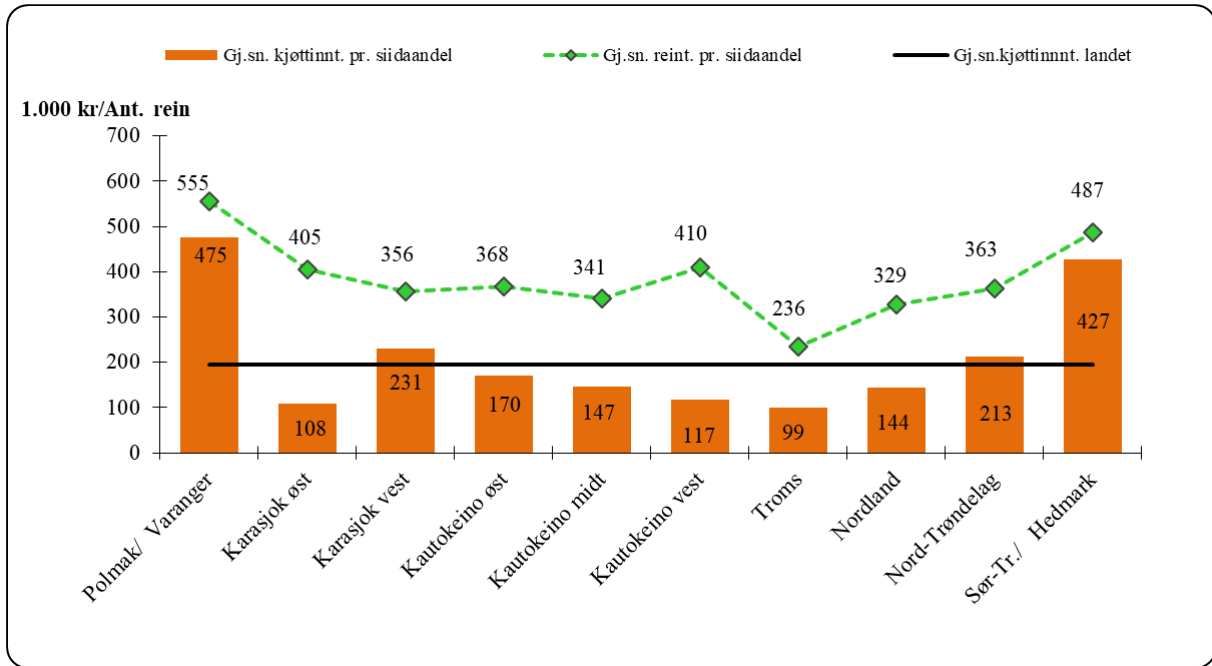
Utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen fra 2014 til 2018 fremgår av tabell 4.1.8.

Tabell 4.1.8 Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2014-18

Reinbeite- område	Verdi 2014	Verdi 2015	Verdi 2016	Verdi 2017	Verdi 2018	Endring 2017-18	
						Beløp	%
Polmak/Varanger	12 240	24 839	24 201	11 170	20 912	9 742	87 %
Karasjok øst	5 708	8 582	12 959	5 168	5 618	450	9 %
Karasjok vest	12 062	13 057	13 333	10 078	16 153	6 075	60 %
Øst-Finnmark	30 011	46 478	50 500	26 406	42 600	16 194	61 %
Kautokeino øst	12 190	13 628	13 216	8 938	10 525	1 586	18 %
Kautokeino midt	17 433	17 492	14 092	13 984	13 626	-358	-3 %
Kautokeino vest	11 606	19 231	10 888	12 558	6 575	-5 983	-48 %
Vest-Finnmark	40 949	50 389	38 119	35 434	30 748	-4 686	-13 %
Troms	5 579	5 847	6 721	4 835	5 065	229	5 %
Nordland	7 134	7 398	7 125	5 659	6 038	379	7 %
Nord-Trøndelag	10 642	9 182	10 486	9 671	8 319	-1 352	-14 %
Sør-Tr./Hedmark	12 221	16 938	13 817	13 567	12 805	-762	-6 %
Tamreinlag	16 231	17 667	19 629	18 416	17 192	-1 224	-7 %
Totalt	122 767	153 898	146 398	113 989	122 767	8 778	8 %

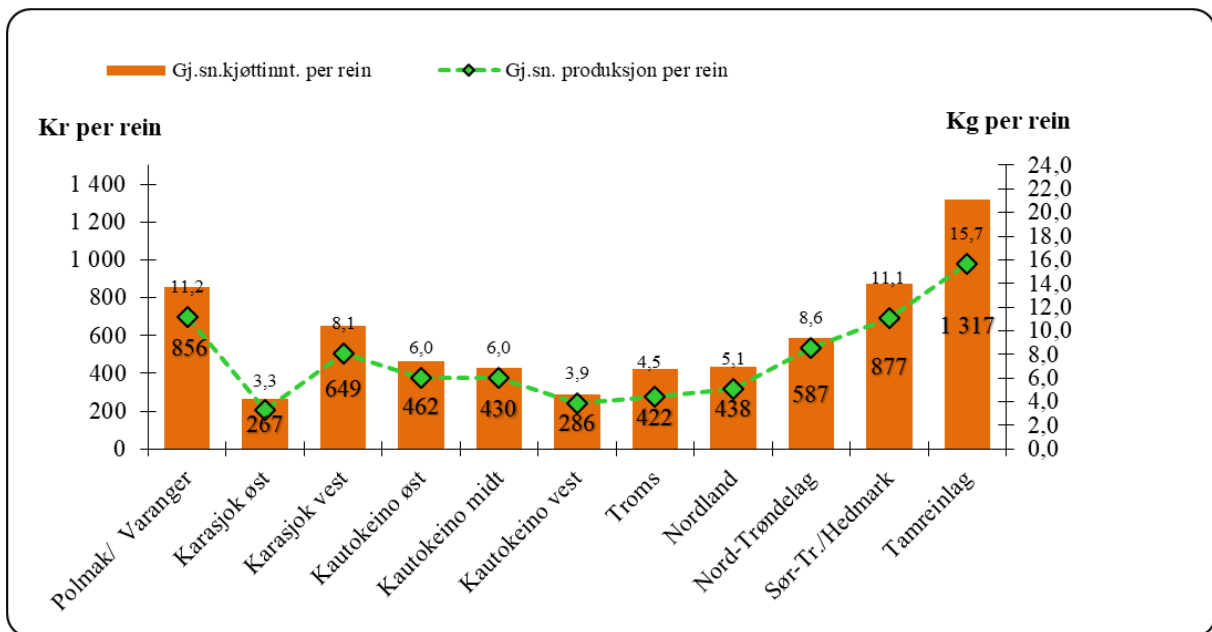
Fra 2014 til 2015 var den totale verdien økende. I 2016 økte slakteuttaket, mens verdien av den totale kjøttproduksjonen gikk ned som følge av prisbruddet med overgang til nettoppris. I 2017 var det reduksjon i både slakteuttak og verdien av den totale kjøttproduksjonen, mens begge deler økte igjen i 2018.

Figur 4.1.1 viser variasjonen i gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel mellom de ulike reinbeiteområdene/-sonene. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel på landsbasis i 2018 var 195 872 kroner.

Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel (samisk reindrift) i 2018 (1000 kroner) Kurven viser gjennomsnittlig reinteall per siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.

I området for samisk reindrift er det for 2018 registrert 539 aktive siidaandeler med rein. Gjennomsnittlig reinteall per siidaandel er på 376 dyr i 2018. Øst-Finnmark, Kautokeino vest og Sør-Trøndelag/Hedmark har økning i gjennomsnittlig reinteall, i øvrige områder er det reduksjon.

Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2018 (kroner per rein) Kurven viser produksjon per rein i vårflokk (kg per rein).

Figur 4.1.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein, som varierer mellom 267 kroner i Karasjok øst og 1 317 kroner hos tamreinlagene. Gjennomsnittlig kjøttinntekt per rein for landet er 570 kroner.

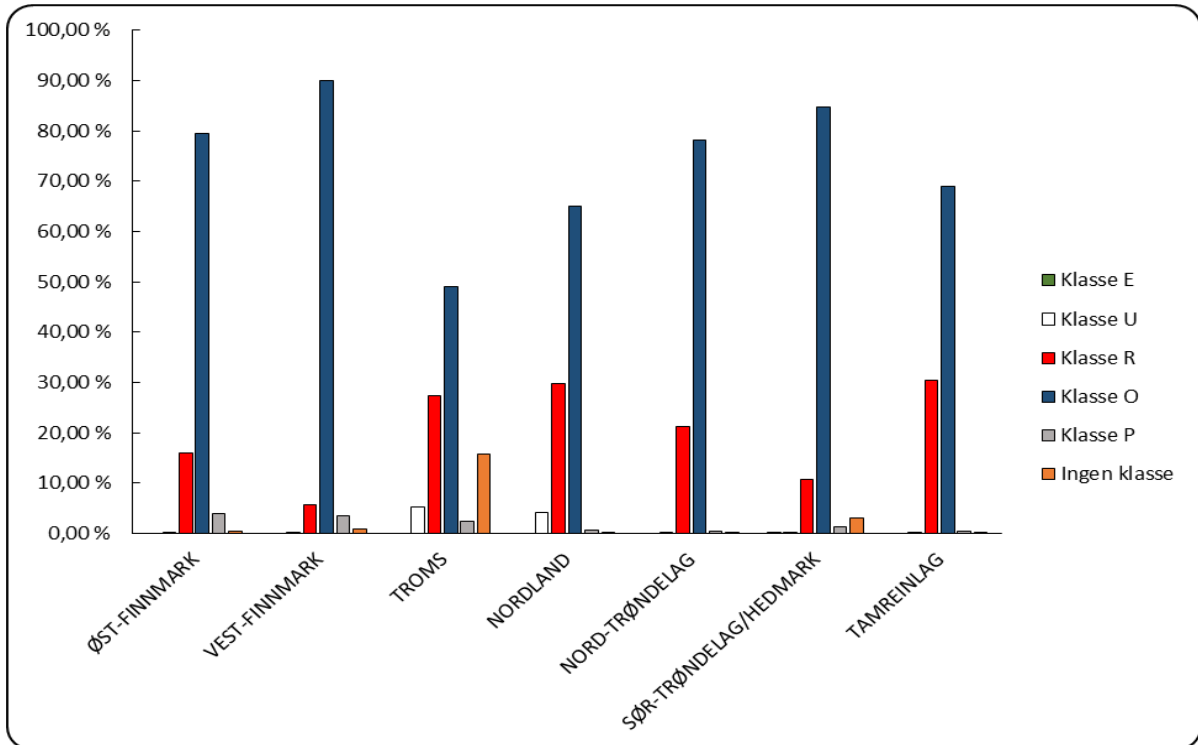
Gjennomsnittlig produksjon per rein i vårflokk er 7,3 kg i 2018, noe som er en økning på 0,3 kg fra 2017. Det er stor variasjon mellom både områder og soner. Lavest produksjon per rein har Karasjok øst, Kautokeino vest og Troms med henholdsvis 3,3 kg, 3,9 kg og 4,5 kg per rein. Høyest produksjon per rein har tamreinlagene, Polmak/Varanger og Sør-Trøndelag/Hedmark med henholdsvis 15,7 kg, 11,2 kg, og 11,1 kg per rein. I områdene for øvrig ligger den gjennomsnittlige produksjonen per rein i vårflokk mellom 5,1 – 8,6 kg. Med produksjon menes her summen av slakt til slakteri samt privat forbruk og omsetning. For nærmere omtale av produksjon vises det til Ressursregnskap for reindriftsnæringen.

Klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt

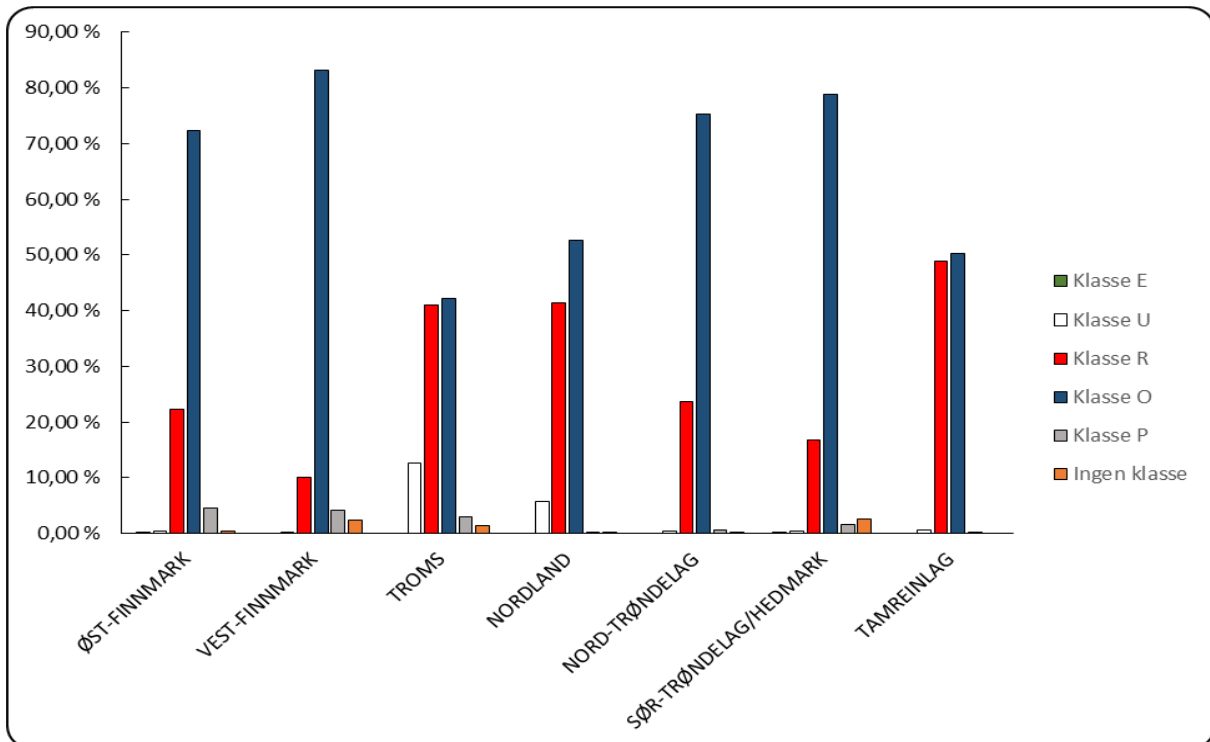
Høsten 2015 ble det innført et nytt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt. Hensikten med systemet var å premiere levering av slakterein med god kjøttfylde. Dette skulle stimulere reineieren til å øke inntjeningen av den enkelte rein. Allerede høsten 2015 så man positive effekter av nytt klassifiseringssystem ved økt slaktning av kalv og økt bevissthet om betydning av å levere rein med god kjøttfylde. Samtidig bidro systemet også til økt forutsigbarhet og likebehandling når det gjelder fastsetting av klasse for slaktet. I forbindelse med reindrifftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om å utvikle og innføre lengdemåling på rein. Bakgrunnen for dette var at gjeldende klassifiseringssystem ikke hadde fungert etter hensikten, og slik at klassifiseringen skal kunne gjøres så objektivt som mulig. Hovedmålet med prosjektet er å oppnå en mer transparent klassifisering i alle reinslakteriene slik at systemet oppnår større tillit i verdikjeden. I dag er det ikke alle slakterier som betaler pris etter klasse.

Figurene 4.1.3 a) og b) viser fordeling av de ulike kvalitetsklassene i de forskjellige reinbeiteområdene i 2018 og 2017. Klasse E er slakt med eksepsjonell muskelutvikling, klasse U er slakt med svært god muskelutvikling, klasse R er slakt med god muskelutvikling, klasse O er slakt med middels muskelutvikling og klasse P er slakt med lav muskelutvikling.

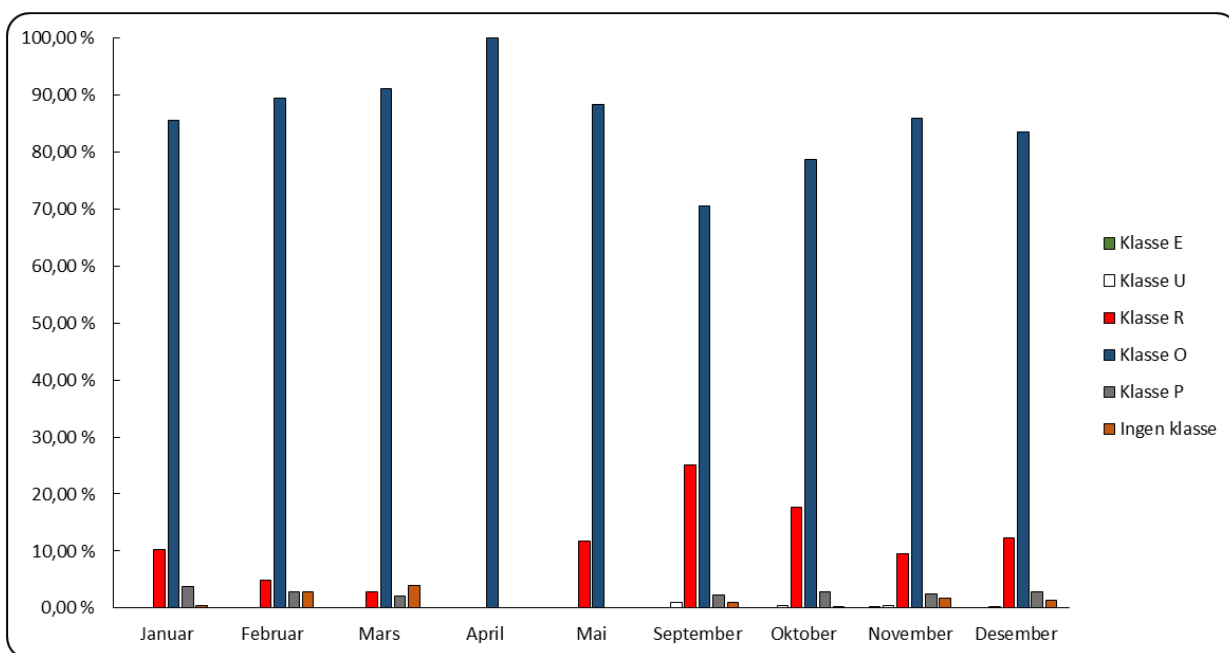
Figur 4.1.3 a) Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt på reinbeiteområdene i 2018.

Figur 4.1.3 b) Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt på reinbeiteområdene i 2017.

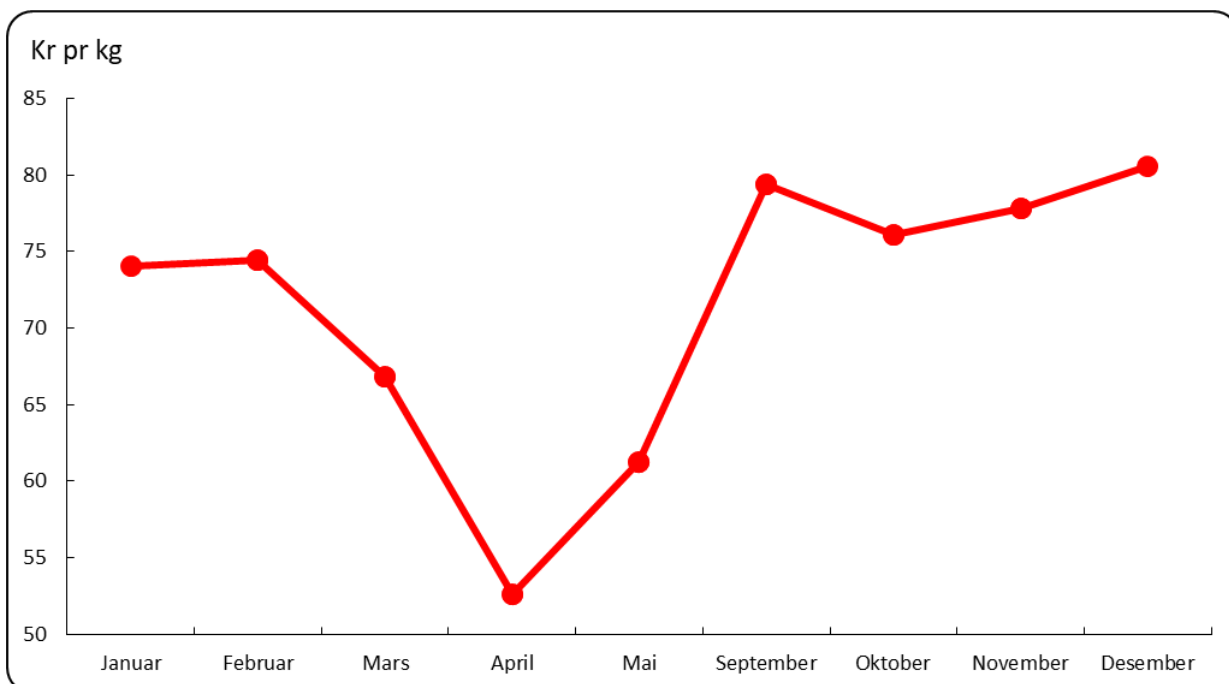
Figurene viser at alle områdene har størst andel av slakt med kvalitetsklasse O i både 2018 og 2017.

Figur 4.1.4 viser fordeling av slakt til slakterier på de ulike klassene i klassifiseringssystemet i slaktemåneder og figur 4.1.5 viser pris per kg i slaktemåneder, begge i 2018. I april og mai var det lite slakt ved slakterier (under 50 dyr), og i juni – august ble det ikke slaktet.

Figur 4.1.4 Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt i slaktemåneder i 2018.

Figur 4.1.4 viser at alle slaktemånedene har størst andel med kvalitetsklasse O i 2018. Andel slakt med klasse R, som er en klasse høyere enn O, er høyest i september og reduseres utover høsten og vinteren.

Figur 4.1.5 Kroner per kg for slakt til slakterier i slaktemåneder i 2018.

Det går frem av figur 4.1.5 at prisen for reindyrkjøtt til slakterier i 2018 er høyest i desember og september. Fra oktober og ut året er prisen stigende.

Endring i samlet livdyrverdi

Tabell 4.1.8 viser korrigerte reintall per 31. mars i perioden fra 2014 til 2018, og beregnet korrigerert reintall per 31. mars 2019. Tallene er avrundet til nærmeste hundre. Tabellen bygger på opplysninger fra melding om reindrift. Det vises for øvrig til Ressursregnskap for reindriftsnæringen når det gjelder oversikter over reintall.

Tabell 4.1.9 Korrigerert reintall per 31. mars i perioden 2014-18, og reintall per 31. mars 2019 (avrundet)

Reinbeite- område	2014	2015	2016	2017	2018	2019 (beregnet)
Polmak/Varanger	23 400	24 100	24 700	24 300	24 400	24 100
Karasjok øst	20 700	19 400	20 700	20 000	21 000	22 000
Karasjok vest	25 600	22 500	23 500	24 300	24 900	23 400
Øst-Finnmark	69 700	66 000	68 900	68 600	70 400	69 500
Kautokeino øst	27 400	21 900	23 200	23 500	22 800	23 000
Kautokeino midt	37 000	34 000	34 200	33 000	31 700	32 600
Kautokeino vest	31 400	23 500	23 500	22 600	23 000	23 700
Vest-Finnmark	95 900	79 400	80 900	79 100	77 500	79 300
Troms	12 500	12 100	12 000	12 000	12 000	12 000
Nordland	14 700	14 500	14 400	14 200	13 800	13 600
Nord-Trøndelag	14 200	14 400	14 200	14 200	14 200	13 800
Sør-Tr./Hedmark	13 100	13 000	13 200	13 800	14 600	13 800
Tamreinlag	12 900	12 500	13 000	13 100	13 100	12 200
Totalt	233 000	211 900	216 600	215 000	215 500	214 200

Tabell 4.1.9 viser en reduksjon i reintallet fra 233 000 dyr i 2014 til 214 200 dyr i 2019 (beregnet tall). Reintallsreduksjonen i Finnmark er i all hovedsak en reduksjon som følge av et høyt slakteuttak i perioden. Det henvises her til ressursregnskapet for nærmere omtale.

Tabellene 4.1.10 og 4.1.11 viser verdi- og mengdeberegninger for endringer i den totale livdyrverdien. Reintall per 31. mars ligger til grunn for beregningene. Siden totalregnskapet periodiseres etter kalenderår, er det imidlertid endringene i samlet livdyrverdi fra 1. januar til 31. desember som er interessant. Reintall per 1. januar beregnes på grunnlag av henholdsvis korrigerert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars gjeldende kalenderår. Reintall per 31. desember estimeres på grunnlag av henholdsvis (beregnet) korrigerert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars påfølgende kalenderår. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere metodebeskrivelse.

Tabell 4.1.10 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Slakteuttak (Ant.)</i>					
Slakteri	63 091	76 349	82 894	59 033	63 250
Privat	10 840	7 846	6 919	5 864	5 845
Totalt	73 931	84 195	89 813	64 897	69 095
<i>Bestandsendring</i>	-15 466	-1 849	-9 622	-3 143	8 315
Totalt antall	58 465	82 346	80 191	61 754	77 410
Tonn slakt	1 759	1 917	2 085	1 511	1 571
<i>Bestandsendring</i>	-430	-122	-192	-89	167
Totalt tonn	1 329	1 795	1 893	1 421	1 738
Verdi slakt 1 000 kr	122 767	153 898	146 398	113 989	122 767
<i>Bestandsendring</i>	-28 587	-9 661	-12 660	-6 609	12 879
Total verdi 1 000 kr	94 180	144 237	133 738	107 380	135 646

Tabell 4.1.10 viser at endringene i den samlede livdyrverdien i 2018 utgjør en økning på 8 315 dyr. Målt i slaktekvantum og verdi utgjør endringen en økning på henholdsvis 167 tonn og 12,9 mill. kroner sammenlignet med 2017.

For reineiere vil flokken ha større verdi enn det som gjenspeiler seg i livdyrverdien.

Tabell 4.1.11 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2017 og 2018

Reinbeiteområde	Antall rein	Tonn	Kroner per kg	2018	2017
				Verdi 1 000 kr	Verdi 1 000 kr
Polmak/Varanger	440	16	76,73	1 209	-1 642
Karasjok øst	3 449	83	81,77	6 811	1 295
Karasjok vest	-856	-36	79,99	-2 918	800
Øst Finnmark	3 033	63	78,43	5 102	452
Kautokeino øst	404	10	76,45	768	-420
Kautokeino midt	881	14	71,69	1 036	-2 810
Kautokeino vest	3 339	66	74,04	4 886	-1 694
Vest Finnmark	4 624	90	73,82	6 690	-4 924
Troms	12	1	94,23	99	-503
Nordland	-92	-2	85,97	-207	-1 640
Nord Trøndelag	-130	-5	68,47	-341	-872
Sør Tr./Hedmark	1 322	33	79,11	2 618	1 502
Tamreinlag	-454	-13	84,18	-1 081	-625
Totalt	8 315	167	78,13	12 879	-6 609

Det går frem av tabell 4.1.11 at den totale livdyrverdien har økt med 12,9 mill. kroner i løpet av 2018. Økningen er størst i Vest-Finnmark.

Binæringsinntekter

Duodji, jakt, fiske, bærplukking og liknende er integrerte deler av den samiske reindriften. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring også av denne delen av næringen.

Tabell 4.1.12 viser samlede binæringsinntekter i samisk reindrift i perioden 2014 til 2018. Tabellen bygger på opplysninger fra selvangivelser og næringsoppgaver.

Tabell 4.1.12 Binæringsinntekter i perioden 2014-18 (1 000 kroner)

Reinbeiteområder	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	611	186	170	405	301
Karasjok øst	660	925	1 700	453	1 097
Karasjok vest	1 006	821	1 479	1 914	2 232
Øst-Finnmark	2 277	1 932	3 349	2 772	3 630
Kautokeino øst	476	717	317	1 060	533
Kautokeino midt	1 172	836	786	1 394	1 608
Kautokeino vest	567	952	1 265	1 196	1 467
Vest-Finnmark	2 214	2 504	2 368	3 650	3 608
Troms	217	372	906	3 429	4 411
Nordland	662	1 088	1 746	1 675	566
Nord-Trøndelag	313	670	294	462	99
Sør-Tr.lag/Hedmark	1 177	686	1 847	1 528	1 462
Totalt:	6 861	7 252	10 510	13 516	13 776
Totalt i prosent av produksjonsbaserte inntekter:	5,3 %	4,1 %	6,1 %	8,6 %	7,2 %

Det går frem av tabellen at de totale binæringsinntektene har en økning på ca. 0,3 mill. kroner fra 2017.

Tilskudd til tilleggsnæringer, som forvaltes av Sametinget, er omtalt i kap. 4.2.

En verdi som ikke kommer frem i Totalregnskapet er verdien av egen produksjon av for eksempel duodjiprodukter, jakt og fiske, som ikke selges, men som brukes i reindriften. Denne verdien er vanskelig å tallfeste.

Det er også flere som har duodji som næring. Disse tallene kommer heller ikke frem i Totalregnskapet.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Under posten andre produksjonsbaserte inntekter inngår leieinntekter, provisjonsinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Tabell 4.1.13 gir en oversikt over andre produksjonsbaserte inntekter i 2018, fordelt etter type inntekt.

Tabell 4.1.13 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2018 (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Leie- inntekter	Andre dr. rel. innt.	Totalt 2018
Polmak/Varanger	49	5 354	5 403
Karasjok øst	1 243	487	1 730
Karasjok vest	44	1 097	1 141
Øst-Finnmark	1 336	6 938	8 274
Kautokeino øst	80	1 187	1 267
Kautokeino midt	0	3 638	3 638
Kautokeino vest	30	744	774
Vest-Finnmark	110	5 569	5 679
Troms	730	6 658	7 388
Nordland	40	6 361	6 401
Nord-Trøndelag	0	7 237	7 237
Sør-Tr./Hedmark	22	2 131	2 152
Totalt	2 237	34 895	37 132

Tabellen viser at andre produksjonsbaserte inntekter utgjør til sammen 37,1 mill. kroner, som er en økning på 19,5 mill. kroner i forhold til 2017. For nærmere omtale av beregning av inntektene henvises det til kapittel 3.2.

4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Direkte tilskudd og andre tilskudd

Tilskudd med inntektsvirkning tas med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Inntektsoverføringene er fordelt i hovedgruppene direkte tilskudd og andre tilskudd. Til de direkte tilskuddene hører driftstilskudd, etableringstilskudd, produksjonspremie, kalveslaktetilskudd, ektefelle tillegg og distriktstilskudd.

Andre tilskudd gjennom perioden omfatter ordningene med tilskudd til investeringer (sperre- og arbeidsgjerder, slakteanlegg, gjeterhytter, ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak og livdyrlån), tilskudd til pramming og transport, fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, tilskudd til innløsning av siidaandeler (utgått) og tilskudd til feltbarnehager. Begrunnelsen for å ta med tilskudd til innløsning i totalregnskapet, er et ønske om å synliggjøre de totale inntektsoverføringene til næringen.

Inntektsoverføringer i perioden 2014-2018 etter inntektspost, og inntektsoverføringer i 2018 etter inntektspost og reinbeiteområde er vist i tabellene 4.2.1 og 4.2.2. Totale tilskudd i perioden 2014-2018 er presentert i figur 4.2.1. Figurene 4.2.2 og 4.2.3 viser henholdsvis inntektsoverføringer per siidaandel og inntektsoverføringer per kg.

Tabell 4.2.1 viser en reduksjon i direkte tilskudd på 16,3 mill. kroner, og en økning i andre tilskudd på 1,7 mill. kroner fra 2017 til 2018. De totale inntektsoverføringene ble redusert

med 14,6 mill. kroner fra 2017 til 2018. I de direkte tilskuddene var det i årene fra 2014 til 2017 en økning på 28,1 mill. kroner. Sammenlignet med dette er ikke reduksjonen fra 2017 til 2018 så høy. Økningen fra 2014 til 2017 kom blant annet som en følge av at satsene for beregning av produksjonspremien var jevnt stigende, fra 31 prosent i avtaleåret 2013/2014 til 37 prosent i avtaleåret 2016/2017. Kombinasjonen av økte satser, økte priser, en betydelig økning av slaktekostnader og et høyt slakteuttak til og med 2016, som følge av reintallsreduksjoner medførte høyere utbetaling av produksjonspremien. I 2018 reduseres produksjonspremien og kalveslaktestilskuddet med henholdsvis 23 og 29 prosent som følge av en betydelig reduksjon i slakteuttaket i 2017. Reduksjonen i slakteuttaket skyldtes blant annet en vanskelig vår i 2017 med nedising av beiter som førte til spredning av rein og økt rovdyrtaap, særlig i Øst-Finnmark. Reduksjon i kalveprosent og en halvering av vinterslakt i 2017, på grunn av at slaktingen kom seinere i gang dette året, førte også til reduksjon i slakteuttaket.

Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2014-2018 (1 000 kroner)

Post	2014	2015	2016	2017	2018
Distriktstilskudd	10 296	10 723	11 988	11 484	11 731
Produksjonspremie	25 518	32 134	41 957	42 111	32 215
Driftstilskudd inkl. etableringstilskudd	7 392	2 802	3 969	4 622	5 773
<i>Ordinært</i>	3 529	-	-	-	-
<i>Ungdom</i>	875	1 099	1 340	1 116	1 342
<i>Kvinner</i>	900	-	-	-	-
<i>Etablering</i>	2 088	1 703	2 629	3 506	4 431
Kalveslaktestilskudd	12 419	15 881	22 118	26 849	18 992
Ektefelle tillegg	2 418	1 612	1 469	1 089	1 130
Sum direkte tilskudd:	58 043	63 151	81 502	86 154	69 841
Investeringer ¹	2 558	5 513	5 315	1 434	1 255
Pramming/transport	5 971	5 825	4 655	4 760	6 582
Tiltak konvensjonsbeiter	2 126	1 904	1 897	2 697	2 599
Fagbrevordning i reindriften	960	973	1 274	1 442	1 610
Feltbarnehage	-	-	4	93	60
Innløsning av driftsenhet	450	-	-	-	-
Sum andre tilskudd:	12 065	14 215	13 141	10 426	12 107
Totalt:	70 108	77 366	94 643	96 580	81 948

Det henvises for øvrig til vedleggstabell 3 for fordeling av ordinære inntektsoverføringer mellom reinbeiteområdene i perioden 2014-2018, og til vedleggstabell 4 for fordeling av inntektsoverføringer per siidaandel i 2018.

¹ Investeringer i 2014 omfatter hovedsakelig ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak, spesielt i Øst-Finnmark. I 2015 omfatter investeringer i hovedsak mange utbedringer og opprustninger av gjerder og slakteanlegg. Investeringer i 2016 omfatter hovedsakelig ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak, spesielt i Vest-Finnmark. I 2017 omfatter investeringer i hovedsak øvrige reindriftsanlegg i Finnmark. I 2018 er størstedelen av investeringer ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak.

Tabell 4.2.2 gir en oversikt over inntektsoverføringer for 2018 etter inntekstpost og reinbeiteområde.

**Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2018 etter inntekstpost og reinbeiteområde
(1 000 kroner)**

Tilskudd	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordland	Nord- Tr.lag	S-Tr/ Hedm.	Tamr. lag	Totalt
Distriktstilskudd	3 492	4 442	1 001	538	807	851	600	11 731
Produksjonspremie	8 934	11 732	1 629	1 910	3 048	3 602	1 360	32 215
Driftstilskudd	1 983	2 585	210	330	530	135	-	5 773
Kalveslaktetilskudd	4 460	7 485	414	572	1 533	2 075	2 452	18 992
Ektefelletillegg	60	420	180	180	150	140	-	1 130
Sum direkte tilskudd	18 930	26 663	3 434	3 530	6 068	6 804	4 412	69 841
Investeringer	231	584	9	73	113	246	-	1 255
Pramming/transport	-	6 314	121	148	-	-	-	6 582
Tiltak konvensjonsbeiter	-	-	1 174	1 425	-	-	-	2 599
Feltbarnehage	441	748	50	121	249	-	-	1 610
Fagbrevordning	24	36	-	-	-	-	-	60
Sum andre tilskudd	696	7 683	1 354	1 766	362	246	-	12 107
Sum tilskudd 2018	19 626	34 346	4 788	5 297	6 430	7 049	4 412	81 948
<i>Sum tilskudd 2017</i>	<i>31 277</i>	<i>35 149</i>	<i>5 392</i>	<i>4 992</i>	<i>6 577</i>	<i>8 650</i>	<i>4 543</i>	<i>96 580</i>
<i>Sum tilskudd 2016</i>	<i>28 912</i>	<i>35 816</i>	<i>4 626</i>	<i>5 454</i>	<i>6 449</i>	<i>9 160</i>	<i>4 225</i>	<i>94 643</i>
<i>Sum tilskudd 2015</i>	<i>20 476</i>	<i>30 450</i>	<i>3 632</i>	<i>5 235</i>	<i>5 956</i>	<i>7 739</i>	<i>3 877</i>	<i>77 366</i>
<i>Sum tilskudd 2014</i>	<i>23 156</i>	<i>24 334</i>	<i>4 093</i>	<i>4 085</i>	<i>3 726</i>	<i>8 436</i>	<i>2 278</i>	<i>70 108</i>

Tabellen viser at i sammenligningsperioden har tilskuddene totalt økt med 11,8 mill. kroner. Til sammenligning var kalveandelen i 2014 på 71 prosent, og satsen for kalveslaktetilskuddet 275 kroner per kalv slaktet, mens kalveandelen i 2018 var 80 prosent, og satsen for kalveslaktetilskuddet 475 kroner per kalv. Fra 2017 til 2018 reduseres tilskuddene, reduksjonen er størst i Øst-Finnmark.

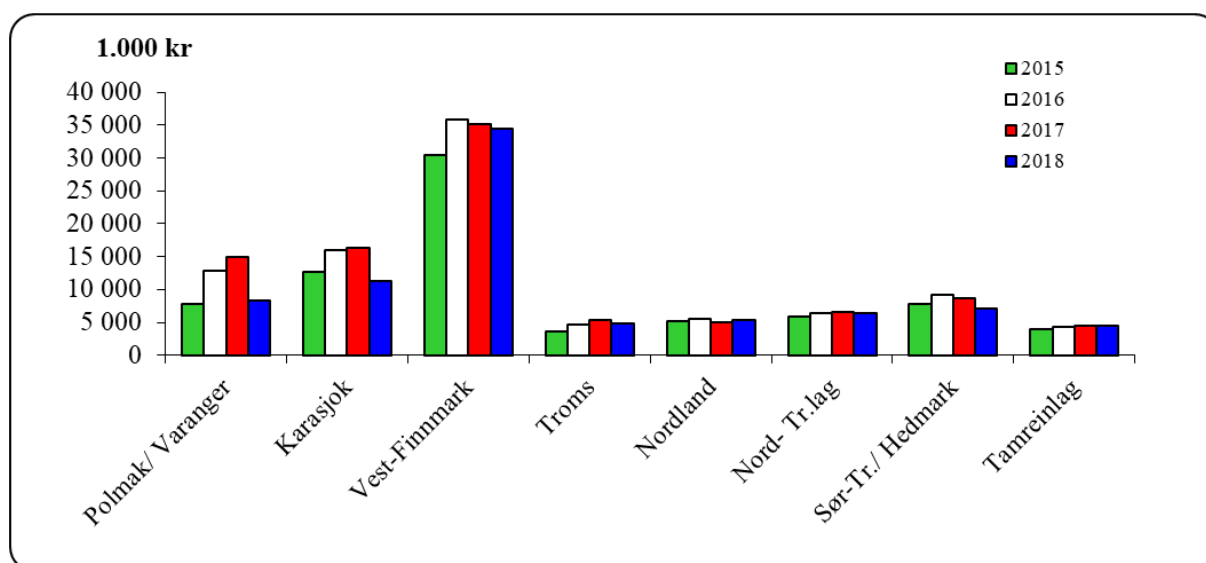

Tabell 4.2.3 viser inntektsoverføringer for 2018 etter inntektspost i Finnmark.

Tabell 4.2.3 Inntektsoverføringer i Finnmark i 2018 etter inntektspost (1 000 kroner)

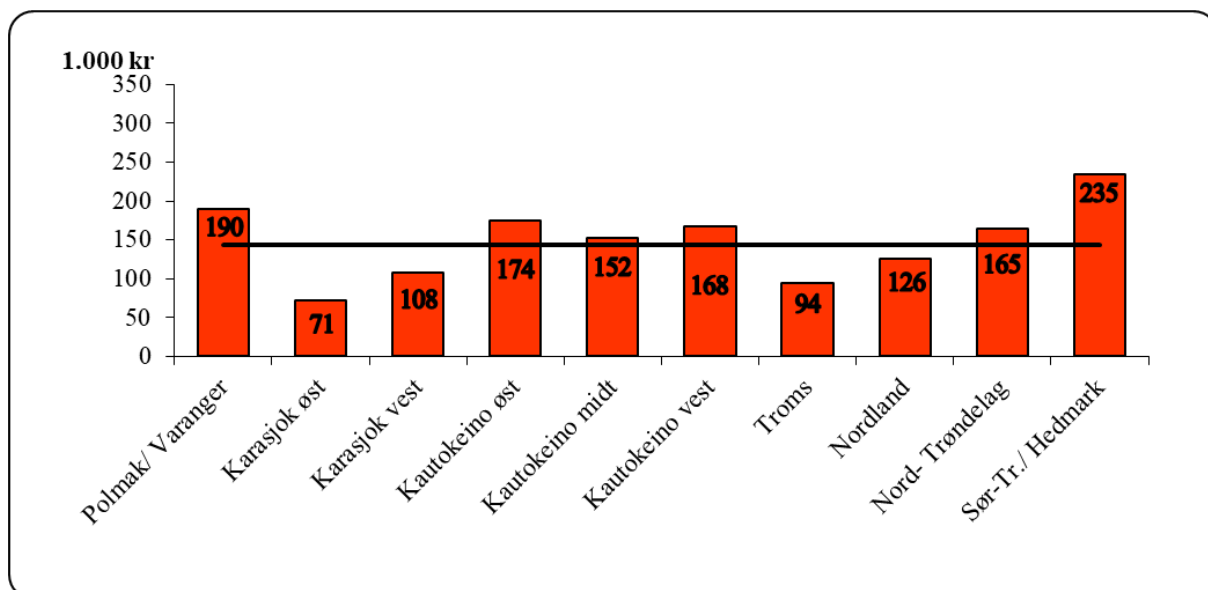
Tilskudd	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Øst- Finnmark	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest	Vest- Finnmark
Distriktstilskudd	1 049	732	1 711	3 492	961	2 208	1 273	4 442
Produksjonspremie	4 700	1 286	2 949	8 934	2 934	4 542	4 256	11 732
Driftstilskudd	390	775	818	1 983	900	1 280	405	2 585
Kalveslaktetilskudd	2 075	581	1 804	4 460	1 746	2 904	2 835	7 485
Ektefelle tillegg	-	-	60	60	30	300	90	420
Sum direkte tilskudd	8 214	3 374	7 341	18 930	6 571	11 233	8 859	26 663
Investeringer	107	-	124	231	19	310	256	584
Pramming/transport	-	-	-	-	3 925	2 389	-	6 314
Feltbarnehage	-	342	100	441	292	185	271	748
Fagbrevordning	24	-	-	24	-	36	-	36
Sum andre tilskudd	131	342	224	696	4 236	2 920	526	7 683
Sum tilskudd 2018	8 345	3 716	7 565	19 626	10 807	14 153	9 385	34 346
<i>Sum tilskudd 2017</i>	<i>14 911</i>	<i>6 601</i>	<i>9 766</i>	<i>31 277</i>	<i>11 367</i>	<i>14 028</i>	<i>9 754</i>	<i>35 149</i>

Av tabell 4.2.2 og figur 4.2.1 går frem at alle reinbeiteområdene, bortsett fra Nordland, har reduksjon i de totale inntektsoverføringene sammenlignet med 2017.

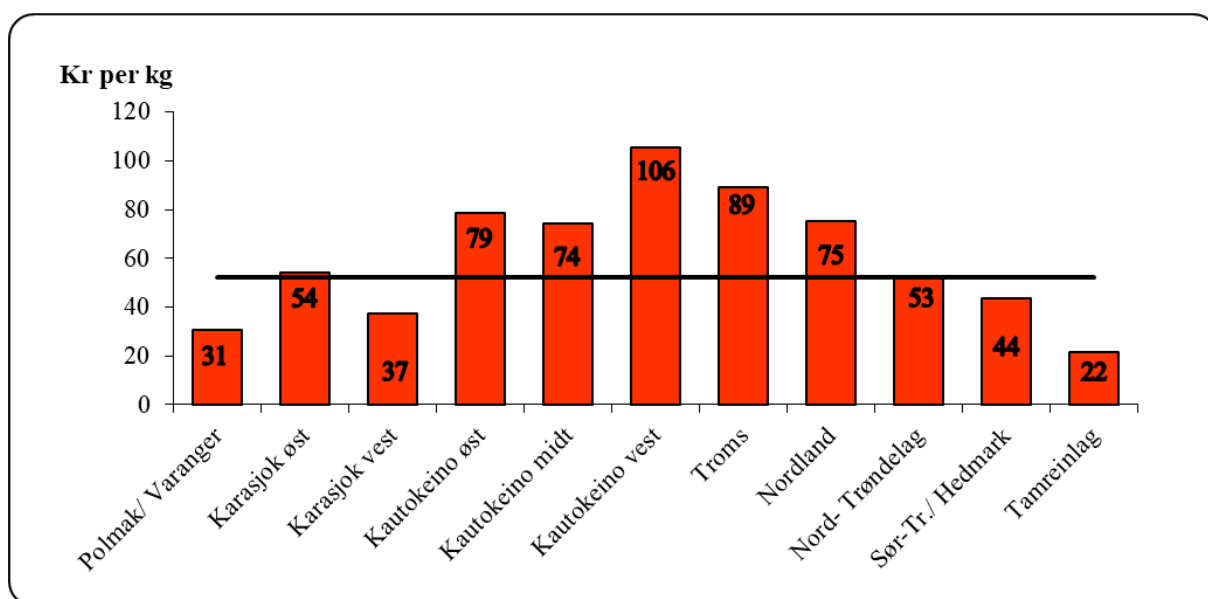
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2015-2018 (1 000 kroner)

Figur 4.2.2 viser forskjellene mellom områdene når det gjelder overføringer per siidaandel. Gjennomsnittet for alle områder er 144 000 kroner per siidaandel, dette er en reduksjon på 26 000 kroner fra 2017. Figuren viser også at Sør-Trøndelag/Hedmark ligger høyest i landet med et gjennomsnitt på 235 000 kroner per andel. Reintall, flokkstruktur, slakteuttak og kravene avtalepartene setter, vil være styrende for hva de enkelte områder får i utbetalinger per siidaandel. Dette gjelder i hovedsak de produksjonsavhengige tilskuddene, samt enkelte ordninger over Reindriftens utviklingsfond.

Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2018 (1 000 kroner)

Figur 4.2.3 viser 52 kroner i inntektsoverføring per kg kjøtt i landsgjennomsnitt, noe som er en reduksjon på 12 kroner per kg kjøtt sammenlignet med 2017. Siidaandelene i Kautokeino vest, Troms, Kautokeino øst, Nordland og Kautokeino midt har de høyeste overføringene per siidaandel med henholdsvis 106, 89, 79, 75 og 74 kroner per kg produsert kjøtt. Av de samiske områdene ligger Polmak/Varanger lavest med 31 kroner per kg produsert kjøtt.

Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg kjøtt i 2018

Ekstraordinære tilskudd

Ekstraordinære tilskudd føres som egen post under statstilskudd. Posten har i sammenligningsperioden rommet flere ulike tiltak:

- I 2010 og 2014 er det ikke utbetalt noen ekstraordinære tilskudd.
- I 2011 omfatter posten tap ved ulykker hos tamreinlagene.

- I 2012 omfatter hoveddelen av utbetalingene støtte til et distrikt i Karasjok for deres arbeid med reintall og beitesoner. Øvrige utbetalinger er knyttet til flere mindre prosjekter, deriblant støtte til materiell for etablering av arbeidsstue og hengebru.
- I 2013 omfatter posten tap av rein ved rasulykke hos et reinbeitedistrikt i Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2015 omfatter posten tap av rein i rasulykke hos tamreinlagene og i Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2016 omfatter posten tap av rein ulykker i Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2017 omfatter posten tap av rein i ulykke i Nordland, utvikling av distrikt i Kautokeino øst og utvikling/produksjon av ny type fôr i Kautokeino vest.
- I 2018 omfatter posten utvikling av ny type fôr, utvikling av enhet for mekanisert føring av rein og utarbeidelse av høringsuttalelse og prioritetskart, alle i Finnmark.

Tilskudd til tilleggsnæringer

Sametinget gir tilskudd til næringsutvikling og tilleggsnæringer til reindrift. Et av de prioriterte områdene er å øke omsetningen og videreforedling av lokalmat. Sametinget har også en særskilt satsning på samisk reiseliv og samiske kultur næringer.

Sametinget har en egen næringsavtale for duodji, som trådte i kraft 1. januar 2006. Over denne avtalen kan Sametinget gi støtte til blant annet til etablererstilskudd, investeringstilskudd og andre utviklingstiltak. Merkevarerbygging innenfor duodjinæringen er særlig prioritert. Fra og med reindriftsavtalen 2014/2015 ble overføringen til Sametinget avvirket og etter avvirklingen fører ikke Sametinget lenger en oversikt over hvorvidt tilskuddsmottakere over duodjiavtalen er tilknyttet reindriftnæringen. Denne avtalen er derfor ikke med i tabell 4.2.4 fra og med 2016.

Tabell 4.2.4 Tilskudd til tilleggsnæringer i perioden (1 000 kroner)¹

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	79	35	-	-	90
Karasjok øst	54	-	58	-	0
Karasjok vest	505	-	151	250	117
Øst Finnmark	638	35	209	250	207
Kautokeino øst	-	253	-	-	79
Kautokeino midt	144	318	341	190	0
Kautokeino vest	-	386	-	-	0
Vest Finnmark	144	957	341	190	79
Troms	107	69	-	60	195
Nordland	-	382	218	-	0
Nord Trøndelag	-	-	-	-	0
Sør Tr./Hedmark	-	-	-	200	0
Tamreinlag	-	-	-	-	0
Totalt	889	1 443	768	700	481

¹ Til og med 2015 inneholder tabellen tilskudd til næringskombinasjoner.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning

I forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012/13 ble Reinprogrammet etablert. Reinprogrammet avløste det tidligere Verdiskapingsprogrammet for reindrift. Hovedformålet med Reinprogrammet var å oppnå mer verdiskapning innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Samtidig inngikk reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet. Fra og med 1. januar 2015 ble Reinprogrammet fasett inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat, nå endret navn til Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning.

Tabell 4.2.5 Utbetalinger til reindriftsutøvere over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (1 000 kroner)

Reinbeite område	2001-2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹	2015	2016	2017	2018	Tot.
Polmak/Varanger	4 430	-	-	-	-	-	-	95	63	4 588
Karasjok øst ²	4 919	410	-	852	-	-	852	-	-	7 033
Karasjok vest	1 668	-	-	-	258	-	-	-	-	1 926
Øst-Finnmark	11 017	410	-	852	258	-	852	95	63	13 547
Kautokeino øst	992	-	-	-	-	-	-	32	100	1 124
Kautokeino midt	805	134	228	-	-	-	-	666	-	1 833
Kautokeino vest	1 924	-	36	-	-	-	-	-	86	2 046
Vest-Finnmark ³	11 335	134	264	-	-	-	-	32	186	12 617
Troms	3 340	-	-	-	-	-	-	-	32	3 372
Nordland	4 603	1 254	585	92	-	75	-	-	-	6 609
Nord-Tr.lag	2 485	-	-	-	-	-	162	-	-	2 647
Sør-Tr. /Hedm.	1 374	151	24	-	429	-	-	-	-	1 978
Tamreinlag	648	-	-	-	-	-	-	-	-	648
Totalt	34 802	1 949	873	944	687	75	1 014	793	281	41 418

Bakgrunns materialet til tabell 4.2.5 viser at det i 2004 var utbetalinger på totalt på 11,1 mill. kroner til reindriftsutøvere. I de påfølgende år har utbetalingene stadig blitt redusert. Totalt er det utbetalt 41,4 mill. kroner til reindriftsutøvere over programmene siden oppstarten i 2001. Det bevilges også midler til bedrifter som har som formål å øke verdiskapningen i reindriftsnæringen som ikke vises i denne tabellen. Det vises til kapittel 5.4 for nærmere omtale av programmet, og for en oversikt over innvilgede prosjekter.

¹ Reinprogrammet var operativt fra 01.01.2013 til 31.12.2014. Fra 01.01.2015 ble programmet fasett inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat.

² Utbetalingene til Karasjok fra 2001 til 2005 er lagt til Karasjok Øst pga. at soneinndelingen først ble innført i 2006.

³ Utbetalingene til Kautokeino fra 2001 til 2005 er lagt til Vest-Finnmark pga. at soneinndelingen først ble innført i 2006.

Tiltak mot radioaktiv forurensing

I 2018 er det utbetalt 909 000 kroner til reineiere til tiltak mot radioaktiv forurensning. Midlene gikk til anlegg hos tamreinlagene.

I 2017 og 2016 var det ingen utbetalinger til reineiere til tiltak mot radioaktiv forurensing, i 2015 var de samlede utbetalingene 167 000 kroner.

Bortsett fra i 2011 og 2018, har utbetalinger for tiltak mot radioaktivitet blitt redusert de siste årene. Imidlertid varierer forekomsten av radioaktivitet i beitevekster mellom år. Derfor vil utbetalte midler knyttet til tiltak mot radioaktivitet variere.

Vedleggstabell 5 viser de årlige utbetalingene fra 1990-2018 fordelt på tiltak. For nærmere omtale av radioaktiv forurensing og økologi vises det til kapittel 6.2.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader

Tabell 4.2.6 viser utbetalinger fra fylkesmennene til ulike tiltak mot rovviltskader i reindriften og tabell 4.2.7 viser utbetalingene fordelt på tilskuddsmottaker, begge for kalenderåret 2018. For nærmere omtale av tiltak og tap til rovvilt vises det til kapittel 6 og til Ressursregnskapet for reindriftsnæringen.

Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype i 2018 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Tidlig slakting	Intensiv gjeting og utvidet tilsyn i kalvingsperiode	Foring	Flytting til mindre utsatte områder	Annet	Totalt
Polmak/Varanger	-	130	145	45	-	320
Karasjok øst	-	95	220	-	-	315
Karasjok vest	-	308	261	-	-	568
Øst-Finnmark	-	533	626	45	-	1 203
Kautokeino øst	-	145	85	30	-	260
Kautokeino midt	-	210	155	20	-	385
Kautokeino vest	-	160	230	50	-	440
Vest-Finnmark	-	515	470	100	-	1 085
Troms	-	394	1 301	-	45	1 740
Nordland	200	473	1 186	1 078	238	3 175
Nord-Trøndelag	950	-	238	35	-	1 223
Sør-Tr.lag/Hedm.	25	50	-	-	-	75
Totalt 2018	1 175	1 964	3 820	1 258	283	8 501
<i>Totalt 2017</i>	<i>1 298</i>	<i>1 714</i>	<i>3 544</i>	<i>1 194</i>	<i>432</i>	<i>8 183</i>

Tabell 4.2.7 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tilskuddsmottaker i 2018 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Siidaandel	Siida	Reinbeitedistrikt	Totalt
Polmak/Varanger	-	180	140	320
Karasjok øst	25	170	120	315
Karasjok vest	-	568	-	568
Øst-Finnmark	25	918	260	1 203
Kautokeino øst	60	200	-	260
Kautokeino midt	-	125	260	385
Kautokeino vest	-	120	320	440
Vest-Finnmark	60	445	580	1 085
Troms	1 146	-	594	1 740
Nordland	1 846	938	392	3 175
Nord-Trøndelag	423	300	500	1 223
Sør-Tr.lag/Hedm.	-	75	-	75
Totalt 2018	3 499	2 676	2 326	8 501
<i>Totalt 2017</i>	<i>2 783</i>	<i>1 774</i>	<i>3 626</i>	<i>8 183</i>

Det fremgår av tabellene at de samlede bevilgede midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader er på 8,5 mill. kroner i 2018, noe som er høyere enn fjoråret. Siden 2014 har bevilgningen økt med 4,1 mill. kroner. Dette kan være en direkte følge av at fylkesmennene i større grad har informert reindriften om tilskuddet og mulighetene som ligger her, og derav utløst flere søknader.

Det bevilges også midler til felles tiltak som kommer både landbruket og reindriften til gode. Disse tallene er ikke tatt med i tabellen.

4.3 Erstatninger

Erstatninger er delt i to underposter: erstatning for tap av rein og erstatning for arealinngrep.

Erstatning for tap av rein

Under erstatninger for tap av rein inngår erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og *beregnete* erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept i trafikken. Sistnevnte er beregnet med grunnlag i innrapporterte tall fra melding om reindrift.

Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2014-18 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	7 682	6 188	4 111	7 660	10 418
Karasjok øst	4 860	4 286	3 673	3 757	6 287
Karasjok vest	7 264	4 637	4 456	6 102	6 243
Øst-Finnmark	19 806	15 111	12 240	17 519	22 948
Kautokeino øst	2 510	2 161	2 044	2 580	5 947
Kautokeino midt	5 188	5 110	5 975	5 435	12 922
Kautokeino vest	2 853	3 236	4 345	3 135	5 324
Vest-Finnmark	10 550	10 507	12 363	11 150	24 194
Troms	10 693	12 095	10 050	11 129	13 260
Nordland	12 673	13 169	14 713	15 934	17 928
Nord-Trøndelag	9 490	8 107	8 541	9 076	9 283
Sør-Tr. /Hedmark	2 377	2 118	3 407	3 202	3 313
Tamreinlagene	961	2 744	468	491	743
Totalt	66 550	63 850	61 783	68 501	91 667

Tabell 4.3.1 viser at erstatningsutbetalingene er betydelige. Det er erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt som står for hovedtyngden. I 2018 utgjorde disse omtrent 97 prosent av de totale erstatningsutbetalingene for tap av rein.

På grunn av redusert reintall kunne det forventes at erstatninger for tap av rein også ville reduseres, men i motsetning til hos husdyr viser tabellen at erstatninger for tap av rein er økende.

Erstatningsutbetalingene skjer på grunnlag av dokumenterte og sannsynliggjorte skader, der det blant annet blir lagt vekt på om tapet er skjedd i et område hvor det er dokumentert forekomst av rovvilt eller det i flere foregående år er påvist rovvilttap. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene.

Det gjøres oppmerksom på at tapt produksjonspremie knyttet til erstattede rein tatt av rovvilt er inkludert i erstatningsutbetalingene.

Tabell 4.3.2 viser antall erstattede dyr de tre siste årene fordelt på skadevolder, og tabell 4.3.3 viser antall erstattede dyr i 2018 per område, fordelt på skadevolder. Tallene er hentet fra Miljødirektoratets rovbase, Jernbaneverket og melding om reindrif.

Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2016-18

Tapsårsak/skadevolder	2018			2017			2016		
	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse
Gaupe	3 839	1 673	274	3 177	1 427	270	3 717	1 372	332
Jerv	4 355	1 849	512	3 721	1 864	400	3 586	1 336	357
Bjørn	184	37	7	213	41	1	204	43	2
Ulv	2	1	0	29	3	0	5	2	3
Kongeørn	7 161	248	17	4 584	150	1	4 779	241	3
Uspesifisert rovvilt	704	320	59	1 215	270	67	1 353	413	114
Tog	66	449	168	13	73	84	28	111	47
Trafikk	216	283	139	176	391	100	176	375	118
Totalt	16 527	4 860	1 176	13 128	4 219	923	13 848	3 893	976

Tabell 4.3.3 Antall erstattede per område i 2018 fordelt på skadevolder

Tapsårsak/skadevolder	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nordland	Nord-Tr. lag	Sør-Tr.lag	Tamreinlag
Gaupe	1 352	1 633	722	1 143	791	140	5
Jerv	2 262	1 866	463	1 153	665	256	51
Bjørn	156	12	0	0	60	0	0
Ulv	3	0	0	0	0	0	0
Kongeørn	2 059	3 657	790	351	362	153	54
Uspesifisert rovvilt	64	8	231	380	260	140	0
Tog	0	0	0	546	137	0	0
Trafikk	128	175	94	64	51	24	102
Totalt	6 024	7 351	2 300	3 637	2 326	713	212

For ytterligere informasjon om fordelingen av tap av rein henvises det til vedleggstabell 6.

Erstatning for arealinngrep

Tabell 4.3.4 viser en oversikt over erstatningene for arealinngrep i perioden 2015-2018.

Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	2 693	209	334	269
Karasjok øst	424	600	447	2 238
Karasjok vest	-	-	-	0
Øst-Finnmark	3 117	809	782	2 507
Kautokeino øst	160	-	95	700
Kautokeino midt	4 058	-	400	1 660
Kautokeino vest	3 581	2 550	2 666	3 049
Vest-Finnmark	7 799	2 550	3 161	5 409
Troms	-	-	368	163
Nordland	1 233	2 456	1 051	2 277
Nord-Trøndelag	228	596	430	973
Sør-Trøndelag	836	-	769	1 009
Sum	13 212	6 411	6 561	12 339
Andel innleverte regnskap i prosent:	75 %	73 %	75 %	81 %

Distrikts- og fondsregnskapene er bakgrunnsmateriale for arealerstatningene i totalregnskapet. Dette innebærer at eventuelle erstatninger utbetalt direkte til den enkelte siidaandel ikke er med i oversikten. Manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet gjør for øvrig at oversikten over erstatninger for arealinngrep er usikker.

Årlige erstatninger inntektsføres i sin helhet. Forrentningen av oppsparte erstatninger inntektsføres også. Grunnet manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet kan også renter fra andre oppsparte fond inngå her. Så langt man kan se av regnskapene, brukes midlene i hovedsak til dekning av distriktenes kostnader, men det forekommer også tilfeller der erstatningene utbetales direkte til reineiere for å kompensere reduserte inntekter hos den enkelte.

4.4 Kostnader

Siidaandelenes kostnader

Siidaandelenes kostnader i perioden 2015-2018 er presentert i tabell 4.4.1. Tabell 4.4.2 viser siidaandelenes kostnader i 2018 fordelt etter kostnadsart.

Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2015	2016	2017	2018
Polmak/ Varanger	29 575	24 692	23 064	16 395
Karasjok øst	18 173	23 008	14 886	18 368
Karasjok vest	18 900	24 188	18 423	20 973
Øst-Finnmark	66 648	71 889	56 373	55 737
Kautokeino øst	16 335	19 024	13 985	15 824
Kautokeino midt	25 863	28 296	26 192	28 437
Kautokeino vest	18 695	17 931	15 524	16 966
Vest-Finnmark	60 894	65 251	55 700	61 227
Troms	16 667	17 270	14 746	15 214
Nordland	21 054	26 906	24 033	24 056
Nord-Trøndelag	11 311	11 475	11 625	10 785
Sør-Tr. / Hedmark	11 705	11 054	9 488	8 906
Totalt	188 279	203 845	171 965	175 924

Det fremgår av tabell 4.4.1 at siidaandelenes samlede kostnader øker med 4,0 mill. kroner i forhold til 2017 (2 prosent). Karasjok øst, Karasjok vest og Kautokeino øst er de områdene som har størst prosentvis økning, med henholdsvis 23 prosent, 14 prosent og 13 prosent. Fra 2016 til 2018 ble kostnadene redusert med 14 prosent. Dette har en sammenheng med at slakt- og fraktkostnadene ikke lenger er inkludert i kostnadene, som beskrevet i kapittel 3.2.

Avskrivninger og kjøretøy/maskiner er de postene som utgjør størstedelen av kostnadene, landet sett under ett, med henholdsvis 20 og 18 prosent av de totale kostnadene.

Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2018 etter kostnadsart (1 000 kroner)

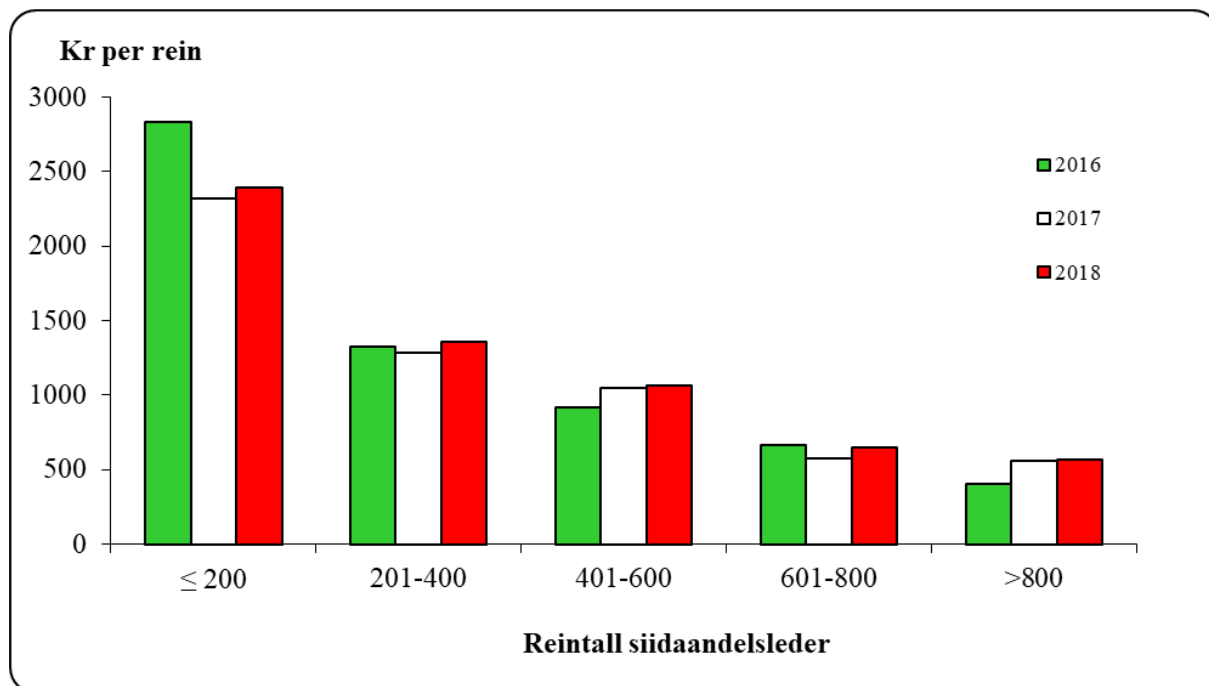
Kostnadsart	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag	Totalt 2018
Frakt og transport	197	304	50	122	20	0	693
Varekjøp	8 351	3 465	2 558	6 317	1 131	1 025	22 848
Reiser	1 039	634	291	418	180	136	2 698
Utstyr	9 070	10 928	2 355	2 953	2 178	1 277	28 762
Kjøretøyer og maskiner	8 736	15 056	2 104	2 788	1 519	1 564	31 767
Bygninger og anlegg	2 279	1 963	280	999	405	139	6 064
Avskrivninger	10 838	13 640	2 983	3 402	2 116	1 462	34 440
Strøm, energi	3 092	3 315	553	628	473	313	8 373
Administrasjon	1 473	1 833	490	653	460	241	5 150
Leie	532	1 135	223	1 394	464	162	3 910
Forsikring	1 625	1 910	416	537	384	256	5 128
Salg og reklame	4	77	8	24	49	0	161
Fremmedtjenester	2 611	2 286	1 186	3 091	920	1 358	11 453
Provisjonskostnad	0	0	0	0	0	0	0
Diverse	5 890	4 682	1 716	729	486	975	14 477
Totalt	55 737	61 227	15 214	24 056	10 785	8 906	175 924

Tabell 4.4.2 forts. Siidaandelenes kostnader i Finnmark i 2018 fordelt på soner (1 000 kroner)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	9	15	172	135	125	43
Varekjøp	3 223	1 485	3 643	1 254	1 424	787
Reiser	123	568	348	34	448	152
Utstyr	3 313	3 010	2 746	3 211	4 646	3 071
Kjøretøyer og maskiner	1 261	3 055	4 420	3 597	7 012	4 447
Bygninger og anlegg	460	911	908	562	784	616
Avskrivninger	3 266	3 377	4 196	2 871	6 440	4 330
Strøm, energi	778	1 480	834	1 033	1 481	801
Administrasjon	347	476	650	454	845	534
Leie	236	83	213	140	772	224
Forsikring	550	689	386	554	969	387
Salg og reklame	0	4	0	13	31	33
Fremmedtjenester	722	1 791	98	636	1 130	521
Provisjonskostnad	0	0	0	0	0	0
Diverse	2 107	1 424	2 358	1 332	2 330	1 020
Totalt	16 395	18 368	20 973	15 824	28 437	16 966

Kostnadene i tabellene 4.4.1 og 4.4.2 er fordelt etter reinbeiteområder og soner. Bakgrunns materialet viser at kostnadene kan variere mer mellom reinbeitesonene i Finnmark enn mellom reinbeiteområdene.

I tillegg til at kostnadene varierer innen og mellom beiteområder, er det også til dels betydelige kostnadsvariasjoner mellom reindriftsutøvere gruppert etter reintall. Figur 4.4.1 gir en oversikt over variasjonen i gjennomsnittlige kostnader per rein fordelt etter siidaandelens reintall.

Figur 4.4.1 Gjennomsnittlige kostnader (kroner per rein) i perioden 2016-18 etter siidaandelsleders reintall

Det går frem av figur 4.4.1 at siidaandelsledere som har 200 rein eller mindre har de klart høyeste kostnadene per rein. Bakgrunns materialet viser at kostnader til avskrivninger og kjøretøy/maskiner utgjør den største andelen av de totale kostnader i den minste reintallsgruppen.

For de øvrige gruppene og totalt er det også avskrivninger som er den største kostnadsposten. Det er ikke tatt hensyn til slaktekostnader i tabellen, da disse ikke lar seg fordele på reintall.

Felleskostnader i samisk reindrift/distriktenes kostnader

Utviklingen i felleskostnadene de fire siste årene er fremstilt i tabell 4.4.3. Felleskostnader etter kostnadsart er vist i tabell 4.4.4.

Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	3 680	3 513	3 570	4 084
Karasjok øst	1 221	1 957	2 112	2 194
Karasjok vest	515	606	735	1 628
Øst-Finnmark	5 416	6 076	6 417	7 906
Kautokeino øst	569	1 638	2 165	2 751
Kautokeino midt	1 828	2 535	3 033	3 120
Kautokeino vest	1 062	2 641	3 411	4 156
Vest-Finnmark	3 459	6 814	8 609	10 026
Troms	3 948	5 014	6 250	5 129
Nordland	6 788	8 392	7 969	10 198
Nord-Trøndelag	3 091	3 982	3 157	3 530
Sør-Tr. / Hedmark	1 794	1 804	3 016	3 032
Totalt	24 496	32 083	35 419	39 821

Det fremgår av tabell 4.4.3 at de totale felleskostnadene i sammenligningsperioden var lavest i 2015 og høyest i 2018. Det er postene leie og fremmedtjenester (som juridisk bistand, renhold og lignende) som har økt mest fra i fjor, mens postene reiser og administrasjon har hatt størst reduksjon.

Felleskostnadene for de ulike områdene kan til dels ha store variasjoner mellom år, og også variasjoner mellom de ulike utgiftspostene mellom år.

Økonomisk utvalg påpeker at datagrunnlaget for fordeling av felleskostnadene er noe usikkert på grunn av ulik detaljeringsgrad. Det foreligger heller ikke datagrunnlag for alle distrikter alle år. Forskjeller i organisering og regnskapspraksis mellom distrikter kan også føre til forskjellige måter å postere kostnader på.

Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2018 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	Polm/	K-sjok	K-sjok	Kauto	Kauto	Kauto	Troms	Nord-	Nord-	S-Tr/
	Var	øst	vest	øst	midt	vest				
Frakt/transp	336	0	0	300	117	248	585	1 612	1 043	900
Varekjøp	406	55	0	58	308	130	1 609	1 569	221	378
Reiser	18	131	0	57	27	332	7	51	7	42
Utstyr	256	20	522	1 605	357	450	1 332	1 417	346	380
Kj.tøy/mas.	175	4	0	39	41	15	44	138	375	140
Bygn/anl.	248	18	1	65	63	248	47	7	231	156
Avskr.	673	83	0	51	347	714	227	460	55	101
Strøm/energi	18	0	0	9	0	0	0	148	163	59
Adm.	179	157	152	150	357	514	138	287	110	210
Leie	6	0	0	5	130	115	0	1 075	643	143
Forsikring	48	26	3	24	45	7	0	155	82	53
Fremmedtj.	72	1 200	0	379	366	219	261	433	20	445
Diverse	1 647	501	951	8	962	1 165	879	2 845	234	25
Totalt	4 084	2 194	1 628	2 751	3 120	4 156	5 129	10 198	3 530	3 032

Tabell 4.4.4 viser at postene diverse (23 prosent) og utstyr (17 prosent) utgjør de største andelene av felleskostnadene i samisk reindrift i 2018.

Kostnader i tamreinlag

Tamreinlagenes totale kostnader for perioden 2015 til 2018 er vist i tabell 4.4.5.

Differansen på de ulike postene mellom år kan delvis tilskrives ulik detaljeringsgrad i grunnlagsmaterialet.

Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

Kostnader	2015	2016	2017	2018
Frakt og transport	159	284	127	194
Varekjøp	1 660	1 504	717	1 196
Reiser	131	143	84	104
Utstyr	6 209	5 695	5 136	4 455
Kjøretøyer og maskiner	168	295	195	305
Bygninger og anlegg	7	90	24	92
Avskrivninger	952	1 235	892	942
Strøm, energi	-	24	-	20
Administrasjon	-	180	-	270
Leie	920	931	800	869
Forsikring	-	124	-	112
Fremmedtjenester	139	155	-	127
Diverse	-	87	124	63
Totalt	10 346	10 747	8 100	8 750

Som nevnt i kapittel 3.2 holdes lønnsutgiftene utenfor i Totalregnskapet. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene til gjetere er en betydelig kostnadspost. I 2018 utgjorde kostnader for arbeidskraft i tamreinlagene i overkant av 10 mill. kroner.

Fordeling av totale kostnader

Tabell 4.4.6 viser reindriftsnæringens totale kostnader, som er summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader i samisk reindrift og tamreinlagenes kostnader.

Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2018 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	Øst-Finmm	Vest-Finmm	Troms	Nordland	Nord-Trøndelag	Sør-Tr./Hedmark	Tamreinlag
Frakt og transport	533	968	635	1 734	1 063	900	194
Varekjøp	8 813	3 960	4 167	7 886	1 352	1 403	1 196
Reiser	1 188	1 049	298	469	187	178	104
Utstyr	9 868	13 341	3 688	4 370	2 525	1 657	4 455
Kjøretøyer og maskiner	8 915	15 151	2 147	2 926	1 894	1 704	305
Anlegg	2 545	2 339	327	1 006	637	294	92
Avskrivninger	11 594	14 752	3 210	3 862	2 171	1 563	942
Strøm, energi	3 110	3 324	553	776	636	372	20
Administrasjon	1 961	2 854	628	940	569	452	270
Leie	538	1 386	223	2 468	1 107	305	869
Forsikringer	1 702	1 986	416	693	466	309	112
Salg og reklame	4	77	8	24	49	-	-
Fremmedtjenester	3 883	3 251	1 447	3 525	940	1 803	127
Diverse	8 989	6 817	2 595	3 574	719	999	63
Totalt	63 642	71 253	20 343	34 253	14 315	11 938	8 750

Det går frem av tabell 4.4.6 at postene varekjøp, kjøretøy/maskiner, avskrivninger og utstyr i sum utgjør de største kostnadspostene når en ser på samtlige reinbeiteområder under ett. På grunn av ulik detaljeringsgrad i datagrunnlaget kan imidlertid noe av kostnadene være ført på forskjellige kostnadsarter over år.

Tabell 4.4.7 Totale kostnader i Finnmark i 2018 etter kostnadsart fordelt på soner (1 000 kroner)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kauto øst	Kauto midt	Kauto vest
Frakt og transport	346	15	172	435	242	291
Varekjøp	3 630	1 540	3 643	1 311	1 732	916
Reiser	141	698	348	91	475	484
Utstyr	3 569	3 030	3 268	4 816	5 004	3 521
Kjøretøyer og maskiner	1 435	3 059	4 420	3 635	7 053	4 462
Anlegg	708	929	909	627	847	865
Avskrivninger	3 938	3 460	4 196	2 922	6 786	5 044
Strøm, energi	796	1 480	834	1 042	1 481	801
Administrasjon	526	633	802	604	1 202	1 048
Leie	242	83	213	145	902	339
Forsikringer	599	714	389	578	1 014	394
Salg og reklame	-0	4	-	13	31	33
Fremmedtjenester	794	2 991	98	1 015	1 496	739
Diverse	3 754	1 925	3 309	1 340	3 292	2 185
Totalt	20 479	20 563	22 601	18 575	31 557	21 122

Tabell 4.4.8 viser utviklingen på de ulike kostnadsartene de fire siste årene, totalt for hele landet.

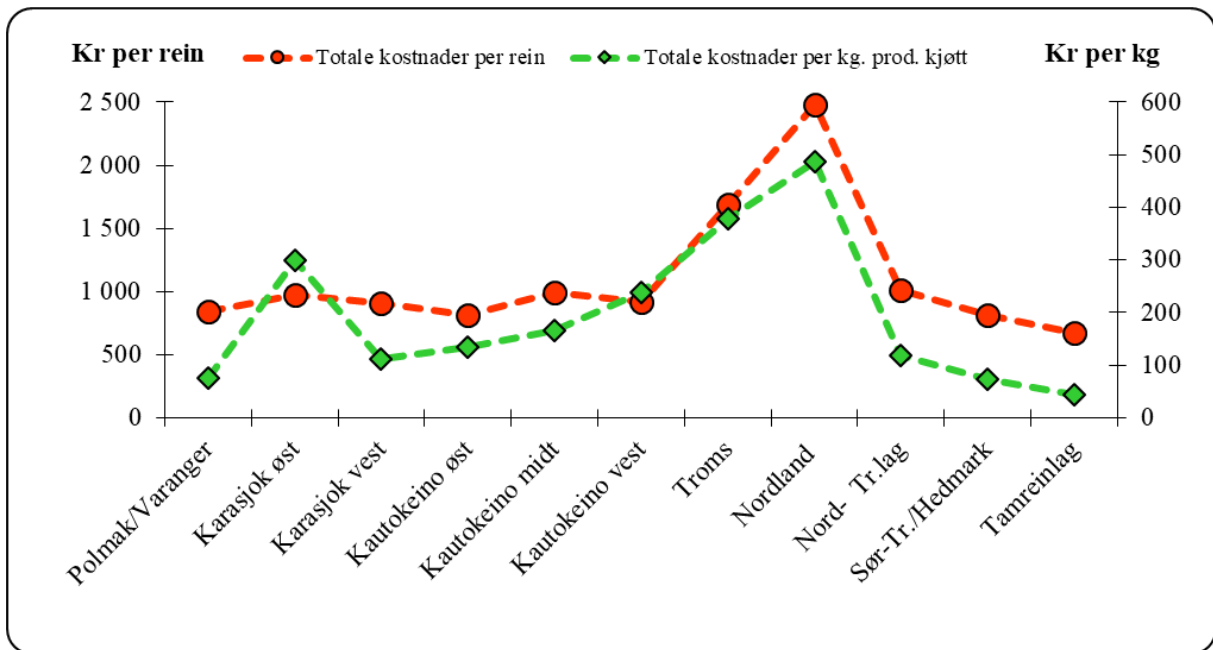
Tabell 4.4.8 Totale kostnader i perioden 2015-18 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	2015	2016	2017	2018
Frakt/transport	5 630	4 589	3 620	6 027
Varekjøp	36 987	33 824	28 278	28 777
Reiser	3 620	4 325	4 235	3 473
Utstyr	32 994	40 224	39 734	39 904
Kjøretøy og mask.	33 731	38 538	31 633	33 043
Bygn./anlegg	8 412	8 143	6 193	7 240
Avskrivninger	38 958	45 952	38 447	38 094
Strøm/energi	8 481	9 476	8 739	8 791
Administrasjon	6 916	8 504	8 839	7 674
Leie	7 013	8 745	7 476	6 896
Forsikringer	4 750	6 263	4 893	5 684
Salg og reklame	693	689	282	161
Fremmedtjenester	20 994	19 440	12 925	14 976
Provisjon	86	53	-	-
Diverse	13 941	17 963	20 191	23 756
Sum	223 121	246 675	215 484	224 495

Figur 4.4.2 viser totale kostnader per rein og per kg produsert kjøtt. Det fremgår av figuren at Nordland har de høyeste kostnadene både når det gjelder totale kostnader per rein og totale

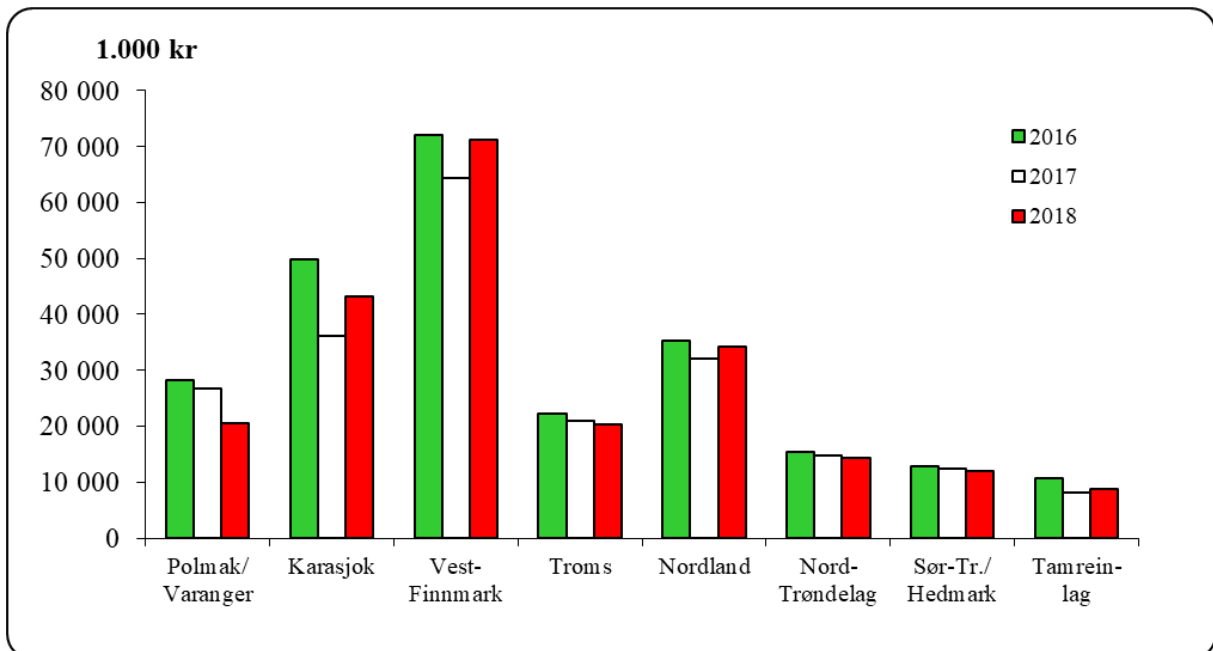

kostnader per kg produsert kjøtt. Tamreinlagene, Kautokeino øst og Sør-Trøndelag/Hedmark har de laveste kostnadene per rein, mens tamreinlagene, Sør-Trøndelag/Hedmark og Polmak/Varanger har de laveste kostnadene per kg produsert kjøtt.

Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg produsert kjøtt i 2018

Figur 4.4.3 viser totale kostnader de tre siste årene.

Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2016-18 (1 000 kroner)

Nærmere om kostnadsutviklingen

Tabell 4.4.9 viser utviklingen per kostnadsart for de siste 10 årene. Tabellen viser også hvor stor andel av den totale kostnaden de forskjellige kostnadsartene representerer. Vi ser i tillegg den totale kostnadsendringen (prosentvis) i perioden 2009-2018.

Tabell 4.4.9 Totale kostnader i perioden 2009-2018 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Andel av total i 2018	Endring 2009-2018
Frakt/transp	9 469	6 320	4 198	3 950	5 065	5 051	5 630	4 589	3 620	6 027	3 %	-36 %
Varekjøp	17 243	22 171	25 648	23 126	33 138	33 923	36 987	33 824	28 278	28 777	13 %	67 %
Reiser	1 979	3 708	2 498	2 564	2 590	3 023	3 619	4 325	4 235	3 473	2 %	75 %
Utstyr	19 347	26 155	23 531	28 507	18 784	30 879	32 994	40 224	39 734	39 904	18 %	106 %
Kjøretøy og maskiner	26 411	29 982	27 651	29 419	28 157	38 290	33 730	38 538	31 633	33 043	15 %	25 %
Bygn./anlegg	14 629	8 429	5 687	6 113	4 835	4 775	8 412	8 143	6 193	7 240	3 %	-51 %
Avskrivn.	29 220	28 935	30 106	31 322	37 481	35 825	38 959	45 952	38 447	38 094	17 %	30 %
Strøm/energi	5 373	7 404	7 073	6 503	7 526	8 767	8 480	9 476	8 739	8 791	4 %	64 %
Administr.	5 183	7 026	8 678	6 450	5 992	6 357	6 916	8 504	8 839	7 674	3 %	48 %
Leie	4 347	3 865	4 178	3 971	3 063	5 872	7 013	8 745	7 476	6 896	3 %	59 %
Forsikringer	3 305	3 364	3 669	3 373	3 902	4 308	4 750	6 263	4 893	5 684	3 %	72 %
Salg og reklame	664	600	567	478	773	1 109	692	689	282	161	0 %	-76 %
Fremmedtjenester	14 809	17 266	12 532	16 799	18 618	18 937	20 994	19 440	12 925	14 976	7 %	1 %
Provisjon	0	11	6	0	0	0	139	0	0	0	0 %	0 %
Diverse	7 230	7 472	7 406	11 680	21 423	11 600	13 806	17 963	20 191	23 756	11 %	229 %
SUM	159 209	172 708	163 428	174 255	191 347	208 716	223 121	246 675	215 484	224 495	100 %	41 %

Tabellen viser at det gjennom hele perioden er kjøretøy/maskiner, avskrivninger, varekjøp og utstyr som utgjør hoveddelen av de totale kostnadene.

Den totale kostnadsøkningen fra 2009 – 2018 er på 41 prosent. Sammenligner vi dette med inntektene i næringen, er tallene som følger (sammenligningstallene er hentet fra tidligere års totalregnskap):

- Økning fra 2009 – 2018 i produksjonsbaserte inntekter: 7,4 prosent
- Reduksjon fra 2009 – 2018 i inntekter fra kjøtt- og biprodukter: 14,0 prosent
- Økning fra 2009 – 2018 i de totale inntektene: 17,3 prosent

Som tidligere nevnt hentes kostnadsopplysningene fra selvangivelser og næringsoppgaver. Økonomisk utvalg har ikke detaljkunnskaper om hvilke prinsipper den enkelte siidaandelsinnehaver legger til grunn ved føring på postene, men forholder oss til tallene vi får utlevert fra Skatteetaten. De enkelte siidaandelsinnehaverne kan ha ulike prinsipper ved regnskapsføringen. Noen av postene i våre tabeller er summert av flere mindre poster. Dette gjelder blant annet postene utstyr og varekjøp.

Tabell 4.4.10 viser utviklingen i postene utstyr og varekjøp for perioden 2014 – 2018. Tallene er hentet fra siidaandelsinnehavernes næringsoppgaver. Det gjøres oppmerksom på at det i disse tabellene ikke er foretatt forholdsmessig endring av kostnadene ut fra antall innleverte næringsoppgaver, som det gjøres i tabellene foran, og de er derfor ikke direkte sammenlignbare.

Tabell 4.4.10 Utvikling av kostnader i perioden 2014-18 på postene Varekjøp og Utstyr (1 000 kroner)

Kostnadsgruppe	Varekjøp		Utstyr	
	År/Kostnadsart	Varekostnad	Beholdningsendring av varer	Rep og vedlikehold annet utstyr
2018	22 116	-22	6 035	21 249
2017	19 585	2	7 132	19 262
2016	23 243	64	6 323	19 650
2015	25 503	180	5 319	14 912
2014	16 336	253	4 358	12 456

Slakterienes priser

Tabellen nedenfor viser en oversikt over slakterienes slakte- og fraktekostnader, definert områdevis. Det gjøres oppmerksom på at tallene inneholder en viss grad av usikkerhet fordi fraktekostnadene ikke kan skilles fra selve slaktekostnadene, og at forskjellene dermed kan være innbyrdes skjevfordelt. Tabell 4.4.11 viser slakterienes innrapporterte priser til slakt og frakt, per kg produsert kjøtt. Tallene er hentet fra slakterienes rapportering på månedlig slakting, og omfatter både leieslakt og oppkjøp. Tallene er ekskl. mva.

Tabell 4.4.11 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt

	Andel slakt	Pris per kg	Andel slakt	Pris per kg	Andel slakt	Pris per kg
Slakteriadresse	2016		2017		2018	
Øst-Finnmark	39 %	14,7	22 %	7,5	26 %	22,5
Vest-Finnmark	23 %	22,3	31 %	16,9	33 %	15,8
Troms	2 %	13,8	2 %	24,1	3 %	16,4
Nordland	2 %	11,4	2 %	9,1	2 %	11,1
Nord-Trøndelag	8 %	13,6	11 %	17,3	10 %	17,4
Sør-Tr./Hedmark	25 %	8,7	32 %	11,5	27 %	12,4
Totalt	100 %	14,7	100 %	13,2	100 %	16,7

Tabellen viser at slakte- og fraktekostnadene har hatt en økning i sammenligningsperioden.

4.5 Kapitalforhold

Satsene for beregning av balanseverdi for den samlede livdyrverdien er utarbeidet med utgangspunkt i en modell for beregning av veiledende livdyrpriser. Livdyrprisen består av en grunnpris beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig kjøttpris og gjennomsnittlige slaktevekter per dyrekategori i de ulike reinbeiteområdene. Til grunnprisen legges et livdyrtilllegg på 25 prosent. Livdyrverdien for kalv og voksne dyr beregnes på grunnlag av de kalkulerte livdyrprisene (per dyrekategori) og flokks sammensetningen det enkelte år. Korrigert reintall for siidaandelen ligger til grunn for beregning av livdyrverdiene.

Andre aktiva hentes fra siidaandelsleders og ektefelle/samboers næringsoppgaver.

Siidaandelsleders og ektefelle/samboeres totale gjeld (næringsgjeld, privat gjeld og skyldig merverdiavgift) er grunnlaget for lånegjeld. Manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet er årsaken til at total gjeld er valgt som utgangspunkt for beregningene.

En oversikt over siidaandelens samlede kapitalforhold i 2018 er gitt i tabell 4.5.1.

Sammendrag for årene 2015-2018 er vist i tabell 4.5.2.

Tabell 4.5.1 Siidaandelens samlede kapitalforhold i 2018 (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Eiendeler:			Lånegjeld:		Egenkap.	Egenkap.
	Rein	Annet	Totalt	Kroner	Prosent ¹	2018	2017
Polmak/Varanger	72 949	34 157	107 106	24 232	22,6 %	82 874	83 244
Karasjok øst	62 393	25 298	87 691	27 159	31,0 %	60 533	49 482
Karasjok vest	68 473	29 912	98 385	30 872	31,4 %	67 513	54 123
Øst-Finnmark	203 816	89 367	293 183	82 263	28,1 %	210 920	186 849
Kautokeino øst	58 533	22 384	80 917	28 108	34,7 %	52 810	62 153
Kautokeino midt	74 784	43 034	117 818	48 069	40,8 %	69 748	63 146
Kautokeino vest	57 641	27 856	85 497	26 754	31,3 %	58 743	58 867
Vest-Finnmark	190 958	93 274	284 232	102 931	36,2 %	181 301	184 166
Troms	50 938	21 811	72 749	31 731	43,6 %	41 018	50 067
Nordland	57 753	21 289	79 042	22 722	28,7 %	56 320	59 780
Nord-Trøndelag	37 626	10 906	48 532	14 740	30,4 %	33 792	35 319
Sør-Tr./Hedmark	45 232	11 610	56 842	15 566	27,4 %	41 275	38 354
Totalt	586 323	248 257	834 580	269 954	32,3 %	564 626	554 535

Den totale gjeldsandelen ligger på 32,3 prosent av sum eiendeler, mens den var på 32,5 prosent i 2017. Til sammenligning kan nevnes at gjeldsandelen i perioden 2004-2013 lå mellom 15,7 prosent og 24,7 prosent. Siidaandelinnehavernes kapitalstatus er i hovedsak stabil med lav gjeld sett i forhold til sammenlignbare næringer, men dette utelukker ikke at enkelte siidaandeler kan ha problemer med den totale gjeldsbelastningen.

Tabell 4.5.2 Siidaandelens samlede kapitalforhold i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

Kapitalforhold	2015	2016	2017	2018
Livdyrverdi	593 235	526 853	577 548	586 323
Andre aktiva	222 052	258 728	243 699	248 257
Sum aktiva	815 287	785 581	821 247	834 580
Gjeld	254 100	264 859	266 712	269 954
Gjeld i %	31,2 %	33,7 %	32,5 %	32,3 %
Egenkapital	561 187	520 722	554 535	564 626

Det fremgår av tabell 4.5.2 at livdyrverdien for rein i 2015 var på høyeste nivå i sammenligningsperioden. Økningen kom som en følge av både økte priser og gjennomsnittsverker. Det henvises til tabell 4.1.5 for oversikt over prisutvikling og 4.1.7 for

¹ Gjeld i prosent av sum eiendeler

oversikt over utviklingen i reintall i sammenligningsperioden. Verdien av andre aktiva varierer noe, og var på sitt høyeste i 2016.

Rentekostnader for samisk reindrift og tamreinlag i perioden fra 2015 til 2018 er vist i tabell 4.5.3, og sammendrag for årene 2015 til 2018 for samisk reindrift er vist i tabell 4.5.4.

Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

Område	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	1 216	763	1 189	962
Karasjok øst	1 602	1 415	929	934
Karasjok vest	1 173	1 405	1 377	1 361
Øst-Finnmark	3 990	3 583	3 495	3 257
Kautokeino øst	1 335	1 162	1 252	1 225
Kautokeino midt	2 362	2 071	1 996	2 041
Kautokeino vest	986	912	849	927
Vest-Finnmark	4 684	4 145	4 097	4 193
Troms	1 178	1 029	1 153	1 049
Nordland	954	999	904	890
Nord-Trøndelag	655	573	743	757
Sør-Tr./Hedmark	958	660	642	550
Totalt samisk reindrift	12 419	10 990	11 034	10 697
Tamreinlag	286	334	549	505
Totalt	12 704	11 324	11 583	11 202

Det går frem av tabell 4.5.3 at de totale rentekostnadene for 2018 reduseres i forhold til 2017.

Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2015-18 (1 000 kroner)

	2015	2016	2017	2018
Gjeld	254 100	264 859	266 712	269 954
Renter	12 419	10 990	11 034	10 697
Rentesats	4,89 %	4,15 %	4,14 %	3,96 %

Tabell 4.5.4 viser at fra 2015 til 2018 økte gjelden med 6 prosent. Rentesatsen har i sammenligningsperioden gått ned. Perioden sett under ett synes imidlertid rentesatsen å være noe høy. En årsak til dette er at næringens kapital i hovedsak er bundet opp mot verdien av reinflokken, og ikke til fast eiendom som gir større sikkerhet for lån, og dermed lavere rentesats.

Tabell 4.5.5 viser den områdevisse fordelingen av antall reindrifftsfradrag for regnskapsåret 2018. Tabellen er basert på opplysninger fra skattemyndighetene, og utvalget består av samtlige siidaandelsledere som har levert næringsoppgave.

Tabell 4.5.5 Prosentvis fordeling av reindriftsfradrag for 2018, etter fradragenes størrelse

Reinbeite- område	Fordeling av reindriftsfradrag (%)		
	< 63 500 kr	63 500 kr- 166 400 kr	Maksimalt fradrag 166 400 kr
Polmak/Varanger	0 %	42 %	58 %
Karasjok øst	30 %	62 %	8 %
Karasjok vest	24 %	64 %	12 %
Øst-Finnmark	19 %	58 %	23 %
Kautokeino øst	25 %	60 %	15 %
Kautokeino midt	15 %	67 %	18 %
Kautokeino vest	9 %	68 %	23 %
Vest-Finnmark	16 %	66 %	18 %
Troms	11 %	61 %	29 %
Nordland	3 %	33 %	64 %
Nord-Tr.lag	0 %	31 %	69 %
Sør-Tr./Hedmark	4 %	22 %	74 %
Totalt 2018	13 %	55 %	32 %
Totalt 2017	17 %	51 %	32 %

Det fremgår av tabell 4.5.5 at i alt 32 prosent av siidaandelslederne i utvalget oppnådde fullt reindriftsfradrag på 166 400 kroner for regnskapsåret 2018. Andelen siidaandelsledere som oppnådde fullt reindriftsfradrag var høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark (74 prosent).

Totalt reindriftsfradrag i 2018 var 55,2 mill. kroner (2017: 52,0 mill. kroner).

4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall aktive siidaandeler, utøvers alder, mannlig eller kvinnelig innehaver, om det er felles siidaandel og antall reineiere i siidaandelene utenom innehaver. For nærmere omtale av årsverksberegninger henvises det til kapittel 7.2.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2018 er spesifisert i tabell 4.6.1. Ved beregningene av årsverk for siidaandelene er det lagt til grunn at et årsverk er 1 800 timer.

Fra og med 2018 baserer årsverk for tamreinlagene seg på tamreinlagenes egne beregninger. Der vi ikke har fått inn tall, er det brukt et gjennomsnitt. Tidligere ble arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnet i forhold til et fast antall rein per årsverk.

Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2018

Reinbeiteområde	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	1 975	1,10	48	506	44
Karasjok øst	3 499	1,94	101	208	52
Karasjok vest	3 356	1,86	131	191	70
Øst-Finnmark	3 035	1,69	280	251	166
Kautokeino øst	2 747	1,53	95	241	62
Kautokeino midt	3 175	1,76	164	193	93
Kautokeino vest	2 735	1,52	85	270	56
Vest-Finnmark	2 932	1,63	344	225	211
Troms	2 840	1,58	80	149	51
Nordland	2 973	1,65	69	199	42
Nord-Trøndelag	2 354	1,31	51	278	39
Sør-Tr./Hedmark	2 922	1,62	49	300	30
Tamreinlag			20	653	
Totalt	2 916	1,62	893	241	539

Tabell 4.6.1 viser at det i 2018 var totalt 539 aktive siidaandeler. Antall aktive siidaandeler har blitt redusert med to i Kautokeino midt, en i Kautokeino vest og økt med en i Troms siden 2017. Det påpekes at antall siidaandeler er aktive andeler, altså med rein. I publikasjoner tidligere enn 2012 har man lagt til grunn samtlige andeler, også dem uten rein.

Det fremgår videre det var total 893 årsverk i reindriften i 2018. Arbeidsforbruket målt i timer per siidaandel er høyest i Karasjok øst, og lavest i Polmak/Varanger. Differansen er på 1 500 timer. Målt i antall rein per årsverk i samisk reindrift varierer arbeidsforbruket fra 149 rein i Troms til 506 rein i Polmak/Varanger.

4.7 Sammendrag av totalregnskapet

Sammendrag av reindriften totalregnskap for perioden 2015-18 er vist i tabell 4.7.1. Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2018 fordelt etter reinbeiteområder. De enkelte elementene i totalregnskapet er kommentert foran. Her gis derfor bare et kort sammendrag av hovedlinjene i utviklingen.

Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2015-18, og endring fra 2017 til 2018 (1 000 kroner)

Regnskapsposter	2015	2016	2017	2018	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	176 103	173 076	156 702	190 543	33 841
Kjøtt og biprodukter	153 898	146 398	113 989	122 767	8 778
Bonus			8 187	3 988	-4 198
Endring i livdyrverdien	-9 661	-12 660	-6 609	12 879	19 488
Binæringsinntekter	7 252	10 510	13 516	13 776	260
Andre prod. baserte inntekter ¹	24 614	28 828	27 620	37 132	9 512
Statstilskudd:	84 933	103 915	107 205	92 461	-14 745
Ordinære tilskudd	63 151	81 502	86 154	69 841	-16 313
Andre tilskudd	14 215	13 141	10 426	12 107	1 681
Ekstraordinære tilskudd	1 835	1 090	950	342	-608
Tilskudd til binæringer	0	768	700	481	-219
Utviklingsprogrammet	75	1 014	793	281	-512
Tiltak mot radioaktivitet	167	-	-	909	909
Konfl. demp. tiltak rovvilt	5 491	6 400	8 183	8 501	318
Erstatninger:	77 062	68 193	75 062	104 006	28 944
Tap av rein	63 850	61 783	68 501	91 667	23 166
Arealinngrep	13 212	6 411	6 561	12 339	5 778
Sum inntekter	338 099	345 184	338 969	387 010	48 040
Kostnader:					
Siidaandelens kostnader	188 279	203 845	171 965	175 924	3 959
Felleskostnader	24 496	32 083	35 419	39 821	4 403
Kostnader i tamreinlag	10 346	10 747	8 100	8 750	650
Sum kostnader	223 121	246 675	215 484	224 495	9 012
Vederlag til arbeid og kapital	114 978	98 509	123 486	162 514	39 029
Renter på lånt kapital	12 704	11 324	11 583	11 202	-381
Vederlag til arbeid og egenkapital					
Totalt (1 000 kr.)	102 274	87 185	111 903	151 312	39 409
Per årsverk(kr.)	107 621	95 221	119 172	169 443	50 270
Per siidaandel (kr.)	178 080	151 442	192 273	270 684	78 411
Sum årsverk	950	916	939	893	-46
Antall siidaandeler ²	574	576	582	559	-23
<i>Vederlag til arbeid og egenkapital, ekskl. erstatninger for arealinngrep</i>					
<i>Totalt (1 000 kr)</i>	89 062	80 774	105 342	138 974	33 632
<i>Per årsverk (kr)</i>	93 718	88 181	112 185	155 626	43 440
<i>Per siidaandel (kr)</i>	155 074	140 232	181 000	248 611	67 611

Tabell 4.7.1 viser en økning i resultatmålene fra 2017 til 2018. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 111,9 mill. kroner i 2017 til 151,3 mill. kroner i 2018 (+ 39,4 mill. kroner). Målt per årsverk utgjør resultatmålet vederlag til arbeid og egenkapital

¹ Posten omfatter leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

² Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (20 i 2018) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

169 443 kroner i 2018 (2017: 119 172 kroner). Tilsvarende tall per siidaandel i 2018 er 270 684 kroner (2017: 192 273 kroner).

At resultatmålene er på et høyere nivå i 2018 enn i 2017 skyldes blant annet økning i produksjonsbaserte inntekter og erstatninger.

Variasjoner i reintallet fra år til år, sammenholdt med områdenes priser og gjennomsnittsvekter, skaper endringene i samlet livdyrverdi. For 2018 gir dette en økning på 19,4 mill. kroner sammenlignet med 2017.

I 2018 var de produksjonsbaserte inntektene på 190,5 mill. kroner, mens de i 2017 var på 156,7 mill. kroner. Totalt er dette en økning på 33,8 mill. kroner.

Statstilskuddene reduseres fra 107,2 mill. kroner i 2017 til 92,5 mill. kroner i 2018 (- 14,7 mill. kroner). Dette skyldes hovedsakelig en reduksjon i ordinære tilskudd.

Erstatningene øker fra 75,1 mill. kroner i 2017 til 104,0 mill. kroner i 2018, en økning på 28,9 mill. kroner. Økningen kommer som en følge av høyere erstatningsutbetalinger for både arealinngrep og tap av rein.

Totalt sett innebærer dette en økning i sum inntekter fra 339,0 mill. kroner i 2017 til 387,0 mill. kroner i 2018 (+ 48,0 mill. kroner).

De totale kostnadene i næringen øker fra 215,5 mill. kroner i 2017 til 224,5 mill. kroner i 2018.

Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2018 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare forskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag til arbeid og egenkapital for tamreinlagene, som ligger høyest, utgjør 646 036 kroner per årsverk. For Nordland som ligger lavest, viser tilsvarende beregning 97 751 kroner per årsverk.

Antall årsverk hos tamreinlagene er redusert fra 41 i 2017 til 20 i 2018. Reduksjonen kommer som følge av at årsverk fra og med 2018 baseres på tamreinlagenes egne beregninger. Som en effekt av dette øker vederlag til arbeid og egenkapital hos tamreinlagene fra 345 748 kroner i 2017 til 646 036 kroner i 2018.

Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2018 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kroner)

Regnskaps- poster	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Trøndelag	Sør-Tr./ Hedmark	Sum samisk	Tamrein- lag	Totalt
Produksjonsbaserte inntekter:	61 649	48 671	16 963	12 798	15 313	19 037	174 432	16 111	190 543
Kjøtt og biprodukter	42 600	30 748	5 065	6 038	8 319	12 805	105 575	17 192	122 767
Bonus	2 042	1 946	0	0	0	0	3 988	0	3 988
Endring i livdyrverdien	5 102	6 690	99	-207	-341	2 618	13 960	-1 081	12 879
Binæringsinntekter	3 630	3 608	4 411	566	99	1 462	13 776	0	13 776
Andre	8 274	5 679	7 388	6 401	7 237	2 152	37 132	0	37 132
Statstilskudd:	21 277	35 859	6 755	8 472	7 653	7 124	87 140	5 321	92 461
Ordinære tilskudd	18 930	26 663	3 434	3 530	6 068	6 804	65 428	4 412	69 841
Andre tilskudd	696	7 683	1 354	1 766	362	246	12 107	0	12 107
Ekstraordinære tilskudd	178	164	0	0	0	0	342	0	342
Tilskudd til binæringer	207	79	195	0	0	0	481	0	481
Utviklingsprogrammet	63	186	32	0	0	0	281	0	281
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0	0	909	909
Konfl.demp. tiltak rovvilt	1 203	1 085	1 740	3 175	1 223	75	8 501	0	8 501
Erstatninger:	25 456	29 603	13 423	20 205	10 255	4 322	103 263	743	104 006
Tap av rein	22 948	24 194	13 260	17 928	9 283	3 313	90 924	743	91 667
Arealinngrep	2 507	5 409	163	2 277	973	1 009	12 339	0	12 339
Sum inntekter	108 381	114 133	37 141	41 475	33 221	30 484	364 834	22 176	387 010
Kostnader:									
Siidaandelens kostnader	55 737	61 227	15 214	24 056	10 785	8 906	175 924	0	175 924
Felleskostnader	7 906	10 026	5 129	10 198	3 530	3 032	39 821	0	39 821
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0	0	8 750	8 750
Sum kostnader	63 642	71 253	20 343	34 253	14 315	11 938	215 746	8 750	224 495
Vederlag for arbeid og kapital	44 738	42 880	16 798	7 221	18 906	18 545	149 088	13 426	162 514
Renter på lånt kapital	3 257	4 193	1 049	890	757	550	10 697	505	11 202
Vederlag for arbeid og egenk.							0		
Totalt (1.000 kr)	41 481	38 687	15 749	6 331	18 149	17 995	138 392	12 921	151 312
Per årsverk(kr)	148 148	112 461	196 864	91 751	355 862	367 241	158 524	646 036	169 443
Per siidaandel (kr)	249 888	183 349	308 806	150 734	465 358	599 828	256 756	0	270 684
Sum årsverk	280	344	80	69	51	49	873	20	893
Ant.siidaandeler	166	211	51	42	39	30	539	0	559
Vederlag for arbeid og egenkapital i 2017:									
Totalt (1.000 kr)	25 729	26 306	6 564	4 331	16 192	18 606	97 727	14 176	111 903
Per årsverk (kr)	92 217	71 291	83 090	60 151	317 481	387 618	108 828	345 748	119 172
Per siidaandel (kr)	154 992	122 927	131 282	103 116	415 167	620 188	180 642	0	192 273
Antall årsverk i 2017	279	369	79	72	51	48	898	41	939
Antall siidaand. i 2017	166	214	50	42	39	30	541	0	582

Endringer i den samlede livdyrverdien skyldes i hovedsak endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 4.7.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene.

Fra 2017 til 2018 utgjør endringene i samlet livdyrverdi følgende verdiendring i mill. kroner for de ulike reinbeiteområdene:

- **Øst-Finnmark:** + 4,6
- **Vest-Finnmark:** + 11,6
- **Troms:** + 0,6
- **Nordland:** + 1,4
- **Nord-Trøndelag:** + 0,5
- **Sør-Trøndelag/Hedmark:** + 1,1
- **Tamreinlag:** - 0,5

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med om lag 15,8 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene øker med 20,7 mill. kroner. Statstilskuddene reduseres med 11,5 mill. kroner. De totale erstatningene øker med 7,2 mill. kroner. Totalt øker inntektene med 16,4 mill. kroner, og kostnadene øker med 0,9 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 166.

Vest-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 12,4 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene øker med 5,7 mill. kroner. Statstilskudd reduseres med 1,5 mill. kroner, og erstatninger øker med 15,3 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene øker med 19,4 mill. kroner. Kostnadene øker med om lag 6,9 mill. kroner. Antall siidaandeler reduseres med 3.

Troms: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 9,2 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene øker med 6,4 mill. kroner. Statstilskudd og erstatninger øker med til sammen 2,1 mill. kroner. Kostnadene reduseres med 0,7 mill. kroner. Antall siidaandeler øker med 1.

Nordland: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 2,0 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene øker med 1,8 mill. kroner. Statstilskudd reduseres med 0,7 mill. kroner, og erstatninger øker med 3,2 mill. kroner. Kostnadene øker med 2,3 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 42.

Nord-Trøndelag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 2,0 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene øker med 0,8 mill. kroner. Statstilskuddene er omtrent uendret fra i fjor, og erstatningene øker med 0,8 mill. kroner. Området har redusert sine kostnader med 0,5 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 39.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 0,6 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene og erstatningene øker med til sammen 0,6 mill. kroner, mens statstilskuddene reduseres med 1,9 mill. kroner. Kostnadene reduseres med 0,6 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

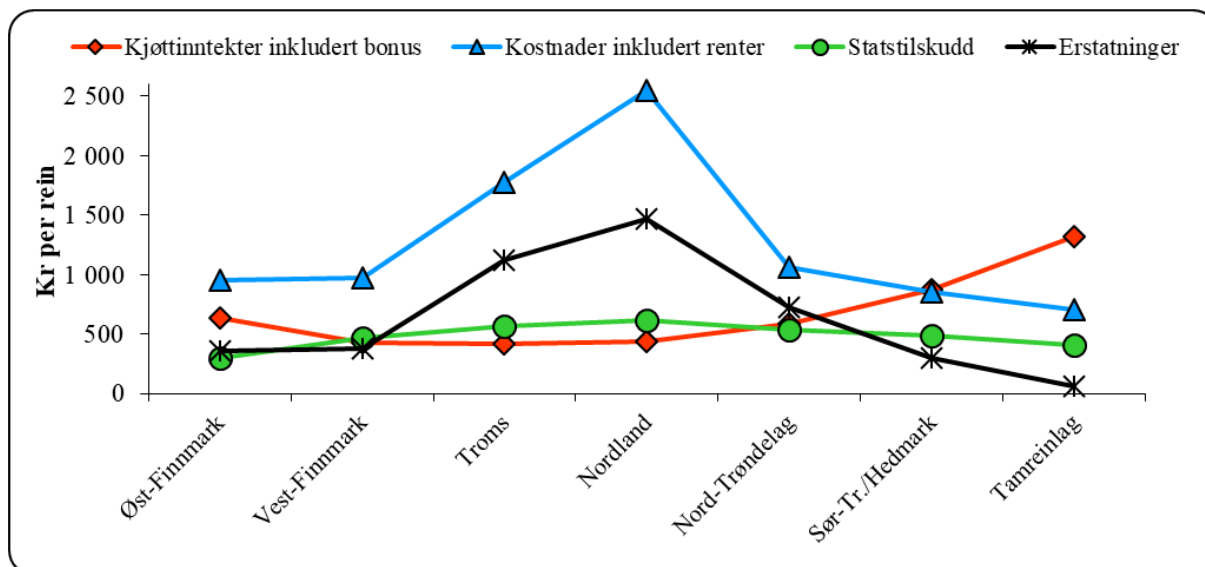
Tamreinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital reduseres med 1,3 mill. kroner sammenlignet med 2017. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 1,7 mill. kroner. Statstilskudd øker med 0,8 mill. kroner og erstatninger øker med 0,3 mill. kroner. Kostnadene øker med 0,7 mill. kroner.

Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2017 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kroner)

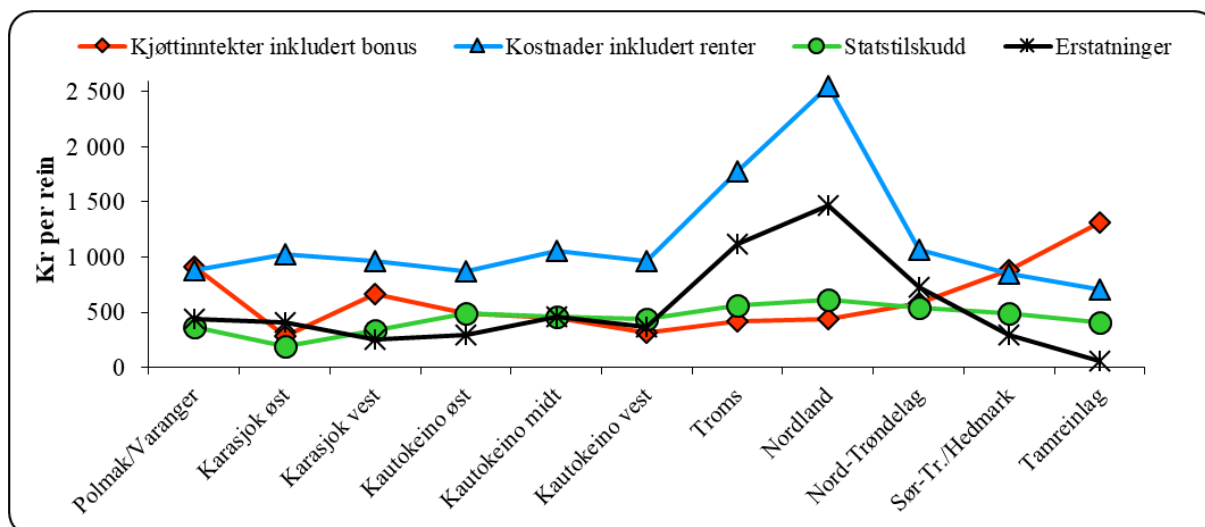
Regnskapsposter	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautokeino øst	Kautokeino midt	Kautokeino vest
Produksjonsbaserte inntekter:	29 213	15 522	16 997	13 675	20 599	14 375
Kjøtt og biprodukter	20 912	5 618	16 153	10 525	13 626	6 575
Bonus	1 388	266	388	582	691	673
Endring i livdyrverdien	1 209	6 811	-2 918	768	1 036	4 886
Binæringsinntekter	301	1 097	2 232	533	1 608	1 467
Andre	5 403	1 730	1 141	1 267	3 638	774
Statstilskudd:	8 952	4 075	8 250	11 246	14 538	10 075
Ordinære tilskudd	8 214	3 374	7 341	6 571	11 233	8 859
Andre tilskudd	131	342	224	4 236	2 920	526
Ekstraordinære tilskudd	134	44	-	-	-	164
Tilskudd til binæringer	90	-	117	79	-	-
Utviklingsprogrammet	63	-	-	100	-	86
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	320	315	568	260	385	440
Erstatninger:	10 687	8 526	6 243	6 647	14 582	8 373
Tap av rein	10 418	6 287	6 243	5 947	12 922	5 324
Arealinngrep	269	2 238	-	700	1 660	3 049
Sum inntekter	48 852	28 122	31 490	31 568	49 719	32 823
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	16 395	18 368	20 973	15 824	28 437	16 966
Felleskostnader	4 084	2 194	1 628	2 751	3 120	4 156
Kostnader i tamreinlag	-	-	-	-	-	-
Sum kostnader	20 479	20 563	22 601	18 575	31 557	21 122
Vederlag til arbeid og kapital	28 373	7 559	8 889	12 993	18 162	11 702
Renter på lånt kapital	962	934	1 361	1 225	2 041	927
Vederlag til arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr.)	27 411	6 626	7 527	11 769	16 121	10 775
Per årsverk(kr.)	571 065	65 600	57 461	123 881	98 298	126 764
Per siidaandel (kr.)	622 980	127 415	107 535	189 817	173 342	192 410
Sum årsverk	48	101	131	95	164	85
Antall siidaandeler	44	52	70	62	93	56
<i>Vederlag til arbeid og egenkapital i 2017:</i>						
<i>Totalt (1 000 kr)</i>	13 912	1 286	10 540	7 941	7 656	10 755
<i>Per årsverk (kr)</i>	289 834	13 395	77 497	76 359	43 255	122 219
<i>Per siidaandel (kr)</i>	316 182	24 730	150 566	128 086	80 591	188 689
Antall årsverk i 2017	48	96	136	104	177	88
Antall siidaandeler i 2017	44	52	70	62	95	57

Tabell 4.7.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene. Dette framkommer særlig på vederlagsberegningene per årsverk og per siidaandel.

Figur 4.7.1 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter etter reintall og reinbeiteområde. Det fremgår av figuren at kjøttinntektene per rein er høyest hos tamreinlagene og i Sør-Trøndelag/Hedmark, samt at kostnadene per rein er høyest i Nordland og Troms. Samtidig ser vi at Troms og Nordland ligger høyest både når det gjelder erstatninger og statstilskudd per rein.

Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2018 etter reintall, per reinbeiteområde (kroner per rein)

Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2018 etter reintall, fordelt på soner (kroner per rein)

Tabellene 4.7.4 og 4.7.5 viser henholdsvis vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk og vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden fra 2015 til 2018 for de ulike reinbeiteområdene og sonene.

Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2015-18 (kroner)

Reinbeiteområde	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	234 896	273 952	289 834	571 065
Karasjok øst	-6 947	-6 702	13 395	65 600
Karasjok vest	55 669	39 998	77 497	57 461
Øst-Finnmark	62 953	61 655	92 217	148 148
Kautokeino øst	74 203	56 302	76 359	123 881
Kautokeino midt	63 728	25 660	43 255	98 298
Kautokeino vest	127 047	81 568	122 219	126 764
Vest-Finnmark	81 174	46 993	71 291	112 461
Troms	30 046	61 804	83 090	196 864
Nordland	92 679	82 048	60 151	91 751
Nord-Trøndelag	287 099	247 264	317 481	355 862
Sør-Tr./Hedmark	304 207	394 913	387 618	367 241
Sum samisk reindr.	89 091	85 922	108 828	158 524
Tamreinlag	375 583	305 938	345 748	646 036
Totalt	107 620	95 221	119 172	169 443

Polmak/Varanger skiller seg ut som den sonen i Finnmark som har jevnt positive tall og et godt resultat. Dette skyldes blant annet at de produksjonsbaserte inntektene ligger på et høyt nivå sammenlignet med de øvrige sonene.

Det fremgår også av tabell 4.7.4 at vederlaget har variert mye i perioden, og at det er stor variasjon mellom sonene. Samtidig viser tabellen at samtlige områder, unntatt Sør-Trøndelag/Hedmark, har økt vederlaget fra 2017 til 2018.

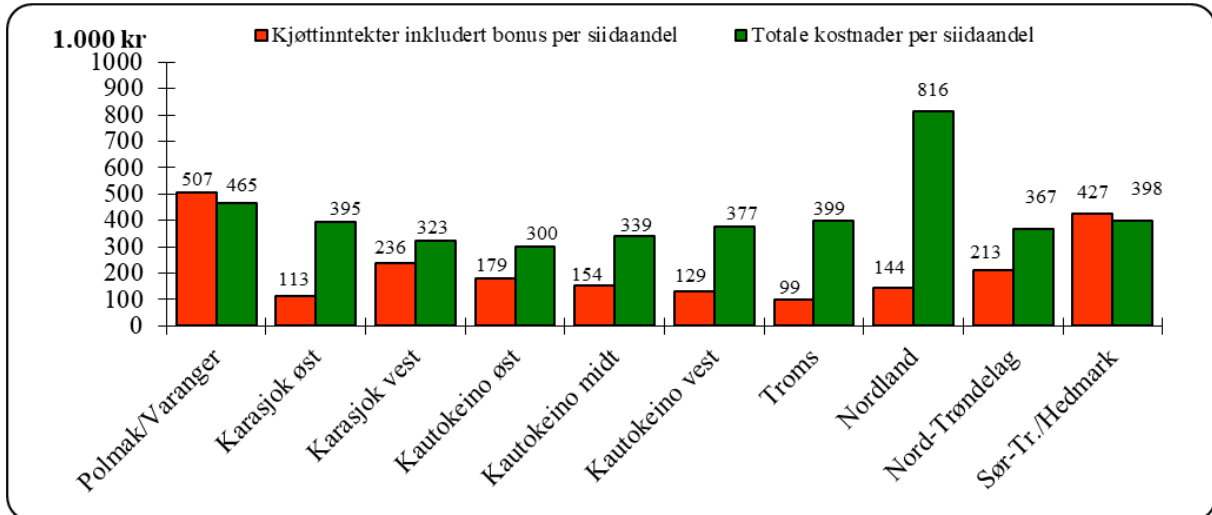
Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2015-18 (kroner)

Reinbeiteområde	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	256 250	292 048	316 182	622 980
Karasjok øst	-13 761	-13 181	24 730	127 415
Karasjok vest	108 157	78 467	150 566	107 535
Øst-Finnmark	109 220	106 412	154 992	249 888
Kautokeino øst	125 294	88 577	128 086	189 817
Kautokeino midt	126 743	47 185	80 591	173 342
Kautokeino vest	202 334	127 184	188 689	192 410
Vest-Finnmark	146 035	79 409	122 927	183 349
Troms	47 573	85 789	131 282	308 806
Nordland	152 258	131 929	103 116	150 734
Nord-Trøndelag	397 522	333 454	415 167	465 358
Sør-Tr./Hedmark	476 590	605 672	620 188	599 828
Sum samisk reindrift	151 713	130 877	167 916	256 756
Tamreinlag ¹	375 583	305 938	345 748	646 036
Totalt	178 078	151 442	192 273	270 684

¹ Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene.

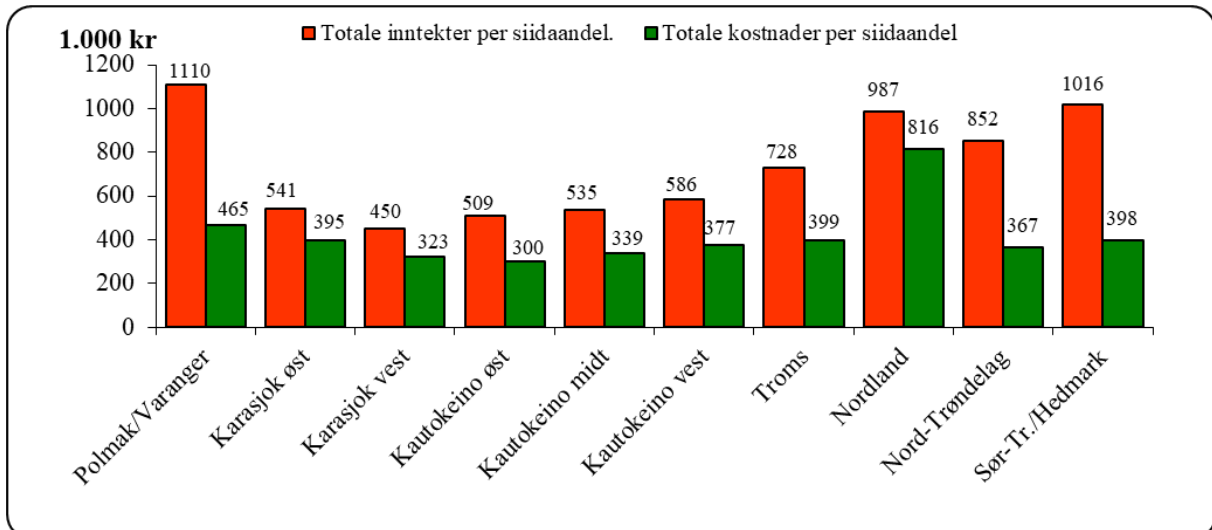
Tabell 4.7.5 viser at vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel er høyest i 2018 i sammenligningsperioden.

Figur 4.7.3 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel i forhold til gjennomsnittlige totale kostnader per siidaandel i 2018. Det går frem av figuren at de totale kostnadene per siidaandel er større enn kjøttinntektene per siidaandel i samtlige områder, unntatt i Polmak/Varanger og Sør-Trøndelag/Hedmark.

Figur 4.7.3 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2018 (1 000 kroner)

I figur 4.7.4 er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger lagt til på inntektssiden.

Figur 4.7.4 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2018 (1 000 kroner)

4.8 Budsjett 2019

På samme måte som tidligere, er budsjettet i hovedsak basert på foreliggende regnskapstall og opplysninger fra slakteriene. Innledningsvis redegjøres det for bakgrunnen til budsjettallene.

Deretter presenteres budsjettet for 2019 i tabell 4.8.1. Budsjettfordelingen på områdenivå, når det gjelder hovedpostene kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger og kostnader, er tatt med i figurene i kapittel 8.1.

Produksjonsbaserte inntekter

Vinterslakt for 2019 er på totalt 14 258 dyr for hele landet.

For 2019 budsjetteres det med et totalt slakteuttak på 48 500 dyr i Finnmark. Dette er inkludert et privat slakteuttak på 5 600 dyr.

For områdene sør for Finnmark legges til grunn et totalt slakteuttak på 39 500 dyr. Dette er inkludert et privat slakteuttak på 1 200 dyr.

Det gjøres oppmerksom på privat uttak også omfatter dyr som er slaktet i utland, og etter Animaliehygieneforskriften til privat omsetning.

Slaktetallene kan påvirkes av driftsforhold resten av året.

Med bakgrunn i ovenstående estimeres det at det blir slaktet 88 000 dyr, inkludert et forventet privat uttak på 6 800 dyr, i kalenderåret 2019.

Med utgangspunkt i foreløpige slaktedata for 2019 (vinterslakt) og tall fra Animalia, legger utvalget til grunn gjennomsnittlige slaktevekter på henholdsvis 18,9 kg for kalv og 33,9 kg for voksne dyr.

Andelen kalveslakt utgjorde 80 prosent i 2018, mot 76 prosent i 2017. For 2019 legges det til grunn at andel kalveslakt vil være 79 prosent.

Med utgangspunkt i gjennomsnittsvekt, budsjettert antall slakt og budsjettert fordeling mellom kalv og voksne dyr forventes en total produksjon på 1 934 tonn i 2019 (2018: 1 571 tonn). Av totalproduksjonen antas det at 149 tonn vil gå til privat forbruk og omsetning, og at 1 785 tonn vil bli levert til slakteri.

Basert på innrapporterte slaktedata og informasjon fra slakteriene hittil i 2019 anslår utvalget en samlet gjennomsnittspris på 79,33 kroner per kg.

På grunnlag av kvantums- og prisanslagene budsjetteres kjøttinntektene i kalenderåret 2019 til 153,4 mill. kroner (2018: 122,8 mill. kroner).

Binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter forventes å være på samme nivå som i 2018. Det budsjetteres derfor med henholdsvis 13,8 og 37,1 mill. kroner på disse postene.

Livdyrverdien for 2019 beregnes av et gjennomsnitt fra de tre siste årene. Med dette som utgangspunkt legges det til grunn at den beregnede livdyrverdien vil endres negativt til 2,1 mill. kroner i 2019.

Statstilskudd

Statstilskuddene budsjetteres på grunnlag av foreliggende regnskapstall per 7. november 2019.

For ordinære tilskudd er det regnskapsført 81,7 mill. kroner i 2019. Dette er en økning på 11,8 mill. kroner fra 2018.

Andre tilskudd budsjetteres med 12,8 mill. kroner Dette er en økning på 0,7 mill. kroner fra 2018.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og utvikling ser ut til, per 7. november 2017, å betale ut 60 000 kroner til reindriftsutøvere i 2019. Programmet retter seg mer inn mot bedrifter enn tidligere, og utbetalinger til bedrifter tas ikke med når vi beregner vederlagene i Totalregnskapet.

På bakgrunn av foreliggende regnskapstall og forventede utbetalinger ut året, blir det ikke budsjettert med utbetalinger til tiltak mot radioaktivitet i 2019. Det gjøres oppmerksom på at kun postene anlegg, fôring, tap, tidligslakt, kostholdskompensasjon og nedfôring inngår under tiltak mot radioaktivitet. Refusjoner til reineiere i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i kjøttinntektene og måling av radioaktivitet inngår i kjøre- og arbeidsinntektene.

For konfliktdempende tiltak til rovvilt budsjetteres det med 7,7 mill. kroner for 2019.

Ut fra forutsetningene overfor budsjetteres summen av statstilskuddene med 103,1 mill. kroner, en økning på 10,6 mill. kroner fra regnskapsåret 2018.

Erstatninger

Erstatninger for tap av rein til rovvilt og erstatninger for tap av rein i trafikken (tog og bil) beregnes med utgangspunkt i de tre foregående år. Det vil si at det budsjetteres med et gjennomsnitt av de tre foregående årene, vektet opp mot områdenes historiske andel av de forskjellige erstatningsordningene. Erstatninger for arealinngrep budsjetteres også med et gjennomsnitt av de tre foregående årene.

Totalt sett innebærer dette at sum inntektsposter budsjetteres med 393,5 mill. kroner (2018: 387,0 mill. kroner).

Kostnader

De generelle kostnadene forventes i utgangspunktet å være på samme nivå som i 2018, korrigert for endringer i konsumprisindeksen.

Med dette som utgangspunkt budsjetteres det med 179,5 mill. kroner på posten siidaandelens kostnader. Korrigert for prisstigning budsjetteres det likeledes med 40,6 mill. kroner på posten felleskostnader, samt 8,9 mill. kroner på tamreinlagenes kostnader.

De totale kostnadene budsjetteres da til 229,0 mill. kroner i kalenderåret 2019 (2018: 224,5 mill. kroner).

Vederlag til arbeid og egenkapital

Med de betingelsene som er gitt ovenfor, er vederlag til arbeid og kapital beregnet til 164,3 mill. kroner, en økning på 1,8 mill. kroner i forhold til regnskap 2018.

Gjeldsbelastningen i 2019 forutsettes å være på samme nivå som året før. Utvalget går derfor ut fra dette ved beregning av rentekostnader. Gitt en forventet gjeldsbelastning og rentenivå (Nibor-rente per oktober 2019), budsjetteres det med rentekostnader for 2019 på 11,3 mill. kroner

Totalt sett innebærer dette en økning i vederlag til arbeid og egenkapital fra 151,3 mill. kroner i 2018 til 153,0 mill. kroner i 2019.

Beregnet arbeidsinnsats for 2019 er 925 årsverk. Med utgangspunkt i disse forutsetningene, er vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk beregnet til 165 450 kroner (2018: 169 443 kroner), og vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel beregnet til 274 760 kroner (2018: 270 684 kroner).

Tabell 4.8.1 Sammendrag av totalregnskapet i perioden 2015-18, budsjett for 2019 og endring fra 2018 til 2019 (1 000 kroner)

Regnskapsposter	2015	2016	2017	2018	Budsjett 2019	Endring 2018-19
Produksjonsbaserte inntekter:	176 103	173 076	156 702	190 543	208 224	17 681
Kjøtt og biprodukter	153 898	146 398	113 989	122 767	153 416	30 649
Bonus			8 187	3 988	6 029	2 041
Endring i livdyrverdien	-9 661	-12 660	-6 609	12 879	-2 130	-15 009
Binæringsinntekter	7 252	10 510	13 516	13 776	13 776	0
Andre prod. baserte innt.	24 614	28 828	27 620	37 132	37 132	0
Statstilskudd:	84 933	103 915	107 205	92 461	103 063	10 602
Ordinære tilskudd	63 151	81 502	86 154	69 841	81 683	11 842
Andre tilskudd	14 215	13 141	10 426	12 107	12 833	726
Ekstraordinære tilskudd	1 835	1 090	950	342	300	-42
Tilskudd til binæringer	-	768	700	481	491	10
Utviklingsprogrammet	75	1 014	793	281	63	-218
Tiltak mot radioaktivitet	167	-	-	909	0	-909
Konfl. demp. tiltak rovvilt	5 491	6 400	8 183	8 501	7 695	-806
Erstatninger:	77 062	68 193	75 062	104 006	82 057	-21 949
Tap av rein	63 850	61 783	68 501	91 667	73 620	-18 047
Arealinngrep	13 212	6 411	6 561	12 339	8 437	-3 902
Sum inntekter:	338 099	345 184	338 969	387 010	393 344	6 334
Kostnader:						
Siidaandelenes kostnader	188 279	203 845	171 965	175 924	179 493	3 569
Felleskostnader	24 496	32 083	35 419	39 821	40 629	808
Kostnader i tamreinlag	10 346	10 747	8 100	8 750	8 927	177
Sum kostnader:	223 121	246 675	215 484	224 495	229 049	4 554
Vederlag til arbeid og kapital	114 978	98 509	123 486	162 514	164 295	1 780
Renter på lånt kapital	12 704	11 324	11 583	11 202	11 254	52
Vederlag til arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr)	102 274	87 185	111 903	151 312	153 041	1 729
Per årsverk(kr)	107 621	95 221	119 172	169 443	165 450	-3 993
Per siidaandel (kr)	178 080	151 442	192 273	270 684	274 760	4 076
Vederlag til arbeid og egenkapital eks erstatning for arealinngrep						
Totalt (1 000 kr)	89 062	80 774	105 342	138 974	144 604	5 630
Per årsverk (kr)	93 718	88 181	112 185	155 626	156 329	703
Per siidaandel (kr) ¹	155 074	140 232	181 000	248 611	259 612	11 001
Sum årsverk	950	916	939	893	925	32
Antall siidaandeler	574	576	582	559	557	-2

¹ Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (39 i 2015, 39 i 2016, 41 i 2017, 20 i 2018 og 20 i 2019) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tilleggsinformasjon

- Kapittel 5: Nærmere om reindriftsavtalen
- Kapittel 6: Langsiktige utviklingstrekk for reindriften
- Kapittel 7: Husholdsinntekter for reindriftsfamilier
- Kapittel 8: Vurderinger av materialet
- Vedlegg:
  1. Tabeller
  2. Tabelloversikt
  3. Figuroversikt
  4. Kart over reinbeiteområdene
  5. Ordforklaring

5. Nærmere om reindrifftsavtalen

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av reindrifftsavtalen mellom Norske Reindrifftsamers Landsforbund og staten ved Landbruks- og matdepartementet. Innledningsvis omtales bakgrunnen for og utviklingen av avtalen frem til i dag. Deretter beskrives reindrifftsavtalen for 2019/2020 nærmere. Resten av kapitlet gir en oversikt over reindrifftsavtalen de senere år, med hovedvekt på de største avtalepostene – Reindrifftens utviklingsfond og Kostnadssenkende og direkte tilskudd.

5.1 Innledning

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen, samt at det fastsettes retningslinjer for bruken av de økonomiske virkemidlene. Ved at næringen representert ved Norske Reindrifftsamers Landsforbund er gitt forhandlingsrett med staten, er næringen gitt en særlig mulighet til å utøve avgjørende innflytelse på egen økonomisk situasjon og utvikling. Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i gjeldende Hovedavtale for reindrifften. Hovedavtalen ble inngått mellom staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund den 26. februar 1993. I henhold til avtalens § 2 skal Landbruks- og matdepartementet og NRL føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindrifftnæringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken.

Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindrifftsavtalen. Disse overføringene ga reindrifftsutøverne økt økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindrifften som næring. Samtidig bidro overføringene til en utilsiktet virkning ved at reintallet økte, og da særlig reintallet i deler av Finnmark. På 1990-tallet sto reintallstilpassingen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordelingen, sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen. Innretningen av de økonomiske virkemidlene viste seg etter hvert ikke å ha den ønskede effekt på reintallstilpassingen.

Fra og med reindrifftsavtalen 2003/2004 ble tilskuddsordningene derfor lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad var faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kroner). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, ved fortsatt å stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

I de siste årene har en særlig fremhevet og prioritert næringsrettede tiltak, samt gjennomført en rekke forenklingstiltak i reindrifftsavtalen.

5.2 Reindrifftsavtalen 2019/2020

Rammen for reindrifftsavtalen 2019/2020 er på 136,1 mill. kroner. Dette er en økning på 13 mill. kroner fra foregående avtaleår. Bevilgningen for reindrifftsavtalen 2019/2020 er innarbeidet i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop.nr 1 S (2019-2020), Landbruks- og matdepartementet.

Hovedformålet med reindrifftsavtalen 2019/2020 er å legge til rette for å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I tråd med regjeringsplattformen blir tiltak som støtter opp om økologisk bærekraft prioritert. Gjennom arbeidet med fastsetting av et økologisk bærekraftig reintall er det nå blitt mulig å knytte sammen virkemidlene over reindrifftsavtalen og reindrifftsloven. De siste reindrifftsavtalene har støttet opp om de som har fulgt opp vedtakene om reduksjon, mens de som ikke har fulgt reduksjonskravene ikke har fått tilskudd. De produksjonsrettede tilskuddene har blitt prioritert framfor tilskudd som ikke direkte stimulerer til økt slaktning og omsetning. Ved inngåelsen av de siste reindrifftsavtalene er det gjennomført en rekke forenklingstiltak. I tillegg har tiltak som støtter opp om de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet blitt prioritert. Reindrifftsavtalen 2019/2020 har også stor oppmerksomhet omkring disse områdene.

Den totale bevilgningen for de kostnadssenkende og direkte tilskuddene er økt fra 79,1 mill. kroner for avtaleåret 2018/19 til 88,2 mill. kroner for avtaleåret 2019/2020.

Avsetning til produksjonspremie økes fra 33,0 mill. kroner til 35,5 mill. kroner, satsen videreføres med inntil 34 prosent avgiftspliktig salgsinntekt. Avsetningen til kalveslaktetilskuddet økes fra 24,0 mill. kroner til 25,6 mill. kroner, satsen videreføres med 500 kroner per slaktet kalv. Det avsettes 2,2 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom, dette er en økning på 0,2 mill. kroner fra 2018/2019. Etableringstilskudd økes fra 2,6 mill. kroner til 4,4 mill. kroner, og ektefelle-/samboertillegget reduseres med 0,2 mill. kroner til 1,2 mill. kroner. Satsene for driftstilskudd til ungdom, etableringstilskudd og ektefelle-/samboertillegg videreføres uendret.

Distriktstilskuddet videreføres med en økning på 1,3 mill. kroner til 17,4 mill. kroner i 2019/2020.

Bevilgningen til Reindrifftsens utviklingsfond (RUF) er på 36,6 mill. kroner i avtaleåret 2019/2020. Tildelingsrammen settes lik bevilgningsrammen. Herunder er det lagt opp til konfliktforebyggende tiltak (1,5 mill. kroner), Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (8,2 mill. kroner), fagbrevordningen (2,5 mill. kroner), markedsstiltak (5,0 mill. kroner), pramming (4,5 mill. kroner), lærings- og omsorgsbaserte tjenester (2,5 mill. kroner), optisk klassifisering av rein (1,0 mill. kroner), fjerning av gammelt gjerdemateriell (0,8 mill. kroner), beredskapsfond (1,0 mill. kroner), frakttilskudd (2,5 mill. kroner), tilskudd til rapportering av rein (0,3 mill. kroner) og arbeid med HMS i reindrifften (2,0 mill. kroner). Totalt sett innebærer dette at 4,8 mill. kroner ikke er øremerket av avtalepartene og skal dekke kostnadene til de øvrige ordningene på RUF.

Avsetningene til velferdsordninger økes fra 2,6 mill. kroner til 4,0 mill. kroner. Organisasjonstilskuddet reduseres til 7,3 mill. kroner.

5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme

Tabellene 5.3.1 og 5.3.3 viser fordelingen av henholdsvis reindrifftsavtalens ramme og rammen for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fem siste avtaleårene. Tabellene 5.3.2 og 5.3.4 viser foreliggende regnskapstall. Det gjøres oppmerksom på at rammefordeling og regnskapstall ikke er direkte sammenlignbare på grunn av forskyvninger i utbetalingstidspunkt. Eksempelvis kan et tilskudd som gjelder for avtaleåret 2017/2018 komme til utbetaling først i regnskapsåret 2019. Dette gjelder blant annet i tilfeller der søknadene er mangelfulle og det kreves tilleggsopplysninger før de kan innvilges.

Reindrifftsavtalens ramme er ikke en overslagsbevilgning. Dette innebærer at økt slakting som igjen medfører økte utbetalinger av de produksjonsrettede tilskuddene må finne sin inndekning innenfor gitt ramme. Særlig i 2016 og 2017 var utbetalingene av disse tilskuddene større enn gitt bevilgning. Merforbruket har i hovedsak blitt dekket inn ved en overføring fra Reindrifftsens utviklingsfond. Tilsvarende ble mindreforbruket på de direkte tilskuddsordningene i 2014 og 2015 overført til Reindrifftsens utviklingsfond for å styrke fondets egenkapital. De bevilgningstall som presenteres i kapittel 5 er de bevilgningstall som er fremforhandlet av avtalepartene, og som Stortinget har bevilget gjennom sin behandling av budsjettproposisjon for det enkelte år. Dette innebærer at de budsjettmessige omfordelingene som avtalepartene har gjort i løpet av året, og som Stortinget har gitt sin tilslutning til enten gjennom behandlingen av reindrifftsavtaleproposisjonen eller i nysalderingen på slutten av budsjettåret, ikke fremkommer i oversikten.

De to største postene i reindrifftsavtalen er post 51 Reindrifftsens utviklingsfond og post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*. Disse to postene omtales nærmere i kapitlene 5.4 og 5.5.

Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Ramme 2015/16	Ramme 2016/17	Ramme 2017/18	Ramme 2018/19	Ramme 2019/20
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	35,6	31,6	32,8	33,9	36,6
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,5	7,5	7,3
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	68,7	74,2	76,7	79,1	88,2
79	Velferdsordninger	2,6	2,6	2,6	2,6	4,0
	Sum	113,0	114,5	118,6	123,1	136,1

Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindriftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Regnskap 2019*
51	Reindriftens Utviklingsfond	32,5	43,1	40,3	27,5
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,5	7,5
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	82,6	88,2	71,0	79,2
79	Velferdsordninger	1,9	2,4	2,3	1,7
	Sum	123,1	139,8	120,1	115,9

*Regnskapstall per 17.10.2019

Tabellene 5.3.3 og 5.3.4 viser at *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag* utgjør hoveddelen av post 75.

Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kroner)

Benevnelse	Ramme 2015/16	Ramme 2016/17	Ramme 2017/18	Ramme 2018/19	Ramme 2019/20
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	55,1	61,0	62,3	63,0	68,9
<i>Produksjonspremie</i>	31,3	29,5	33,5	33,0	35,5
<i>Særskilt driftstilskudd til ungdom</i>	1,8	1,4	1,4	2,0	2,2
<i>Etableringstilskudd</i>	2,2	1,9	1,9	2,6	4,4
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	18,0	26,6	24,0	24,0	25,6
<i>Ektefelle tillegg</i>	1,8	1,6	1,5	1,4	1,2
<i>Særskilt driftstilskudd til kvinner</i>	-	-	-	-	1,9
Distriktstilskudd	10,3	10,4	11,6	16,1	17,4
Frakttilskudd ¹	3,0	2,5	2,5	-	-
Tilskudd til rapportering av rein ¹	0,3	0,3	0,3	-	-
Totalt post 75	68,7	74,2	76,7	79,1	88,2

Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kroner)

Benevnelse	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018	Regnskap 2019 *
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	69,5	74,6	58,0	68,3
<i>Produksjonspremie</i>	42,0	42,1	32,2	35,3
<i>Særskilt driftstilskudd til ungdom</i>	1,3	1,1	1,3	2,2
<i>Etableringstilskudd</i>	2,6	3,5	4,4	3,7
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	22,1	26,8	19,0	26,2
<i>Ektefelle tillegg</i>	1,5	1,1	1,1	0,9
Distriktstilskudd	12,0	11,5	11,7	10,9
Frakttilskudd	1,0	1,9	1,1	-
Tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting	0,1	0,2	0,2	-
Totalt post 75	82,6	88,2	71,0	79,2

*Regnskapstall per 17.10.2019

¹ Fra og med 2018/19 er frakttilskudd og tilskudd til rapportering av rein flyttet til Reindriftens utviklingsfond.

5.4 Reindrifftsens utviklingsfond

Hovedandelen av bevilgningen på RUF avsettes av avtalepartene til enkelte øremerkede formål. Det resterende av bevilgningen skal dekke de formål som sorterer under RUF, men er i utgangspunktet frie midler underlagt fondet. Økonomisk støtte fra Reindrifftsens utviklingsfond kan innvilges etter ordningene for tilskudd til reindrifftsanlegg, støtte ved omfattende tap av rein i ulykker, tilskudd til utgifter ved foring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite¹ og tilskudd til feltbarnehage. Økonomisk støtte kan også innvilges til andre tiltak, som for eksempel sikring av reindrifftsens beiterett, gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpasning og ressursutnyttelse og tiltak for å fremme likestilling og kvinners situasjon i reindrifften. Tabell 5.4.1 gir en oversikt over fordelingen av bevilgningene på fondet de fire siste årene. Enkelte av bevilgningene er gitt av avtalepartene mens andre er RUF-styrets/Landbruksdirektoratets disponeringer på løpende ordninger.

---

¹ Flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite finansieres med overføringer fra kapittel 1142 post 71 Omstillingstiltak for indre Finnmark.

**Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindriffts utviklingsfond
2015-2018 (1 000 kroner)**

	2015	2016	2017	2018
Konfliktforebyggende tiltak reindrift/jordbruk	1 450	1 450	1 450	1 450
Utviklingsprogrammet	8 200	8 200	5 500	8 200
Fagbrevordning	2 000	2 000	2 000	2 000
Markedsfremmende tiltak	5 000	3 000	4 000	5 000
Tiltak konvensjonsbeiter	2 100	2 300	1 935	2 800
Pramming/transport	5 300	5 483	3 441	6 218
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	100	1 000	800	1 850
Reindriffts arealbrukskart	1 570	-	-	300
Nasjonalt klassifiseringssystem	300	600	600	850
System for løpende rapportering fra slakteri	150	-	-	-
Infrastrukturtiltak for økt slakt	3 580	-	-	-
Forprosjekt metoder for reintelling	700	-	-	-
Tiltak økt internkontroll/selvstyre	1 000	-	-	-
Rein - helten på vidda	1 000	-	-	-
Fjerning gamle og ulovlige gjerder	1 800	-	1 000	1 000
Reindriffts faglig medvirkning	-	500	500	200
Organisasjonsutvikling NRL	-	750	750	-
Tråante 2017 konferanse	-	-	1 660	-
CWD-gjerde	-	-	2 100	-
Trollheimensaken	-	-	600	-
Individmerking av rein	-	-	300	-
Optisk klassifiseringssystem for reinkjøtt	-	-	-	1 150
Tilrettelegging distriktsplaner Nordland og Troms	-	-	-	150
Fremtidsrettet rein- og jordbruksdrift i Hedmark/Trøndelag	-	-	-	500
Gjennomgang av tidligere utredninger kvinnerettede tiltak	-	-	-	200
Forskning/forskningsformidling	3 200	3 216	3 679	3 158
Kvinnerettede tiltak	-	61	510	300
Tråante 2017 torg	-	300	-	-
Feltbarnehager	-	4	120	120
Gjeterhytter	350	159	-	-
Gjerdeanlegg/sperregjerder	700	1 600	272	800
Refusjon kursutgifter	70	40	100	80
Administrasjonskost. RUF-styret	150	120	100	100
Administrasjonskost. Økonomisk utvalg	600	500	520	600
Tap av rein i ulykke	1 200	-	636	-
Juridisk bistand	-	199	357	102
Diverse	220	381	1 990	294
Tilsagn totalt:	40 740	31 863	34 920	37 422

Det går frem av tabellen at de tre største postene på fondet, gjennom hele perioden, er postene Utviklingsprogrammet, Pramming/transport, og Markedstiltak.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskapning

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskapning, tidligere Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat, ble fra 1. januar 2015 utvidet til også å inkludere Reinprogrammet. Reinprogrammet ble gjort operativt fra høsten 2012. Programmet avløste da det tidligere VSP rein. Programmet skal være tilpasset bedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindrifften, samt samarbeidstiltak mellom reindrifften og foredlingsbedrifter, inngå.

Det ble avsatt en bevilgning på 8,2 mill. kroner over reindrifftsavtalen 2018/19 til Utviklingsprogrammet.

Tabell 5.4.2 viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet i perioden fra programmet startet opp i 2015 og frem til 21.08.2019. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 34,5 mill. kroner fordelt på 67 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 514 239 kroner per prosjekt. Av de 67 prosjektene er 28 (42 prosent) lokalisert i Finnmark.

Tabell 5.4.2 Innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og frem til 21.08.2019*

Reinbeite-område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1 000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Øst-Finnmark	14	21 %	8 790	627 857
Vest-Finnmark	14	21 %	5 517	394 036
Troms	8	12 %	2 720	340 000
Nordland	6	9 %	2 913	485 500
Nord-Trøndelag	4	6 %	2 805	701 250
Sør-Tr./Hedmark	5	7 %	3 640	728 000
Tamreinlag	0	0 %	0	0
Overgripende/flere områder	16	24 %	8 070	504 346
Totalt	67	100 %	34 454	514 239

*Regnskapstall per 21.08.2019.

Transport og flytting

Landbruksdirektoratet administrerer på vegne av reindriffts-næringen en avtale med Harstadfirmaet Seaworks AS, om pramming av rein til og fra øyene for sommerbeite. Det geografiske området for ordningen er Vest-Finnmark og Nord-Troms. Nåværende avtale gjelder ut 2019.

Kostnadene ved prammingen økte betydelig som følge av regulerte døgnpriser, fra 3 mill. kroner i 2003 til 6 mill. kroner i 2014. Med bakgrunn i de betydelige økte kostnader til pramming av rein ble det i forbindelse med forhandlingene om reindrifftsavtalen 2014/15 opprettet en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå ordningen med pramming. Gruppen foreslo at reintransport skulle opprettholdes etter samme mønster som før, men at det skulle gjennomføres kostnadsutt i transporten ved at seilingsplanen på høsten skulle avkortes. Dette førte til at kostnadene for pramming gikk ned, og i 2017 lå de på 4,6 mill. kroner. I 2018 økte kostnadene igjen til 6,2 mill. kroner som følge av økte opp- og nedriggingskostnader, samt en økning i prammedøgn.

Forskning og utvikling

Fra og med avtaleåret 2011/12 er det ikke foretatt konkrete avsetninger til forskning og utvikling (FoU) over reindrifftsavtalen, men lagt opp til at RUF-styret selv avklarer avsetning til formålet. Dette med unntak av enkelte øremerkinger som avklares under forhandlingene om reindrifftsavtalen. I 2011/12 ble det øremerket 0,15 mill. kroner til et forskningsprosjekt på Fosen. I 2012/13, 2013/14 og 2014/15 var øremerkingen på henholdsvis 0,3 mill. kroner, 1,0 mill. kroner og 1,0 mill. kroner til finansiering av NRLs andel i prosjektet «Reindrifftsens hverdag». I avtalen fra og med 2016/17 er det ikke foretatt konkrete avsetninger.

RUF styret utarbeidet i 2018 en ny handlingsplan for Reindrifftsens utviklingsfonds midler for FoU. Planen er gjeldende fra og med 2019. Handlingsplanens FoU-områder aktuelle for støtte er reindrifftsens arealbruk, driftsmessige forhold i reindrifften og Reinhelse og dyrevelferd.

Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader til forskning og utvikling i perioden 2017-19, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner)

FoU-område	2017		2018		2019*		Totalt	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	Andel av innvilget
Arealbruk	2	230	1	100			330	5 %
Rein	2	1 086	3	1 332			2 418	35 %
Bærekraftig utvikling/endring	1	695	1	751			1 446	21 %
Drift og produksjon	2	1 277	2	975			2 252	32 %
Samfunnsforhold	1	391	-	-			391	6 %
<i>FoU-områder aktuelle for støtte fra og med 2019:</i>								
Reindrifftsens arealbruk					1	150	150	2 %
Driftsmessige forhold					-	-	-	-
Reinhelse og dyrevelferd					-	-	-	-
Totalt	8	3 679	7	3 158	1	150	6 987	100 %

* Foreløpige tall per 29.08.2019

Tabell 5.4.3 gir en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden 2017-2019 innenfor hvert av FoU-områdene. Hoveddelen av forskningsmidlene er benyttet på drift/produksjon og rein. Tallene per år inneholder både pågående prosjekter (over flere år) og nye prosjekter. Dette betyr at et prosjekt kan framkomme som innvilget søknad flere år på rad. Antall innvilgede søknader er dermed noe høyere enn antall prosjekter.

Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part

I henhold til forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part kan tilskudd bevilges til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeite, under forutsetning av at partene er enige om dette. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd også til andre tiltak som vil virke konfliktdempende.

Fra og med 2014 er det Fylkesmannen i Trøndelag som er tilskuddsforvalter. For avtaleåret 2018/19 var avsetningen til konfliktforebyggende tiltak på 1,45 mill. kroner over reindrifftsavtalen, og 1,5 mill. kroner over jordbruksavtalen. Avsetningen skal også dekke kostnadene til administrasjon av ordningen.

Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2016-19, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner)

Reinbeite- område	2016-2018		2019*		Totalt i perioden	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	%-vis fordeling
Polmak/Varanger	1	46	1	546	592	8 %
Karasjøk	3	260	0	0	260	3 %
Øst-Finnmark	4	306	1	546	852	11 %
Vest-Finnmark	2	149	0	0	149	2 %
Troms	3	575	1	1 818	2 393	31 %
Nordland	3	401	1	105	505	7 %
Nord-Trøndelag	6	729	1	382	1 112	15 %
Sør-Tr./Hedmark	9	2 118	3	470	2 588	34 %
Tamreinlag	0	0	0	0	0	0 %
Totalt	27	4 279	7	3 321	7 600	100 %

*Foreløpige tall per 3.11.2019

Tabellen viser at en stor andel av de totale bevilgningene til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk har gått til Troms og Sør-Trøndelag/Hedmark.

5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

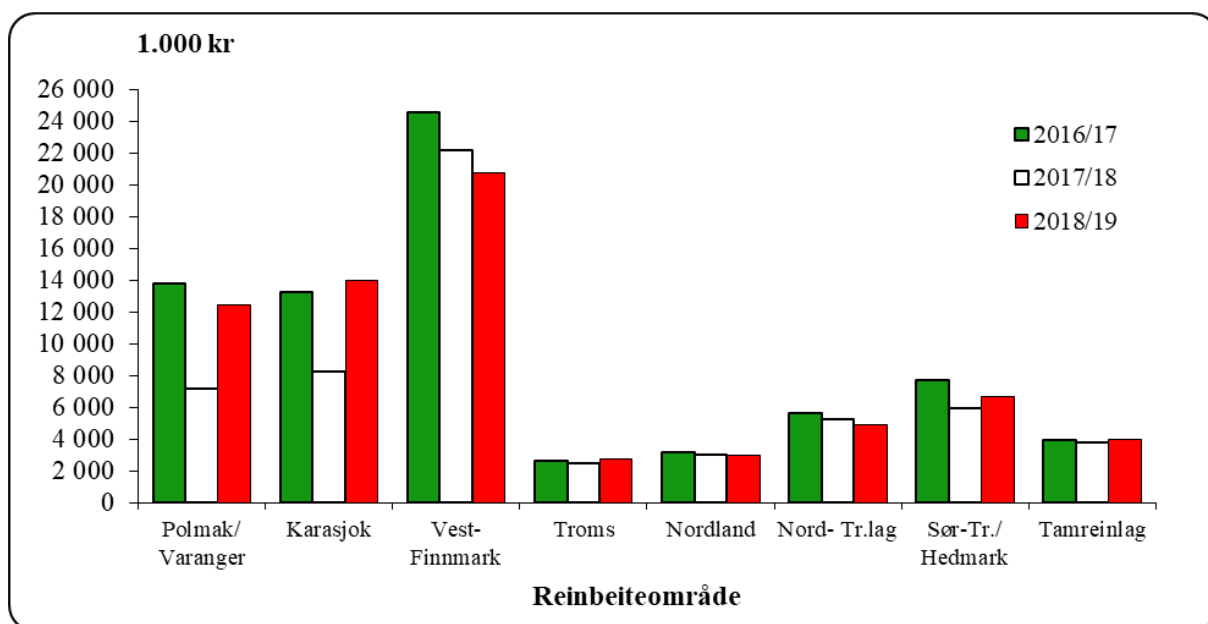
Som vist i tabell 5.3.3 består kap. 1151 post 75 kostnadssenkende og direkte tilskudd av underpostene tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag (distriktstilskudd) og tilskudd til slakterier (frakttilskudd og rapporteringstilskudd, fra og med 2018/19 er frakttilskudd og tilskudd til rapportering av rein flyttet til Reindriffts utviklingsfond kap. 1151 post 51). Disse ordningene omtales nærmere i resten av dette kapitlet.

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal i henhold til forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag § 1 bidra til å fremme en bærekraftig reindrift, kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten og virke utjevne mellom enheter i næringen. For tilskudd til siidaandeler og tamreinlag i driftsåret 2018/2019 viser figurer og tabeller utbetalinger per 17.10.2019.

Figur 5.5.1 viser resultatet av tilskuddsbehandlingen de tre siste driftsårene. Det fremgår av figuren at tilskuddene økte for Øst-Finnmark, Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og tamreinlagene sammenlignet med fjoråret. Tilskuddene i Vest-Finnmark og Nord-Trøndelag ble redusert.

Det gjøres oppmerksom på at resultatet av tilskuddsbehandlingen for det enkelte driftsår ikke nødvendigvis samsvarer med de faktiske utbetalinger i driftsåret, som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1 000 kroner)

I det følgende presenteres resultatene av tilskuddsbehandlingen for siste driftsår (2018/2019) mer inngående. Tabell 5.5.1 viser en oversikt over hovedresultatene av tilskuddsbehandlingen for driftsåret 2018/2019.

Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19 (totalt)

Reinbeiteområde	Totalt		Innvilget		Avslag	Ikke søkt
	Antall ¹	% ²	Antall	% ³	Antall	Antall
Polmak/Varanger	44	8,2 %	44	100 %	0	1
Karasjok øst	52	9,7 %	42	81 %	3	6
Karasjok vest	70	13,0 %	67	96 %	2	3
Øst-Finnmark	166	31,0 %	153	92 %	5	10
Kautokeino øst	61	11,4 %	48	79 %	2	9
Kautokeino midt	94	17,5 %	81	86 %	3	5
Kautokeino vest	56	10,4 %	43	77 %	1	8
Vest-Finnmark	211	39,3 %	172	82 %	6	22
Troms	51	9,5 %	29	57 %	1	20
Nordland	40	7,4 %	26	65 %	1	11
Nord-Tr.lag	39	7,3 %	35	90 %	0	5
Sør-Tr/Hedmark	30	5,6 %	28	93 %	0	0
Totalt	537	100 %	443	82 %	13	68
Tamreinlag	4	100 %	4	100 %	0	0

Tabellen viser at 443 av 537 siidaandeler har fått innvilget tilskudd, dette gir et tilslag på 82 prosent for 2018/2019. 100 prosent av søknadene fra tamreinlagene er innvilget. Kategoriene avslag/ikke søkt inneholder også søknader som ikke var ferdigbehandlet ved utarbeidelse av tabellen. For ytterligere informasjon om tilslagsprosent henvises det til tabell 5.5.3.

Tabell 5.5.2 gir en mer detaljert oversikt over de innvilgede tilskuddene til siidaandelene for driftsåret 2018/2019, og totalt for 2017/2018. Tabellen viser antall innvilgede tilskudd per område og gjennomsnittlig innvilget beløp per andel av produksjonspremie og kalvelaktetilskudd for andeler som har fått innvilget tilskudd.

¹ Antall siidaandeler med rein ved driftsårets begynnelse – dvs. per 01.04.2018

² Andel av totalt antall siidaandeler

³ Andel av antall siidaandeler i reinbeiteområdet/sonen

Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19 (innvilget), og totalt for 2017/18

Reinbeite- område	Produksjonspremie		Kalveslaktetilskudd		Driftstilsk. ungdom ¹	Etablerings- tilskudd ²	Ektefelle- tillegg ³
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Antall	Antall
Polmak/Varanger	44	143 146	44	132 989	3	3	-
Karasjok øst	42	50 858	42	40 180	9	5	3
Karasjok vest	67	72 353	67	52 148	11	7	4
Øst-Finnmark	153	86 811	153	72 111	23	15	7
Kautokeino øst	44	79 791	43	59 360	6	10	1
Kautokeino midt	81	51 730	75	31 266	14	12	7
Kautokeino vest	42	71 296	44	49 696	3	4	2
Vest-Finnmark	167	64 044	162	43 729	23	26	10
Troms	28	64 249	27	20 963	2	3	3
Nordland	25	72 954	23	32 196	2	4	3
Nord-Tr.lag	35	71 865	35	47 214	5	5	4
Sør-Tr./Hedmark	28	135 245	28	92 125	1	2	3
Totalt	436	77 758	428	55 270	56	55	30
2017/18	435	70 932	417	39 664	53	63	38
Tamreinlag	4	340 000	4	645 875	-	-	-
2017/18	4	340 000	4	613 106	-	-	-

Tabellen viser at det er innvilget 436 produksjonspremier og 428 kalveslaktetilskudd, 56 driftstilskudd til ungdom, 55 etableringstilskudd og 30 ektefelle tillegg.

Tabellen viser også at det er innvilget produksjonspremie og kalveslaktetilskudd til fire tamreinlag.

Det har totalt sett vært en økning i utbetaling av produksjonspremie og kalveslaktetilskudd i forhold til driftsåret 2017/2018.

Tabell 5.5.3 viser andel av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som er innvilget de fem siste driftsårene. Det påpekes for øvrig at tilskuddsordningen i perioden har inneholdt ulike delordninger, og at vilkårene for å oppnå tilskudd har endret seg over tid.

¹ Driftstilskudd utbetales med 40 000 kroner i de siidaandelene der leder er under 30 år per 1. januar i driftsåret.

² Etableringstilskudd ved overdragelse av siidaandel til ungdom under 35 år utbetales med 80 000 kroner det første året etter overdragelsen og med 65 000 kroner de to påfølgende år

³ Ektefelle- og samboertillegget utbetales med 30 000 kroner.

Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)

Reinbeite- område	Driftsår				
	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19
Polmak/Varanger	95 %	95 %	100 %	95 %	100 %
Karasjok øst	62 %	73 %	73 %	83 %	81 %
Karasjok vest	75 %	81 %	81 %	84 %	96 %
Øst-Finnmark	76 %	83 %	84 %	87 %	92 %
Kautokeino øst	76 %	74 %	74 %	76 %	79 %
Kautokeino midt	76 %	72 %	85 %	91 %	86 %
Kautokeino vest	76 %	91 %	93 %	88 %	77 %
Vest-Finnmark	76 %	77 %	84 %	86 %	82 %
Troms	61 %	64 %	55 %	55 %	57 %
Nordland	69 %	71 %	69 %	71 %	65 %
Nord-Tr.lag	92 %	90 %	92 %	92 %	90 %
Sør-Tr./Hedmark	97 %	97 %	100 %	87 %	93 %
Totalt	76 %	79 %	81 %	83 %	82 %
Tamreinlag	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Bakgrunns materialet fra fylkesmannen viser at den viktigste årsaken, der årsaken er kjent, til at siidaandelen ikke oppnår tilskudd, er for lav avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehavers merke. Av siidaandeler som ikke får innvilget tilskudd, har om lag 70 prosent ikke søkt. Når det gjelder tamreinlagene, fremgår det av tabell 5.5.3 at tilslagsprosenten har vært 100 prosent gjennom hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 gir en oversikt over avslåtte/manglende søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2018/2019. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslaget eller hvorfor det ikke er søkt.

For noen av områdene er det forholdsvis store variasjoner mellom årene. En av årsakene til dette kan være den prosessen man har gått gjennom med reintallsreduksjoner og tilpasning til reduksjonsprosessen. Dette kan ha medført at vilkårene for å motta tilskudd ikke har vært til stede i hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19, avslag eller ikke søkt

Reinbeite- område	Antall avslag	Antall ikke søkt	Begrunnelse for avslag, eventuelt ikke søkt på grunn av:			
			§ 2a (1) ¹	§ 2a (2) ²	§ 2a (4) ³	Annet
Polmak/Varanger	-	1	-	-	-	-
Karasjok øst	3	6	-	3	-	-
Karasjok vest	2	3	1	1	-	-
Øst-Finnmark	5	10	1	4	-	-
Kautokeino øst	2	9	-	1	-	1
Kautokeino midt	3	5	1	2	-	-
Kautokeino vest	1	8	-	-	-	1
Vest-Finnmark	6	22	1	3	-	2
Troms	1	20	-	-	-	1
Nordland	1	11	1	-	-	-
Nord-Tr.lag	-	5	-	-	-	-
Sør-Tr./Hedmark	-	-	-	-	-	-
Totalt	13	68	3	7	-	3
Tamreinlag	-	-	-	-	-	-

Det var i alt 94 siidaandeler som ved utarbeidelse av tabell 5.5.4 ikke hadde fått innvilget tilskudd. Av disse var det 13 som ikke var ferdigbehandlet, 68 som ikke hadde søkt og 13 som har fått avslag på sine søknader.

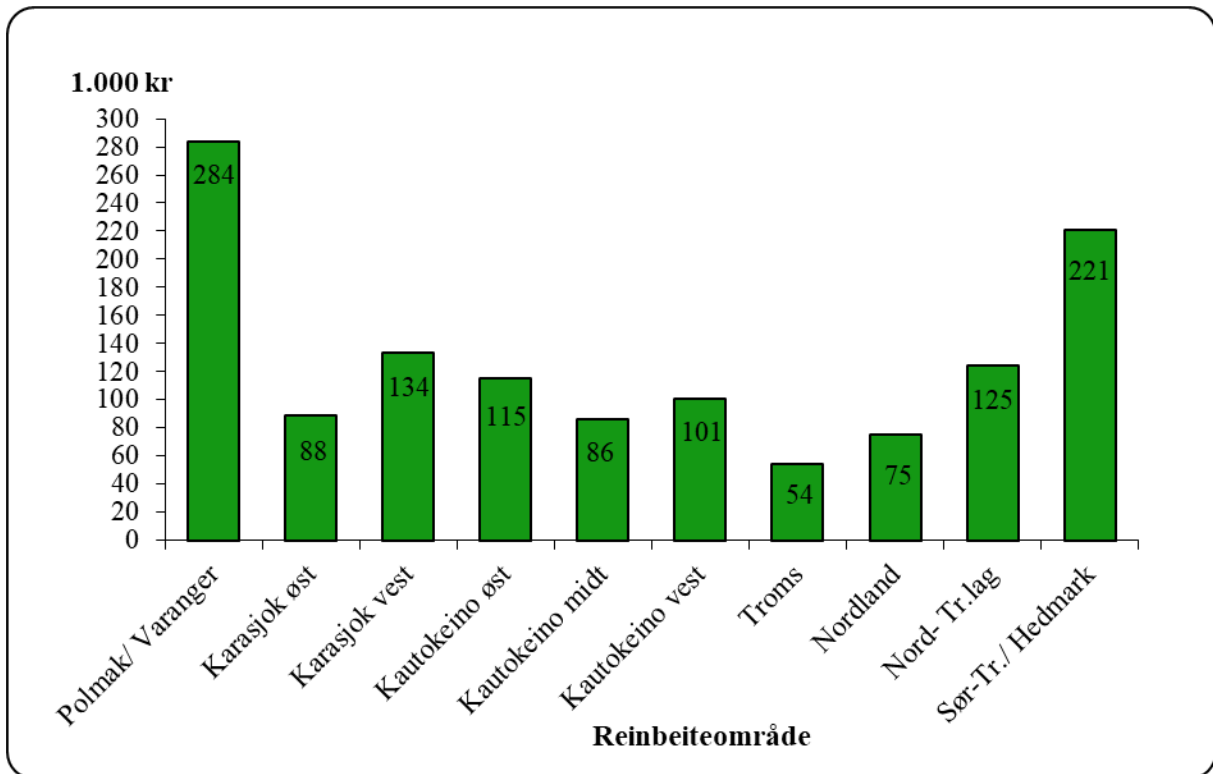
Av disse er 3 avslått som følge av at siidaandelen har en avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehaver(e)s merke på under 50 000 kroner, 7 avslått som følge av at siidaandelens reintall ikke er i samsvar med godkjente bruksregler, 0 avslått som følge av at siidaandelsleder mottar alderspensjon og 3 avslått som følge av andre årsaker (for eksempel søkt etter søknadsfristens utløp). Inkludert i tallene er også vedtak som er påklaget.

I figurene 5.5.2 og 5.5.3 er tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2018/2019 relatert til henholdsvis totalt antall siidaandeler og total kjøttproduksjon per område. Det fremgår av figur 5.5.2 at det er betydelige forskjeller mellom reinbeiteområdene/sonene når det gjelder tilskudd per siidaandel.

¹ Avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke er under 50 000 kroner.

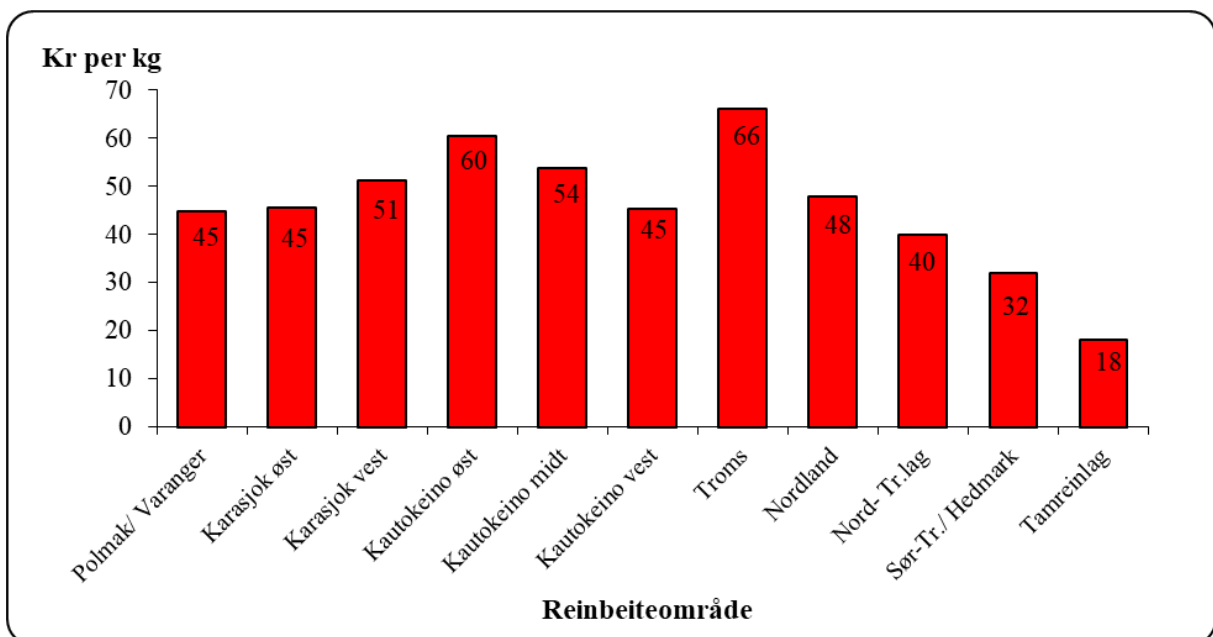
² Reintallet i siidaandelen er ikke i samsvar med reintall fastsatt i godkjente bruksregler.

³ Siidaandelsleder mottar alderspensjon.

Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2018/2019 (Tall i 1 000 kroner per siidaandel)

Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag er de av tilskuddene til næringen som i størst grad er knyttet til produksjon. Dette innebærer at områder med størst kjøttproduksjon per andel (jf. figur 4.1.1) også oppnår de største tilskuddene per andel. Samtidig innebærer det at tilskuddene per kg produsert kjøtt er noe lavere i disse områdene enn i de øvrige områdene (jf. figur 5.5.3), men her er ikke utslagene like store og heller ikke like entydige.

Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19 (kroner per kg)

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet, samt for kriseberedskap. Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag omfatter henholdsvis tilskudd til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning, særskilt tilskudd til Trollheimen og avsetning for kriseberedskap. Ved sammenligning over år må en også for denne tilskuddsordningen være klar over den betydningen endringer i satser og vilkår for å motta tilskudd har for nivået på utbetalingene. Forskyvninger i utbetalingstidspunkt mellom år har også stor betydning for sammenligningen.

Tabell 5.5.5 gir en oversikt over utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2014-2018, og tabell 5.5.6 gir en oversikt over avslåtte/manglende søknader om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag for driftsåret 2018/2019. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslaget eller hvorfor det ikke er søkt.

Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2014-18 (utbetalingsår) (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	914	919	919	944	1 049
Karasjok øst	702	1 007	872	704	732
Karasjok vest	1 540	1 147	2 084	1 714	1 711
Øst-Finnmark	3 156	3 073	3 875	3 361	3 492
Kautokeino øst	1 123	933	780	1 144	961
Kautokeino midt	2 252	1 594	2 359	1 884	2 208
Kautokeino vest	561	1 016	871	1 157	1 273
Vest-Finnmark	3 936	3 543	4 010	4 185	4 442
Troms	1 095	997	956	1 004	1 001
Nordland	488	720	580	664	538
Nord-Tr.lag	139	1 060	719	719	807
Sør-Tr./Hedmark	867	700	1 250	950	851
Tamreinlag	615	630	600	600	600
Totalt	10 296	10 723	11 988	11 484	11 731

Tabell 5.5.6 Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag driftsåret 2018/19, avslag eller ikke søkt

Reinbeite- område	Antall avslag	Antall ikke søkt	Begrunnelse for avslag på grunn av:					
			§ 1-2a ¹	§ 1-2b ²	§ 1-2c ³	§ 1-2d ⁴	§ 1-6 ⁵	Annet
Polmak/Varanger	-	-	-	-	-	-	-	-
Karasjok øst	-	-	-	-	-	-	-	-
Karasjok vest	-	-	-	-	-	-	-	-
Øst-Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-
Kautokeino øst	1	-	-	-	-	-	-	1
Kautokeino midt	-	-	-	-	-	-	-	-
Kautokeino vest	-	-	-	-	-	-	-	-
Vest-Finnmark	1	-	-	-	-	-	-	1
Troms	-	2	-	-	-	-	-	-
Nordland	-	4	-	-	-	-	-	-
Nord-Tr.lag	-	4	-	-	-	-	-	-
Sør-Tr./Hedmark	-	-	-	-	-	-	-	-
Totalt	1	10	-	-	-	-	-	1
Tamreinlag	-	-	-	-	-	-	-	-

Tilskudd til slakterier

Tilskudd til slakterier er frakttilskudd og tilskudd for rapportering av slaktet rein. Frakttilskuddet forvaltes i henhold til forskrift om tilskudd ved frakt av rein i forbindelse med slaktning. Frakttilskuddet skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineiere i ulike reinbeitedistrikter og tamreinlag, samt bidra til effektiv slaktning og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Rapporteringstilskuddet forvaltes i henhold til Forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning. Forskriften skal sikre at det foreligger en forvaltningsmessig kontroll av det slakteuttak som kreves for enkelte ordninger over reindrifftsavtalen samt oversikt over lagerbeholdning av reinkjøtt jf. § 1.

Til og med driftsåret 2015/2016 ble tilskuddet beregnet ut fra avstanden mellom slakteplass og fryse-/nedskjæringsanlegg, og fra og med avtaleåret 2013/2014 ble det også gitt tilskudd til frakt av levende rein.

I 2016/2017 var det en endring i forskriften for tilskudd ved frakt av rein. Jf. § 3 kan det gis tilskudd til frakt av levende rein og skrotter i perioden 15. august til og med 31. oktober med en sats på 40 kroner per dyr, og i perioden 1. november til og med 31. mars kan det gis tilskudd til frakt av skrott med en sats på 30 kroner per dyr.

¹ Reinbeitedistriktet/tamreinlaget er ikke i drift

² Reinbeitedistriktet/tamreinlaget har ikke vedtatt distriktsplan og sendt siste oppdaterte versjon til fylkesmannen

³ Fylkesmannen har ikke fått oversendt revisorgodkjent regnskap for foregående år

⁴ Reinbeitedistriktet/tamreinlaget har ikke avsatt midler til kriseberedskapsfond

⁵ Søkt etter fristen

Tabell 5.5.7 og 5.5.8 gir en oversikt over resultatene av tilskuddsbehandlingen for tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene. Det gjøres oppmerksom på at beløpene ikke samsvarer med faktiske utbetalinger i driftsårene som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt, og tabellen viser derfor utbetalingene i kalenderåret.

**Tabell 5.5.7 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår
(1 000 kroner)**

Fraktsoner	2016	2017	2018
Frakt av skrott 5-200 km	77	-	-
Frakt av skrott 201-300 km	77	-	-
Frakt av skrott >300 km	150	-	-
Frakt av levende rein	235	752	158
Frakt av skrott fra og med 2016/2017	460	1 186	893
Totalt	1 000	1 938	1 051

**Tabell 5.5.8 Tilskudd for rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning, etter
utbetalingsår (1 000 kroner)**

2016	2017	2018
137	245	176

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Kapittel 6 gir en oversikt over de langsiktige utviklingstrekkene for reindriften økonomi i perioden 2009-2018. Dette materialet setter regnskapstallene for 2018, som er presentert i kapittel 4, inn i en lengre tidsperiode. Det øvrige tallmaterialet som ligger til grunn for presentasjonene i dette kapitlet, er tidligere publisert i de årlige totalregnskapene.

For at tallene skal være sammenlignbare, er alle verdier regnet om til fast 2018 kroner ved hjelp av konsumprisindeksen. Inndelingen i kapitlet er kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger, kostnader, resultat (vederlag til arbeid og egenkapital) og markedsforhold.

Slakteriene gjennomførte en omlegging av prisene ved rapportering av slakt fra driftsåret 2002/03, hvor de gikk over fra å rapportere nettopriser til å rapportere bruttopriser. Med bruttopriser menes pris til reieier inkludert slakte- og evt. fraktomkostninger. Fra og med 2016 er det igjen nettoprisen som blir brukt.

For 2009 og 2016 er det brudd i prisbildet, og vi viser til nærmere omtale av dette under avsnitt for pris i kapittel 3.2.

6.1 Kjøttinntekter

Figur 6.1.1 viser kjøttinntektene og prisens utvikling (uten bonus) i perioden 2009-2018.

Etter et rekordstort slakteuttak de første ukene av slaktesesongen 2009/2010, stoppet slaktingen i Finnmark tilnærmet opp etter oktober 2009. En gjennomgang gjennomført av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning viser at det var flere årsaker til slaktestoppen. Her nevnes høy pris, finanskrisen, tap av markedsandeler og da særlig innenfor storhusholdningsmarkedet, manglende markedsføring, samt manglende leveringsavtaler og distribusjonsløsninger for å få reinkjøttet ut i butikk.

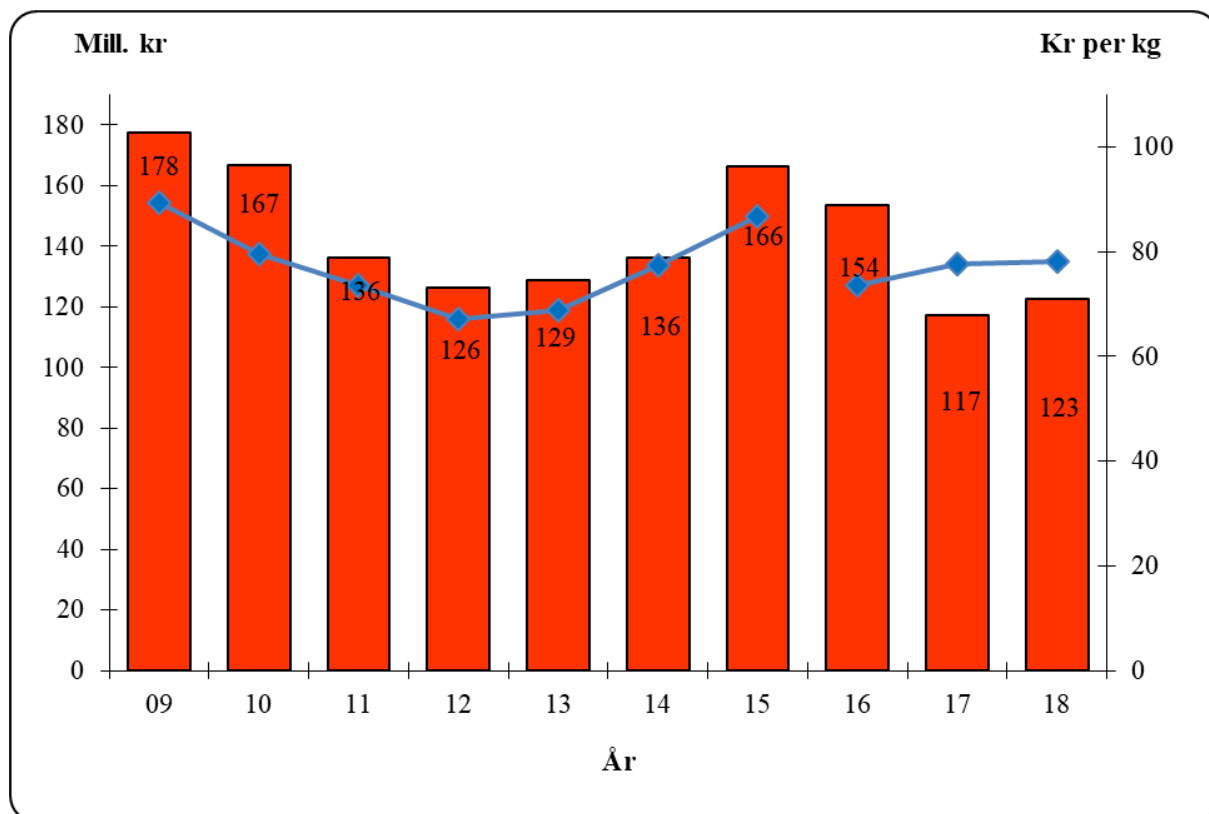
Ved inngangen til slaktesesongen 2010 var situasjonen fortsatt svært vanskelig. Grunnet en vanskelig markedssituasjon og svak likviditet hos slakteriene i Finnmark, fikk mange reieiere i dette området ikke mulighet til slakting.

Utover de problemer reieierne sto overfor knyttet til oppfølging av bruksreglene og faren for at reien ble sluppet inn på vinterbeitene, ville manglende slakting sette flere reindriftsfamilier i en vanskelig økonomisk situasjon. På bakgrunn av de nevnte forhold var det behov for å sette inn tiltak som omgående la til rette for at reieierne fikk slaktet. Partene ble derfor enige om å etablere en midlertidig reguleringsordning. Den midlertidige reguleringsordningen bidro til en reduksjon i reinkjøttprisen og å gjenskepe markedsbalansen for reinkjøtt.

I 2017 førte en vanskelig vår med nedising av beiter til spredning av rein, samt reduksjon i kalveproduksjon og vinterslakt, til en betydelig reduksjon i slakteuttaket.

Prisen på reinkjøtt hadde en negativ utvikling til og med 2012. Etter den tid økte prisen og var i 2015 oppe på 80,28 kroner per kg omsatt via slakteri. Dette er en økning på 37,54 prosentpoeng på tre år. Denne prisøkningen sammenholdt med økt slakteuttak førte til en positiv inntektsutvikling.

Som nevnt er prisen fra og med 2016 en nettopris, og derfor lavere enn de foregående årene. Fra 2017 til 2018 økte prisen fra 75,46 kroner per kg til 78,13 kroner per kg.

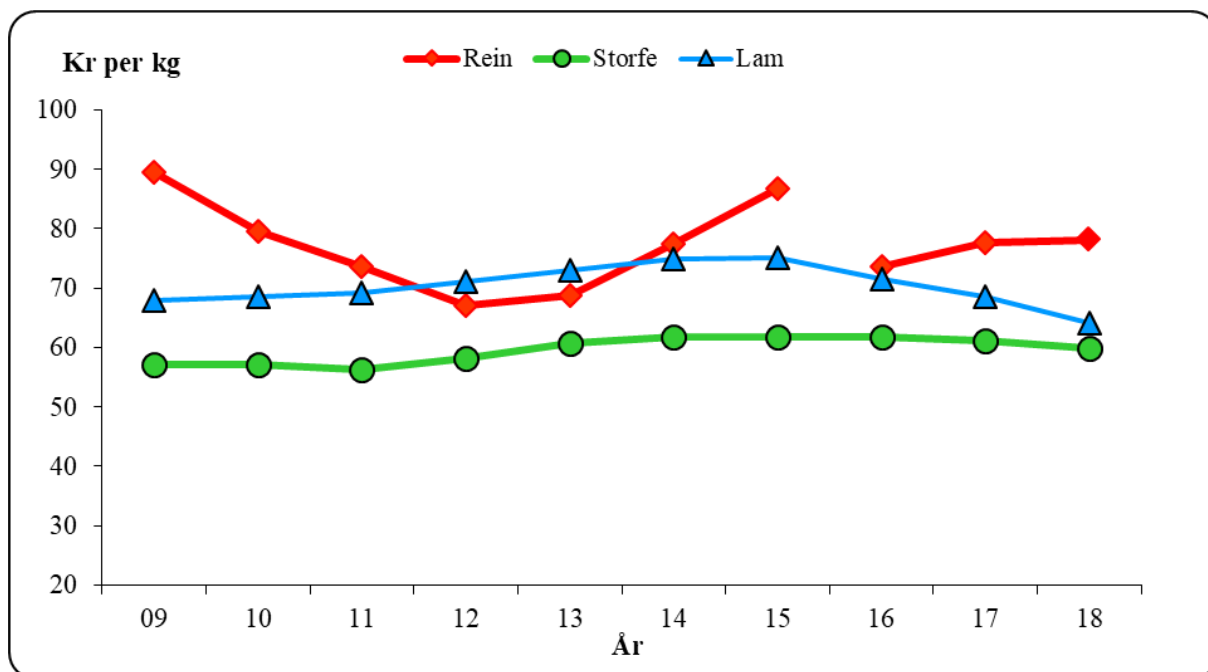

Figur 6.1.1 Reindriftens kjøttinntekter i perioden 2009-2018 (søylar), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2018 kroner)

Priser

Figur 6.1.2 viser produsentpriser for kjøtt av rein, storfe og lam. Det fremgår av figuren at prisutviklingen for storfe og lam følger omtrent samme tendens, mens prisen for reinkjøtt de siste årene varierer mer. Reinkjøttprisen økte mye til og med 2008, var deretter nedadgående til og med 2012, men har fra og med 2013 igjen vært stigende. Prisutviklingen for reinkjøtt synes å være uavhengig av prisutviklingen for storfe- og lammekjøtt, men mer avhengig av markedsforhold og markedsarbeid.

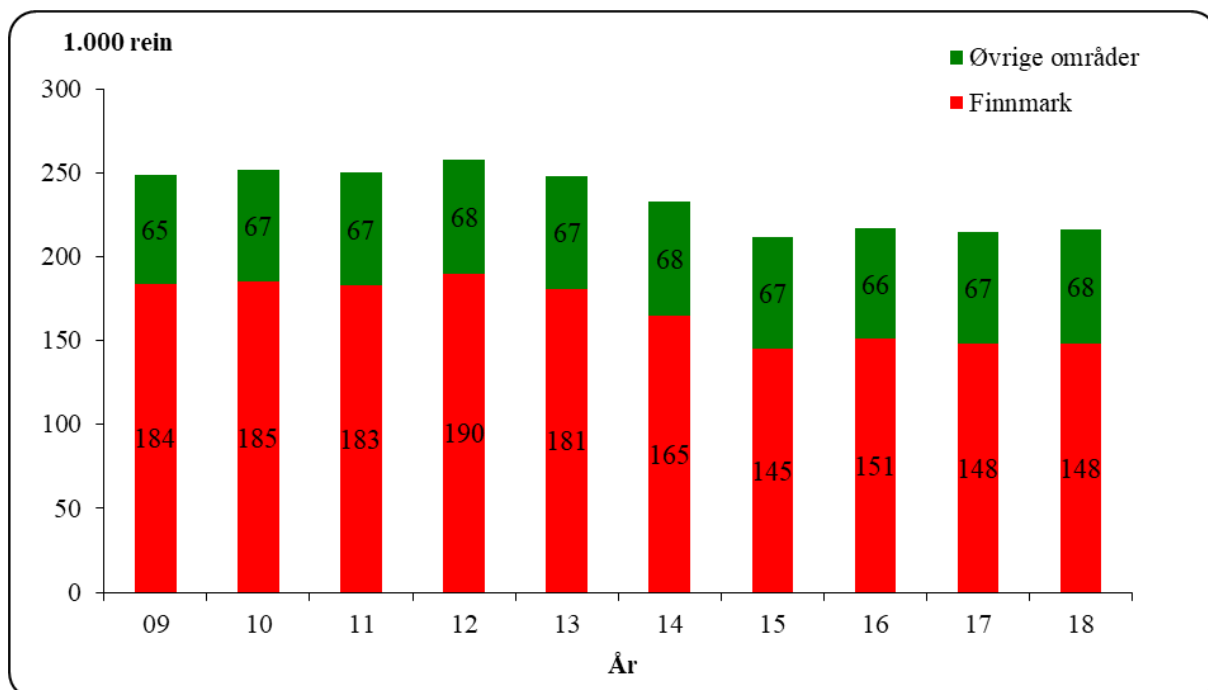

Figur 6.1.2 Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og lam, eksklusive tilskudd (2018 kroner)

Produsert kvantum

Figur 6.1.3. viser utvikling av reintallet fra 2009 til 2018. Figuren viser at reintallet har vært tilnærmet stabilt i områdene sør for Finnmark. Reintallet i Finnmark har i større grad variert, med lavest og høyest reintall i henholdsvis 2015 og 2012 i sammenligningsperioden. Svingningen disse årene er et tydelig resultat av arbeidet og prosessene omkring reintallsreduksjonene.

Produktiviteten per rein er et resultat av naturgitte betingelser (vegetasjon, tilgjengelighet, klima osv.), kalvetilgang, annen arealbruk, rovdyrbelastning, beitebelastning og flokkens kjønns- og aldersstruktur. En del av disse faktorene kan utøverne påvirke, enten alene eller i fellesskap.

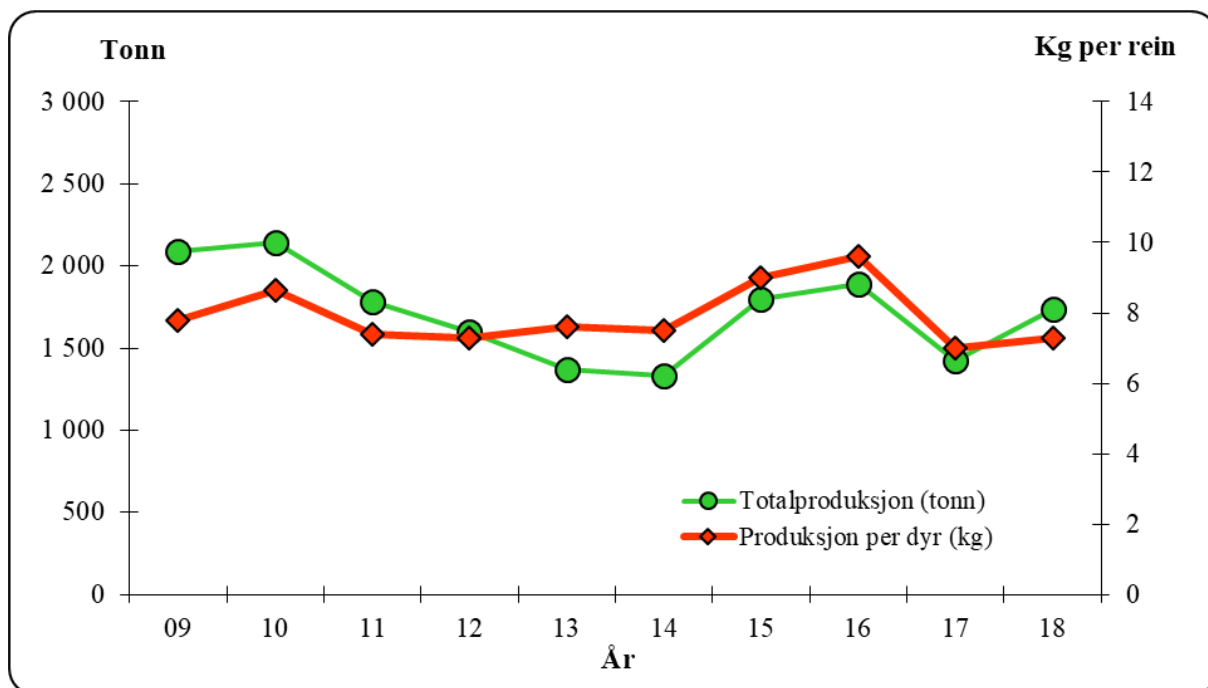

Figur 6.1.3 Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2009-2018 (korrigert reintall)

Et optimalt dyretall i forhold til tilgjengelige beiteressurser er vesentlig for produksjon og utbytte. Både et for høyt og et for lavt dyretall gir en lavere avkastning på lang sikt. På kort sikt er det imidlertid mulig å oppnå gevinst selv ved et for høyt reintall. Dette har sammenheng med at beiten ikke bare har en årlig tilvekst, men også representerer en lagret ressurs. En slik utnyttning bygger da på forbruk av denne "grunnkapitalen".

Med samme beitebelastning kan produktiviteten økes ved endring av reinflokkens kjønns- og alderssammensetning. Det vises til ressursregnskap for reindriftnæringen for nærmere omtale av disse forholdene.

Figur 6.1.4 viser totalproduksjon og produksjon per dyr i vårflokk. Med produksjon menes summen av kjøttproduksjon og endringer i den samlede livdyrverdien.

Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårflokk (kg per rein)

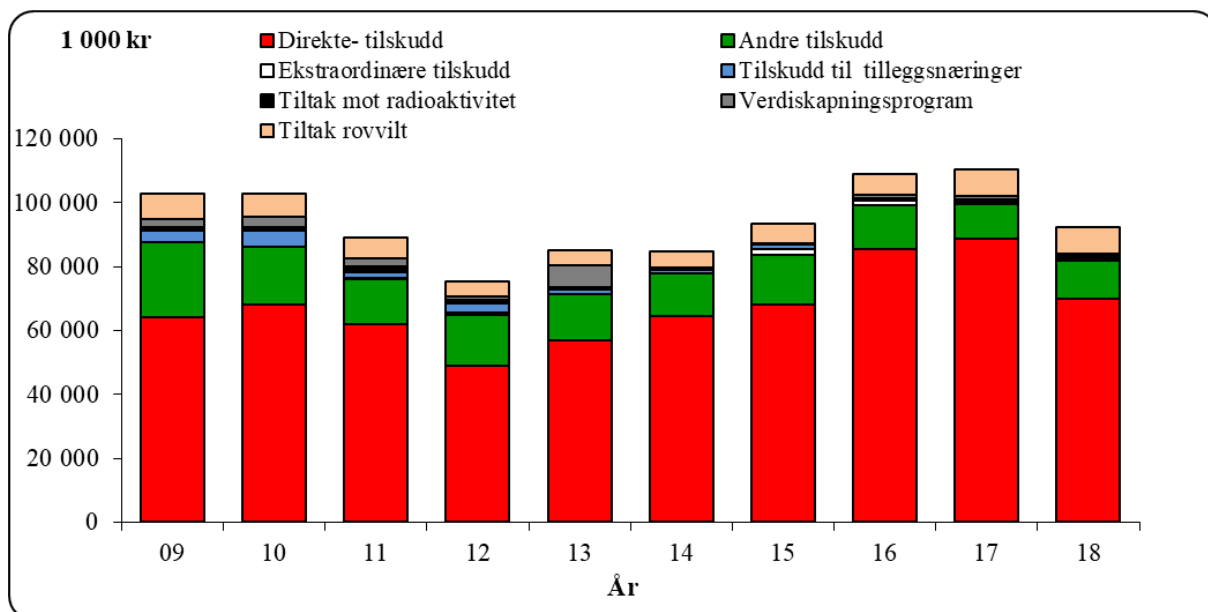
Det framgår av figur 6.1.4 at det gjennom hele perioden har vært varierende produksjonsmengde. Fra 2010 til 2014 var det en jevn reduksjon i totalproduksjonen, mens produksjonen per dyr var relativt stabil. Fra 2014 til 2016 hadde både totalproduksjonen og produksjon per dyr en betydelig økning på henholdsvis 42 prosent og 28 prosent. I 2017 var det en reduksjon i produksjonen, mens det i 2018 igjen er økning i både totalproduksjonen og produksjonen per dyr med henholdsvis 22 prosent og 4 prosent.

6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet

Inntektsoverføringer

I totalregnskapet grupperes de statlige inntektsoverføringene i postene direkte tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tilskudd til tilleggsnæringer, tilskudd fra Utviklingsprogrammet, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovvilt. Posten direkte tilskudd omfatter distriktstilskudd, produksjonspremie, særskilt driftstilskudd til ungdom, etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, særskilt tilskudd for Vest-Finnmark (fra og med driftsåret 2009/2010 til og med 2011/2012) og ektefelle tillegg. Posten andre tilskudd omfatter tilskudd til investeringer, tilskudd til pramming/flytting, tilskudd til tiltak innenfor konvensjonsbeiteområdene, utdanningsstipend (ingen utbetalinger etter 2011), fagbrevordning i reindriften, tilskudd til feltbarnehage og tilskudd til innløsning av siidaandel (ingen utbetalinger etter 2014). Ekstraordinære tilskudd omfatter i hovedsak overføringer i forbindelse med uvanlig store tap.

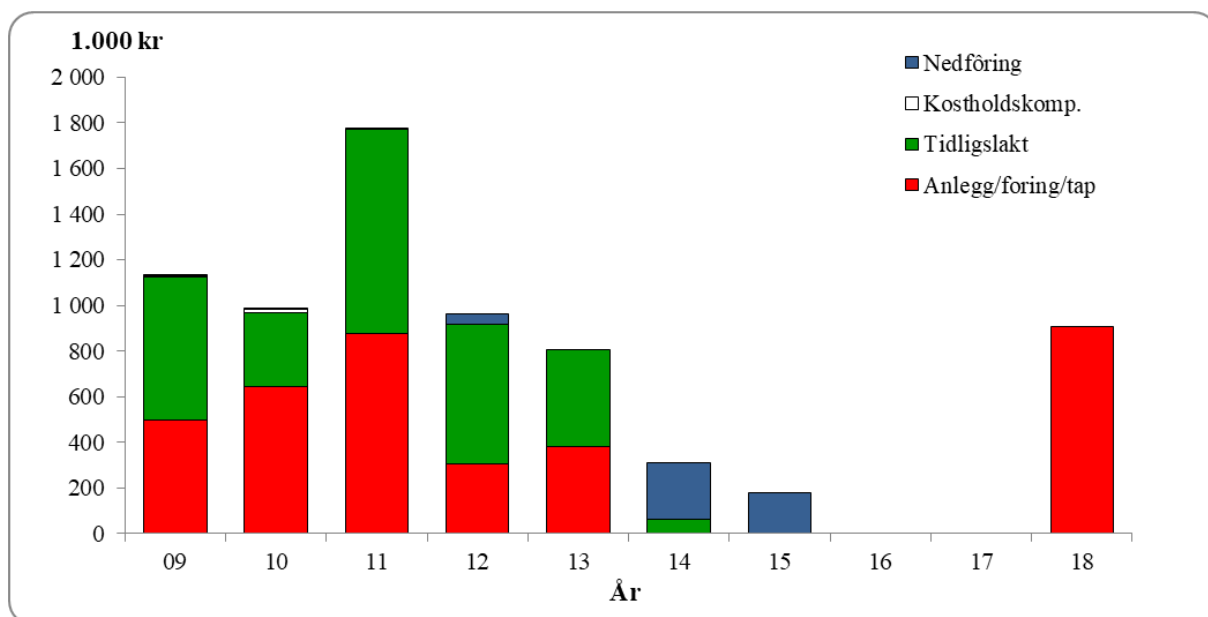
Figur 6.2.1 viser utviklingen for de totale inntektsoverføringene og for de ulike tilskuddsformene i perioden fra 2009 til 2018, alt oppgitt i 2018 kroner. Det framkommer av figuren at de ordinære tilskuddene har variert en del i perioden, mens gruppen med andre tilskudd har holdt seg relativt stabil. Variasjonen i de direkte tilskuddene kommer nok som en følge av endringer i ordninger over tid, men også som en følge av variasjoner i slakteuttak og produksjon.

Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2009-2018 (2018 kroner)

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Reindriften ble i 1986 hardt rammet av radioaktiv forurensing etter Tsjernobylulykken. I juli 1986 fattet derfor regjeringen et prinsippvedtak om at den enkelte produsent skulle holdes økonomisk skadesløs ved gjennomføring av nødvendige skadebegrensende tiltak etter ulykken. Forurensingen rammet særlig hardt områder på Sør-Helgeland og sørover. På bakgrunn av dette er det gitt årlige kompensasjoner til reinere som gjennomfører tiltak for å redusere radioaktivitetsnivået i reinflokkene. I ordningens funksjonstid har det vært gjort flere endringer.

Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2009-2018 (2018 kroner)

Figur 6.2.2 viser at utbetalingene har vært sterkt nedadgående i siste halvdel av perioden og i de siste årene har de målte verdier av radioaktivitet vært under grensen for iverksettelse av

tiltak. I 2018 ble det likevel vedtatt og utbetalt kompensasjon for ekstrakostnader til oppføring av anlegg for gjennomføring av utsatt slakt som følge av radioaktivitet i reinkjøtt.

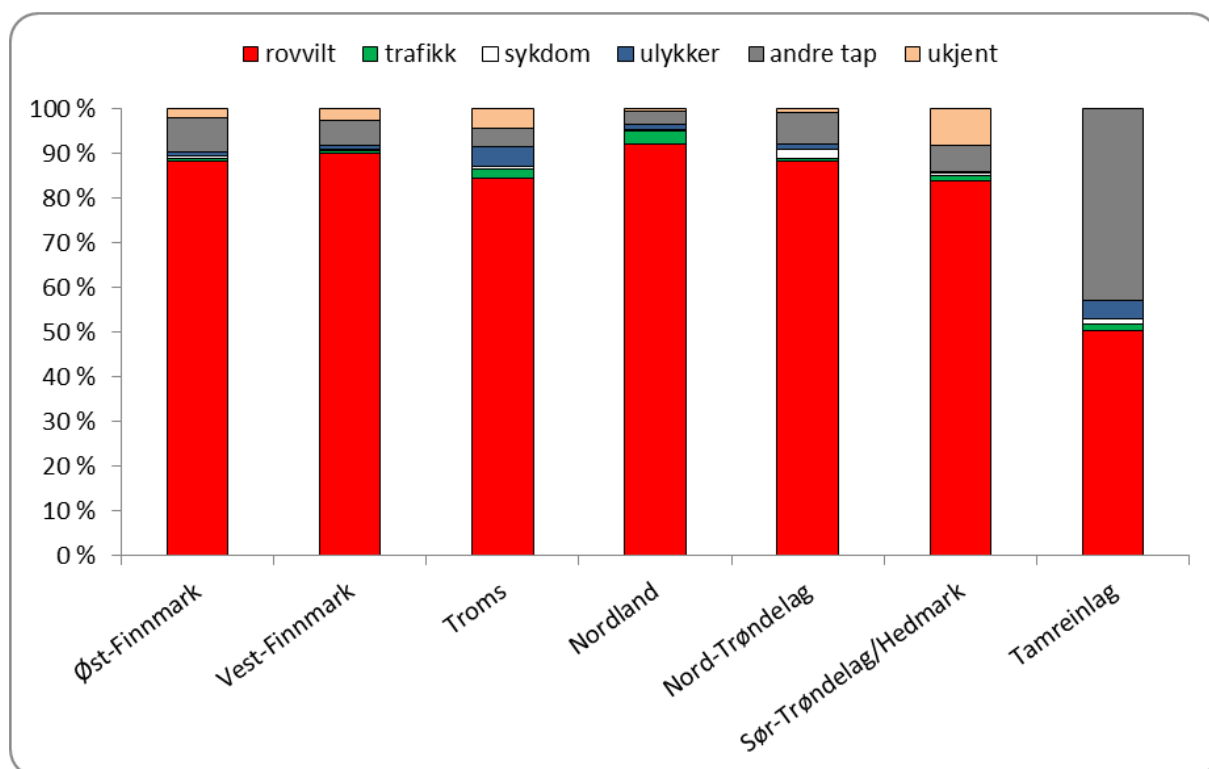
Økningen i tilskudd i 2011 sammenlignet med øvrige år før og etter, kom som en følge av økte behov til fôring og tidligslakt dette året.

6.3 Rovvilt

Innrapporterte tap til fredet rovvilt

Det er mange årsaker til at rein tapes, de viktigste er rovvilt, sykdom, ulykker, tyveri og ugunstige vær- og beiteforhold. I samtlige reinbeiteområder oppgir næringen at rovvilt står for den største andelen av de totale tapene. Hovedårsaken til at reindriftnæringen er spesielt utsatt for rovvilttap, er at rein er det eneste beitedyret som finner sin næring i utmark hele året. Dette innebærer at driftsformen i seg selv gir økt tapsrisiko, og det gjør reindriftnæringen spesielt sårbar ved økning i rovviltstammene. Det finnes få taksforebyggende tiltak som er effektive for reindriften. Tiltakene er ofte kostnadskrevenende, og de kommer ofte i konflikt med reindriftnæringens tradisjonelle driftsmåter. Fremtidens rovviltforvaltning må legge til rette for å opprettholde en bærekraftig reindrift basert på næringens tradisjonelle driftsmåter.

Figur 6.3.1 viser samlede tap av rein i driftsåret 2018/2019 (innrapporterte tap) fordelt på tapsårsak. På grunn av at opplysningene er hentet fra melding om reindrift presenteres de for driftsåret i denne figuren.

Figur 6.3.1 Innrapporterte tap av rein i driftsåret 2018/19 fordelt på tapsårsak (prosent)

Av figuren går det fram at rovvilt er hovedårsak til tapene, og andelen innrapporterte rovvilttap for reinbeiteområdene samlet er 89 prosent av de innrapporterte totale tapene. Det

fremgår også av figuren at andelen innrapporterte rovvilttap i driftsåret 2018/2019 er størst i Nordland og Vest-Finnmark, med oppgitt rovvilttap på henholdsvis 92 prosent og 90 prosent av totalt innrapporterte tap. Innrapporterte totale rovvilttap har økt med 7 prosent de siste tre årene.

Tabell 6.3.1 viser utviklingen i innrapporterte rovvilttap i forhold til totale innrapporterte tap for driftsårene i perioden 2014/2018-2018/2019.

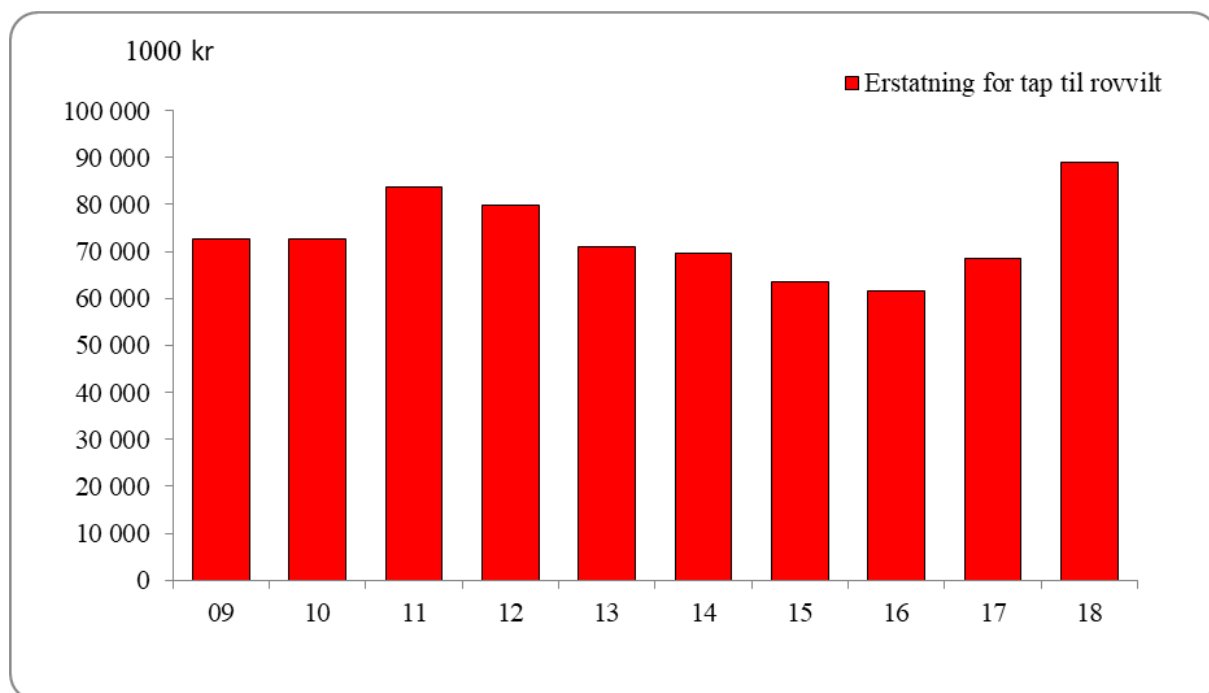
Tabell 6.3.1 Innrapporterte rovvilttap i forhold til innrapporterte totale tap (prosent)

Reinbeiteområde	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Øst-Finnmark	84 %	87 %	88 %	81 %	88 %
Vest-Finnmark	83 %	85 %	88 %	86 %	90 %
Finnmark	84 %	86 %	88 %	84 %	89 %
Troms	88 %	90 %	89 %	88 %	85 %
Nordland	90 %	91 %	93 %	91 %	92 %
Nord-Trøndelag	94 %	94 %	94 %	93 %	88 %
Sør-Tr./Hedmark	79 %	81 %	84 %	82 %	84 %
Tamreinlag	57 %	75 %	53 %	41 %	51 %
Totalt	85 %	87 %	89 %	85 %	89 %

Av tabellen framgår det at andelen innrapporterte rovvilttap totalt er på 89 prosent av de samlede tapene, en liten økning fra fjoråret.

Erstatningsutbetalinger for rovvilttap

Figur 6.3.2 viser utviklingen i utbetalte rovvilterstatninger fra Miljødirektoratet i den siste tiårsperioden.

Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindriftsnæringen i perioden 2009-2018 (2018 kroner)

Det går fram av figuren at erstatningsutbetalingene var lavest i sammenligningsperioden i 2016 (61,6 mill. kroner) og høyest i 2018 (89,1 mill. kroner). Det er vanskelig å dokumentere tap av rein til rovvilt, og dokumentasjonskravet er strengt. Dokumentasjonsandelen for rovvilttap er dermed lav. Det er i første rekke sannsynliggjorte tap som erstattes. Erstatningene økte i perioden før 2008. Dette skyldes økende rovvilttap, men kanskje i enda sterkere grad at dokumentasjon av tap gjennom forskningsprosjekter og utredninger i tapsutsatte områder har gitt økt aksept for sannsynliggjorte tap. Erstatningssatsene har også økt i perioden.

Tabell 6.3.2 viser erstattede rovvilttap i forhold til innrapporterte rovvilttap.

Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til innrapporterte rovvilttap (prosent)

Reinbeiteområde	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Øst-Finnmark	16 %	23 %	25 %	33 %	26 %
Vest-Finnmark	17 %	12 %	19 %	16 %	26 %
Finnmark	17 %	16 %	21 %	23 %	26 %
Troms	39 %	42 %	41 %	41 %	39 %
Nordland	47 %	44 %	47 %	42 %	45 %
Nord-Trøndelag	50 %	49 %	48 %	44 %	40 %
Sør-Tr./Hedmark	42 %	41 %	45 %	35 %	36 %
Tamreinlag	38 %	56 %	51 %	56 %	49 %
Totalt	24 %	24 %	29 %	29 %	31 %

Fra og med driftsåret 2014/2015 kunne erstatningsutmålingen ta hensyn til hvorvidt siidaandelen har fulgt opp sine pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintallet. Dette er først og fremst aktuelt for siidaandeler i Finnmark. Et ulovlig høyt reintall vil anses som et brudd på reindriftsloven, noe som kan føre til avkortning av rovvilterstatningen. En eventuell avkortning vurderes av fylkesmannen i sin saksbehandling av erstatningssøknadene, men det skal da vurderes hvorvidt det er en årsakssammenheng mellom siidaandelens overtredelse av reindriftsloven og rovvilttapet. Dyr som er dokumentert tapt til rovdyr, skal uansett erstattes fullt ut uten eventuell avkortning.

Tabell 6.3.3 viser en oversikt over rovvilt og antall rein i samisk reindrift i de ulike fylkene. Tallene for rovvilt er hentet fra Rovdata, og de ulike rovdirene er ulikt fordelt på antall individer, antall familiegrupper, bestandsestimat og antall hekkende par. Tidsanvisningen er også ulik for noen av gruppene. Noen av tallene er estimater eller anslag, mens andre er dyr påvist eller foreløpig dokumentert og kartlagt.

Tabell 6.3.3 Rovvilt og reintall i samisk reindrift

Fylke	Reintall i 2018	Gaupe – antall familiegrupper i 2018	Jerv – bestandsestimat for årene 2016-2018
Finnmark	147 900	1	
Troms	12 000	3	69
Nordland	13 800	9	63
Trøndelag/Hedmark/Møre og Romsdal	28 800	23	73
Sum	202 500	36	205

Tabell 6.3.3 forts. Rovvilt og reintall i samisk reindrift

Fylke	Bjørn – antall individer i 2018	Ulv – antall individer vinteren 2018/2019	Kongeørn – antall hekkende par i perioden 2010-2014
Finnmark	49	3	112
Troms	11	-	127
Nordland	2	-	117
Trøndelag/Hedmark/Møre og Romsdal	76	69	264
Sum	138	72	620

- Gaupe er antall familiegrupper av gaupe påvist før jakt. Tallene er hentet fra NINA rapport 1519 «Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2018».
- Jerv er bestandsestimat på antall jerv for årene 2016-2018. Tallene er hentet fra NINA rapport 1553 «Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2018».
- Bjørn er antall identifiserte individer. Tallene er hentet fra NINA rapport 1658 «Populasjonsovervåkning av brunbjørn».
- Ulv er antall foreløpige dokumenterte og kartlagte ulv i Norge vinteren 2018/2019, noen av individene har tilhold i både Norge og Sverige. Tallene er hentet fra rapport fra Høgskolen i Innlandet «Ulv i Norge pr. 30. april 2019».
- Kongeørn er anslagsvis antall hekkende par i perioden 2010-2014. Tallene er hentet fra NINA rapport 1158 «Estimering av antall hekkende par kongeørn basert på kjent forekomst i Norge for perioden 2010-2014. Dette er den siste rapporten som er kommet ut for antall hekkende par av kongeørn. Ifølge NINA Minirapport 570 «Kongeørn: Bestands- og habitatmodellering» tilsvarer ett hekkende par 3,16 kongeørn over større områder.

Forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak

Økonomisk utvalg kommenterer her kort de tiltakene som fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til siste år. Formålet med tilskuddsordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr. Tiltak mot rovvilt er ressurskrevende. Det er visse typer tiltak som har effekter i perioder av driftsåret. Vinter- og vårperioden er da viktig, og tiltak som har vært gjort i forbindelse med denne perioden er utvidet tilsyn i kombinasjon med føring i området. Jf. tabell 4.2.5 er dette det tiltaket som har hatt mest oppslutning, og de som har gitt tilbakemeldinger om tiltaket melder om reduserte tap. Andre gjennomførte tiltak er tidlig slakting, flytting av rein fra kritiske områder og andre tiltak. Utvidet tilsyn alene skal ikke støttes økonomisk, men kan støttes i kombinasjon med andre tiltak. Fylkesmannen melder om at det er kommet inn flere søknader om tilskudd til konfliktdempende tiltak i 2018 enn i foregående år. For at tilskudd skal kunne gis må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og forebyggende effekt.

6.4 Erstatninger

I totalregnskapet grupperes erstatningene i postene erstatninger for tap av dyr og erstatninger for arealinngrep.

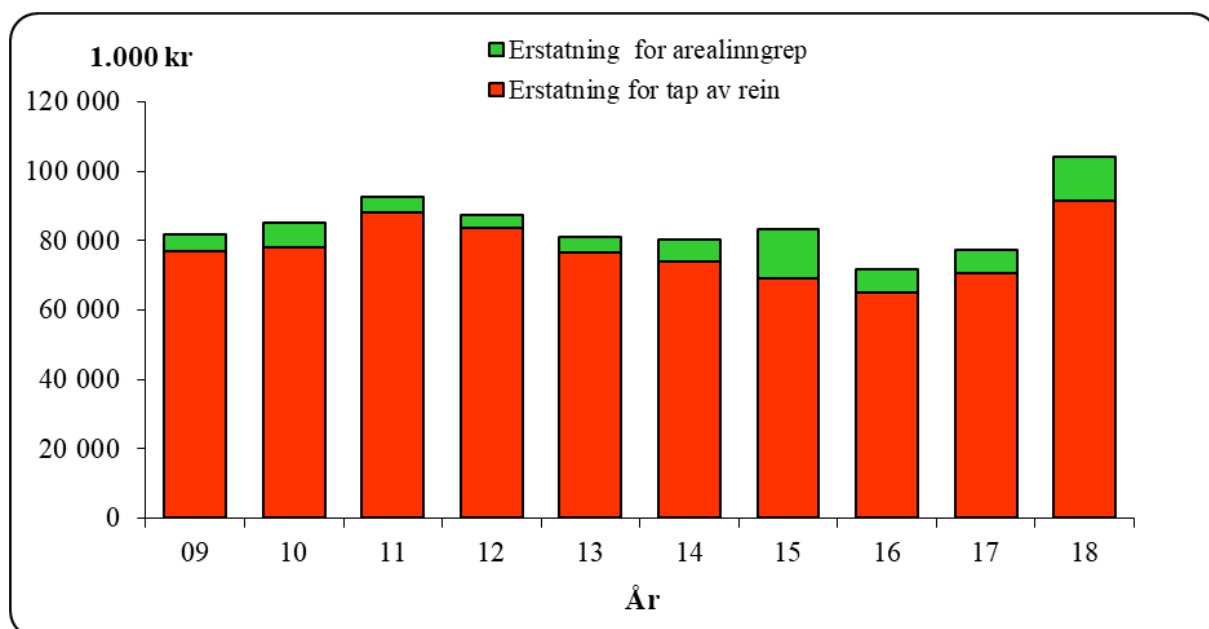

Figur 6.4.1 viser utviklingen for erstatningsutbetalingene i perioden fra 2009 til 2018.

I 2009 var det en reduksjon på de totale erstatningsutbetalingene som en følge av lavere utbetalinger for arealinngrep. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at tallene er usikre, da andel leverte distriktsregnskap og hvem som leverer disse, varierer fra år til år. Vi ser imidlertid at arealerstatningene har holdt seg forholdsvis stabile i årene etter 2009. De største utbetalingene for arealinngrep har vært i 2015 og 2018.

Figuren viser at erstatning for tap av rein utgjør den klart største andelen av de totale erstatningsutbetalingene. Fra 2011 til 2014 var de totale erstatningsutbetalingene nedadgående.

I 2015 økte i erstatningsutbetalingene for arealinngrep, noe som medførte en økning i de totale utbetalingene. I 2016 var det registrert reduksjon i erstatninger for arealinngrep, samt en liten reduksjon i utbetalingene for tap av rein. I 2017 økte erstatningene for tap av rein, mens erstatninger for arealinngrep var på omtrent samme nivå som året før. I 2018 øker både erstatninger for tap av rein og arealinngrep.

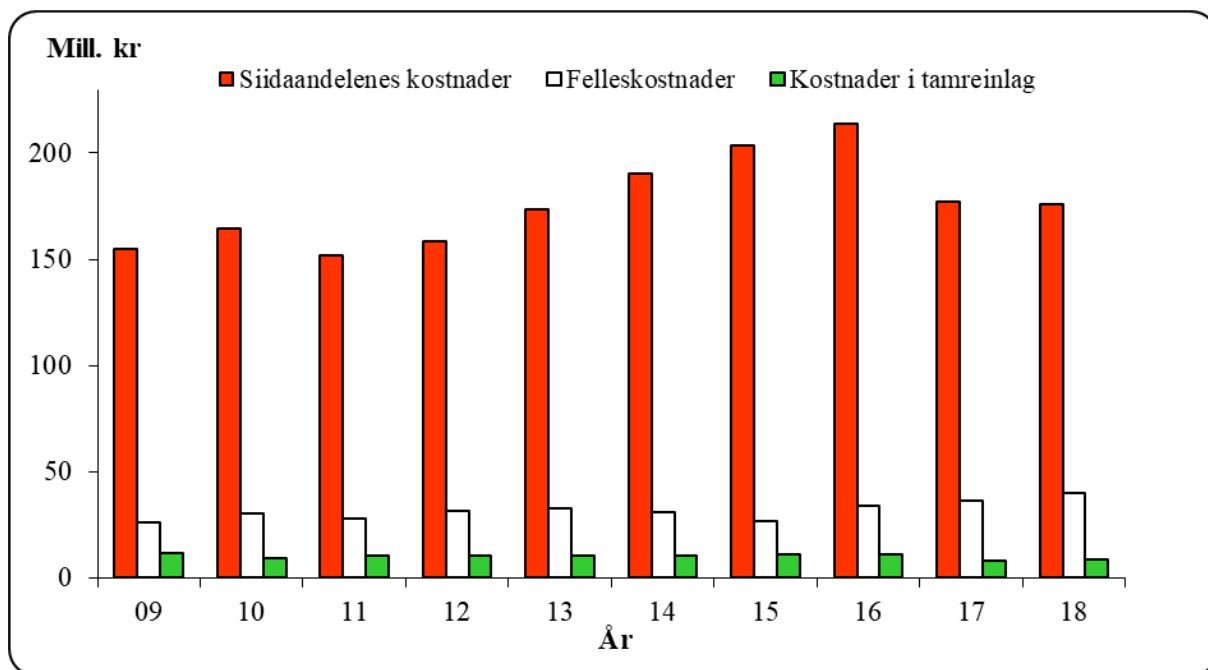

Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2009-2018 (2018 kroner)

6.5 Kostnader

Totale kostnader

De totale kostnadene er summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader (distrikter, fond mv.) og kostnader i tamreinlag. Figur 6.5.1 viser utviklingen for hver av disse kostnadsgruppene.

Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftnæringen i perioden 2009-2018 (2018 kroner)

Utviklingen i siidaandelenes kostnader viser en økning i sammenligningsperioden. Reduksjonen i 2017 skyldes i stor grad at slakte- og fraktkostnadene ikke lengre er med i regnskapet, se kapittel 3.2 for nærmere informasjon.

Generelt er avskrivninger, kjøretøy/maskiner, utstyr og varekjøp en stor del av kostnadsbildet gjennom hele perioden.

Av områdene/sonene er det Karasjok vest (10 prosent), Kautokeino midt (14 prosent) og Nordland (15 prosent) som står for den største andelen av de totale kostnadene i 2018. Til sammenligning kan nevnes at Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og tamreinlagene til sammen står for 16 prosent av de totale kostnadene, med henholdsvis 6 prosent, 5 prosent og 4 prosent.

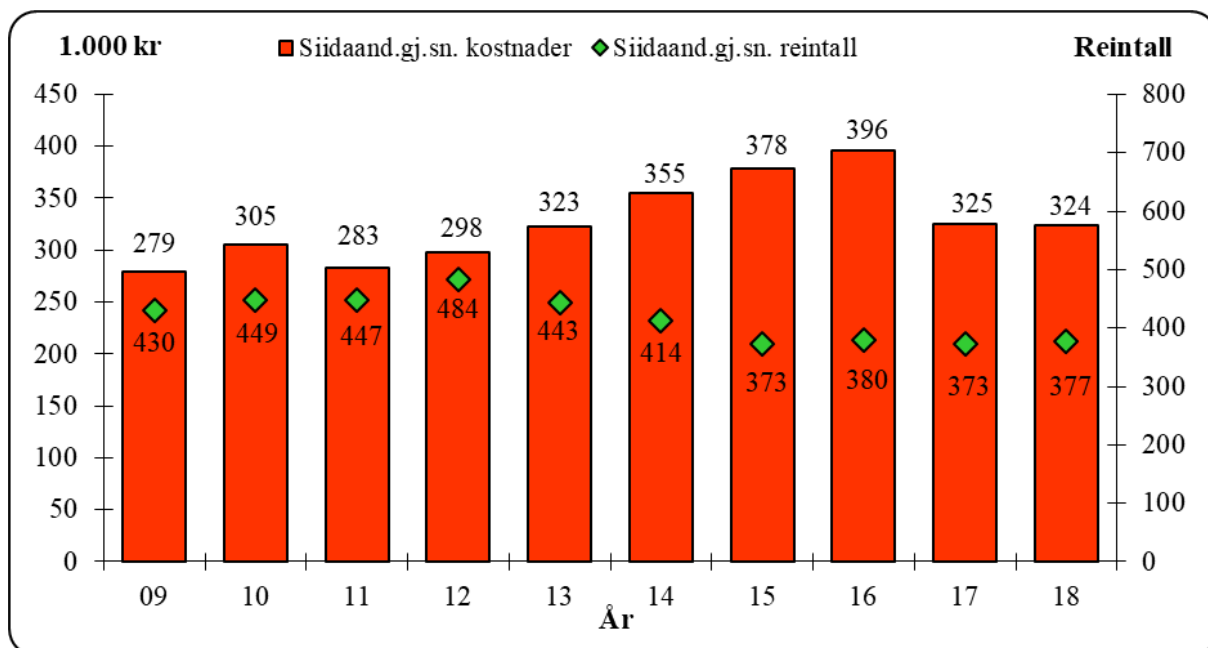
Tamreinlagenes kostnader har variert noe, men omfanget av disse kostnadene er såpass små at det utgjør lite i det totale kostnadsbildet. Ettersom tamreinlagenes kostnader ikke har noen klare fellesnevner og markante endringer, ses det bort fra disse når de totale endringene skal forklares. I det følgende beskrives derfor bare kostnadsutviklingen for siidaandelene og distriktene nærmere.

For regionale forskjeller henvises det til kapittel 4.4.

Siidaandelenes kostnader

Figur 6.5.2 viser siidaandelenes gjennomsnittskostnader målt i 2018 kroner for perioden 2009-2018. Det fremgår av figuren at i sammenligningsperioden var siidaandelenes gjennomsnittskostnader lavest i 2009 (279 000 kroner), og høyest i 2016 (396 000 kroner).

Figur 6.5.2 viser også at gjennomsnittlig reintall per siidaandel har variert i perioden. Tallet er nå nede på 377 dyr.

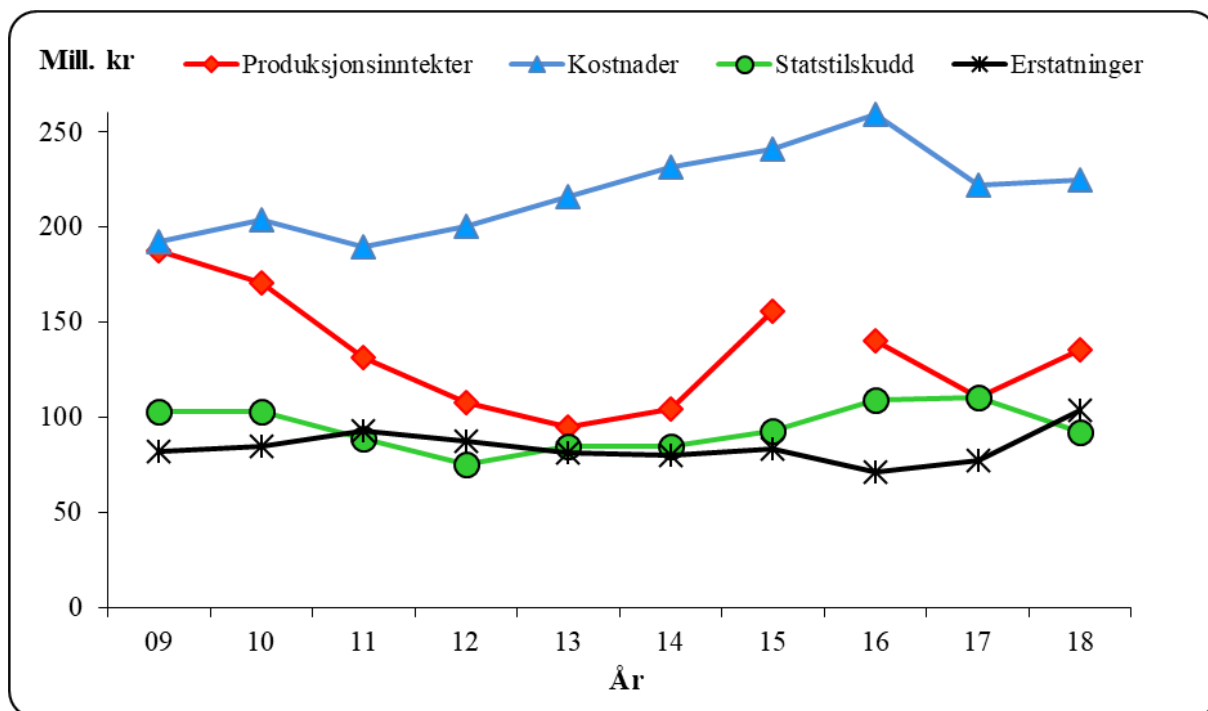
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søylor) (2018 kroner) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall

Felleskostnader

Etableringen av distriktstilskuddet var med på å legge grunnlaget for at distriktene kunne opptre som egne økonomiske enheter med blant annet felles investeringer. Ordningen må ses i sammenheng med avtalepartenes ønske om å stimulere til felles ressursbruk innen reinbeitedistriktene. Distriktenes felleskostnader finansieres nå ved ulike statstilskudd, avgifter til distriktskassen betalt av de ulike eierne og diverse felles fond. Det kan ikke påvises noen sikker sammenheng mellom overføringer og kostnadsnivå innenfor den siste tiårsperioden. Etter en reduksjon i felleskostnadene fra 2010 til 2011, økte de igjen i 2012 og 2013. Fra 2013 til 2015 ble felleskostnadene redusert med 15 prosent, mens de fra 2015 til 2018 økte med 54 prosent.

6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital

Figurene 6.6.1 og 6.6.2 viser utviklingen for hovedpostene i reindriftens totalregnskap og vederlag til arbeid og egenkapital i perioden 2009-2018.

Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap (2018 kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i livdyrverdien)

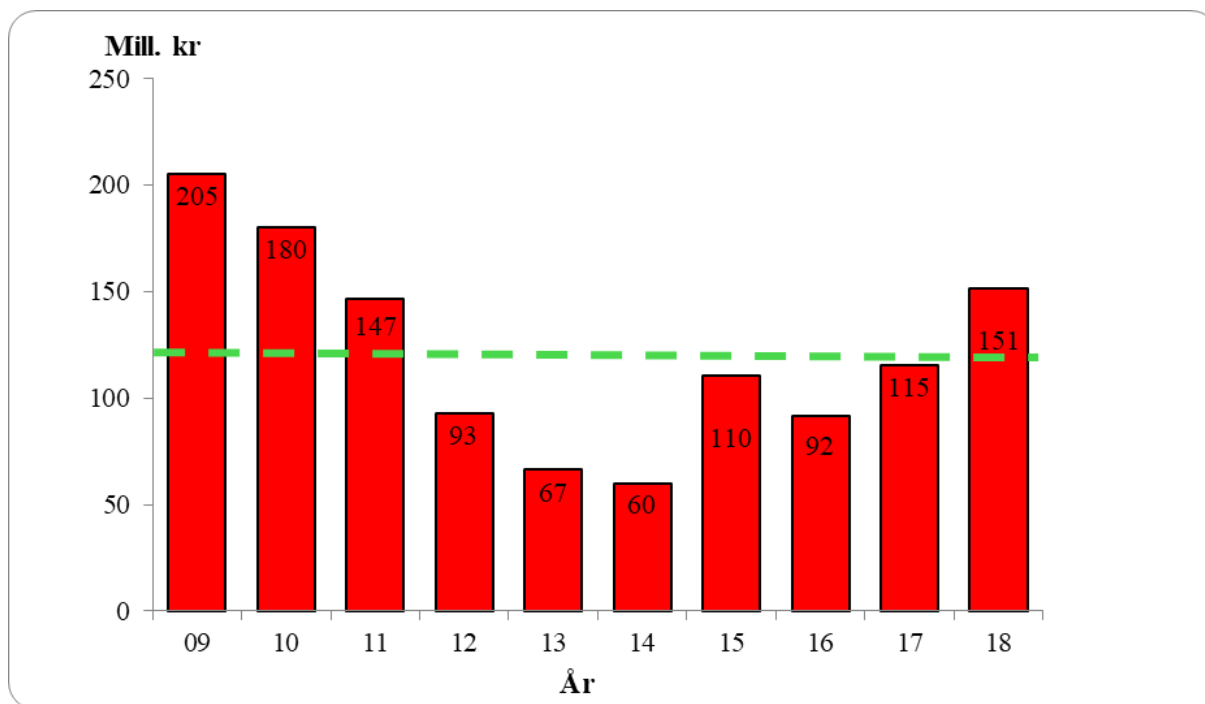
Det går frem av figur 6.6.1 at statstilskuddene var jevnt nedadgående til og med 2012. I de påfølgende årene økte statstilskuddene, med unntak av reduksjon i 2018.

Erstatningene var økende fra 2009 til 2011, mens fra 2011 frem til 2016 ble erstatningene redusert. I 2016 og 2018 er erstatningene igjen økende.

Kostnadsøkningen fra 2009 til 2010 anses å ha sammenheng med generell prisøkning, og økningen i slaktevolum. I 2011 var det både en reduksjon i slaktekvantum, samt reduserte utgifter på spesielt postene varekjøp og utstyr, som medførte den totale reduksjonen. For perioden 2012 til 2016 var det økning i kostnadene, blant annet som følge av en økning i varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt avskrivninger. I 2017 reduseres kostnadene på lik linje med slakteuttaket, og i 2018 ligger kostnadene på omtrent samme nivå som året før.

Produksjonsinntektene – dvs. kjøttinntektene korrigert for endringer i den samlede livdyrverdien – er den av postene i figur 6.6.1 som har variert mest. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av priser og verdi av kjøttproduksjonen.

Det henvises til kapittel 8 for nærmere omtale av utviklingen i totalregnskapets hovedposter i den siste tiårsperioden.

Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2018 kroner)

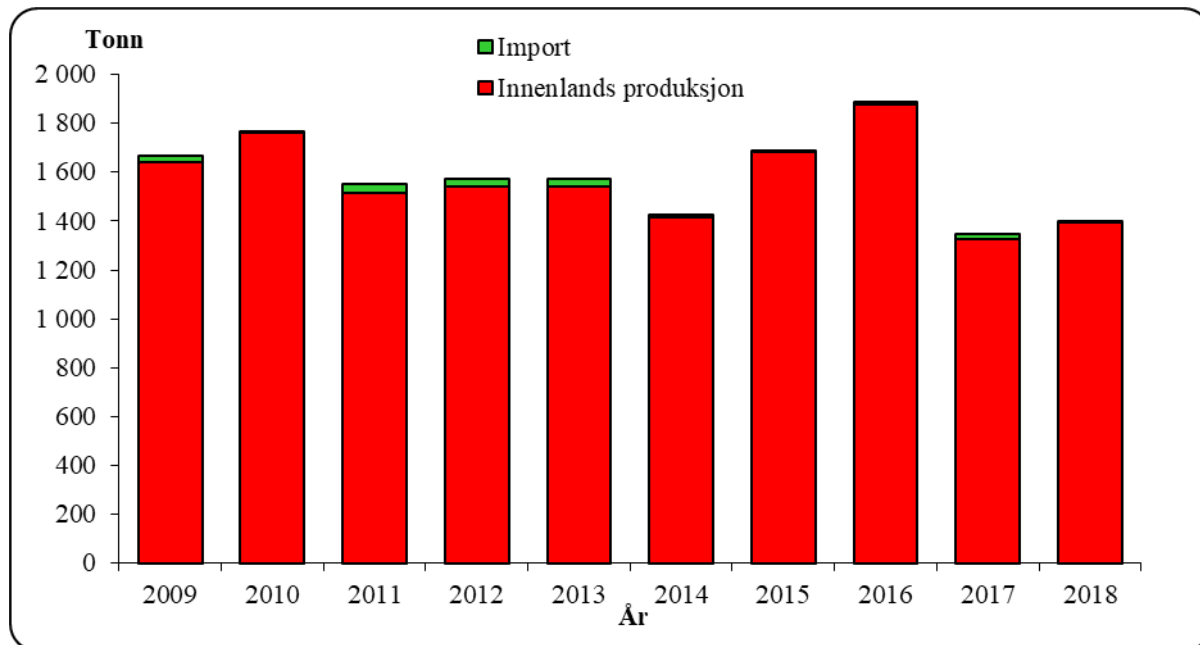
Figur 6.6.2 viser at vederlag til arbeid og egenkapital var klart høyest i sammenligningsperioden i 2009. Reduksjonen i 2010 har sammenheng med lavere slakteripriser og en vedvarende økning i kostnadene, mens årsaken i 2011 må sies å være lavere slaktekvantum og slakteripriser, i tillegg til et derav lavere tilskuddsnivå. I 2012 er vederlaget redusert som følge av reduksjon i samtlige inntektsposter og ny økning i kostnadene. Vederlaget er ytterligere redusert i 2013 på grunn av reduksjon i inntekter og erstatninger, reduksjon i livdyrverdi, samt en betydelig økning i siidaandelenes kostnader. I 2014 økte både inntekter og tilskudd, men kostnadene økte tilsvarende og man blir dermed liggende på omtrent samme nivå som i 2013. I 2015 økte vederlaget til arbeid og egenkapital med 85 prosent sammenlignet med 2014. Dette kom som en kombinasjon av økning i både kjøttinntekter, erstatninger og tilskudd. I 2016 ble vederlaget redusert med 18 prosent på grunn av reduksjon i kjøttinntektene, inntektene og erstatningene, samt økte kostnader. I 2017 økte vederlag til arbeid og egenkapital som følge av økning i statstilskudd og erstatninger, samt reduserte kostnader. I 2018 økte vederlaget ytterligere som følge av økte kjøttinntekter og erstatninger og begrenset økning av kostnader. Gjennomsnittlig vederlag til arbeid og egenkapital i perioden er på 122 mill. 2018 kroner.

6.7 Markedsforhold

Produksjon av reinkjøtt utgjør under 1 prosent av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. I den siste tiårsperioden er det årlig slaktet mellom 1.300 og 1.900 tonn norsk rein ved registrerte slakterier. All innenlandsk slaktning av rein, med unntak av slakt til privat forbruk og omsetning, skjer ved registrerte slakterier. I kalenderåret 2018 var det 16 norske slakterier som innrapporterte slaktning av norsk rein. Ingen av de utførte og innrapporterte slaktningene i perioden 2016-2018 ble utført ved finske slakteri. I kalenderåret 2015 var det til sammenligning 14 norske slakterier som innrapporterte slaktning av norsk rein og 0,7 prosent av den utførte og innrapporterte slaktningen ble utført ved finske slakteri.

Handel med reinkjøtt

Tidvis har tilgangen til innenlandsk produsert reinkjøtt vært mindre enn etterspørselen etter reinkjøtt i det norske markedet. Dette har til tider medført import av reinsdyrkjøtt. Figur 6.7.1 gir en oversikt over importen av reinkjøtt til det norske markedet de ti siste årene.

Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2009-2018 (tonn)

Tabellene 6.7.1 og 6.7.2 viser oversikter over henholdsvis import og eksport i den siste femårsperioden. Opplysningene er hentet fra Statistisk Sentralbyrås (SSB) statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)

Import (tonn)	2014	2015	2016	2017	2018
0106.0010 - Levende rein	3,50	0,14	5,00	13,61	5,65
0208.9021 - Hele og halve skrotter	3,48	-	-	0,02	-
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	0,64	1,23	1,10	0,70	0,55
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	1,16	0,88	4,42	3,28	2,08
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	0,10	-	-	-	-
Totalt	8,88	2,26	10,52	17,61	8,28

Det går frem av tabell 6.7.1 at det i 2018 hovedsakelig er levende rein og utbeinet kjøtt som importeres. Importen i 2018 er fra Sverige.

Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)

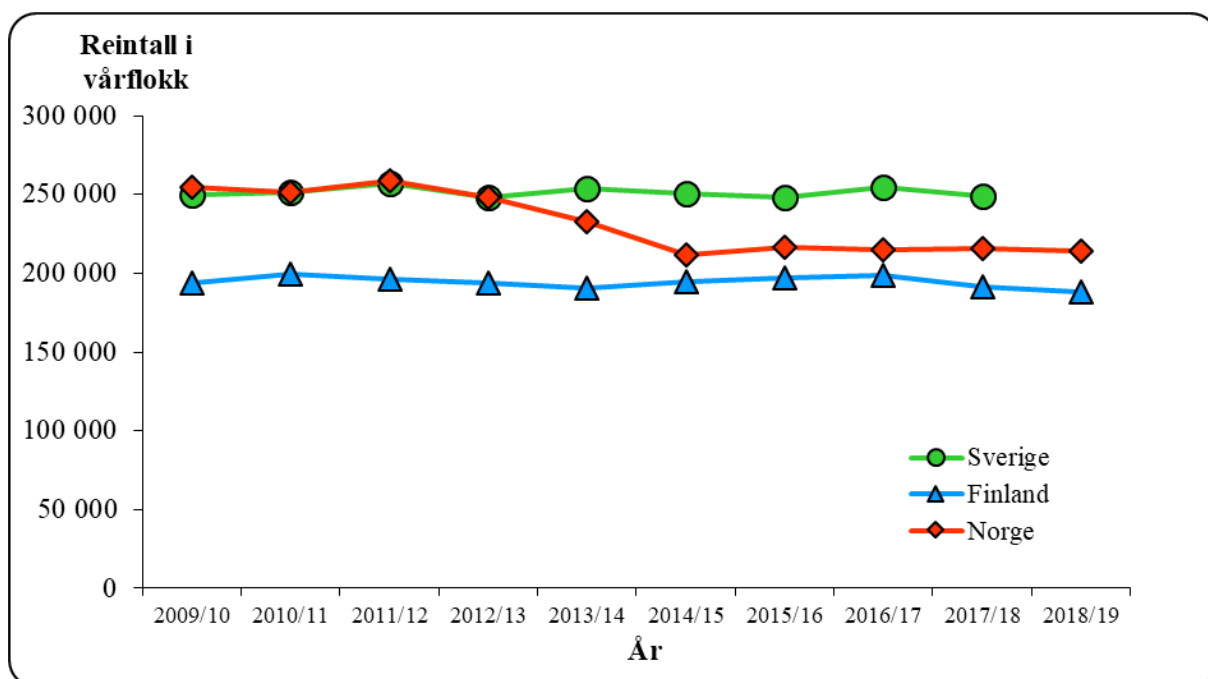
Eksport (tonn)	2014	2015	2016	2017	2018
0106.0010 - Levende rein	76,32	48,45	-	-	-
0208.9021 - Hele og halve skrotter	3,77	1,79	12,31	13,43	9,8
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	18,23	0,01	0,11	-	-
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	2,10	0,26	0,61	0,26	0,69
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	-	-	-	-	-
Totalt	100,41	50,51	13,02	13,69	10,49

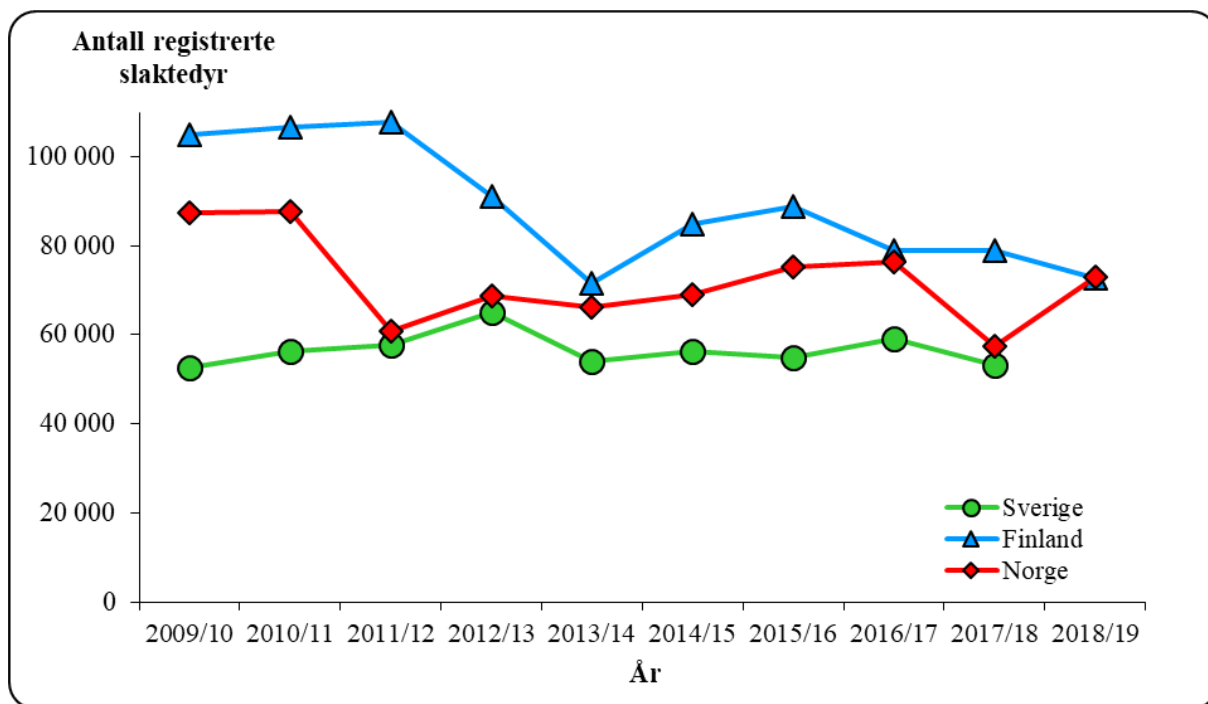
Tabell 6.7.2 viser at eksporten av levende rein og reinkjøtt reduseres. Eksporten av levende rein var, ifølge SSB, dyr fraktet til Finland og Storbritannia. I perioden 2016-2018 var det ingen eksport av levende rein. Av reinkjøtt bestod eksporten i hovedsak av hele og halve skrotter som ble eksportert til Sverige. Utbeinet kjøtt ble eksportert til Danmark, Hellas, Spania, Tyskland og USA.

Markedssituasjonen i Sverige og Finland

Figurene 6.7.2, 6.7.3 og 6.7.4 gir oversikt over utviklingen av reintall, slaktevolum og pris i våre to naboland den siste tiårsperioden, sammenlignet med tilsvarende tall for Norge. Det påpekes at det kan være forskjeller mellom landene når det gjelder metoder for utarbeidelse av statistikken, som gjør at tallene ikke nødvendigvis er direkte sammenlignbare. Økonomisk utvalg anser likevel at figurene er egnet til å presentere utviklingen innenfor hvert av landene i den siste tiårsperioden, og til å gi en samlet vurdering av tendensene. Tallene fra Finland og Sverige kommer fra den finske reindriftsforeningen og det svenske Sametinget.

Tabellene viser tall for Norge og Finland til og med driftsåret 2018/2019, og for Sverige til og med driftsåret 2017/2018. Grunnen til dette er at tallene fra Sverige ikke var klare innen tidsfristen for ferdigstillelse av Totalregnskapet.

Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge

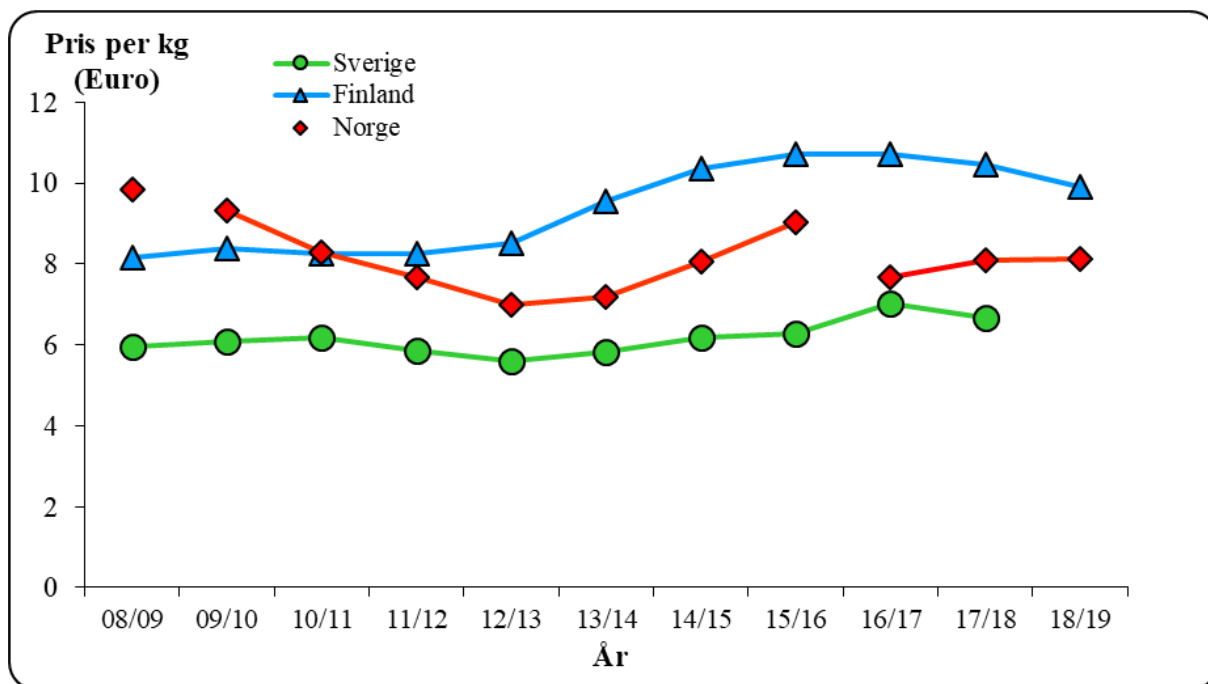
Det fremgår av figur 6.7.2 at både Sverige og Finland har hatt et stabilt reintall gjennom hele perioden. Norge har, med bakgrunn i reduksjonsprosessen, en stor reduksjon i reintallet sammenlignet med årene fram til og med 2011/2012.

Figur 6.7.2 viser at utviklingen når det gjelder totalt antall registrerte slaktedyr har vært varierende i perioden. Antallet har, i perioden 2019/10 – 2017/18, vært høyere i Finland enn i de to øvrige landene. I 2018/19 har Norge det høyeste antall registrerte slaktedyr.

Det gjøres oppmerksom på at det kan være variasjoner når det gjelder i hvilken grad slakt til privat forbruk og omsetning blir registrert i de tre landene. Dette har blant annet sammenheng med ulikheter i slakteristruktur og tilskuddsordninger. Konsekvensen er at figur 6.7.3 ikke nødvendigvis gir et fullt ut sammenlignbart bilde av utviklingen.

Figur 6.7.4 viser pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden – målt i faste 2018-euro. Figuren viser blant annet at spesielt Finland har hatt en positiv utvikling helt siden 2008/2009, og at prisene her de siste årene har vært høyere enn nivået i både Norge og Sverige. Etter en prisøkning i både Norge og Sverige i perioden til og med 2008/2009, har den for Norges del vært nedadgående i perioden etter – helt fram til og med 2012/2013. Vi ser at Sverige følger omtrent samme trend, men at utslagene ikke er fullt så store her. I tillegg til svingninger i markedet, kan prisøkningen og -reduksjonen i Norge imidlertid også ses i sammenheng med endringer når det gjelder avregning fra slakteriene. Rapporteringene derfra har også basert seg på for høye bruttopriser, noe som gir seg utslag i en reduksjon på prisen fra og med driftsåret 09/10. Fra 16/17 ble prisen i Norge redusert som følge av at beregningen nå baserer seg på nettopris. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale.

Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2018-euro)

7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier

7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen

Mange reindriftsfamilier henter deler av inntekten sin utenfor reindriftsnæringen. Utvalget legger derfor også fram reindriftsfamilienes beregnede totale brutto lønns-, pensjons- og renteinntekter fra andre sektorer, samt deres inntekter fra annen næringsvirksomhet (heretter kalt "sum lønn med videre utenfor reindriften").

Grunnlag for beregningene av de nevnte inntektspostene er datamateriale fra selvangivelser og næringsoppgaver. Disse tar primært sikte på å gi svar på kostnads- og kapitalforhold i næringen.

I beregningene er det skilt mellom siidaandelslederens og ektefellens inntekt. Samboere med felles barn og/eller felles formuesforhold er her regnet som ektefeller.

Mens man tidligere korrigerer sum inntekter i forhold til antall mottatte regnskap, legges nå samtlige utøveres (innehavere og ektefeller) selvangivelser til grunn for beregningene. Gjennomsnittsinntektene er beregnet på grunnlag av antall leverte selvangivelser innenfor hvert reinbeiteområde, mens totaltallene er beregnet i forhold til totalt antall siidaandeler i hvert enkelt reinbeiteområde.

Lønnsinntekter er som hovedregel korrigerer lønn til reindriftsutøvere som er med i tellekorpene ved tellinger. I tabell 7.1.2 er imidlertid ikke lønnsinntektene korrigerer for disse inntektene. Årsaken til dette er at bakgrunns materialet ikke gir grunnlag for å fordele lønn til reindriftsutøvere som er med i tellekorpene ved tellinger etter siidaandelslederens sivile status (gift/samboende eller ugift).

Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2016, 2017 og 2018 (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Gjennomsnitt per siidaandel			Totalt		
	Hovedeier	Ektefelle	Samlet	2016	2017	2018
Polmak/ Varanger	172	174	346	19 013	15 147	15 214
Karasjok	164	177	341	50 301	41 622	41 595
Øst-Finnmark	166	176	342	69 314	56 768	56 809
Vest- Finnmark	159	247	406	75 124	77 618	86 484
Troms	257	138	394	21 919	18 700	20 509
Nordland	146	207	353	15 498	14 844	14 838
Nord-Tr.lag	147	212	360	12 630	12 179	14 385
Sør-Tr./ Hedmark	123	177	300	8 279	10 794	8 991
Totalt	166	206	372	202 764	190 903	202 016

Tabell 7.1.1 viser at sum lønn m.v. utenfor reindriften utgjør 202,0 mill. kroner i 2018 (190,9 mill. kroner i 2017).

Lønnsinntektene utenom næringen er dermed høyere enn kjøttinntektene i reindriftsnæringen, som i 2018 var på 123 mill. kroner. Sum lønn m.v. utenfor reindriften er fordelt med gjennomsnittlig 166 000 kroner for siidaandelsledere og 206 000 kroner for ektefeller.

Troms har høyest gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor næringen for innehaver, mens Vest-Finnmark har høyest sum lønn m.v. utenfor reindriften for ektefeller. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 300 000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark til 406 000 kroner i Vest-Finnmark.

Tabell 7.1.2 viser en oversikt over gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor reindriften for innehaver, ektefelle og samlet for siidaandelen for de av innehaverne som har ektefeller, samt for innehavere som ikke har ektefeller.

Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2018 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Gjennomsnitt per siidaandel			
	Siidaandelsleder med ektefeller/samboer			Siidaandelsleder uten ektefeller
	Leder	Ektefelle	Samlet	Leder
Polmak/Varanger	185	451	636	163
Karasjok	122	554	676	201
Øst-Finnmark	141	522	664	192
Vest-Finnmark	155	563	718	162
Troms	334	382	716	214
Nordland	97	484	581	199
Nord-Trøndelag	147	403	550	148
Sør-Tr./Hedmark	54	295	349	226
Totalt 2018	152	496	649	182
<i>Totalt 2017</i>	<i>159</i>	<i>447</i>	<i>606</i>	<i>176</i>

Det går frem av tabell 7.1.2 at ektefellene står for den klart største andelen av inntektene som hentes utenfor næringen. Tabellen viser for øvrig at gjennomsnittlige inntekter utenfor reindriften reduseres for innehavere og øker for ektefeller/samboere sammenlignet med 2017.

Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2018 (1 000 kroner per siidaandel)

Reinbeite- område	Lønn	Pensjoner	Annen næringsinnt.	Renter	Totalt
Polmak/Varanger	321	4	1	20	346
Karasjok	278	52	0	11	341
Øst-Finnmark	289	39	0	14	342
Vest-Finnmark	372	23	3	8	406
Troms	316	56	1	22	394
Nordland	259	87	2	5	353
Nord-Tr.lag	292	46	6	15	360
Sør-Tr./Hedmark	280	0	2	18	300
Totalt	322	36	2	12	372
<i>Prosent</i>	87 %	10 %	0,5 %	3 %	100 %

Tabell 7.1.3 viser at lønn er den største inntektskilden utenfor næringen (87 prosent). Deretter følger pensjoner (10 prosent), renter (3 prosent) og andre næringsinntekter (0,5 prosent). Gjennomsnittlig lønnsinntekt utenfor reindriftsnæringen utgjør 322 000 kroner per siidaandel i samisk reindrift i 2018 (2017: 295 000 kroner).

Siidaandelsleders samlede inntekt utenom næring er fordelt med 76 prosent på lønn, 18 prosent på pensjoner, 0,5 prosent på andre næringsinntekter og 6 prosent på renteinntekter. Den tilsvarende fordelingen for ektefeller er 95 prosent, 3 prosent, 0,5 prosent og 1 prosent. Det er altså en større andel lønnsinntekter blant ektefeller enn blant innehavere.

Tabell 7.1.4 viser en oversikt over fordelingen av kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften. Tabell 7.1.5 viser tilsvarende data for ektefeller. Det gjøres oppmerksom på at pensjoner og renter ikke er medregnet i tabellene 7.1.4 og 7.1.5.

Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2018 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 200 000		Inntekt ≥ 200 000	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	92 %	42 %	8 %	92 %	92 %	8 %
Karasjok	91 %	63 %	5 %	83 %	95 %	17 %
Øst-Finnmark	91 %	58 %	6 %	84 %	94 %	16 %
Vest-Finnmark	92 %	65 %	18 %	74 %	82 %	26 %
Troms	80 %	65 %	13 %	65 %	88 %	35 %
Nordland	63 %	47 %	60 %	63 %	40 %	38 %
Nord-Tr.lag	86 %	52 %	33 %	81 %	67 %	19 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	80 %	80 %	95 %	20 %	5 %
Totalt 2018	88 %	62 %	21 %	77 %	79 %	23 %
<i>Totalt 2017</i>	87 %	65 %	24 %	79 %	76 %	21 %

Tabell 7.1.4 viser at 88 prosent av de kvinnelige og 62 prosent av de mannlige siidaandelslederne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2018. Videre viser tabellen at 21 prosent av de kvinnelige siidaandelslederne som har lønns- og/eller

næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kroner utenfor reindriften. 77 prosent av de mannlige siidaandelslederne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kroner utenfor reindriften.

Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller og samboere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2018 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 200 000 utenfor reindriften		Inntekt ≥ 200 000 utenfor reindriften	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	100 %	83 %	18 %	40 %	82 %	60 %
Karasjok	97 %	33 %	13 %	0 %	88 %	100 %
Øst-Finnmark	98 %	58 %	14 %	29 %	86 %	71 %
Vest-Finnmark	92 %	100 %	10 %	60 %	90 %	40 %
Troms	81 %	75 %	38 %	33 %	62 %	67 %
Nordland	88 %	100 %	20 %	0 %	80 %	100 %
Nord-Tr.lag	78 %	100 %	21 %	100 %	79 %	0 %
Sør-Tr./Hedmark	94 %	50 %	20 %	100 %	80 %	0 %
Totalt 2018	91 %	73 %	15 %	47 %	85 %	53 %
<i>Totalt 2017</i>	<i>91 %</i>	<i>81 %</i>	<i>18 %</i>	<i>62 %</i>	<i>82 %</i>	<i>38 %</i>

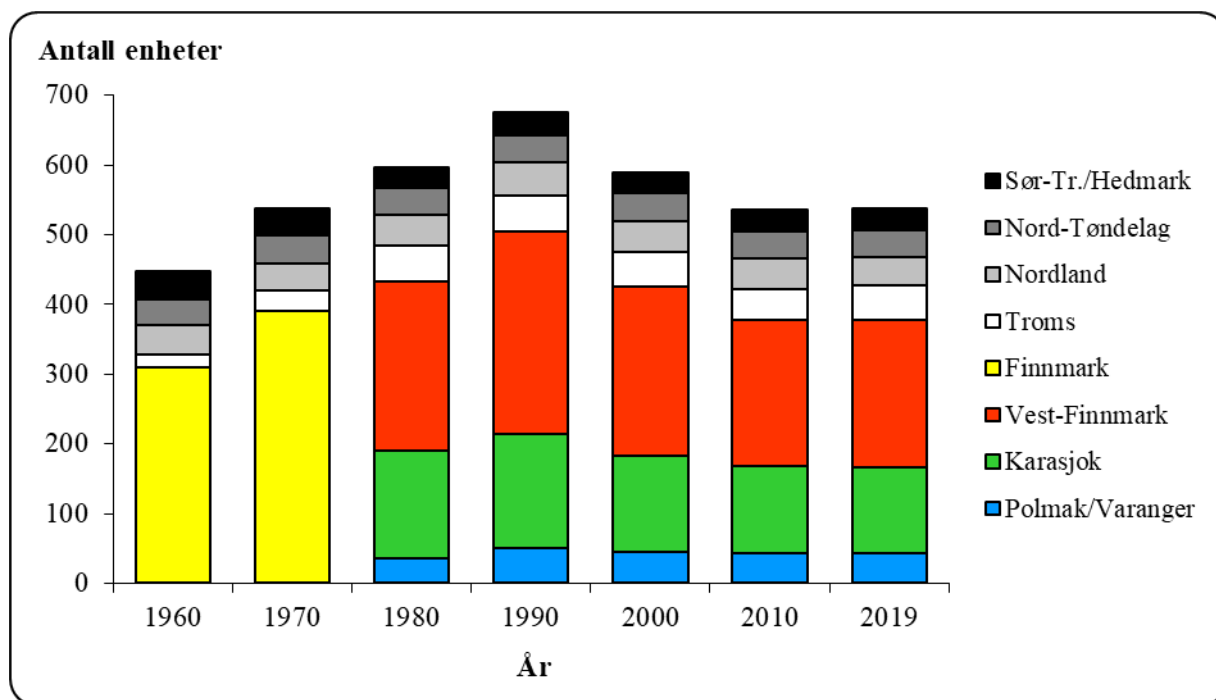
Det går frem av tabell 7.1.5 at 91 prosent av de kvinnelige og 73 prosent av de mannlige ektefellene og samboerne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2018. Av kvinnene er det 85 prosent som tjener over 200 000 kroner utenfor reindriften og 15 prosent som tjener under 200 000 kroner utenfor reindriften, mens hos de mannlige er det 53 prosent som tjener over 200 000 kroner utenfor reindriften og 47 prosent som tjener under 200 000 kroner utenfor reindriften. På bakgrunn av tabell 7.1.5 kan en derfor trekke den konklusjonen at ektefellers og samboeres inntekter utenfor reindriftsnæringen er av stor betydning for siidaandelens økonomi. Dette gjelder i særlig grad bidraget fra kvinnelige ektefeller og samboere, ettersom det er en relativt høy andel av kvinnelige ektefeller og samboere som har til dels betydelige lønnsinntekter. Utvalget påpeker at disse inntektene også inneholder næringsinntekter fra duodji når inntekten overstiger 50 000 kroner og det leveres egen næringsoppgave. Da det er vanskelig å skille ut disse, blir de i dette tilfellet regnet som næringsinntekt utenfor reindriften, selv om det i realiteten er inntekt innenfor reindriften.

7.2 Strukturutvikling og sysselsetting

Strukturutvikling

I reindriftsloven av 1978 ble driftsenhet innført som grunnenhet. Før 1978 ble begrepet familieenhet anvendt som enhet både i næringsstatistikken (eksempelvis antall rein per familieenhet) og i forvaltningen forøvrig. Dette var imidlertid ikke noe entydig begrep, og definisjonen på familieenhet varierte både over tid og fra reinbeiteområde til reinbeiteområde. Tallmaterialet gir derfor ikke noen presis beskrivelse av befolknings- og sysselsettingsnivået i næringen. Heller ikke begrepet driftsenhet var entydig. Siden begrepet siidaandel erstattet begrepet driftsenhet som grunnenhet da den nye reindriftsloven trådte i kraft i 2007, er dette begrepet brukt når det gjelder tall fra og med 2007.

Den langsiktige utviklingen i antall enheter fra 1960 til 2018 er vist i figur 7.2.1. Fram til 1990 inneholder figuren også dem som beholdt sin driftsenhet selv om de hadde sluttet med reindrift. Fra 2000 er enheter med null rein fjernet fra oversikten. Selv om tallmaterialet har sine svakheter, gir det et visst uttrykk for endring i antall enheter.

Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2018

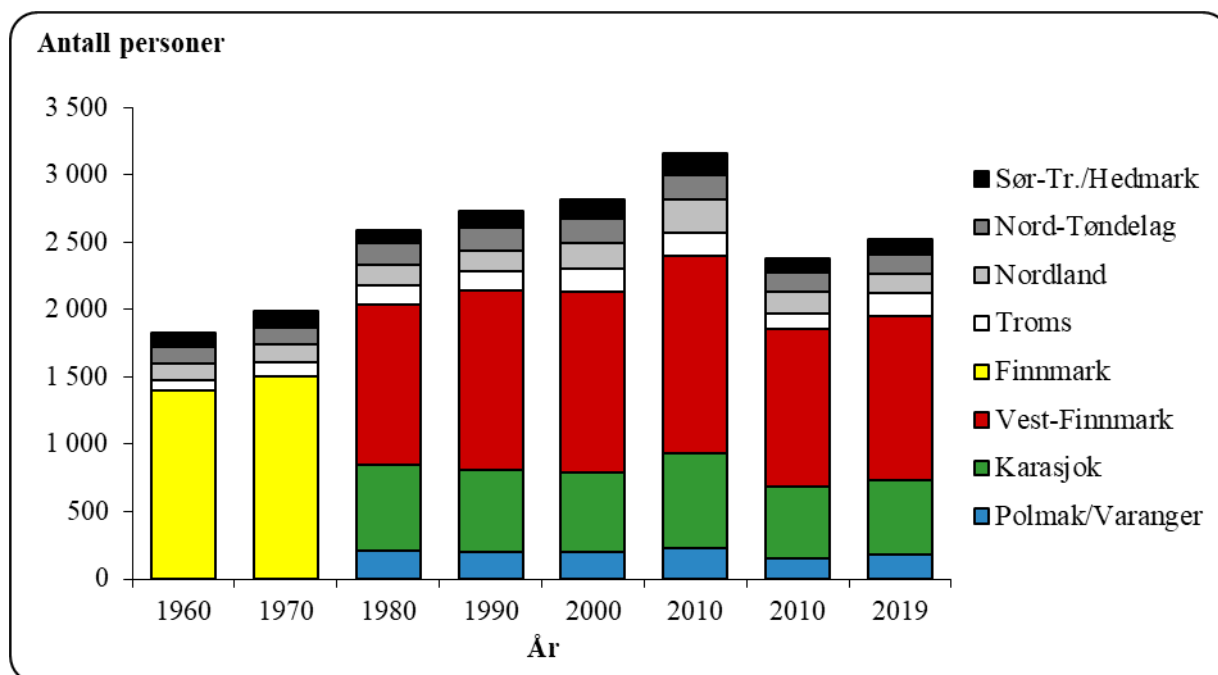
I Finnmark økte antallet enheter med 195 fra 1960 til 1990. Fra 1980 til 1990 økte antall enheter i Finnmark med 73. Selv om det var et uttrykt ønske om å begrense etableringen av nye enheter på grunn av ressursituasjonen, hadde man så sent som i perioden 1985 til 1988 en økning på 44 enheter i Finnmark. Det meste av denne økningen var imidlertid en offisiell godkjenning av enheter som i realiteten allerede var etablert i Vest-Finnmark.

Figur 7.2.1 viser at det relativt sett var en sterkere vekst i antall enheter i Troms enn i Finnmark i perioden fra 1960 til 1990. Økningen skyldes blant annet overføringen av distrikter fra Nordland fylke til Troms reinbeiteområde. Dette gjaldt distrikter som ligger nord for Vestfjorden.

I tillegg til de refererte tallene var det i 1980-årene et betydelig antall reineiere som ønsket, men ikke fikk registrert egne enheter. En del av disse drev likevel reindrift, for eksempel i foreldrenes siidaandel.

Det usikre bakgrunnsmateriale gjør at det ikke er mulig å trekke detaljerte konklusjoner ut fra figur 7.2.1. Tallene viser imidlertid at det i perioden fra 1960 til 1990 var en betydelig økning i antall enheter registrert i reindriften. Tendensen til vekst bekreftes også av tallmaterialet for antall personer tilknyttet næringen (jf. figur 7.2.2). I perioden fra 1990 til 1997 var det en til dels sterk reduksjon i antall enheter, mens antall personer knyttet til næringen holdt seg på et stabilt høyt nivå. Reduksjonen i antall enheter frem til 1997 kom særlig i Finnmark – som følge av Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark. Programmet innebar blant annet en ordning med omstillingslønn for reineiere som avviklet driften, samt et tilpasset utdanningstilbud og tilrettelegging av sysselsetting for tidligere reindriftsutøvere og for

ungdom i reindriftsmiljøet. Etter 1997 økte antallet siidaandeler, i hovedsak som følge av at enheter som hadde vært med i Omstillingsprogrammet kom tilbake til næringen.

Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2019

Tallmaterialet for antall personer i reindriften har også sine svakheter. Dette skyldes blant annet at det over tid har vært ulike oppfatninger av hvor stor grad av tilknytning til reindriften som kreves for å bli registrert i oversiktene. En annen forklaringsfaktor i denne sammenheng er at statusen ved å stå oppført i melding om reindrift har variert over tid, på grunn av endringer i virkemidlene. Usikkerheten når det gjelder antall personer er imidlertid mindre enn usikkerheten når det gjelder antall enheter (gjelder spesielt eldre data). Slik forholdene er i dag, er tallmaterialet basert på oversikter fra den enkelte siidaandel/reinbeitedistrikt. Fra og med 2018 er antall personer i figur 7.2.2 personer med rein registrert i melding om reindrift, da dette gir et mer riktig bilde av hvor mange som driver med reindrift. Figuren viser også to søyler for 2010 der søylen med flest personer viser personer registrert i melding om reindrift med og uten rein, mens den andre søylen er personer med rein. I publikasjoner før 2017 er antallet personer i siidaandelen med og uten rein.

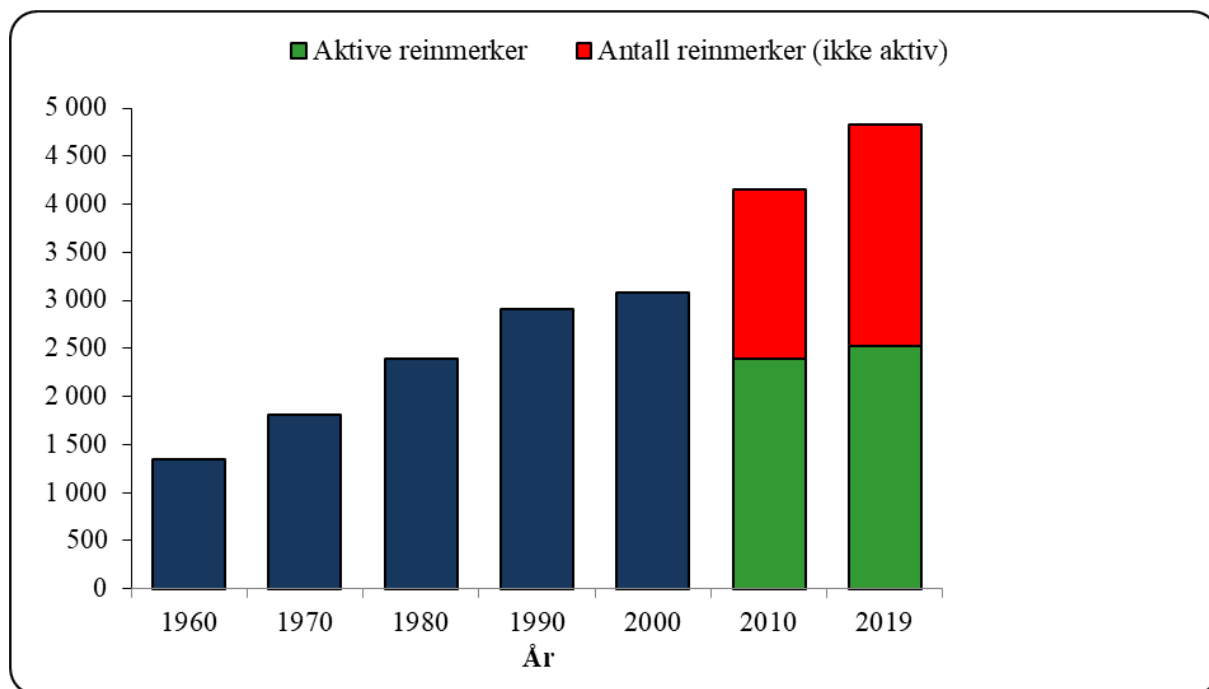
Opplysningene omfatter i hovedsak personer som etter reindriften § 9 har rein i en siidaandel, uavhengig av om reindriften er hovedvirksomheten eller ikke. Dette gjelder i første rekke siidaandelsleder, ektefellen og deres barn. Siidaandelen kan også omfatte rein som tilhører andre, forutsatt at disse oppfyller vilkårene i reindriften § 9. Som hovedregel kan ingen enkeltpersoner eie rein i mer enn en siidaandel.

Tabell 7.2.1 viser utviklingen i antall personer per familieenhet/driftenhet/siidaandel i de ulike reinbeiteområdene fra 1960 til 2019. På samme måte som i figur 7.2.2 er antall personer i tabellen i 2019 antall personer med rein registrert i melding om reindrift. I 2010 vises to tallserier, den første personer med og uten rein, og den andre med rein.

Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)

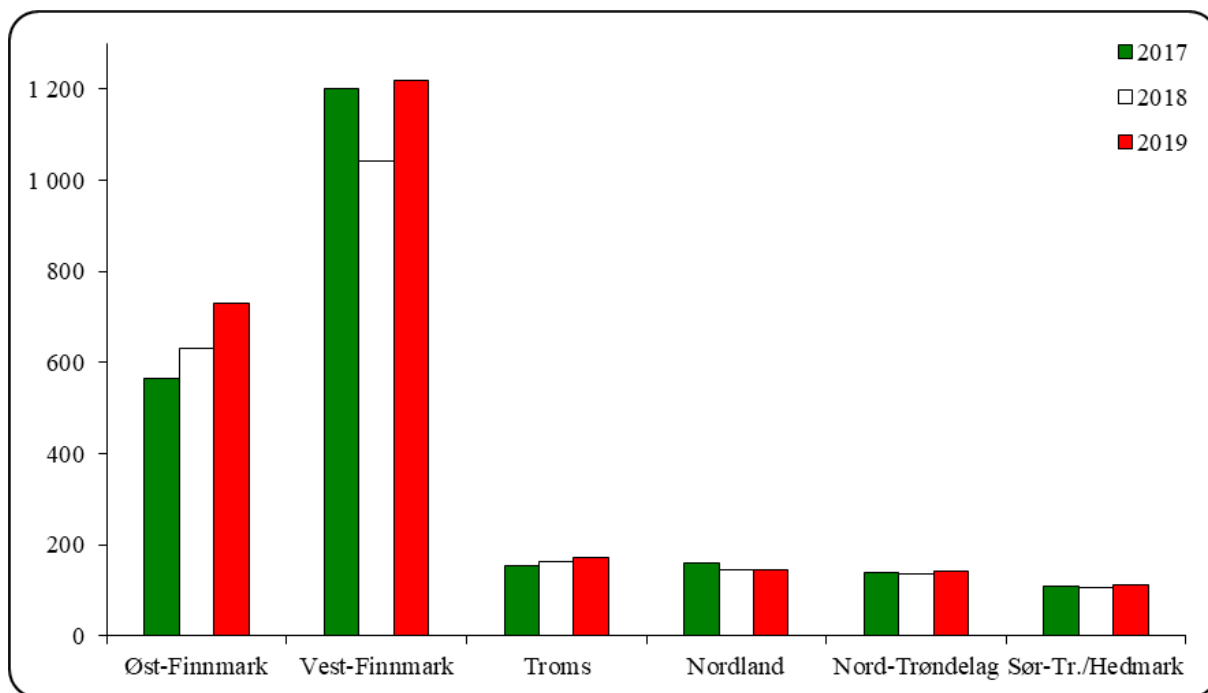
Reinbeiteområde	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2010	2019
Polmak/Varanger			5,8	3,9	4,4	5,2	3,6	4,2
Karasjok			4,1	3,7	4,5	5,7	4,2	4,5
Vest-Finnmark			4,9	4,6	5,9	7,0	5,6	5,8
Finmark	4,5	3,8	4,7	4,2	5,3	6,3	4,9	5,2
Troms	4,2	3,5	2,8	2,9	3,6	4,0	2,5	3,4
Nordland	2,9	3,5	3,4	3,1	4,5	5,5	3,8	3,6
Nord-Trøndelag	3,4	3,2	4,2	4,4	4,6	4,8	3,7	3,6
Sør-Tr./Hedmark	2,7	3,1	3,3	3,8	4,8	5,2	3,4	3,8
Totalt samisk reindrift	4,1	3,7	4,3	4,0	5,0	5,9	4,5	4,7

Figur 7.2.3 viser antall registrerte reinmerker i perioden 1960 – 2019. Tallene er hentet fra merkeregisteret over reinmerker. Det gjøres oppmerksom på at tallene også inkluderer merker uten rein, og det totale antallet merker er dermed ikke ensbetydende med antall reineiere eller antall aktive merker. Aktive merker er vist i figur 7.2.4. Antall aktive merker i 2019 er 2 526, det vil si med rein registrert på dette merket.

Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2019

Figur 7.2.4 Antall aktive merker i perioden 2017-2019

Sysselsetting

Metode for beregning av arbeidsforbruk i samisk reindrift bygde lenge på en utvalgsundersøkelse basert på registrerte arbeidsregnskap fra 1987 til 1989. En ny arbeidstidsundersøkelse ble ferdigstilt senhøsten 2013, og beregningene i publikasjonene fra og med 2013 er dermed gjort på grunnlag av denne.

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall siidaandeler, utøverens alder, innehavers kjønn, om siidaandelen ledes sammen med ektefelle, samt antall reineiere i siidaandelen.

Reindriften er på mange måter en livsform, noe som også setter sitt preg på det arbeidet som utføres. Det kan mange ganger være vanskelig å måle reell arbeidstid, samt hvordan den enkelte registrerer ventetid og den tiden som går med til å forflytte seg etter flokken. Det er heller ikke tatt hensyn til hvordan omfanget av arbeid i andre næringer påvirker arbeidsinnsatsen i reindriften.

Arbeidsforbruket i tamreinlagene ble tidligere beregnet som et fast antall rein per årsverk. Fra og med 2018 baserer årsverk for tamreinlagene seg på tamreinlagenes egne beregninger.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2019 er spesifisert i tabell 7.2.2. Ved beregningene er det lagt til grunn at ett årsverk utgjør 1.800 timer for siidaandelene.

Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2019

Reinbeite- område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk
Polmak/Varanger	2 001	1,11	49	493
Karasjok øst	3 749	2,08	108	204
Karasjok vest	3 502	1,95	136	172
Øst-Finnmark	3 182	1,77	293	237
Kautokeino øst	2 808	1,56	95	242
Kautokeino midt	3 464	1,92	181	180
Kautokeino vest	2 846	1,58	89	267
Vest-Finnmark	3 111	1,73	365	217
Troms	2 822	1,57	80	150
Nordland	3 027	1,68	67	202
Nord-Trøndelag	2 321	1,29	50	275
Sør-Tr./Hedmark	2 995	1,66	50	276
Tamreinlag			20	609
Totalt gjennomsnitt	3 035	1,69	925	231

Tabell 7.2.2 viser store variasjoner i beregnet arbeidsforbruk mellom reinbeiteområdene. Målt i timer og årsverk per enhet, har Polmak/Varanger det laveste arbeidsforbruket (2 001 timer og 1,11 årsverk) og Karasjok øst det høyeste (3 749 timer og 2,08 årsverk).

Beregnet antall årsverk i samisk reindrift i 2019 gir et gjennomsnitt på 1,69 årsverk per siidaandel.

Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) den siste femårsperioden er vist i tabell 7.2.3.

Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2014-19

Reinbeiteområde	2015	2016	2017	2018	2019
Polmak/Varanger	48	47	48	48	49
Karasjok	239	239	232	232	244
Øst-Finnmark	288	287	280	280	293
Vest-Finnmark	376	355	369	344	365
Troms	76	69	79	80	80
Nordland	69	68	72	69	67
Nord-Trøndelag	54	53	51	51	50
Sør-Tr./Hedmark	47	46	48	49	50
Tamreinlag	40	41	41	20	20
Totalt antall årsverk	950	918	939	893	925

Vi ser at antall årsverk i reindriftsnæringen har holdt seg forholdsvis stabilt fra og med 2015. Dette kan ha sammenheng med den nye arbeidstidsundersøkelsen, hvor beregningen som tidligere nevnt baserer seg på flere faktorer og resultatet dermed er blitt mindre utsatt for store variasjoner som følge av enkeltfaktorer. Vi ser imidlertid at det i 2016 var en reduksjon på 43 årsverk sammenlignet med 2015. Dette har sammenheng med en stor reduksjon av reintallet, samt at antall reineiere i siidaandelene er redusert med 10 prosent i forhold til 2015.

Reduksjonen i antall reineiere kan ha flere årsaker. Fra og med driftsåret 13/14 ble det blant annet innført en generell regel om at minst 85 prosent av reingtallet i siidaandelen skal eies av siidaandelens leder eller dens nærmeste familie, for å unngå avkortning i tilskuddsutbetalinger. Dette kan ha medført en endring av eierstrukturen/antall reineiere, og herunder en generell opprydding i strukturen og sammensetningen i siidaandelene. Fra 2018 til 2019 var det en økning på 32 årsverk.

Utviklingen i antall siidaandeler de ti siste årene er vist i tabell 7.2.4. Fra og med 2008 er tallet definert som antall siidaandeler med rein, og tallserien er også korrigert i forhold til tidligere års publikasjoner.

Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene

Reinbeiteområde	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Polmak/Varanger	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44
Karasjok	125	123	122	124	122	122	122	122	122	122
Øst-Finnmark	169	167	166	168	166	166	166	166	166	166
Vest-Finnmark	209	208	207	209	209	209	210	214	211	211
Troms	44	44	48	48	47	48	50	50	51	51
Nordland	44	44	39	39	41	42	42	42	42	40
Nord-Trøndelag	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
Sør-Tr./Hedmark	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Totalt samisk reindrift	535	532	529	533	532	534	537	541	539	537

Tabell 7.2.5 viser utviklingen i antall personer i samisk reindrift den siste tiårsperioden. Fra og med 2010 er antall personer i tabellen personer registrert med rein, da dette gir et mer riktig bilde av hvor mange som driver med reindrift. I tidligere publikasjoner viste denne tabellen personer med og uten rein, og det gjør den første 2010 kolonnen i dagens tabell. 2014 mangler da vi ikke har tallmateriale fra dette året.

Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene

Reinbeiteområde	2010	2010	2011	2012	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Polmak/Varanger	227	157	162	177	177	168	165	168	170	186
Karasjok	708	528	481	530	528	498	514	472	460	543
Øst-Finnmark	935	685	643	707	705	666	679	640	630	729
Vest-Finnmark	1 462	1 170	1 208	1 213	1 213	1 221	1 094	1 200	1 041	1 220
Troms	175	112	109	115	115	149	79	154	163	172
Nordland	242	166	155	159	159	161	135	159	146	145
Nord-Trøndelag	189	146	145	146	146	145	141	139	137	142
Sør-Tr./Hedmark	156	103	103	99	100	104	90	108	105	113
Totalt samisk reindrift	3 159	2 382	2 363	2 439	2 438	2 446	2 218	2 400	2 222	2 521

Likestilling i reindriften

Tabell 4.6.1 (under kapittel 4.6) viser det totale antall beregnede årsverk i reindriftsnæringen. Etter arbeidstidsundersøkelsen som er beskrevet i kapittel 3.2 har vi særskilt beregnet kvinners innsats og betydning for reindriften. Antall årsverk utført av kvinner framkommer i tabell 7.2.6 nedenfor. Det gjøres oppmerksom på at beregningene er utført med bakgrunn i kvinnelige innehaveres, samt kvinnelige ektefellers arbeidsinnsats, og at arbeidstiden til andre medlemmer av siidaandelen ikke er iberegnet.

Ved beregning av antall årsverk utført av kvinner tas det hensyn til antall kvinnelige innehavere i felles siidaandel, antall kvinnelige siidandelsinnehavere med ektefelle, om den eventuelle ektefellen selv er aktiv reindriftsutøver, samt antall kvinnelige ektefeller i de siidaandeler som har mannlig innehaver og som ikke er fellesandel.

Det beregnede arbeidsforbruket for kvinner i 2018 er spesifisert i tabell 7.2.6. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1.800 timer.

Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2018

Reinbeite- område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	505	0,28	12,34	448	44
Karasjok øst	529	0,29	15,28	291	52
Karasjok vest	431	0,24	16,75	261	70
Øst-Finnmark	481	0,27	44,37	323	166
Kautokeino øst	546	0,30	18,82	278	62
Kautokeino midt	456	0,25	23,56	324	93
Kautokeino vest	425	0,24	13,23	357	56
Vest-Finnmark	474	0,26	55,60	316	211
Troms	536	0,30	15,19	188	51
Nordland	558	0,31	13,01	232	42
Nord-Trøndelag	558	0,31	12,09	236	39
Sør-Tr./Hedmark	518	0,29	8,63	354	30
Totalt	497	0,28	149	294	539
<i>Totalt 2017</i>	<i>490</i>	<i>0,27</i>	<i>147</i>	<i>320</i>	<i>541</i>

Tabell 7.2.6 viser at det i 2018 var totalt 149 årsverk utført av kvinner i reindriften. Det fremgår videre at arbeidsforbruket målt i timer per andel er høyest i Nordland og Nord-Trøndelag, og lavest i Kautokeino vest. Differansen er på 133 timer. Målt i antall rein per årsverk (rein med kvinnelig eier) varierer arbeidsforbruket fra 188 rein i Troms til 448 rein i Polmak/Varanger.

Tabell 7.2.7 viser antall aktive siidaandeler som har kvinnelig innehaver, fordelt etter siidaandelens reintall og siidaandelslederens alder.

Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2019 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	8	1	5	2	-	2	6	-
Karasjok	18	2	9	7	9	6	3	-
Øst-Finnmark	26	3	14	9	9	8	9	-
Vest-Finnmark	25	7	10	8	7	14	4	-
Troms	10	1	5	4	4	6	-	-
Nordland	7	2	3	2	3	2	2	-
Nord-Trøndelag	5	-	4	1	-	1	4	-
Sør-Tr./Hedmark	5	-	3	2	-	1	4	-
Totalt	78	13	39	26	23	32	23	0
<i>Totalt 2018</i>	<i>75</i>	<i>13</i>	<i>38</i>	<i>24</i>	<i>21</i>	<i>34</i>	<i>19</i>	<i>1</i>

Det fremgår av tabell 7.2.7 at det i 2019 er til sammen 78 kvinnelige siidaandelsledere. Dette utgjør 14 prosent av det totale antallet siidaandelsledere. Majoriteten av de kvinnelige innehaverne er mellom 31 og 50 år.

Tabell 7.2.8 viser en tilsvarende oversikt over antall siidaandeler som har mannlig innehaver, mens tabell 7.2.9 viser en oversikt over antall felles siidaandelsledere. Beregningene er basert på data fra melding om reindrift for driftsåret 2018/2019. Reintall er hentet fra melding om reindrift. Det gjøres oppmerksom på at noen av disse er innehavere for siidaandeler med 0 rein i beholdningen, og at de dermed ikke er å betegne som aktive siidaandeler, men fortsatt er registrert i systemet. Da totalregnskapet baserer seg på tall ned til sonenivå, velger vi å ikke gå nærmere inn på de enkelte siidaandeler og definere hvorfor reintallet ligger på 0. Dette er imidlertid forklaringen på avviket mellom tabell 7.2.4 Antall siidaandeler og tabell 7.2.6 – 7.2.8: Siidaandeler fordelt på kvinnelige, mannlige og fellesinnehavere.

Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2019 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	29	2	18	9	2	1	21	5
Karasjok	80	17	35	28	7	36	33	4
Øst-Finnmark	109	19	53	37	9	37	54	9
Vest-Finnmark	131	20	74	37	28	59	40	4
Troms	34	2	20	12	4	25	5	-
Nordland	24	1	15	8	8	4	12	-
Nord-Trøndelag	23	5	8	10	-	7	16	-
Sør-Tr./Hedmark	21	1	9	11	1	2	18	-
Totalt	342	48	179	115	50	134	145	13
<i>Totalt 2018</i>	<i>336</i>	<i>50</i>	<i>175</i>	<i>111</i>	<i>46</i>	<i>128</i>	<i>149</i>	<i>13</i>

Tabell 7.2.8 viser at det i 2019 er 342 mannlige siidaandelsledere. Dette utgjør 63 prosent av det totale antallet innehavere. I likhet med de kvinnelige siidaandelslederne, er også hoveddelen av de mannlige innehaverne mellom 31 og 50 år.

Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2019

Reinbeiteområde	Antall enheter	Reintall			
		<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	7	2	3	2	-
Karasjok	24	6	11	5	2
Øst-Finnmark	31	8	14	7	2
Vest-Finnmark	57	15	26	13	3
Troms	8	1	7	-	-
Nordland	9	1	3	5	-
Nord-Trøndelag	11	-	2	9	-
Sør-Tr./Hedmark	4	-	-	4	-
Totalt	120	25	52	38	5
<i>Totalt 2018</i>	<i>132</i>	<i>29</i>	<i>53</i>	<i>45</i>	<i>5</i>

Tabell 7.2.9 viser at det i 2019 er 120 enheter med felles siidaandel. Dette utgjør 22 prosent av det totale antallet innehavere. Hoveddelen av innehaverne er ledere for siidaandeler med mellom 101 og 250 rein.

Tabell 7.2.10 Fordeling av siidaandelsleders alder i 2010, 2015 og 2019

Reinbeiteområde	2010			2015			2019		
	<= 30	31-50	> 50	<= 30	31-50	> 50	<= 30	31-50	> 50
Polmak/Varanger	14 %	41 %	45 %	11 %	48 %	41 %	9 %	59 %	32 %
Karasjok	12 %	47 %	41 %	18 %	42 %	40 %	18 %	42 %	40 %
Øst-Finnmark	13 %	45 %	42 %	16 %	43 %	40 %	16 %	46 %	38 %
Vest-Finnmark	13 %	49 %	38 %	9 %	50 %	41 %	14 %	49 %	37 %
Troms	4 %	39 %	57 %	8 %	45 %	47 %	6 %	54 %	40 %
Nordland	7 %	48 %	45 %	7 %	55 %	38 %	8 %	48 %	45 %
Nord-Trøndelag	8 %	49 %	44 %	10 %	36 %	54 %	13 %	36 %	51 %
Sør-Tr./Hedmark	7 %	43 %	50 %	0 %	43 %	57 %	3 %	43 %	53 %
Totalt	11 %	47 %	43 %	10 %	46 %	43 %	12 %	47 %	40 %

Tabell 7.2.10 viser fordeling av siidaandelsleders alder på områdenivå i 2010, 2015 og 2019. Aldersstrukturen har vært tilnærmet lik i sammenligningsperioden, og det er flest siidaandelsledere i aldersgruppen 31-50 år.

Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2019 etter reineierens kjønn (prosent)

Reinbeite- område	Fordeling reintall (%)	
	Kvinner	Menn
Polmak/ Varanger	25 %	75 %
Karasjok	24 %	76 %
Øst-Finnmark	25 %	75 %
Vest-Finnmark	26 %	74 %
Troms	26 %	74 %
Nordland	25 %	75 %
Nord-Trøndelag	26 %	74 %
Sør-Tr./Hedmark	23 %	77 %
Totalt	25 %	75 %
<i>Totalt 2018</i>	<i>23 %</i>	<i>77 %</i>

Tabell 7.2.11 viser at 25 prosent av reintallet i 2019 står oppført med kvinner som eiere.

Tabell 7.2.12 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2019 etter reinerens medlemstype (prosent)

Reinbeite- område	Fordeling reintall prosent		
	Innehaver	Ektef./ sambo.	Andre
Polmak/Varanger	72 %	4 %	24 %
Karasjok	69 %	2 %	29 %
Øst-Finnmark	70 %	3 %	27 %
Vest-Finnmark	58 %	7 %	35 %
Troms	73 %	5 %	22 %
Nordland	73 %	6 %	21 %
Nord-Trøndelag	82 %	3 %	15 %
Sør-Tr./Hedmark	78 %	3 %	19 %
Totalt	67 %	5 %	28 %
<i>Totalt 2018</i>	<i>71 %</i>	<i>5 %</i>	<i>24 %</i>

Tabell 7.2.12 viser at siidaandelsledere står oppført som eiere av 67 prosent av reintallet i 2019, mens ektefeller/samboere og andre eier henholdsvis 5 prosent og 28 prosent av reintallet.

Aldersstruktur og fordeling av reintall

Tabell 7.2.13 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift etter reineiers alder (prosent)

Reinbeite- område	2010			2015			2019		
	Alder			Alder			Alder		
	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50
Polmak/Varanger	24 %	38 %	38 %	20 %	41 %	39 %	17 %	54 %	29 %
Karasjok øst	14 %	46 %	40 %	23 %	41 %	36 %	28 %	30 %	43 %
Karasjok vest	24 %	47 %	29 %	25 %	42 %	34 %	19 %	44 %	37 %
Øst-Finnmark	21 %	44 %	35 %	22 %	41 %	36 %	21 %	43 %	36 %
Kautokeino øst	22 %	57 %	21 %	20 %	51 %	28 %	19 %	51 %	30 %
Kautokeino midt	22 %	48 %	30 %	20 %	51 %	29 %	17 %	51 %	31 %
Kautokeino vest	19 %	44 %	38 %	15 %	47 %	39 %	15 %	43 %	42 %
Vest-Finnmark	21 %	49 %	30 %	19 %	50 %	31 %	17 %	49 %	34 %
Troms	11 %	35 %	54 %	16 %	41 %	43 %	12 %	51 %	37 %
Nordland	13 %	48 %	39 %	17 %	49 %	34 %	15 %	43 %	42 %
Nord-Trøndelag	16 %	46 %	38 %	15 %	39 %	46 %	12 %	40 %	48 %
Sør-Tr./Hedmark	11 %	45 %	43 %	7 %	42 %	51 %	9 %	41 %	50 %
Totalt	19 %	46 %	35 %	19 %	45 %	36 %	17 %	45 %	38 %

Tabell 7.2.14 Fordeling av siidaandelsleders reintall i samisk reindrift etter siidaandelsleders alder (prosent)

Reinbeite- område	2010			2015			2019		
	Alder			Alder			Alder		
	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50
Polmak/Varanger	16 %	43 %	41 %	9 %	52 %	40 %	7 %	65 %	28 %
Karasjok øst	3 %	54 %	44 %	15 %	52 %	34 %	19 %	37 %	44 %
Karasjok vest	13 %	57 %	30 %	19 %	48 %	33 %	12 %	55 %	33 %
Øst-Finnmark	11 %	51 %	38 %	14 %	51 %	35 %	12 %	53 %	35 %
Kautokeino øst	12 %	63 %	25 %	5 %	60 %	35 %	9 %	65 %	27 %
Kautokeino midt	7 %	54 %	38 %	7 %	56 %	37 %	11 %	57 %	33 %
Kautokeino vest	8 %	47 %	45 %	4 %	49 %	47 %	2 %	53 %	45 %
Vest-Finnmark	9 %	55 %	36 %	6 %	55 %	40 %	7 %	58 %	35 %
Troms	3 %	36 %	61 %	6 %	46 %	47 %	6 %	56 %	37 %
Nordland	1 %	58 %	41 %	8 %	58 %	35 %	6 %	51 %	44 %
Nord-Trøndelag	3 %	52 %	45 %	5 %	41 %	54 %	7 %	42 %	51 %
Sør-Tr./Hedmark	4 %	47 %	49 %	0 %	44 %	56 %	4 %	41 %	55 %
Totalt	8 %	52 %	40 %	8 %	51 %	41 %	9 %	53 %	39 %

Tabellene 7.2.13 og 7.2.14 viser at reintallet fordelt etter alder har holdt seg veldig stabilt i perioden 2010-2019, både når det gjelder fordeling av totalt reintall og siidaandelsleders reintall.

Tabell 7.2.15 viser siidaandelsleders reintall i samisk reindrift fordelt etter siidaandelsleders alder. Det gjøres oppmerksom på at i enkelte siidaandeler har ikke leder rein, mens andre medlemmer i siidaandelen er reineiere.

Tabell 7.2.15 a) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2019 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2019				
	Antall enheter	Reintall			
		1-99	100-250	251-600	>600
< 30	60	18 %	63 %	17 %	2 %
30-50	255	11 %	41 %	44 %	4 %
51-67	179	16 %	38 %	43 %	3 %
> 67	26	23 %	42 %	31 %	4 %
Totalt	520	14 %	43 %	40 %	3 %

Tabell 7.2.15 a) viser at i 2019 hadde flest siidaandelsledere i aldersgruppen under 30 år et reintall på mellom 100 og 250. I aldersgruppene 30-50 år og 51-67 år lå flest på et reintall på mellom 251-600, mens i gruppen med siidaandelsleder på over 67 år hadde flest et reintall på mellom 100 -250.

Tabell 7.2.15 b) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2015 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2015				
	Antall enheter	Reintall			
		1-99	100-250	251-600	>600
< 30	48	10 %	60 %	27 %	2 %
30-50	250	13 %	40 %	44 %	3 %
51-67	198	25 %	35 %	39 %	2 %
> 67	24	21 %	50 %	21 %	8 %
Totalt	520	18 %	40 %	39 %	3 %

Tabell 7.2.15 b) viser at i 2015 hadde flest siidaandelsledere i aldersgruppene under 30 år og over 67 år et reintall på mellom 100 og 250, mens i aldersgruppene 30-50 år og 51-67 år lå flest på et reintall mellom 251 og 600.

Tabell 7.2.15 c) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2010 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2010				
	Antall enheter	Reintall			
		1-99	100-250	251-600	>600
< 30	52	25 %	40 %	31 %	4 %
30-50	252	11 %	34 %	49 %	6 %
51-67	204	19 %	34 %	43 %	4 %
> 67	22	36 %	27 %	23 %	14 %
Totalt	530	16 %	35 %	44 %	5 %

Tabell 7.2.15 c) viser at i 2010 hadde flest siidaandelsledere i aldersgruppen under 30 år et reintall på mellom 100 og 250, i aldersgruppene 30-50 år og 51-67 år lå flest på et reintall mellom 251 og 600 og i aldersgruppen over 67 år hadde flest et reintall på under 100.

8. Vurderinger av materialet

8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene

Økonomisk utvalgs oppgave er å peke på hovedtrekk i reindriftens økonomiske utvikling i forhold til mål og virkemidler for næringen. Primært er det en oppgave å legge frem regnskap for siste år, og prognose for utviklingen det påfølgende året. Utvalget peker også på mer generelle og langsiktige utviklingstrekk som antas å ha betydning for partenes utforming av virkemidler over reindriftsavtalen.

Forskjellene innenfor de enkelte reinbeiteområdene kan ofte være større enn mellom reinbeiteområdene. Likevel er det slik at den økonomiske utviklingen varierer mellom områdene, og at det er klare regionale forskjeller. Utvalget vil derfor gi en særskilt oversikt over utviklingen i hvert enkelt reinbeiteområde.

Hovedfokus for fremstillingen i dette kapitlet er utviklingen for følgende poster:

- Kjøttinntekter (ikke korrigert for endringer i samlet livdyrverdi)
- Statstilskudd
- Erstatninger
- Kostnader

Kjøttinntektene omfatter slakt ved slakterier inkludert bonus, samt beregnet privat forbruk og omsetning. Inntektene fra privat slakteuttak og omsetning er beregnet ut fra samme priser som fra slakterier. Fra og med 1997 til og med 2014 var grunnlag for beregning av privat forbruk og omsetning 20 dyr per siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene. Fra og med 2015 benyttes tall fra reineiernes melding om reindrift.

Økonomisk utvalg henviser til avsnitt om pris under kap. 3.2, for beskrivelse av inntekts- og kostnadsreduksjonen fra 2015 til 2016. Jfr. beskrivelsen i kap. 3.2 er det i dette kapitlet markert brudd i inntekts- og kostnadslinjene i figurene.

Statstilskuddene omfatter ordinære tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tiltak mot radioaktivitet, tilskudd til tilleggsnæringer, Utviklingsprogrammet og konfliktforebyggende tiltak mot rovvilt.

Erstatninger omfatter erstatninger for tap av rein og erstatninger for arealinngrep. I erstatninger for tap av rein inngår rovvilterstatninger, erstatninger for rein drept av tog og bil.

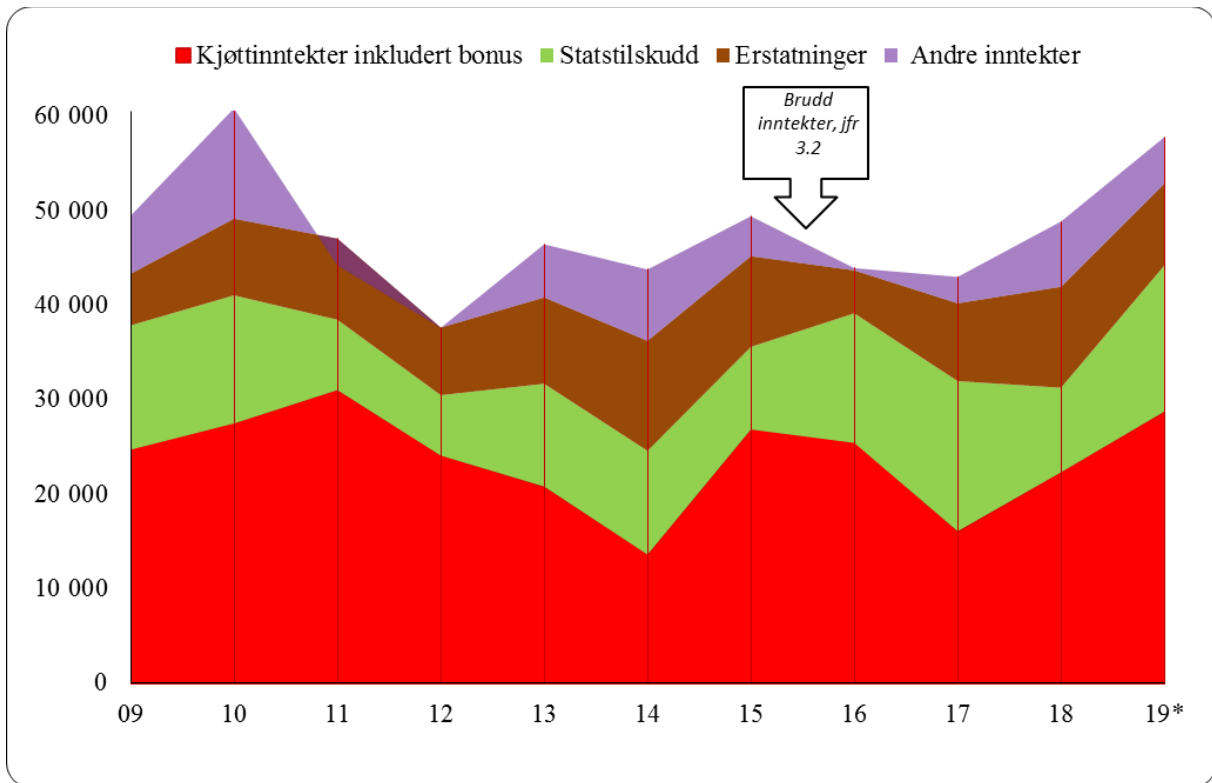
Kostnadene omfatter siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.

Det gjøres oppmerksom på at det er brukt ulik skalering på y-aksen i figurene i kapittel 8.1, og at budsjettall på områdenivå er innarbeidet i figurene.

CWD (Chronic Wasting Disease) er påvist i Nordfjella Villreinområde. På grunn av smitte til tamreindriften skaper dette utrygge forhold for reinbeiteområdene i Trøndelag og for

tamreinlagene. Prøvetaking under slakteuttaket skaper en ekstra belastning, og det er satt begrensninger for sanking av lav i området på grunn sykdommen.

Polmak/Varanger

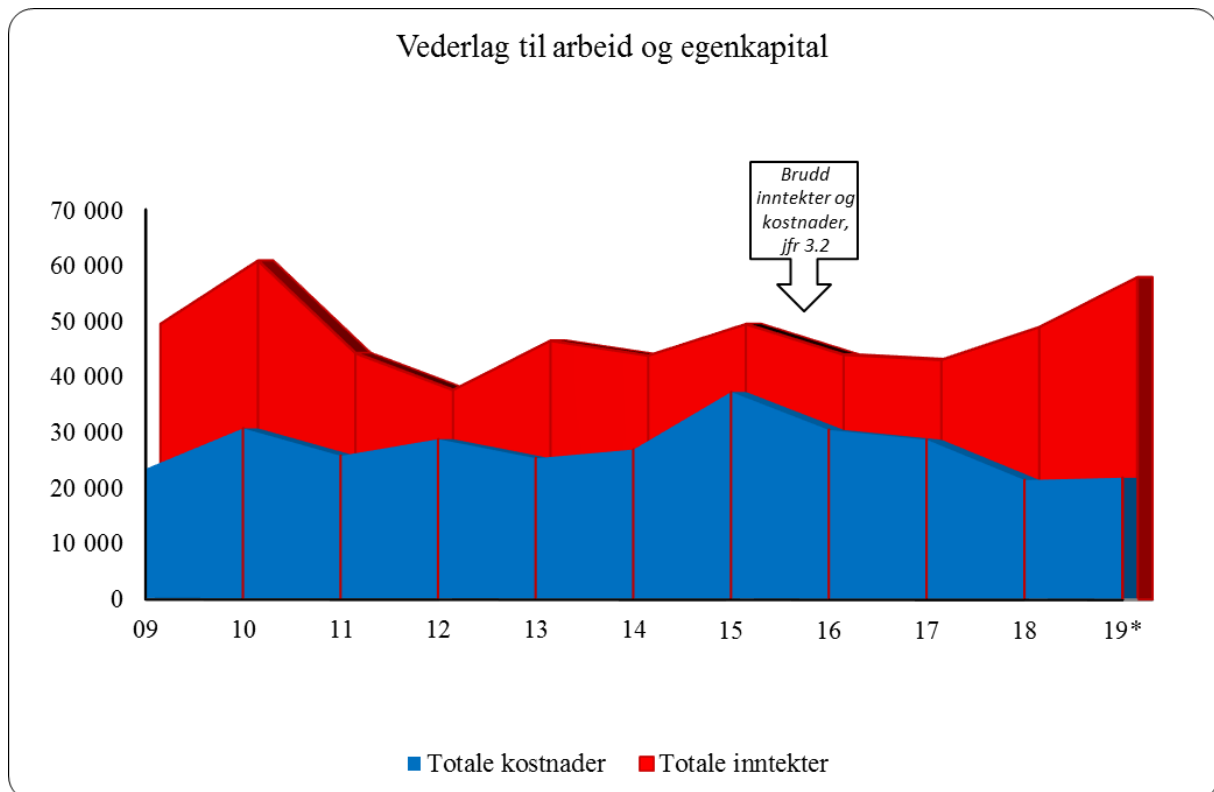
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjetttall for 2019, 2018-kroner)

Det totale oversiktsbildet viser at økonomien i reindriften i Polmak/Varanger har vært best i 2009-2010. Sammenlignet med øvrige områder har Polmak/Varanger gjennom hele perioden utpekt seg som et område med sunn økonomi. Som den eneste av sonene i Øst-Finnmark har Polmak/Varanger et positivt vederlag til arbeid og egenkapital gjennom hele sammenligningsperioden.

Kjøttinntektene var i 2011 på høyeste nivå i sammenligningsperioden. Vi ser at 2015 ble tilnærmet like bra som 2011, og forklaringen er den samme for alle tre årene, et høyt slakteuttak kombinert med høye priser som resulterer i et bra inntektsnivå. Lave kostnader var med på å bidra til et godt resultat på vederlaget til arbeid og egenkapital. Fra og med 2013 snudde imidlertid dette, og som følge av reduksjon i slakteuttaket i 2013 og 2014 ble også kjøttinntektene redusert. Det har periodevis vært problemer med låste beiter i området. Under slike forhold har reinen blitt føret. Låste beiter kan være en årsak til at slakteuttaket i 2014 gikk ned. I 2015 hadde imidlertid Polmak/Varanger et hopp i kostnadsutviklingen, og vederlaget var dermed ikke så høyt som det kunne ha vært med tanke på slakteuttaket og kjøttinntektene dette året. I 2016 ble kostnadene redusert igjen, og vederlag til arbeid og egenkapital økte. Som følge av en stor reduksjon i slakteuttaket i 2017 grunnet en vanskelig vår med nedising av beiter, ble kjøttinntektene redusert. Kostnadene ble også redusert dette året, og dette førte til en liten økning i vederlag til arbeid og egenkapital. I 2018 øker kjøttinntektene i forhold til året før, økningen kommer blant annet som følge av et økt slakteuttak.

Statstilskuddene har i perioden variert en del. I hele perioden sett under ett er det årene 2009-2010 og 2016-2017 som har gitt de største utbetalingene. Sammenligner vi tilskuddene med slakteuttaket ser vi at Polmak/Varanger hadde et høyt slakteuttak i perioden 2010-2012, samt i 2015 og 2016. Dette gjenspeiles i tilskuddene for de påfølgende årene. Økningen i 2013 og 2014 henger sammen med at flere, ved tilpasning av reintallet, hadde oppfylt vilkårene for tilskudd.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Polmak/Varanger de fem siste årene (2014-2018) er på 38 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 29 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 10 prosent. Rovvilttapet i området er høyt, men stabilt. I områder hvor det er høyt slakteuttak, er tap til rovvilt generelt lavere.

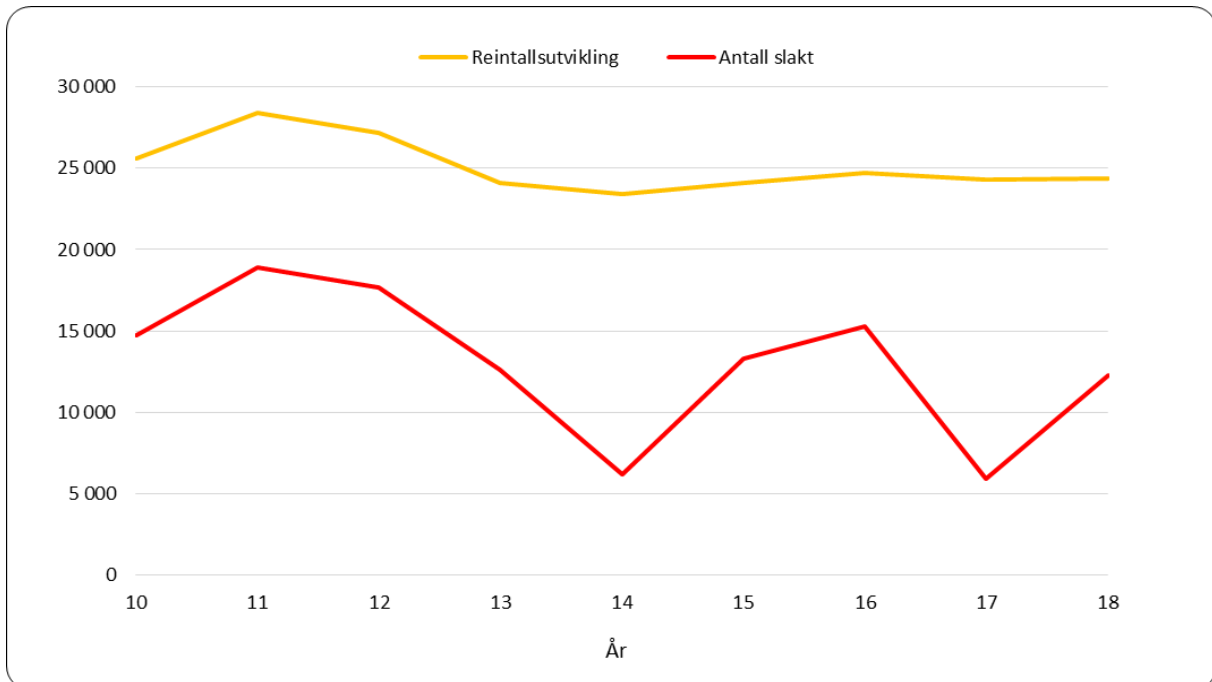
Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadene er en post som hadde en økende tendens frem til 2015, og ble deretter redusert frem til 2018. Økningen skyldtes høyere driftskostnader samt større utgifter knyttet til slakting. I 2011 har Polmak/Varanger, som de fleste andre områder, redusert sine kostnader, og det er spesielt på postene utstyr og anlegg reduksjonen kom. Fra 2012 til 2014 ser vi et kostnadsnivå som er forholdsvis stabilt, men at det fortsatt jevnt over ligger høyere enn nivået på kjøttinntektene. I 2015 økte kostnadene, da spesielt på postene varekjøp og anlegg. I 2016 og 2017 ble disse postene redusert igjen, det samme med de totale kostnadene. Kostnadene ble også redusert i 2018, sammenlignet med året før, og det var spesielt postene utstyr, kjøretøy/maskiner, avskrivninger og fremmedtjenester som ble redusert.

Det meldes om stabile beiteforhold i enkelte områder i Polmak/Varanger i driftsåret 2018/2019, mens andre områder har opplevd låste beiter, blant annet på grunn av

klimaendringer med variasjon mellom pluss- og minusgrader. De fleste distriktene har gitt tilleggsfôr.

Samtlige distrikter i Polmak/Varanger har fokus på reintall, og har derfor reintall innenfor øvre fastsatte reintall. Tettheten av rein per kvadratkilometer har ligget på et lavere og mer stabilt nivå i Polmak/Varanger enn i resten av Finnmark. Derfor har Polmak/Varanger et forholdsvis stabilt reintall i sammenligningsperioden, og de høyeste gjennomsnittlige slaktevektene og produksjonen per livdyr i Finnmark, jf. Ressursregnskap for reindriftsnæringen. En annen grunn til det stabile reintallet er at noen av distriktene har gitt tilleggsfôr over lang tid for å holde flokken samlet og for å få tammere dyr.

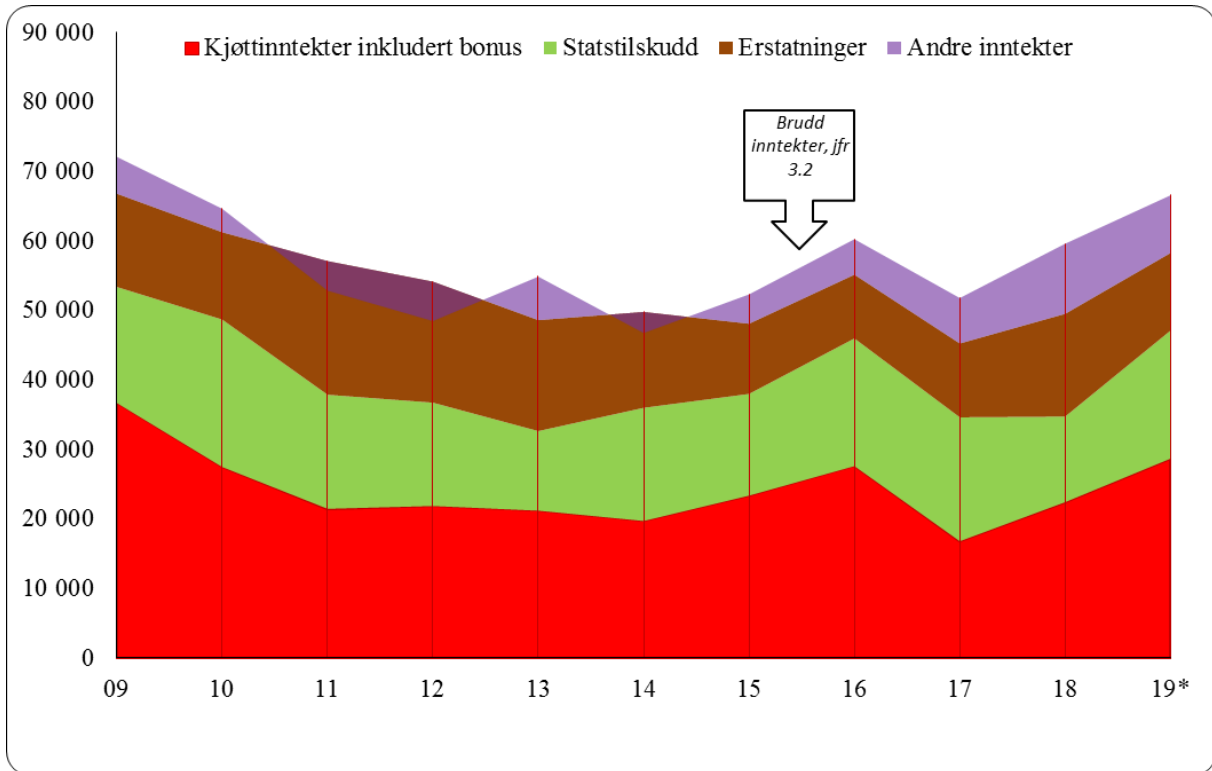

Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2010-2018

Som det fremgår av figur 8.1.3 så har det årlige slakteuttaket i sammenligningsperioden variert mellom 19 000 og 6 000 slakt, og det gjennomsnittlige uttaket har ligget på ca 13 tusen dyr årlig. Årene 2014 og 2017 skiller seg ut med spesielt lavt slakteuttak, noe som skyldes lav kalvetilgang disse årene. I Polmak/Varanger ligger kalveslakteandelen på rundt 70 prosent, og på grunn av vanskelige beiteforhold med låste vinter- og vårbeiter før disse slaktesesongene, medførte en lav kalvetilgang at reneierne hadde lite kalv å slakte.

En helhetsvurdering av situasjonen tilsier at økonomien i reindriften i Polmak/Varanger var best i begynnelsen og slutten av perioden. I starten av perioden skyldes dette blant annet at slakteuttaket var høyt, og i slutten av perioden skyldes det blant annet høye priser på slakt levert til slakteriene som følge av gode slaktevekter.

Karasjok

Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjetttall for 2019, 2018-kroner)

Kjøttinntektene i dette området har variert mellom 18 mill. kroner og 37 mill. kroner, med et gjennomsnitt på 24 mill. kroner. Fra 2009 til 2011 ble kjøttinntektene redusert som følge av reduksjon i pris. Et høyt slakteuttak kombinert med en prisøkning er bakgrunnen for de økte kjøttinntektene i 2015 og 2016. På grunn av et lavere slakteuttak i 2017 grunnet en vanskelig vår med nedising av beiter, ble kjøttinntektene redusert. Både slakteuttak og kjøttinntektene økte igjen i 2018.

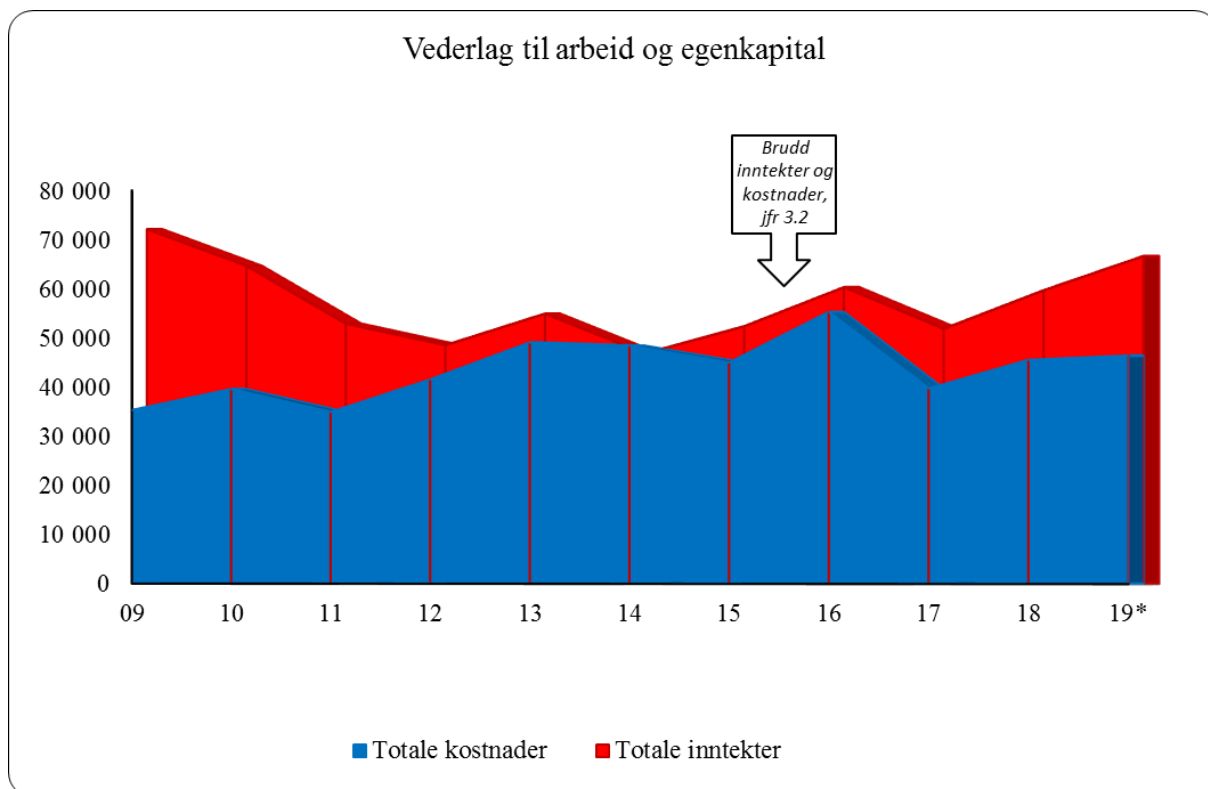
Karasjok har gjennom stort sett hele perioden hatt lave priser per kg slakt. Dette har sammenheng med lave slaktevekter og derav lavere oppgjørpris fra slakteri. Prisbildet for Karasjok ser imidlertid ut til å ha endret seg de siste årene, og på tross av fortsatt lave slaktevekter så er det for 2018 en prisøkning på 7 prosent sammenlignet med året før.

I 2010 er det en økning i statstilskuddene. Økningen kan relateres til økning i samtlige av de produksjonsuavhengige tilskuddene i Karasjok øst. Etter et lavere slakteuttak i 2010, ble tilskuddene igjen redusert. Både slakteuttaket og statstilskuddene ble redusert i 2011. Reduksjonen i tilskudd fra 2012 til 2013 må ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene om reintall, det var 10 prosent som fikk avslag på søknad om tilskudd på grunn av dette i 2013. For 2016 og 2017 økte tilskuddene som en følge av økt slakteuttak årene før. I 2018 reduseres statstilskuddene som følge av et lavt slakteuttak i 2017.

I 2011 var det en markant økning i erstatningsutbetalingene i forhold til årene før. Det var erstatninger for tap av rein som økte dette året. I årene etter er det reduserte

erstatningsutbetalinger, og i 2016 var utbetalingene redusert med 52 prosent sammenlignet med 2011. Fra 2016 til 2018 økte erstatningsutbetalingene med 61 prosent. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Karasjok de fem siste årene (2014 -2018) er på 23 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 32 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 8 prosent. Det oppgitte rovvilttapet er høyest i Finnmark og lavere i resten av landet. I områder hvor det er høyt slakteuttak, er tap til rovvilt generelt lavere.

Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Karasjok i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018-kroner)

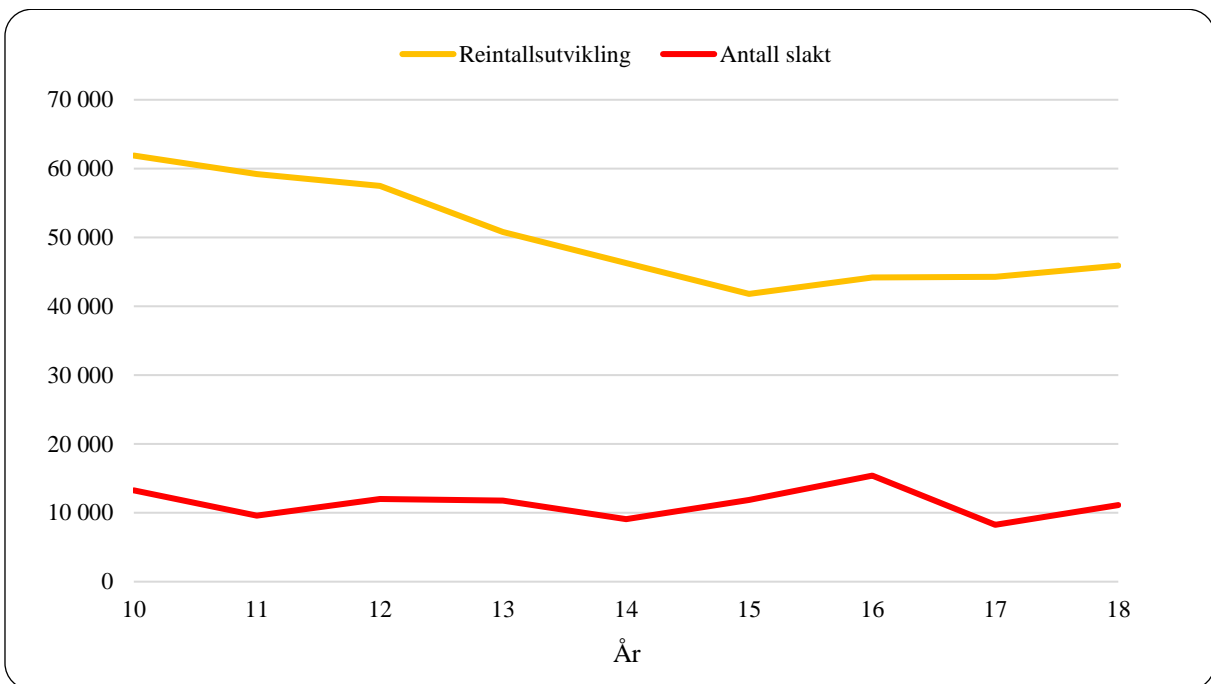
Fra 2011 var det en jevn økning av kostnadene, med en topp i 2016. Fra 2016 til 2018 er kostnadene redusert med 17 prosent, mens økningen fra 2017 til 2018 er på 16 prosent. Denne økningen kan blant annet skyldes økte driftskostnader til føring og økte drivstoffkostnader. Det er kun i 2009 at kjøttinntektene er høyere enn kostnadene. De største kostnadsartene for dette området er avskrivninger, varekjøp og utstyr, som gjennom hele perioden har utgjort en betydelig del av de totale utgiftene. Til sammen utgjør disse postene 50 prosent av de totale kostnadene perioden sett under ett.

Målt i resultatmålet arbeid og egenkapital har 2009 markert seg som det beste året i sammenligningsperioden. Uttaket i antall slakt var høyt, og med en stigende kjøttpris i forhold til årene før genererte dette noe høyere inntekter. Erstatningsutbetalingene var også særlig høye dette året.

Det meldes om normalt gode vinterbeiter sør for Karasjok i driftsåret 2018/2019, mens det i kystnære områder var tidlig låste beiter som følge av ustabile klimatiske forhold. Ved låste beiter søker flokkene alternative beiteområder, noe som kan bety beitekonflikter. Flokkene blir unødig forstyrret i en periode der tilgjengelighet til beite er varierende. Disse forholdene har ført til intensiv gjeting og daglig føring i kystnære områder.

Gode beiter er avgjørende for kalveproduksjonen. Dårlige beiteforhold om vinteren og vårvinteren virker negativt på simlene, noe flere av distriktene i Karasjok har tatt tak i ved å føre flokkene i tilfelle en mulig beitekrise skulle oppstå.

I 2001 var reintallet i Karasjok på rundt 30 000 dyr etter et par snørike vintre med store tap i 1997 og 2000. I påvente av forholdsvis reduksjon som følge av ny reindriftslov fikk man en topp i perioden 2007-2012 på rundt 60 000 dyr.

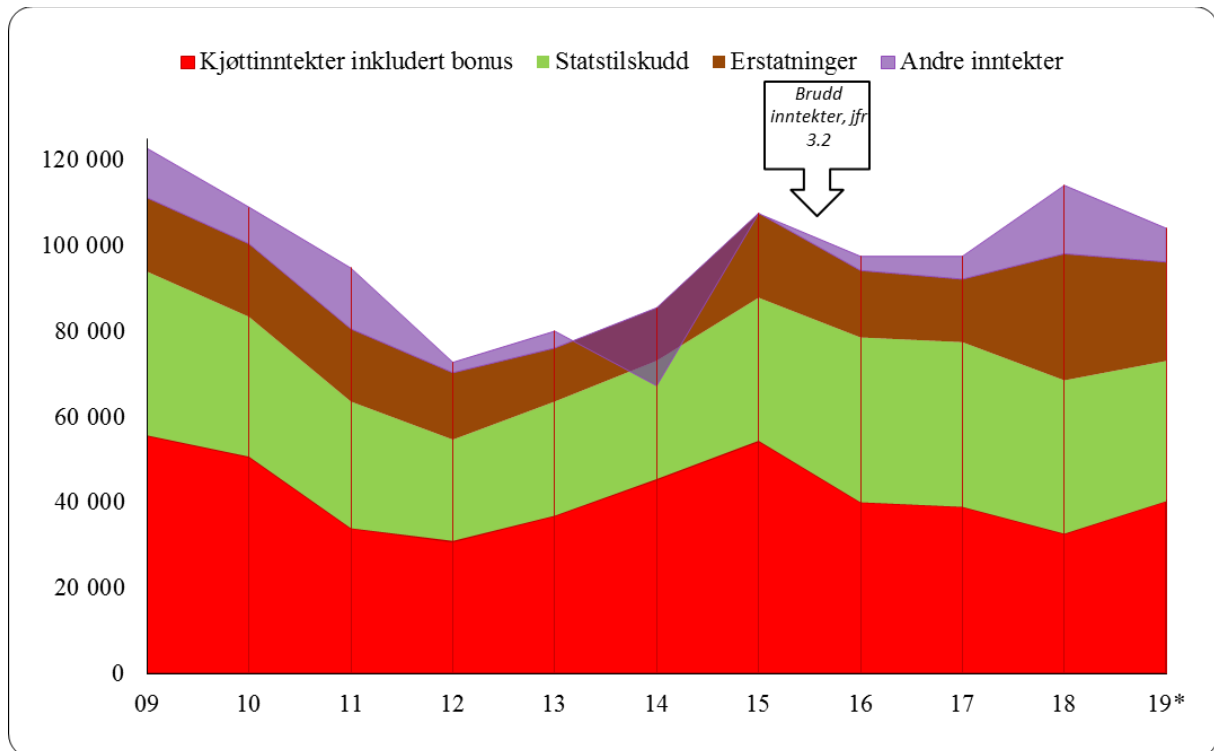

Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2010-2018

Antall kalver etter tap mer enn doblet seg i Karasjok i perioden 2000 til 2009, fra om lag 10 000 kalver til over 20 000 kalver (kalvetilgang etter tap på 30-40 prosent). Den gjennomsnittlige slaktevekten på kalv var over 20 kg i 2001-2004, og sank gradvis ned til under 16 kg i takt med reintallsøkningen frem til 2010.

Etter at siidaandelene fikk pålegg om forholdsvis reduksjon, gikk reintallet ned igjen til rundt 42 000 dyr i 2015. Etter dette har enkelte siidaer/distrikt igjen økt reintallet. Reduksjonen i reintall i første del av sammenlikningsperioden har gitt utslag i noe distriktvis økning i slaktevektene på kalv. Slakteuttaket i antall slakt har vært relativt stabilt i perioden 2010-2018, som det fremgår av figur 8.1.6. Mellom 70-80 prosent av slakteuttaket er kalv i Karasjok. Antall kalver etter tap har siden 2015 ligget mellom 10 000 og 15 000 kalv (kalvetilgang etter tap på 30-50 %) og slaktevektene på kalv i snitt mellom 16 og 18 kg. En helhetsvurdering av situasjonen tilsier at økonomien i reindriften i Karasjok var best i begynnelsen og slutten av perioden. I starten av perioden skyldes det at slakteuttaket var høyt. I slutten av perioden skyldes dette hovedsakelig høye kjøttinntekter som følge av gode priser på slakt med relativt gode slaktevekter.

Vest-Finnmark

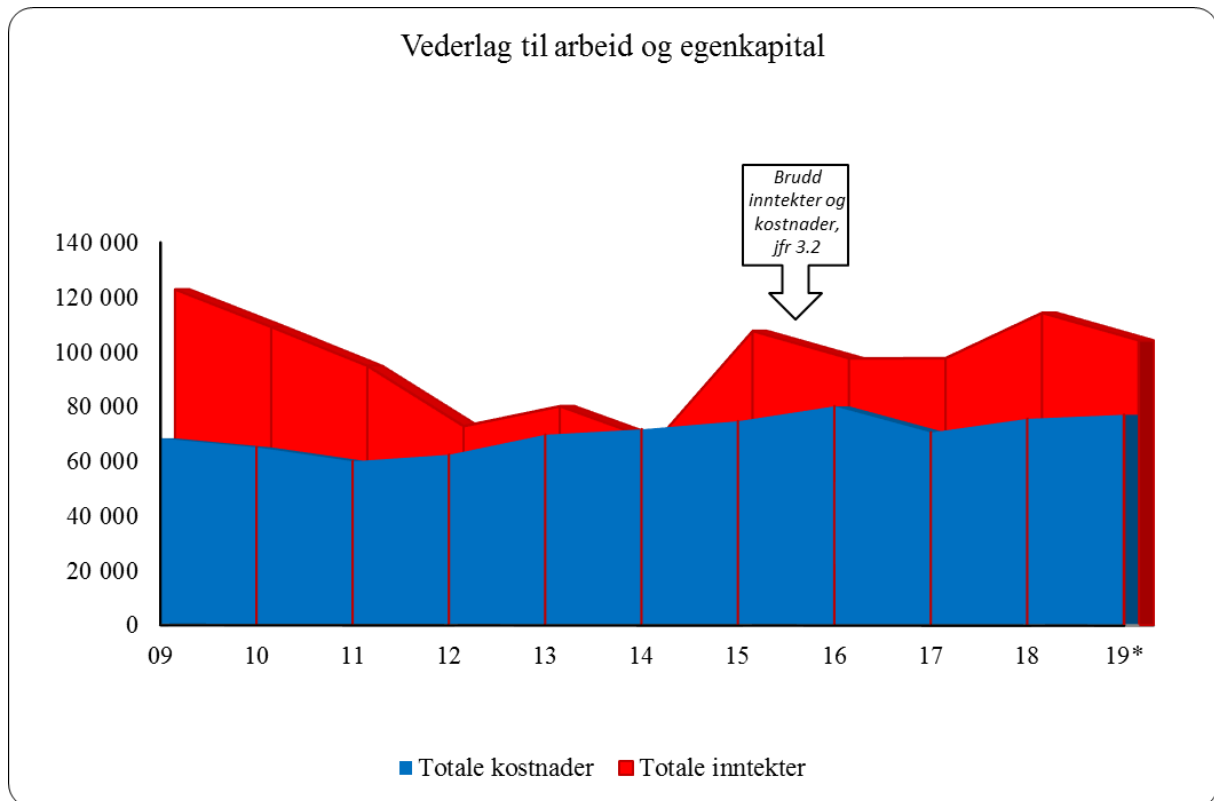
Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjetttall for 2019, 2018-kroner)

Kjøttinntektene i dette området har variert mellom 31 mill. kroner 56 mill. kroner i året, med ett gjennomsnitt på 42 mill. kroner. Vest-Finnmark står med dette for om lag 29 prosent av de totale kjøttinntektene i Norge. Kjøttinntektene var i perioden 2009-2010 på et høyere nivå enn tidligere år. Dette har sammenheng med en økning i slakteuttaket. Slakteuttaket gikk i årene 2010 til 2012 mye ned, og vi må helt tilbake til 2003 for å finne et lavere uttak målt i antall slaktedyr. Fra 2013 økte slakteuttaket og inntektene igjen. Slaktevektene er i perioden jevnt over på et lavt nivå. Kjøttinntektene er lavere enn kostnadene gjennom hele perioden. I 2016, 2017 og 2018 har Vest-Finnmark reduserte kjøttinntekter i hovedsak som følge av reduksjon i slakteuttak. I 2018 ser vi sammenligningsperiodens laveste slakteuttak både i tonn og antall dyr.

Tilskuddordningene for Vest-Finnmark har vært noe endret i perioden. Fra og med avtaleåret 2009/2010 innførte man en ny tilskuddsmodell som erstattet ordningen med tidligslaktetilskudd og kalveslaktetilskudd. Den nye tilskuddsordningen satte et produksjonskrav på 8 kg per rein i vårflokk, og tilskudd ble utmålt per kg slakt med differensierte satser ut fra slaktetidspunkt. Kravet medførte at flere måtte slakte mer for å få statstilskudd. Ordningen ble avvirket i 2012. I årene 2010-2012 gikk tilskuddene gradvis nedover. Reduksjonen i 2012 er et resultat av reduksjon i produksjonspremien og Vest-Finnmark-tilskuddet. Som for Karasjok må variasjonen i tilskuddsutbetalingene i perioden ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene om fastsatt reintall. I perioden 2013-2017 var statstilskuddene økende, blant annet som følge av økning i kjøttinntektene fra 2012-2016. Et lavere slakteuttak i 2017 førte til reduserte statstilskudd i 2018.

Ser vi hele perioden under ett, har erstatningsutbetalingene knyttet til tap av rein økt fra 13,5 mill. kroner i 2009 til 24,2 mill. kroner i 2018, og erstatninger for arealinngrep har økt fra 0,8 mill. kroner i 2009 til 5,4 mill. kroner i 2018.

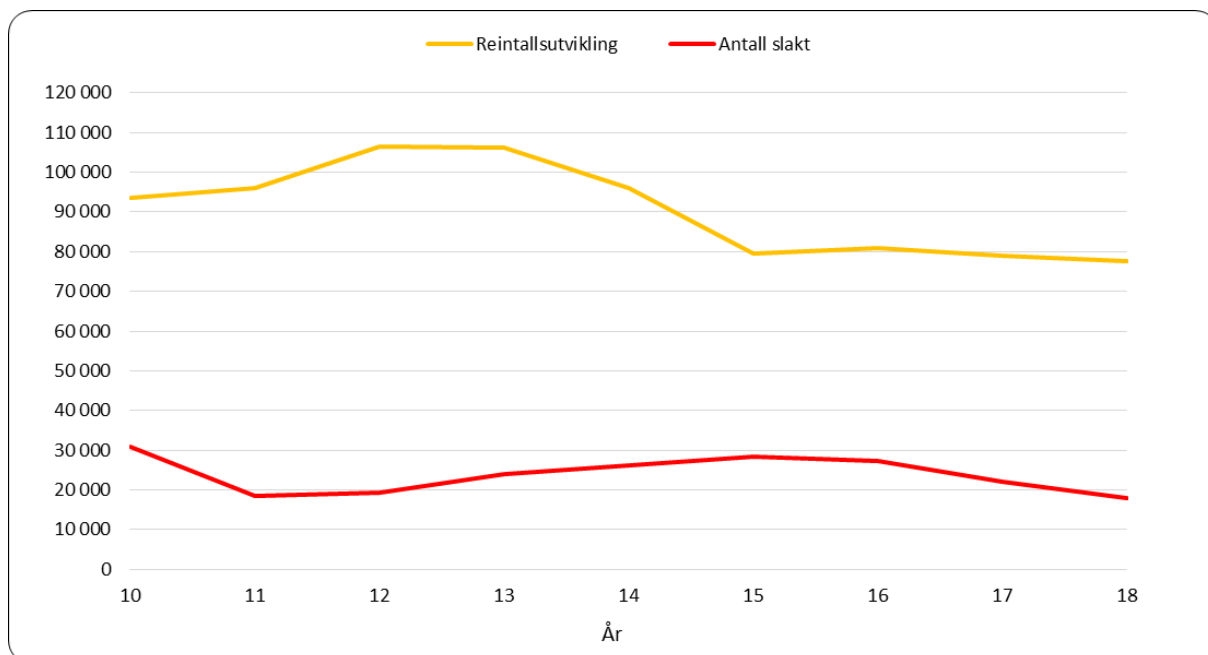
Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Vest-Finnmark de fem siste årene (2013-2017) er på 16 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 35 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 9 prosent.

Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftenes totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadsnivået har i hele sammenligningsperioden ligget godt over kjøttinntektene. Om lag 22 prosent av de totale kostnadene gjennom hele perioden kommer av utgifter til kjøretøy og maskiner. Til sammenligning kan nevnes at det samme tallet for hele landet ligger på ca. 16 prosent. Vest-Finnmark står alene for om lag 30 prosent av de samlede kostnadene for hele Reindriften-Norge. I 2010 og 2011 reduserte Vest-Finnmark sine kostnader i forhold til årene før, mens kostnadene økte i perioden 2012-2016. I 2017 reduseres kostnadene, før de igjen økte i 2018.

Utfordringen i Vest-Finnmark var i de første årene i perioden å få ned reintallet til et bærekraftig nivå. I 2018 er reintallet i Vest-Finnmark nede på om lag 78 000 dyr.

Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finnmark i perioden 2010-2018

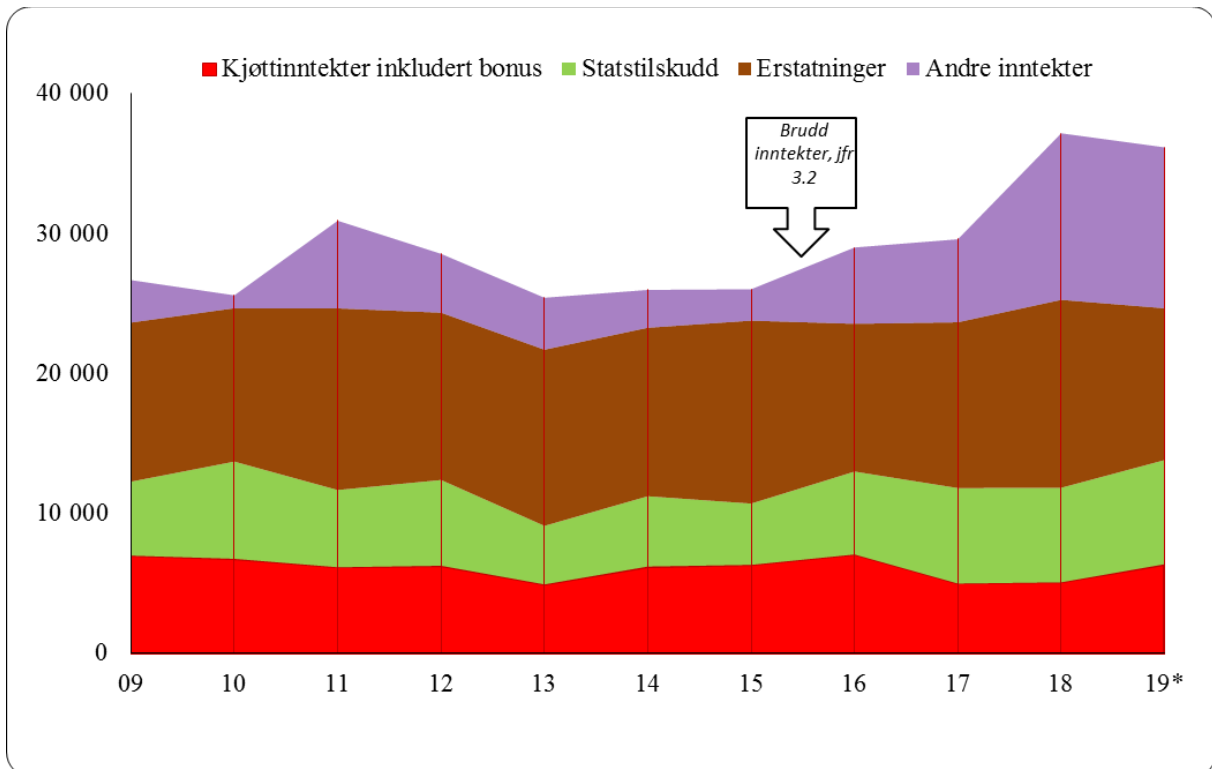
I 2001 var reintallet i Vest-Finnmark nede i 73 000 dyr etter ett par snørike vintre med påfølgende store tap i 1997 og 2000. I påvente av forholdsvis reduksjon som følge av ny reindriftslov fikk man en reintallsøkning opp til en topp i perioden 2012-2013 på i overkant av 100 000 dyr, jf. figur 8.1.9.

Antall kalver etter tap ligger på mellom 30 000 og 40 000 i perioden, med en kalvetilgang etter tap på mellom 20-40 prosent. Den gjennomsnittlige slaktevekten på kalv var over 19 kg i 2001-2004, og sank etter det gradvis ned til rundt 16 kg. I 2018 er gjennomsnittsvekt på kalv 17 kg.

Etter at siidaandelene fikk pålegg om forholdsvis reduksjon gikk reintallet ned til rundt 80 000 dyr i 2015. Etter dette har enkelte siidaer/distrikt igjen økt reintallet. Reduksjonen i reintall i første del av sammenlikningsperioden har gitt utslag i noe distriktsvis økning i slaktevektene på kalv. Slakteuttaket i antall slakt har variert mellom 20 000 og 30 000 i perioden 2010-2018, som det fremgår av figur 8.1.9. Det har vært en økende andel kalveslakt i dette uttaket, og i driftsåret 2017/18 var kalveslakteandelen i Vest-Finnmark oppe i 85 prosent.

En helhetsvurdering av situasjonen tilsier at økonomien i reindriften i Vest-Finnmark var best i begynnelsen av perioden og i 2015, som følge av høye slakteinntekter. Siden 2015 har økte statstilskudd og erstatninger bidratt til å opprettholde et positivt økonomisk resultat.

Troms

Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjettall for 2019, 2018-kroner)

Antall slakt er forholdsvis stabilt i Troms. I 2011 så vi imidlertid en stor reduksjon, noe som kan forklares med at et av de største distriktene ikke leverte slakt dette året. Fra 2017 til 2018 økte antall slakt med 20 prosent. Troms har blant de høyeste gjennomsnittsvektene på rapportert slakt gjennom stort sett hele perioden.

Troms har i perioden 2014-2018 hatt landets høyeste gjennomsnittspris per kg kjøtt.

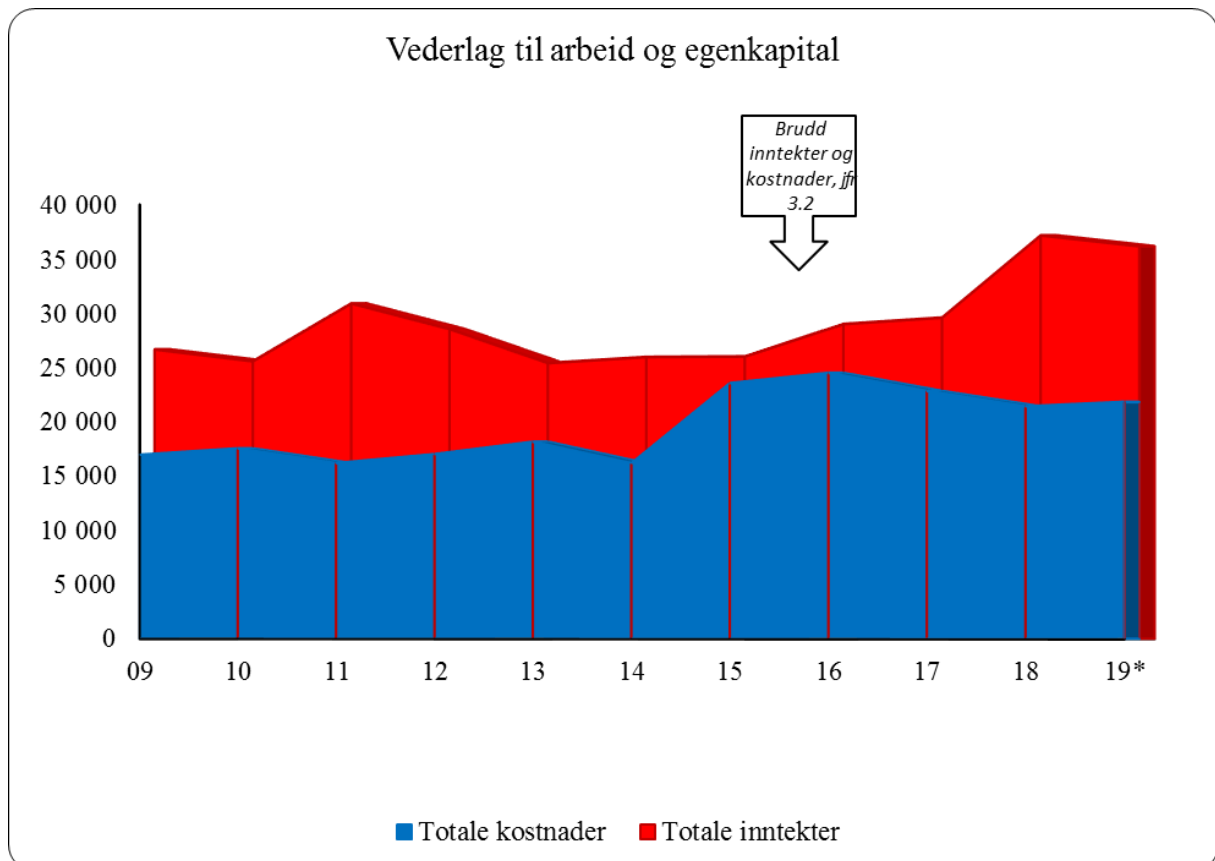
Statstilskuddene har vært noe varierende i perioden. En sannsynlig årsak til dette kan være tilslagsprosenten, altså hvor mange som får innvilget tilskudd av totalt antall søknadsberettigede. Troms skiller seg ut som et område hvor tilslagsprosenten er den laveste blant alle områdene. Bakgrunns materialet viser at tilslagsprosenten for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag fra 2009-2018 har variert fra 51 prosent til 77 prosent. I 2018 var andelen som hadde fått avslag på søknad om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag i Troms 2 prosent, mens andelen som ikke hadde søkt var 39 prosent. Med så lav andel som søker, eventuelt får innvilget tilskudd, blir utslaget stort når prosenten varierer.

Tidligere har det vært slik at mange av de som ikke har fått tilskudd i Troms, har fått avslag med bakgrunn i at leder av siidaandelen mottar alderspensjon. En overføring av siidaandelen til yngre generasjoner har vært et av tiltakene for å sikre at siidaandelen oppfyller kravene for å motta tilskudd. I tillegg kan en slik overføring/generasjonsovergang utløse andre tilskudd, jf. ordninger i reindrifftsavtalen, og kan dermed være et virkemiddel for å forbedre økonomien i de enkelte siidaandelene. Dette ser nå ut til å ha endret seg, de siste årene ser det ut til at hovedtyngden av de som har fått avslag har fått dette med bakgrunn i at de ikke oppfyller de

gitte inntektskrav, men fortsatt er det slik at det er noen siidaandeler som ikke mottar tilskudd med bakgrunn i at leder mottar alderspensjon.

Det meldes om at mye rein går tapt til rovvilt, da spesielt til ørn som har en økende bestand. Når mye går tapt til rovvilt, blir det lite igjen å slakte. Dette fører til at flere siidaandeler ikke får slaktet nok til å være berettiget tilskudd, eller de får betydelige reduksjoner i tilskuddsutbetalingene.

Troms er et område hvor erstatningsutbetalingene knyttet opp mot rein tatt av rovvilt har vært stabile i sammenligningsperioden. Erstatning for arealinngrep utbetales som en engangssum og inntektsføres i sin helhet det året erstatningene utbetales. I perioden 2011-2014 var de totale erstatningsutbetalingene stabile. I 2015 og 2016 var det ingen utbetalinger på posten arealinngrep, mens det i 2017 og 2018 igjen var utbetalt erstatning for arealinngrep i Troms. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Troms de fem siste årene (2013-2017) er på 42 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 45 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 18 prosent.

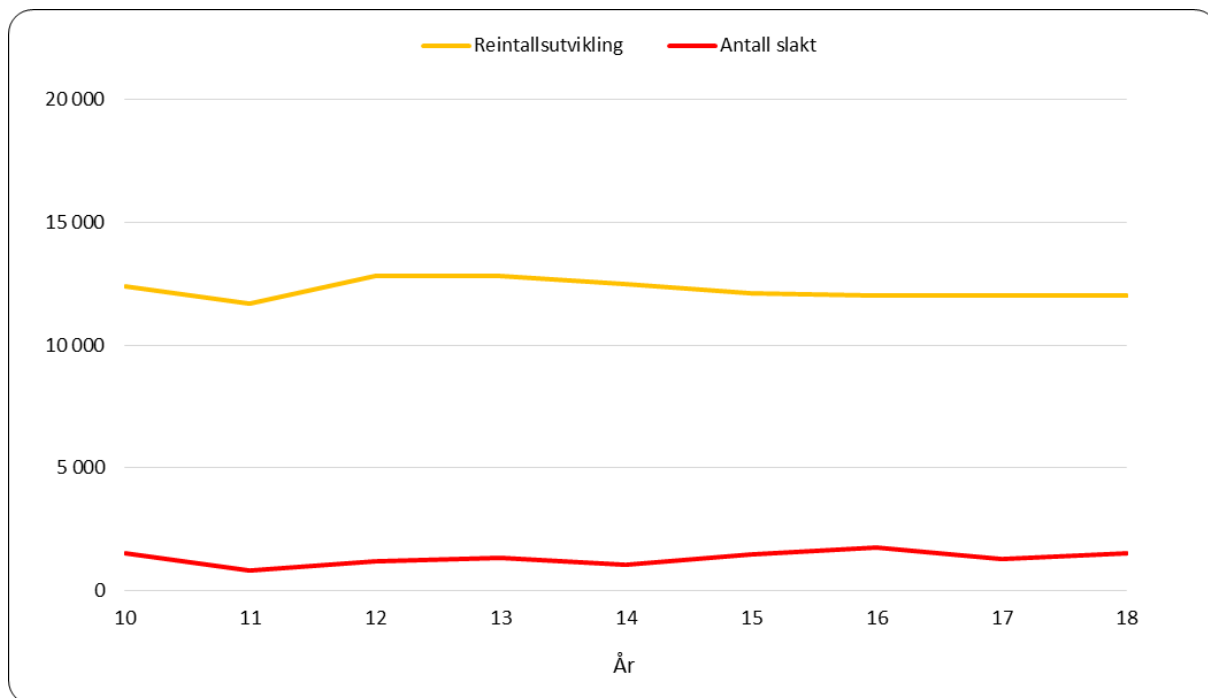

Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadsnivået for dette området er betydelig, sett i forhold til inntektene. Store kostnadsposter gjennom hele perioden er utgifter til kjøretøy og maskiner (14 prosent), varekjøp (22 prosent), utstyr (17 prosent), samt avskrivninger (17 prosent). Totalt sett står Troms for 9 prosent av reindriftsnæringens totale kostnader perioden sett under ett. Det høye kostnadsnivået kan blant annet ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler og manglende stordriftsfordeler.

I 2009 og 2011 var kostnadene på sitt laveste nivå i hele sammenligningsperioden. I årene etter har nivået stabilisert seg på et noe høyere nivå. I sammenligningsperioden er kostnadene økt med 23 prosent.

I 2017 meldtes det om tilfeller av nedising av beiter og kraftig snøfall som skapte dårlige beiteforhold i deler av året i Troms.

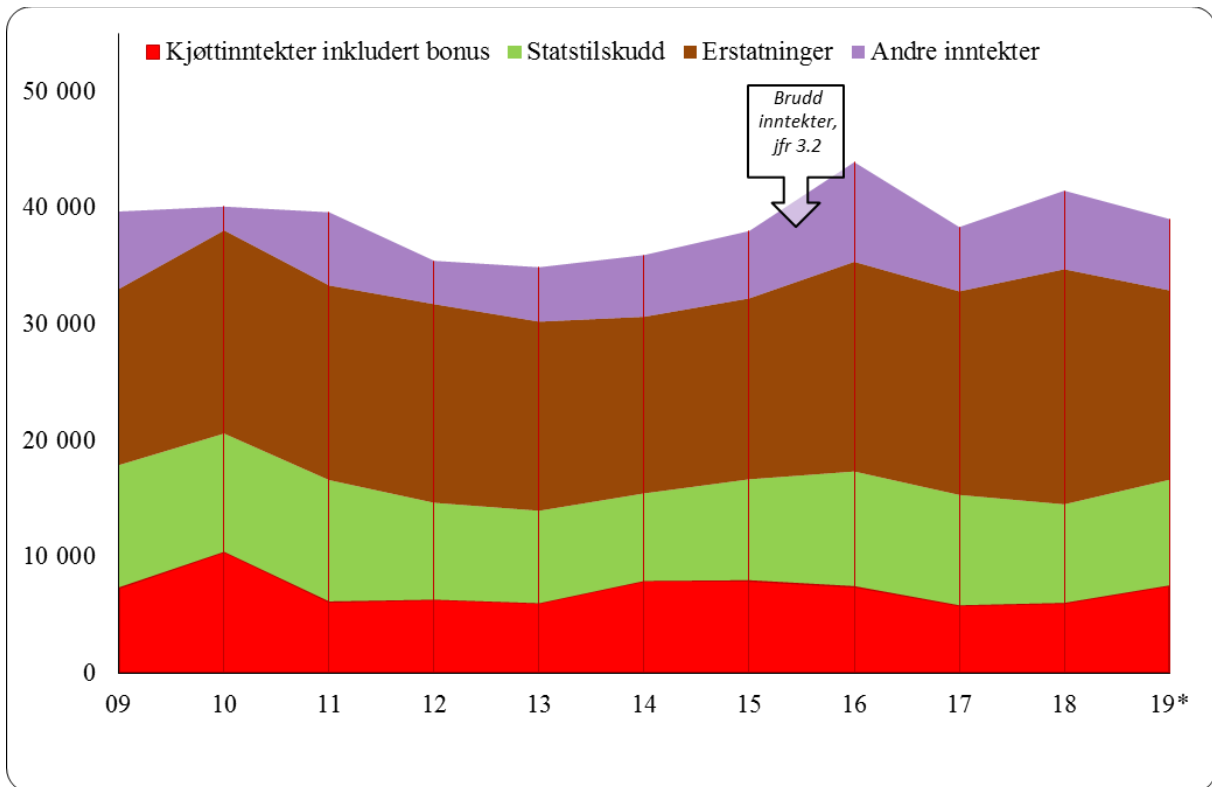

Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2009-2017

Som det fremgår av figur 8.1.2 har reintallet holdt seg relativt stabilt rundt 12-13 000 dyr i sammenligningsperioden. Det fremgår av ressursregnskap for reindriftsnæringen at produksjonen i Troms generelt er lav, dette gir utslag i et relativt lavt slakteuttak. Årsaken til den lave produksjonen ligger trolig i en kombinasjon av store rovvilttap og utfordrende vinterbeiter. Som følge av manglende enighet om ny reinbeitekonvensjon med Sverige, har flere reinbeitedsitrikter i Troms ikke mulighet til å benytte tidligere avsatte vinterbeiter i Sverige.

Nordland

Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjetttall for 2019, 2018-kroner)

I likhet med Troms er Nordland et område hvor økonomien preges av et høyt kostnadsnivå. Dette må også her blant annet ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler. Gjennom hele sammenligningsperioden har kostnadene ligget betydelig over kjøttinntektene. I hele perioden fra 2008 til 2014 var det en jevn økning i kostnadene, mens det i 2015 framkom en liten reduksjon. Fra 2015 til 2018 har kostnadene økt med 14 prosent.

Kjøttinntektene har holdt seg relativt stabile i sammenligningsperioden. I 2009 hadde man en kraftig reduksjon i rapportert slakteuttak. Årsaken her er at en del av uttaket i Nordland ble utført som leieslakting i Sverige, og man har ikke innarbeidede rutiner ved svenske slakteri for innsending av slakterapporter. Mens det i 2010 var en økning i kjøttinntektene, var det igjen en reduksjon i årene etter. Inntektene er nå på et betydelig lavere nivå i forhold til perioden fram til 2008 som følge av lavere slakteuttak og priser. Det er tydelig at det slaktes mindre på grunn av tap. I stedet prøver reineieren å holde produksjonsflokken på et stabilt nivå.

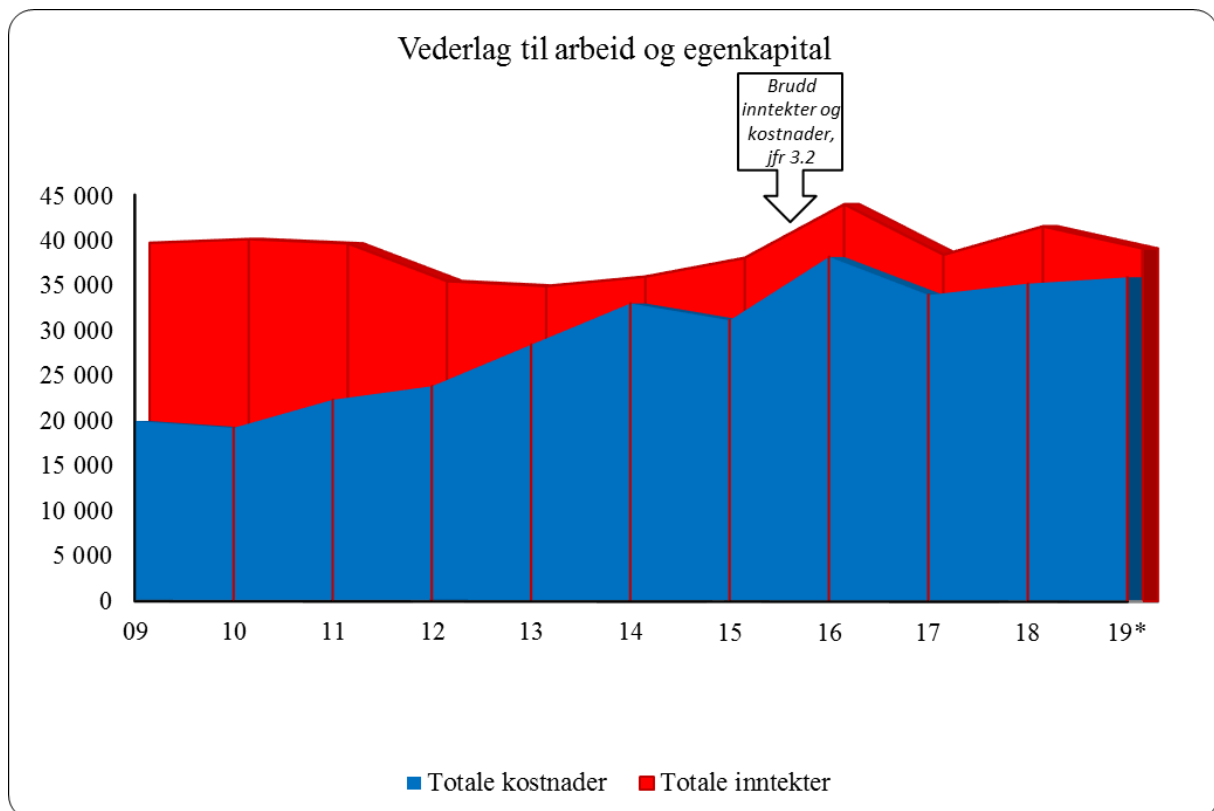
Nordland hadde i 2010 en prisnedgang på ca. 11 prosent sammenlignet med 2009, en reduksjon som fortsatte i 2011. Etter en mindre økning i 2012 var det igjen en reduksjon i prisnivået i 2013 hvor man nå kom under gjennomsnittsnivået for landet. Frem til 2018 er prisen derimot økt med 79 prosent sammenlignet med 2013. Nordland har i 2018, landets nest høyeste gjennomsnittspris per kg kjøtt sammenlignet med de andre reinbeiteområdene.

Fra 2009 til 2011 holdt statstilskuddene seg på et jevnt nivå. Reduksjonen i 2012 er mye på grunn av reduksjon i produksjonspremien og tidligslaktetilskuddet, noe jo også slakteuttaket

tyder på. Det er også en viss reduksjon i 2013 og 2014, men i perioden 2015 til 2018 har dette snudd, hovedsakelig som en direkte følge av økt produksjonspremie.

Erstatningsutbetalingene for Nordland har gjennom hele perioden vært forholdsvis stabilt høyt. Fra 2017 til 2018 økte rovvilterstatningene med om lag 12 prosent. Nordland er også et område hvor erstatninger for trafikkdrepte dyr utgjør en del av de totale erstatningsutbetalingene, om lag 6 prosent av utbetalingene på tap av rein i 2018 baserer seg på denne type tap. Påkjørsler på jernbanen er en viktig tapsårsak i enkelte distrikter i Nordland. Disse tapene er med på å forklare de økte tapene som ikke skyldes økning i rovviltbestanden.

Reindriftsnæringa i Nordland rapporterer om store tap, både til rovvilt og gjennom påkjørsler på jernbanen. Dette påvirker kalvetilgang og produksjon. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Nordland de fem siste årene (2013-2017) er på 45 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 50 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 22 prosent. Det er gaupe og jerv som står for den største andelen av tapene i området.

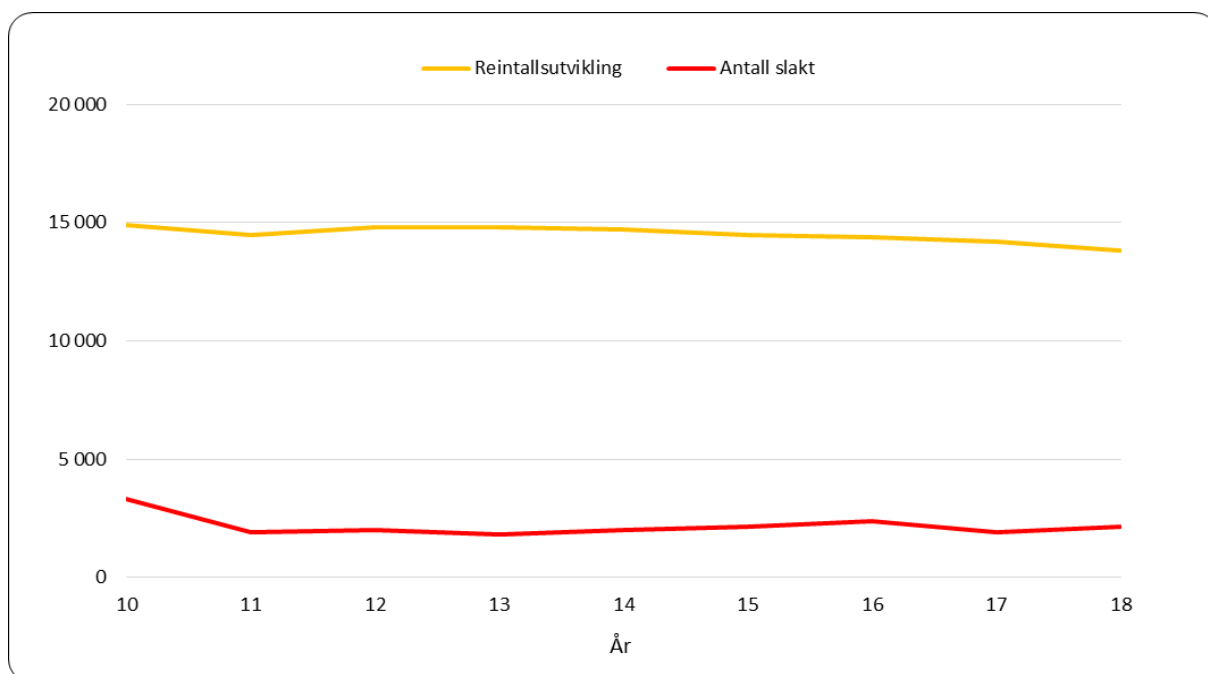
Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadene ligger, som tidligere nevnt, betydelig over kjøttinntektene. Inntektsnivået fra kjøtt og biprodukter er de siste 5 årene på rundt ¼ av kostnadsnivået. Det er utgifter knyttet til kjøretøy og maskiner (12 prosent), varekjøp (23 prosent) og avskrivninger (14 prosent) som står for den største andelen av de totale kostnadene. Disse tre postene utgjør da til sammen om lag 49 prosent av de totale kostnadene. I sammenligningsperioden har kostnadene totalt økt med 79 prosent.

I perioden 2007 til 2010 var det stigning i reintallet, deretter har tendensen vært en svak årlig reduksjon. Flere distrikter i området har et reintall på langt under fastsatt øvre reintall. Mindre svingninger i reintall kan komme av tapssituasjoner, kjøp av livdyr eller justering av slakteuttak.

Utviklingen i reintall, tap og slakteuttak har imidlertid også konsekvenser for avlsarbeidet i reindriften. Det er sannsynlig at det blir satt på en del livdyr som under normale forhold ikke hadde blitt brukt som produksjonsdyr. Konsekvensene av dette vil ikke være synlig umiddelbart, men på sikt kan det gi konsekvenser i form av dårligere avlsmateriale i reinflokken.

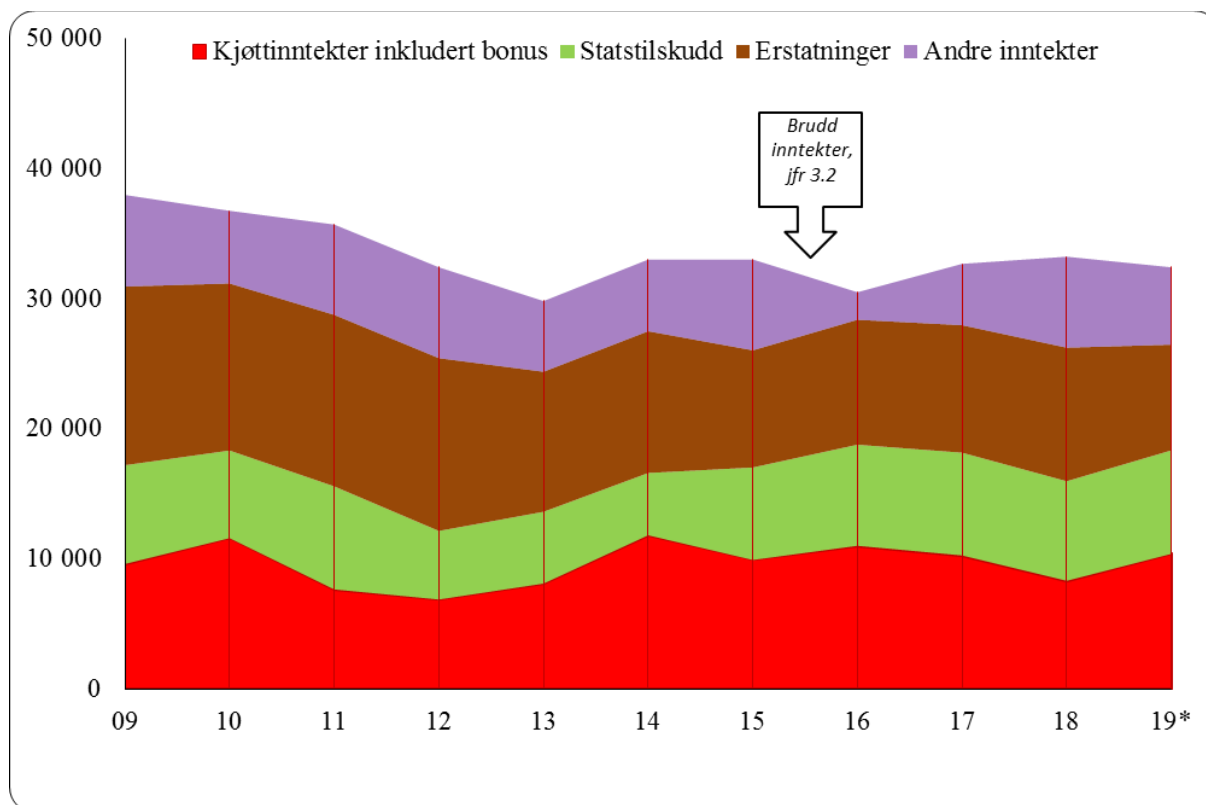
Beiteforholdene i Nordland har vært stabile fra år til år. Dersom det oppstår vanskelige forhold på vinteren, løser reinbeitedistriktene dette med tilleggsfôring, samt at de har tilgang til kystvinterbeite. Tilleggsfôring brukes også som tiltak på våren som beredskap mot rovvilt, men det har ikke ført til reduksjon i rovvilttapene sett over år.

Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2010-2018

Som det fremgår av ressursregnskap for reindriftnæringen er produksjonen i Nordland lav, noe som resulterer i at reieiere har lite å slakte. På samme måte som for Troms, ligger trolig de bakenforliggende årsakene til dette i en kombinasjon av høyt rovvilttap og varierende tilgjengelighet av vinterbeite.

Nord-Trøndelag

Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjettall for 2019, 2018-kroner)

Kjøttinntektene har vært forholdsvis stabile i hele perioden. Prisutviklingen har i sammenligningsperioden variert mye og fra 2013 til 2018 har gjennomsnittsprisen økt jevnt.

Gjennomsnittsvektene er svært stabile i perioden 2009 til 2017, med unntak av 2010, hvor man var nede i periodens laveste slaktevekt på 22,7 kg. I 2018 reduseres den gjennomsnittlige slaktevekten med 2,4 kg i forhold til 2017. Det meldes om en svært tørr og varm sommer i Nord-Trøndelag i 2018, dette kan forklare de lavere slaktevektene.

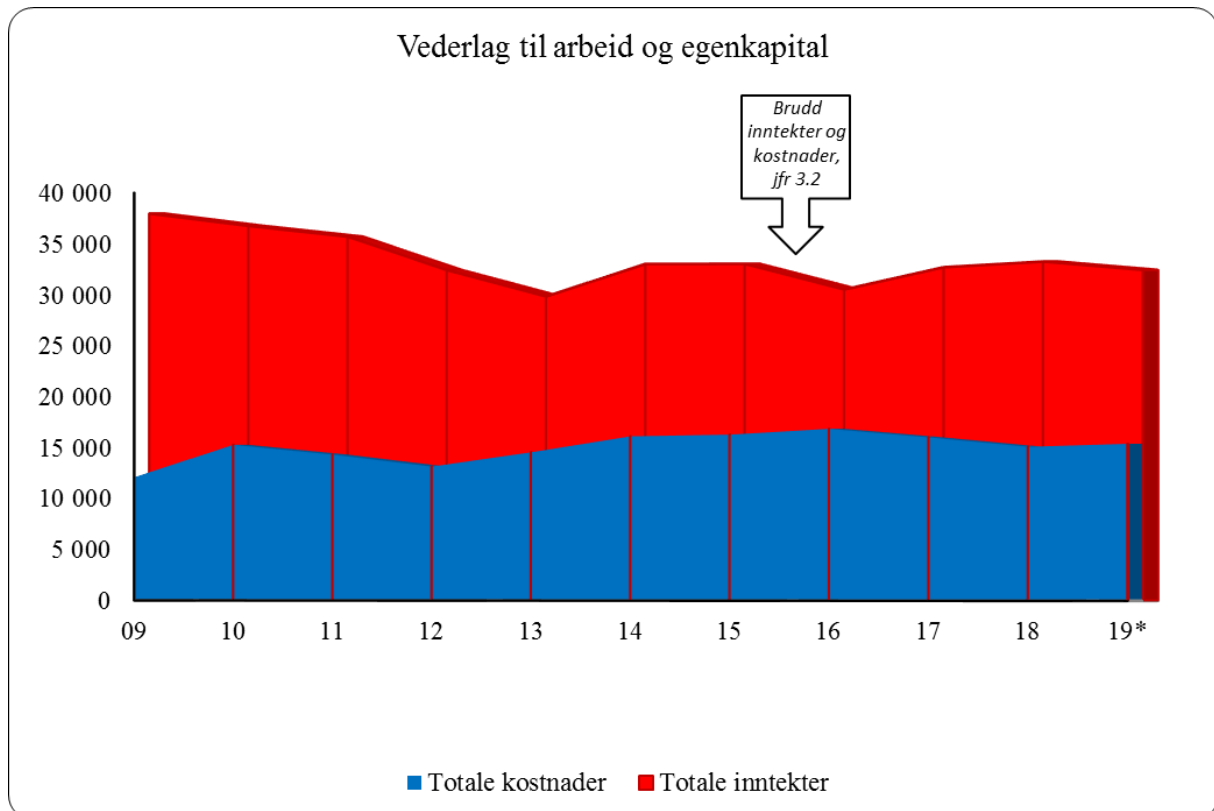
Slakteuttaket i 2016 var det høyeste i sammenligningsperioden, både i antall rein og i kg kjøtt. Sammenligner man imidlertid perioden med perioder før 2007, har slakteuttaket gått ned. Gode produksjonsår, større slaktevillighet pga. gode priser og generasjonsoverganger kan trolig forklare økningen i slakteuttak de siste årene.

Det er to hovedperioder for slakting i Nord-Trøndelag. Høstslakt skjer like etter brunst i månedsskiftet oktober/november, når slaktevekter, kvalitet og pris er på topp. Vinterslakten tas rundt juletid. Forholdene for den tidligere vinterslakten like før jul har i dette området vært utfordrende i flere år, på grunn av høye temperaturer, lite frost og nedbør i form av regn i november og desember. Dette har resultert i at i snitt de ti siste årene er rundt 30 prosent av reinen slaktet etter nyttår.

Tilskuddsnivået i Nord-Trøndelag har i sammenligningsperioden vært relativt stabilt. Både produksjonspremie, kalveslaktetilskudd og tidligslaktetilskudd er direkte knyttet opp mot enten kjøttverdien eller slakteuttaket, og varierer i samme takt som kjøttinntekten.

Erstatningsnivået for dyr tatt av rovvilt var økende frem til og med 2012. I perioden 2013 til 2015 var imidlertid utbetalingene nedadgående. I perioden 2016 og 2018 økte utbetalingene. Erstatningsandelen (antall erstattet i forhold til omsøkt) var i perioden 2014 - 2018 på under 50 prosent. Dette tallet lå i 2009 på 63 prosent. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Nord-Trøndelag de fem siste årene (2014-2018) er på 46 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 37 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 15 prosent.

Erstatningsutbetalingene i Nord-Trøndelag er i hovedsak knyttet mot rein tatt av rovvilt. Utbetalingene knyttet til arealinngrep utgjør ca. 9 prosent av de totale erstatningene i 2018 og er av mindre betydning for den økonomiske utviklingen i dette området.

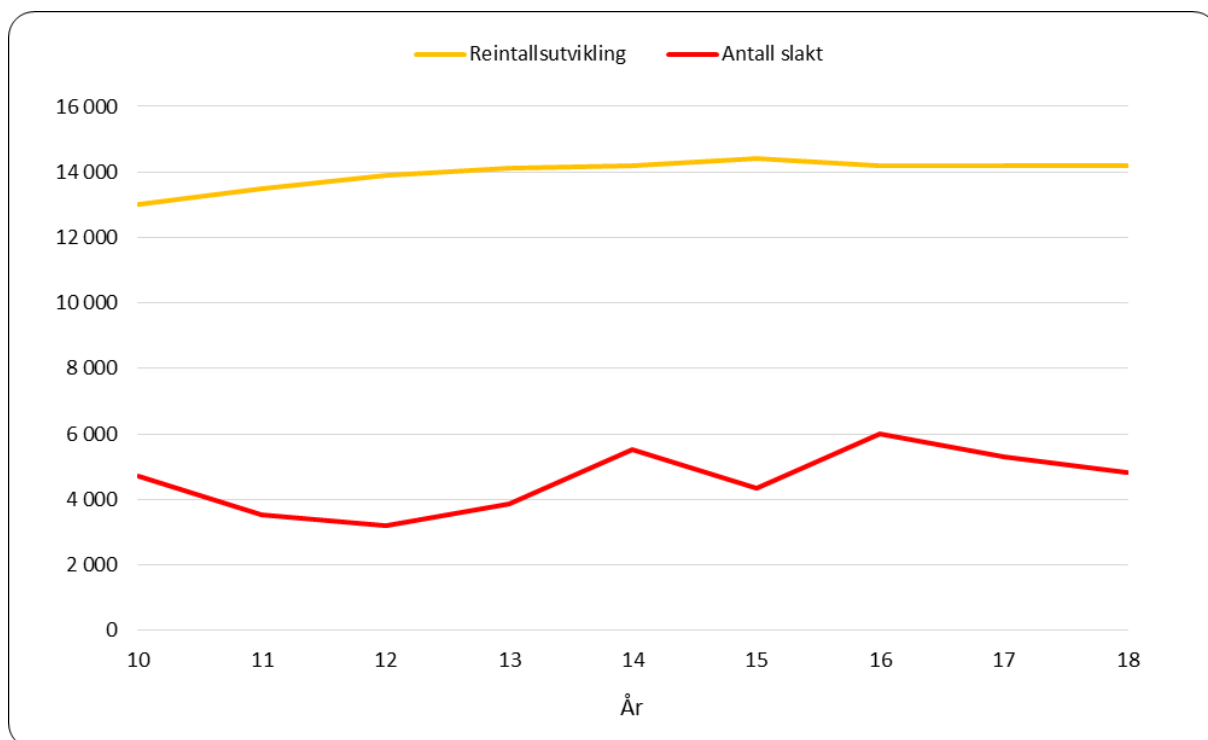
Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjet-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadsnivået var stigende i perioden fram til 2010, og de stabiliserte seg på dette nivået til og med 2013. I 2014 - 2017 ser vi en forholdsvis stor kostnadsøkning sammenlignet med årene før, og man var på periodens høyeste nivå i 2016. I 2018 reduseres kostnadene med 6 prosent sammenlignet med året før. En av grunnene til det økte kostnadsnivået gjennom perioden kan være rovviltsituasjonen. Både dokumentasjonskravene og økte behov for gjeting og tilsyn har økt bruken av motoriserte kjøretøyer betraktelig. Endret områdebruk har også medført større bruk av helikopter i forbindelse med samlinger. Bakgrunns materialet viser at postene frakt og transport, leie og fremmedtjenester, som kan relateres til ovenstående, til

sammen utgjør ca. 22 prosent av de totale kostnadene. Gjennomsnitt i landet for øvrig på disse postene er ca. 14 prosent.

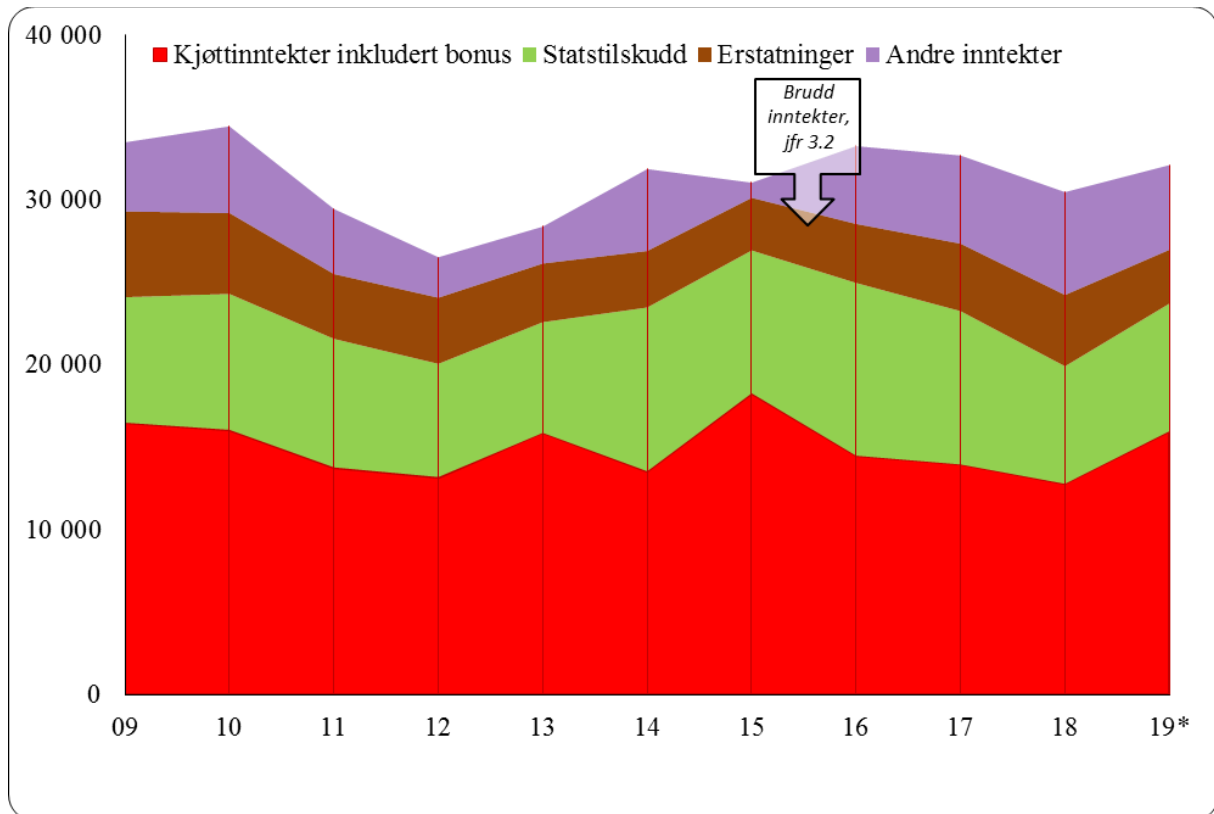
I sammenligningsperioden har reintallet stabilisert seg på rundt 14 000 dyr. Dette er det samme nivået området hadde på 1990-tallet.

Det meldes om noe problematiske beiteforhold vinteren 2018 med en hard skare, spesielt på vindutsatte områder. Lite snø og forholdsvis kaldt vær i februar og mars sørget trolig for at vintersesongen som helhet var rimelig bra i Nord-Trøndelag. Rask snøsmelting, tidlig vår og litt kald juni tilsier gunstige forhold for reinen fram til midtsommer, både i forhold til overlevelse og tilvekst.

Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2010-2018

Sør-Trøndelag/Hedmark

Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjettall for 2019, 2018-kroner)

Utviklingen i Sør-Trøndelag/Hedmark har i stor grad vært preget av stabilitet og forutsigbarhet.

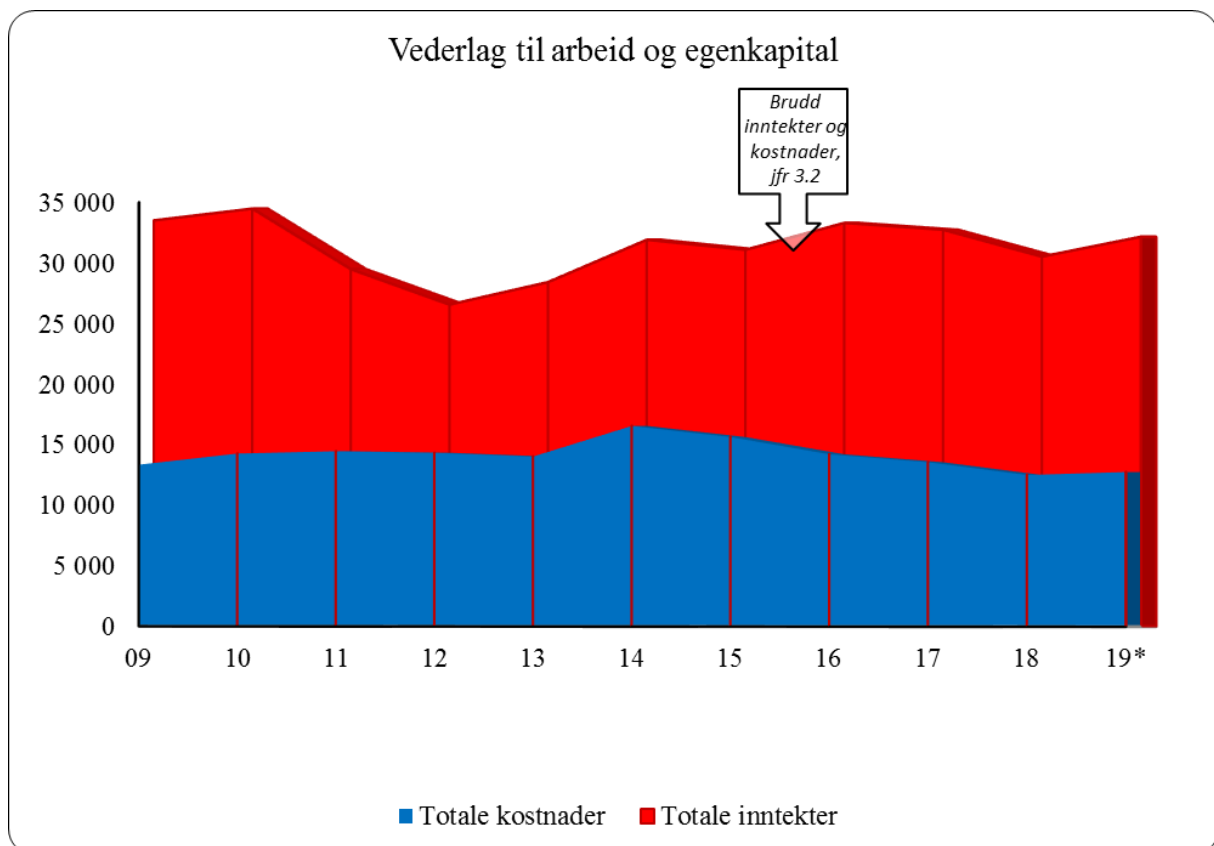
Kjøttinntektene har vært forholdsvis stabile i sammenligningsperioden og har gjennom store deler av perioden vært større enn både kostnader, erstatninger og statstilskudd. Inntektene gikk jevnt nedover fra 2009 til 2012, og kostnadene var da høyere enn kjøttinntektene. Dette gjentok seg i 2014. Forskjellen i 2012 kom som en følge av noe lavere inntekter på grunn av reduksjon i pris per kg kjøtt, mens man i 2014 hadde et særlig lavt slakteuttak sammenlignet med resten av perioden. I 2015 økte både slakteuttak, gjennomsnittlig slaktevekt og pris per kg kjøtt, noe som ga inntektsøkning dette året. I 2016 gikk slakteuttaket litt ned, mens prisen gikk opp, og i 2017 økte både slakteuttaket og prisen litt. I 2018 økte prisen, mens slakteuttaket gikk ned.

Prisene i Sør-Trøndelag har gjennom hele perioden ligget høyere enn de totale gjennomsnittsprisene for landet sett under ett. Både i 2011 og 2012 ser vi en stor prisreduksjon som forklarer fallet i inntektskurven. I årene fra 2013 til 2018 var det igjen en økning i prisen. De gode prisene er i stor grad et resultat av gode slaktevekter og høy kvalitetsklasse på kjøttet.

Gjennomsnittsvektene i Sør-Trøndelag er stabile. I 2009 var de oppe i periodens høyeste gjennomsnittsvekt med 25,9 kg. Sammen med tamreinlagene er dette det området som utpeker seg med høyest totalproduksjon per livrein.

Tilskuddsnivået er stabilt. Fra og med 2009 til 2010 økte statstilskuddene, etterfulgt av en generell reduksjon i 2011 - 2013 som er jevnt fordelt på de ulike tilskuddene. 2016 var året med periodens høyeste tilskuddsutbetalinger.

Erstatningsutbetalingene er stabile og gjelder i all hovedsak erstatninger for rein tatt av rovvilt. I 2011 og 2012 ser vi imidlertid en liten reduksjon i erstatningsutbetalingene. I 2011 er dette et resultat av reduserte erstatninger for arealinngrep, mens det i 2012 er erstatninger for rein tatt av rovvilt som utgjør reduksjonen. Erstatningsutbetalingene i 2011-2014 var stabile, mens man i 2015 hadde de laveste utbetalingene gjennom hele perioden. Fra 2015 til 2018 økte erstatningsutbetalingene med 36 prosent. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, i Sør-Trøndelag de fem siste årene (2013-2017) er på 40 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 11 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 5 prosent.

Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

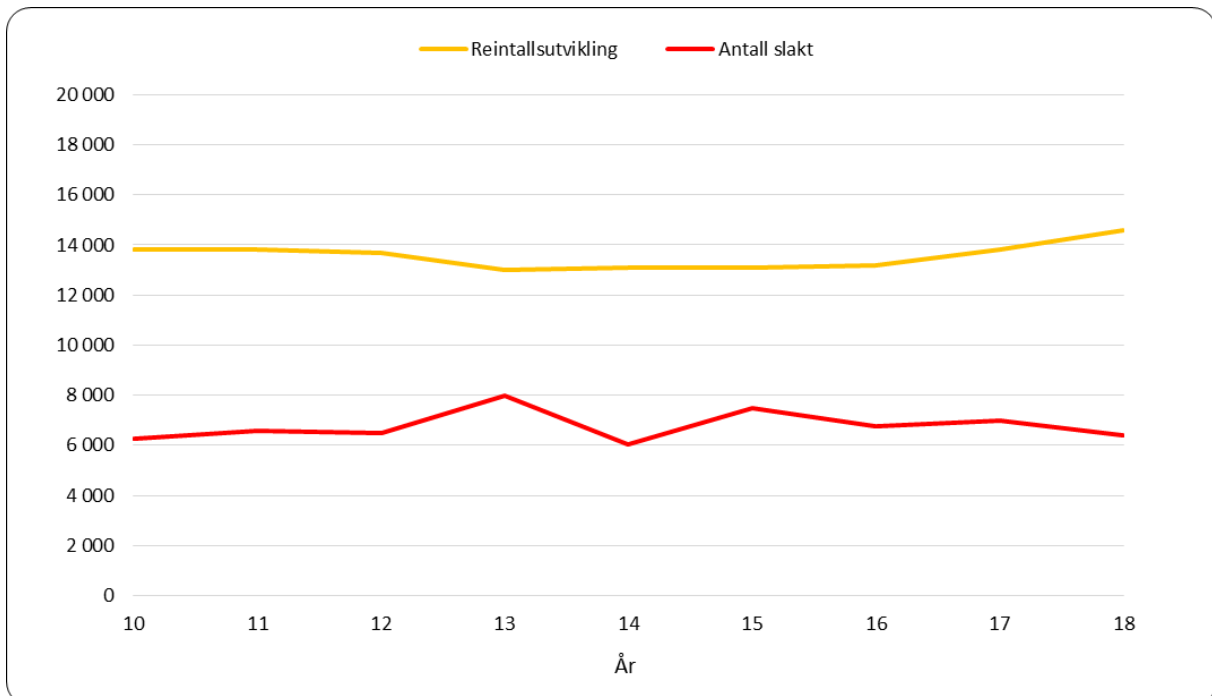
Kostnadsnivået bærer preg av store utgifter på posten kjøretøy og maskiner som utgjør den største kostnadsposten, med en total gjennomsnittlig andel på 17 prosent for hele perioden. Kostnadsnivået har vært svakt stigende fra og med 2009, og i 2010 ser vi en større økning som følge av økte utgifter til utstyr og øvrige varekjøp. Fra 2010 til 2013 har kostnadene vært stabile, også innad mellom kostnadstypene. I 2014 er det en stor økning, som ser ut til å knytte seg til høyere utgifter til kjøretøy/maskiner og utstyr. I 2014 utgjorde sistnevnte 22 prosent av områdetets totale kostnader. I perioden 2015 til 2017 var posten kjøretøy/maskiner

reduisert, mens posten utstyr økte. I 2018 ble begge disse postene redusert. Til sammen utgjør de 33 prosent av kostnadene i sammenligningsperioden.

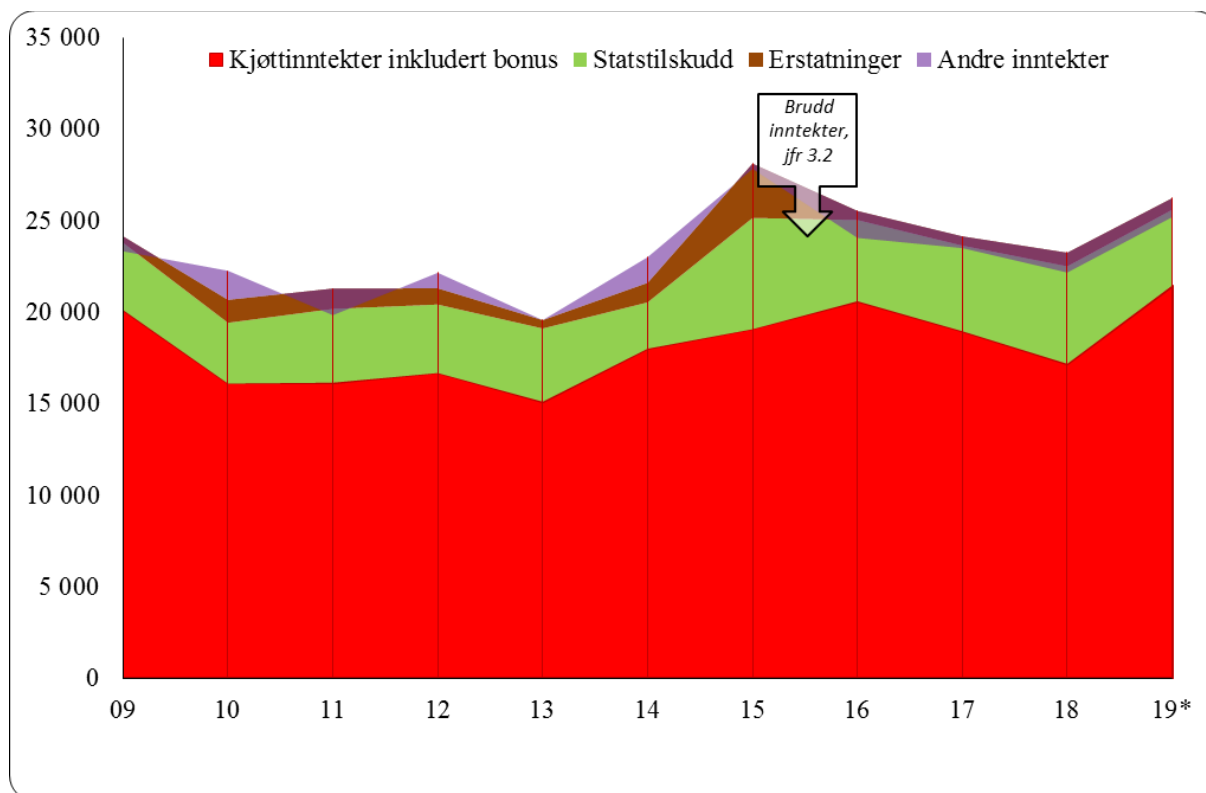
Perioden sett under ett er det 2010 som kan betegnes som periodens beste år, da vederlaget til arbeid og egenkapital var på sitt høyeste.

Indikatorer som produksjon per livrein, slakteveker og tap forteller at beiteforholdene i Sør-Trøndelag/Hedmark er stabile. Befaringer og tilbakemelding fra reindriften forteller også om gode beiteforhold og ingen antydning til nedbeiting. Endrede klimaforhold vanskeliggjør tilgangen til beitene vinterstid, noe som medfører en del uro i flokkene, økt ressursbruk, og problematikk rundt rein utenfor lovlig beiteområde. Dette har resultert i et økende konfliktnivå mellom reindrift og landbruk de siste 5-6 år. I 2018 meldes det om gode vinterbeiter og tidlig snøsmelting, noe som trolig førte til at forholdene til både simle og kalv var gunstige på forsommeren. Sommeren var imidlertid rekordvarm, og sammen med dårlig tilvekst i beitet utover høsten, ga det seg utslag i noe lavere slakteveker på kalv.

Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2010-2018

Tamreinlag

Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjetttall for 2019, 2018-kroner)

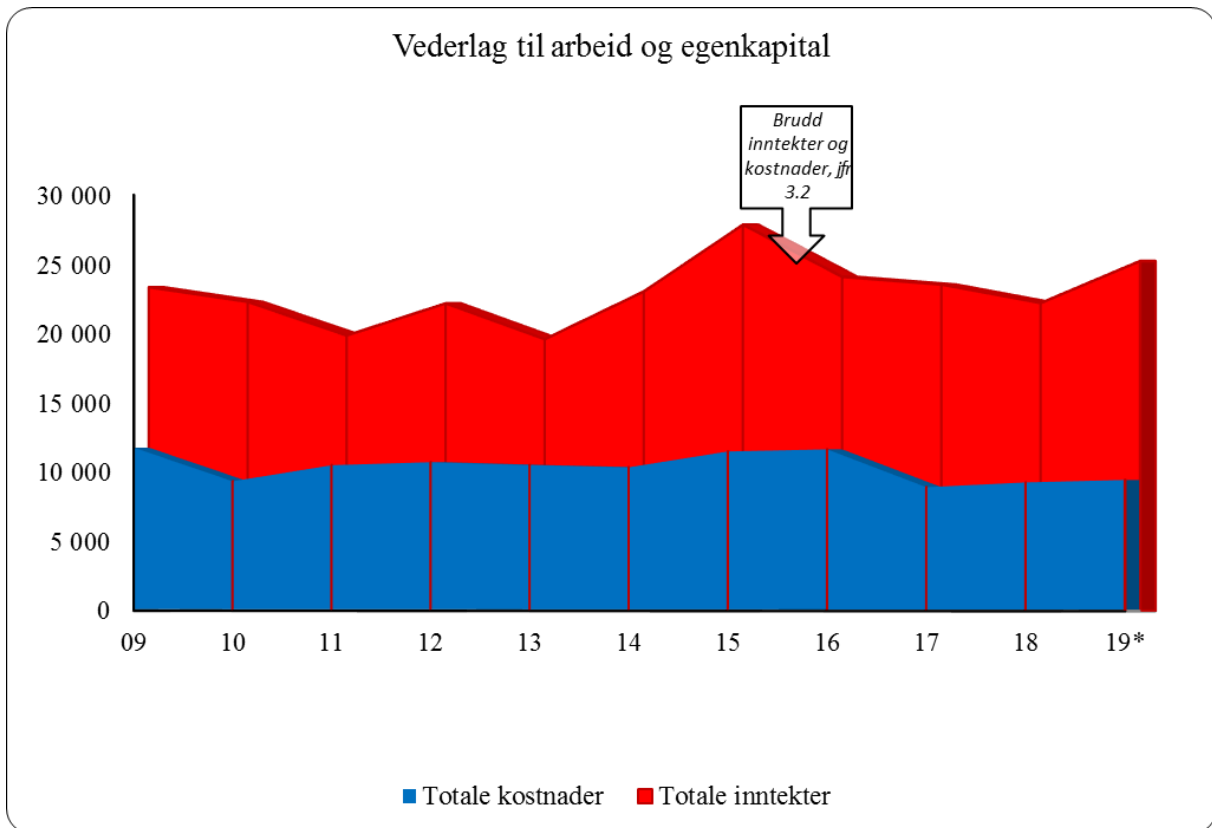
Kjøttinntektene har gjennom hele perioden vært høyere enn de øvrige hovedpostene, og den økonomiske situasjonen hos tamreinlagene har dermed vært gjennomgående positiv. Inntektsreduksjonen i 2010 og 2013 kom som en kombinasjon av lavere gjennomsnittsvekter og lavere slakteuttak. I 2012 hadde området periodens høyeste gjennomsnittlige slaktevekt på 31,2 kg. I 2017 lå gjennomsnittsvekten på 28,7 kg, dette er en nedgang på 1,3 kg sammenlignet med 2017. Nedgangen kan forklares med en rekordvarm sommer i 2018, samt dårlig tilvekst av beiter utover høsten.

Fra 2009 til 2013 gikk gjennomsnittsprisen per kg kjøtt ned med 15 prosent. Tamreinlagene hadde likevel i 2013 den høyeste bruttopris på landsbasis med 67,34 kroner, og på lik linje med de øvrige områdene har prisen økt jevnt til og med 2018.

Tilskuddsnivået har vært noe varierende gjennom perioden. Tamreinlagene har stabile inntektsoverføringer på de ordinære tilskuddene. Det som skaper variasjoner i de totale tilskuddsbeløpene er hvorvidt det foreligger investeringer som utløser tilskudd, samt størrelsen på tilskudd til tiltak mot radioaktiv forurensning. Tamreinlagene er det området som gjennom årene har mottatt hovedandelen av denne typen tilskudd. Det er særlig kompensasjonen for tidligslakt som har vært dominerende. I 2011 og 2015 hadde også tamreinlagene forholdsvis store utbetalinger knyttet til tap av rein ved ulykke, noe som gav utslag i en høyere utbetaling på de totale tilskuddene.

Erstatningsnivået hos tamreinlagene har vært svært lavt, og omfatter kun erstatninger for tap av rein. Dette tilsier at det her mistes få dyr til rovvilt, hvilket gir mer forutsigbare rammer for

produksjon av reinkjøtt. I 2010 og 2011 var det en markant økning på dette området. Sammenlignet med 2009 økte erstatningsutbetalingene for rein tatt av rovvilt med om lag 260 prosent. Dette var noe redusert i 2012 og 2013, men økte igjen i 2014 og 2015. I 2018 ble erstatningsutbetalingene til tamreinlagene redusert med 83 prosent sammenlignet med 2015. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt, erstattet i forhold til omsøkt, hos tamreinlagene de fem siste årene (2013-2017) er på 48 prosent. I 2018 er erstatningsandelen, omsøkt i forhold til reintall, 2 prosent og erstatningsandelen, erstattet i forhold til reintall, er 1 prosent.

Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadene har stort sett vært stabile. Variasjoner i kostnadsføringen gjør det vanskelig å finne tendenser, men vi ser at det stort sett er utstyrsposten og varekjøp som står for mesteparten av kostnadene med 67 prosent av de totale kostnadene gjennom sammenligningsperioden. Lønnsutgiftene holdes utenfor i Totalregnskapet. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene til gjetere er en betydelig kostnadspost. I 2018 utgjorde kostnader for arbeidskraft i tamreinlagene i overkant av 10 mill. kroner.

Tamreinlagene er også det området som utpeker seg med høyest produktivitet blant samtlige områder. Totalproduksjonen per livrein¹ gjennom perioden har ligget mellom 14 kg per dyr og 18,7 kg per dyr. Gjennomsnittet for hele reindriften gjennom perioden har ligget mellom 5,2 kg per dyr og 8,7 kg per dyr, hvor den høyeste produktiviteten var i begynnelsen av perioden. Høy totalproduksjon per livrein innebærer god kalvetilgang, lite tap og gode slaktevekter.

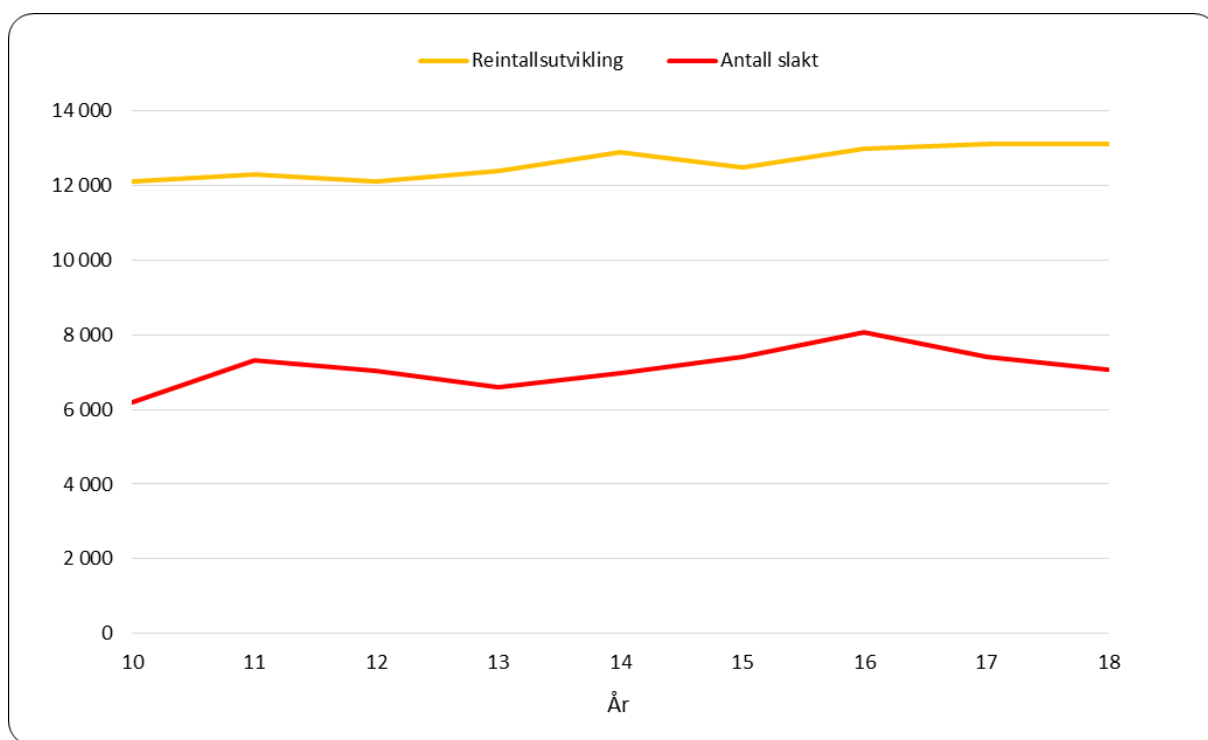
¹ Tall fra Ressursregnskapet for reindriftsnæringen.

I 2015 var resultatmålet for arbeid og egenkapital på sitt høyeste gjennom sammenligningsperioden. Dette med bakgrunn i høyere inntekter fra kjøtt samt økning i statstilskudd og erstatninger. Sammenlignet med 2015 ble vederlaget for arbeid og egenkapital redusert med 21 prosent i 2018.

Indikatorer som produksjon per livrein, slaktevekter og tap forteller at beiteforholdene er stabile. Tilbakemeldinger fra reindriften forteller om gode beiteforhold og ingen antydning til nedbeiting. Tamreinlagene har lave totaltap, hvilket er en kombinasjon av lite rovvilt og gode beiter.

CWD (Chronic Wasting Disease) er påvist i Nordfjella Villreinområde. På grunn av fare for smitte til tamreindriften skaper dette særlige utrygge forhold i området.

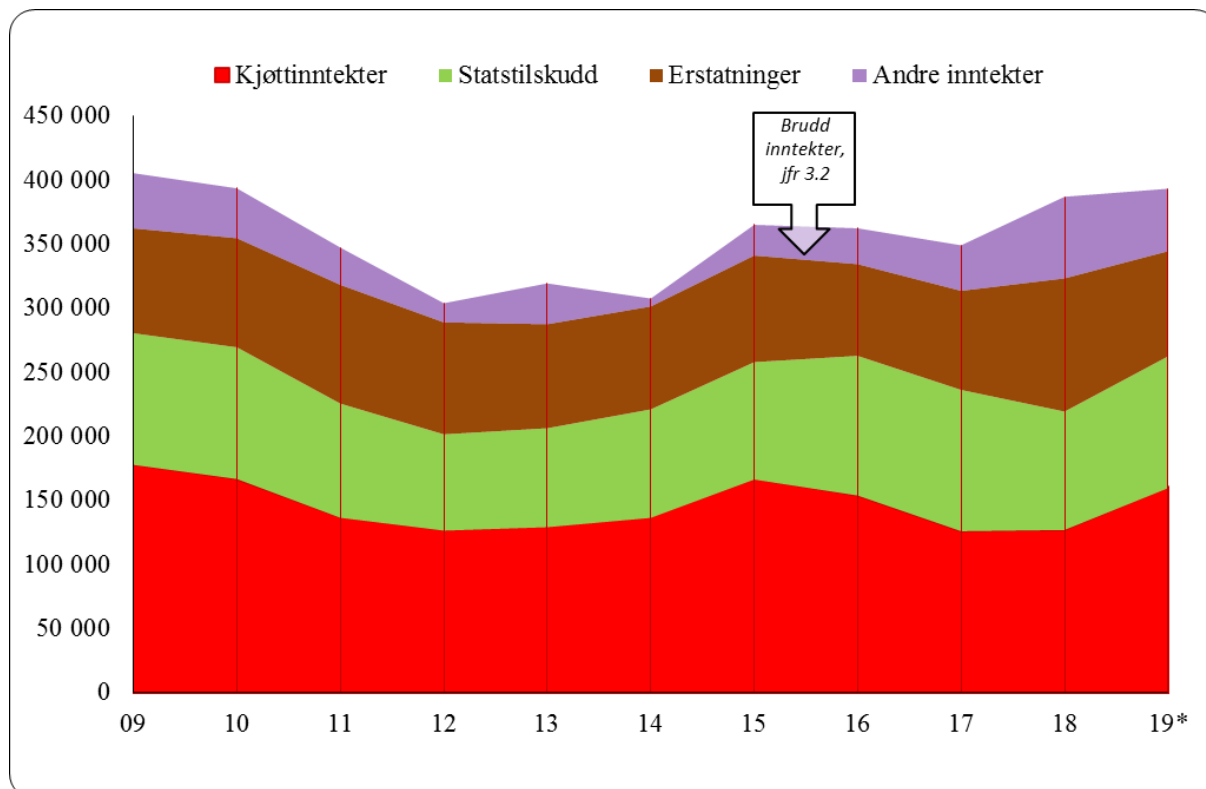
Forutsetningen for tamreinlagene er konsesjon som igjen forutsetter leieavtaler med grunneiere. Lite forutsigbare og svært dyre leieavtaler er en utfordring for tamreinlagene.

Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2010-2018

8.2 Generelle vurderinger

I dette avsnittet vurderes den økonomiske utviklingen i reindriftsnæringen med utgangspunkt i sentrale poster i totalregnskapet. Figurene 8.2.1 og 8.2.2 danner grunnlaget for vurderingene.

Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2009-2019 (1 000 kroner, *Budsjetttall for 2019, 2018-kroner)

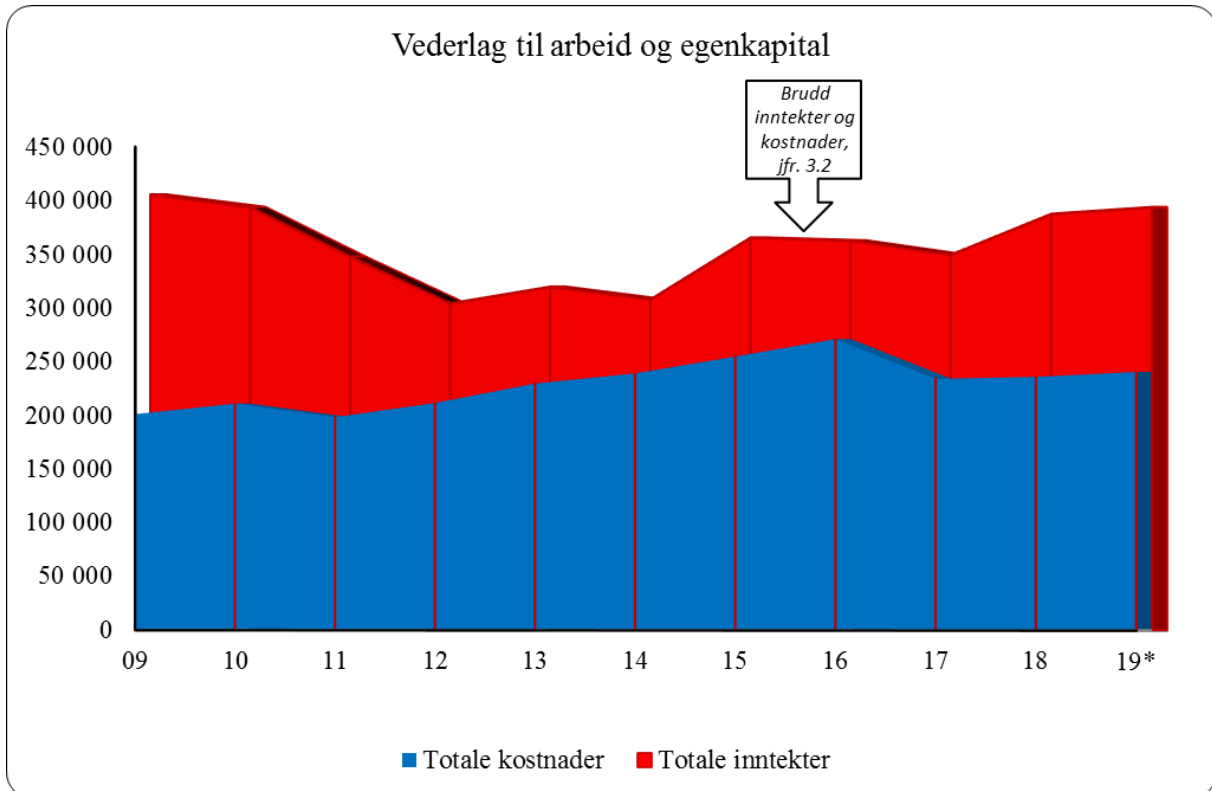
Kjøttinntektene i 2009 ble redusert sammenlignet med året før som følge av en avdekking av feil prisrapportering fra slakteri. Her henvises det til avsnitt om priser under kapittel 3.2.

I 2010 gjorde en vanskelig markedssituasjon at prisene ble ytterligere redusert, etter at de først var korrigert ned som følge av feilrapporteringen. Prisreduksjonen fortsatte til og med 2012, mens den de siste årene har hatt en positiv utvikling. Økningen i nettoppris fra 2012 til 2018 er på 75 prosent.

Slaktekvantumet er redusert med 19 prosent fra 2009 til 2018. Antall slakt er i samme periode redusert med 10 prosent og gjennomsnittlig slaktevekt er redusert fra 22,7 kg til 22,0 kg. Vektene var på sitt høyeste i 2009 og 2016 perioden sett under ett, med 22,7 kg. Den gjennomsnittlige slaktevekten påvirkes også av hvor stor andel kalveslaktet utgjør. Andel kalveslakt var 70 prosent i 2009 og 78 prosent i 2016. I 2018 var andel kalveslakt 80 prosent.

Tilskuddsnivået målt i 2018 kroner har vært varierende i perioden. Fra 2009 til 2012 hadde tilskuddsutbetalingene en nedadgående tendens, men økte igjen fra 2013 til 2017. I 2018 er tilskuddsutbetalingene igjen redusert. I 2016 og 2017 var de totale tilskuddsutbetalingene på sitt høyeste nivå i perioden, og det var produksjonspremien og kalveslaktetilskuddet som sto for hoveddelen av økningen.

Med unntak av 2009 hadde erstatningsutbetalingene en stor økning hvert år frem til 2011, og det er hovedsakelig utbetalinger knyttet til rovvilttap som utgjør økningen. I årene etter var utbetalingene nedadgående, og bakgrunnsmateriale viser også at den totale erstatningsandelen (andel erstattet i forhold til omsøkt) gikk ned. I 2015 var det en økning i utbetalingene knyttet til erstatninger for arealinngrep. I 2016 reduserte både erstatningsutbetalingene til tap av rein og arealinngrep seg, mens de i 2017 og 2018 igjen økte.

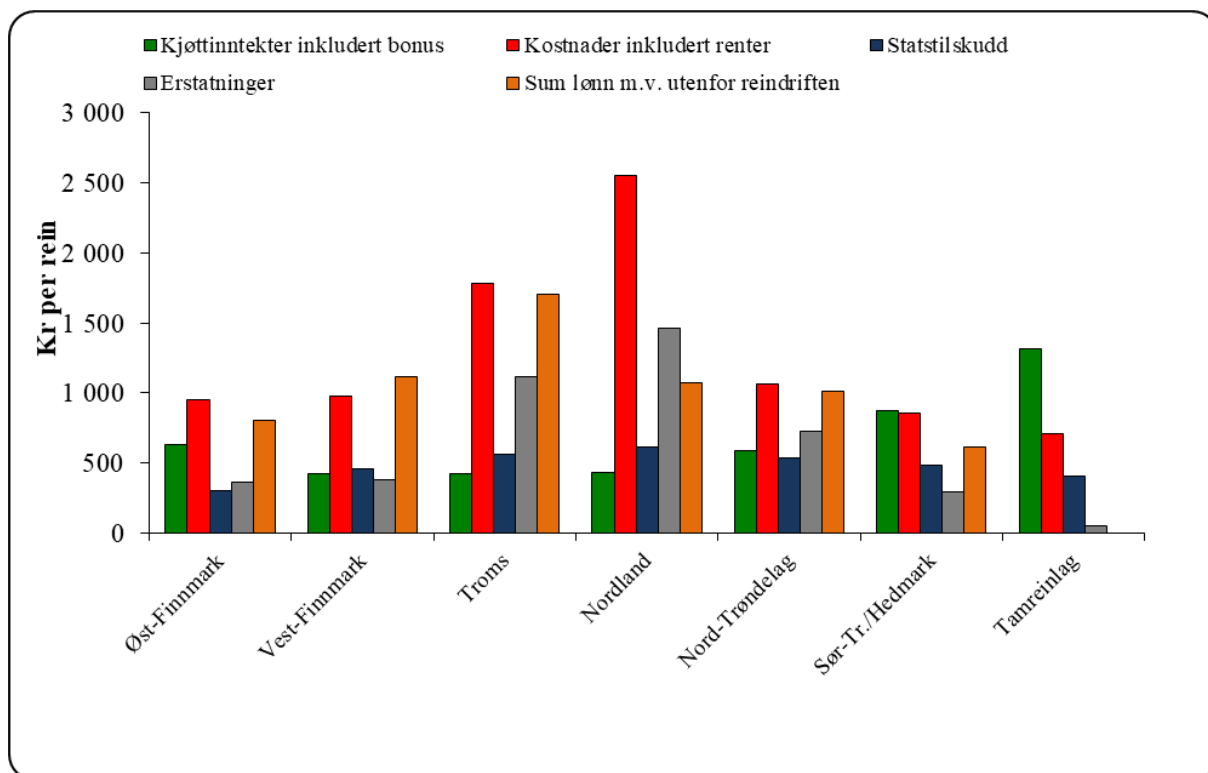

Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2009-2018 (1 000 kroner, *Budsjett-tall for 2019, 2018 kroner)

Kostnadene har økt hvert år, med unntak av 2011 og 2017. Kostnadene i 2018 målt i 2018 kroner, sammenlignet med det året i sammenligningsperioden hvor kostnadene var på sitt laveste (2011), økte med omlag 18 prosent. De største utgiftene går til kjøretøy og maskiner (16 prosent), avskrivninger (18 prosent), utstyr (15 prosent) og varekjøp (14 prosent). Dette er beregnet for perioden under ett.

Reindriftsnæringen har totalt sett hatt en forholdsvis svak økonomi i hele sammenligningsperioden. Kjøttinntektene har i hele perioden vært lavere enn kostnadene.

Figur 8.2.3 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter i 2018 etter reinbeiteområde og reintall. Som det fremgår av kapittel 7.1, har ”sum lønn m.v. utenfor reindriften” stor betydning for økonomien i næringen. For å gi et inntrykk av hvor stor betydning disse inntektene har, er også sum lønn m.v. tatt med i figuren.

Figur 8.2.3 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og "sum lønn m.v. utenfor næringen" i 2018 etter reintall (kroner per rein)

Det fremgår av figuren at Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene har den sunneste økonomien i næringen. Her er kjøttinntektene per rein større enn kostnadene, statstilskuddene og erstatningene per rein.

Erstatningene per rein er høyest i Troms og Nordland, og lavest hos tamreinlagene.

Statstilskuddene per rein er høyest i Nordland, og lavest i Øst-Finnmark.

Troms og Nordland skiller seg ut som reinbeiteområdene med den svakeste økonomien i næringen, ettersom kostnadene per rein ligger klart høyest, kombinert med lave kjøttinntekter per rein.

Figuren viser for øvrig at «sum lønn med videre utenfor reindriften» i de samiske reinbeiteområdene er høyest i Troms og Vest-Finnmark.

Vedlegg

1. Tabeller

Vedleggstabell 1 Kjøttinntekter i 2018 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Ant. slakt ¹	Gjennom- snittsvekt ¹	Tonn	Snittpris	Verdi (1000 kr)
Polmak/ Varanger	12 549	21,72	273	76,73	20 912
Karasjok øst	2 949	23,30	69	81,77	5 618
Karasjok vest	9 727	20,76	202	79,99	16 153
Øst-Finnmark	25 225	21,53	543	78,43	42 600
Kautokeino øst	6 700	20,55	138	76,45	10 525
Kautokeino midt	9 500	20,01	190	71,69	13 626
Kautokeino vest	4 600	19,31	89	74,04	6 575
Vest-Finnmark	20 800	20,03	417	73,82	30 748
Troms	1 876	28,65	54	94,23	5 065
Nordland	2 416	29,07	70	85,97	6 038
Nord-Trøndelag	5 023	24,19	121	68,47	8 319
Sør-Tr./Hedm.	6 648	24,35	162	79,11	12 805
Tamreinlag	7 107	28,74	204	84,18	17 192
Totalt	69 095	22,74	1 571	78,13	122 767

Vedleggstabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2014-18 (1 000 kroner)

Slakteuttak	2014	2015	2016	2017	2018
Slakteri	63 091	76 349	82 894	59 033	63 250
Privat	10 840	7 846	6 919	5 864	5 845
Totalt antall dyr	73 931	84 195	89 813	64 897	69 095
Gj. sn. vekt ¹	23,79	22,77	23,23	23,28	22,74
Prod. i tonn	1 759	1 917	2 086	1 511	1 571
Pris (kr/kg)	69,78	80,28	70,20	75,46	78,13
Inntekt	122 757	153 896	146 460	113 989	122 767

¹ Inklusive beregnet privat forbruk og omsetning

Vedleggstabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2014-18 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	9 447	7 144	12 197	14 740	8 214
Karasjok øst	3 762	3 836	5 688	6 496	3 374
Karasjok vest	7 196	6 900	9 559	9 145	7 341
Øst-Finnmark	20 406	17 880	27 444	30 381	18 930
Kautokeino øst	6 459	6 933	7 160	8 577	6 571
Kautokeino midt	8 752	9 895	11 111	11 397	11 233
Kautokeino vest	2 230	6 050	9 331	8 818	8 859
Vest-Finnmark	17 441	22 878	27 602	28 791	26 663
Troms	3 166	2 705	3 659	3 654	3 434
Nordland	2 750	3 723	3 725	3 858	3 530
Nord-Trøndelag	3 566	5 330	5 770	6 319	6 068
Sør-Tr./Hedmark	8 436	6 800	9 160	8 650	6 804
Tamreinlag	2 278	3 835	4 141	4 501	4 412
Totalt	58 043	63 151	81 502	86 154	69 841

Vedleggstabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2018 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2018		
	Prod. avh.	Andre	Totalt
Polmak/Varanger	186 687	2 966	189 653
Karasjok øst	64 887	6 567	71 455
Karasjok vest	104 873	3 200	108 073
Øst-Finnmark	114 033	4 193	118 226
Kautokeino øst	105 978	68 329	174 307
Kautokeino midt	120 790	31 398	152 188
Kautokeino vest	158 191	9 401	167 592
Vest-Finnmark	126 364	36 411	162 776
Troms	67 338	26 549	93 886
Nordland	84 056	42 053	126 108
Nord-Trøndelag	155 587	9 279	164 866
Sør-Tr./Hedmark	226 787	8 193	234 980
Sum tilskudd per siidaandel	121 389	22 461	143 850

Vedleggstabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2018 (1 000 kroner)

År	Anlegg/ foring/tap	Tidlig slakt	Kostholds- komp.	Nedføring	Totalt
1990	1833	-	3281	-	5 114
1991	2200	-	2515	-	4 715
1992	2 811	-	1 358	-	4 169
1993	2 306	682	1 276	-	4 264
1994	1 017	1 360	1 492	-	3 869
1995	3 352	2 005	1 217	-	6 574
1996	1 702	778	855	-	3 334
1997	867	1 892	866	-	3 625
1998	1 613	1 312	807	-	3 732
1999	1 276	1 560	806	-	3 633
2000	554	1 597	618	30	2 799
2001	498	1 456	775	192	2 921
2002	173	1 234	403	85	1 894
2003	270	1 186	1 021	180	2 657
2004	310	1 013	707	197	2 227
2005	186	1 673	686	-	2 545
2006	-	1 075	156	-	1 231
2008	343	156	132	-	631
2009	412	518	4	1	935
2010	545	273	13	6	837
2011	755	774	4	-	1 532
2012	266	530	3	37	835
2013	337	377	-	-	715
2014	-	57	-	224	281
2015	-	-	-	167	167
2016	-	-	-	-	-
2017	-	-	-	-	-
2018	909	-	-	-	909
Total	24 534	21 508	18 994	1 118	66 144

Vedleggstabell 6 Erstatninger for tap av rein 2014-18 (1 000 kroner)

	2014	2015	2016	2017	2018
Miljødirektoratet – tap rovvilt	62 775	58 940	58 703	66 401	89 092
Jernbaneverket – tap tog	1 006	2 069	680	611	974
Forsikringsselskaper – tap bil	2 768	1 006	1 309	1 489	1 602
Reindrifftsavtalen – andre store tap	-	1 835	1 090	-	0
Totalt	66 550	63 850	61 783	68 501	91 667

2. Tabelloversikt

Forord	1
Sammendrag	2
Čoahkkáigeassu	5
Innhold	8
1. Økonomisk utvalg	10
1.1 Mandat.....	10
1.2 Medlemmer og sekretariat.....	10
1.3 Utvalgets arbeid.....	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	12
2.1 Reindriftspolitiske mål.....	12
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler.....	13
3. Grunnlag og forutsetninger	15
3.1 Prinsipper.....	15
3.2 Materiale og metode.....	15
4. Totalregnskap 2018 og budsjett 2019	23
4.1 Produksjonsbaserte inntekter.....	23
Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2018 og 2017 (1 000 kroner).....	23
Tabell 4.1.2 Bonus utbetalt i 2018 basert på slakt i 2017.....	24
Tabell 4.1.3 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger.....	25
Tabell 4.1.4 Andel av totalt slakt, og andel vinterslakt.....	25
Tabell 4.1.5 Utvikling i gjennomsnittsvæker (slakt til slakteri) i perioden 2014-18 (kg).....	26
Tabell 4.1.6 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2017 og 2018 (kg).....	26
Tabell 4.1.7 Nettoprisutvikling i perioden 2014-18, og endring fra 2017 til 2018 (kroner per kg kjøtt omsatt via slakteri).....	27
Tabell 4.1.8 Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2014-18.....	28
Tabell 4.1.9 Korrigert reintall per 31. mars i perioden 2014-18, og reintall per 31. mars 2019 (avrundet).....	33
Tabell 4.1.10 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2014-18.....	34
Tabell 4.1.11 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2018 og 2017.....	34
Tabell 4.1.12 Binæringsinntekter i perioden 2014-18 (1 000 kroner).....	35
Tabell 4.1.13 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2018 (1 000 kroner).....	36
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader.....	36
Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2014-2018 (1 000 kroner).....	37
Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2018 etter inntektspost og reinbeiteområde (1 000 kroner).....	38
Tabell 4.2.3 Inntektsoverføringer i Finnmark i 2018 etter inntektspost (1 000 kroner).....	39
Tabell 4.2.4 Tilskudd til tilleggsnæringer i perioden (1 000 kroner).....	41
Tabell 4.2.5 Utbetalinger til reindriftsutøvere over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (1 000 kroner).....	42
Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype i 2018 (1 000 kr).....	43
Tabell 4.2.7 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tilskuddsmottaker i 2018 (1 000 kr).....	44
4.3 Erstatninger.....	44
Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2014-18 (1 000 kroner).....	45
Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2016-18.....	46
Tabell 4.3.3 Antall erstattede per område i 2018 fordelt på skadevolder.....	46

Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2015-18 (1 000 kroner).....	47
4.4 Kostnader.....	48
Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner).....	48
Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2018 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	49
Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner).....	51
Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2018 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	52
Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner).....	52
Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2018 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	53
Tabell 4.4.7 Totale kostnader i Finnmark i 2018 etter kostnadsart fordelt på soner (1 000 kroner).....	54
Tabell 4.4.8 Totale kostnader i perioden 2015-18 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	54
Tabell 4.4.9 Totale kostnader i perioden 2009-2018 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	56
Tabell 4.4.10 Utvikling av kostnader i perioden 2014-18 på postene Varekjøp og Utstyr (1 000 kroner).....	57
Tabell 4.4.11 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt.....	57
4.5 Kapitalforhold.....	57
Tabell 4.5.1 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2018 (1 000 kroner).....	58
Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2015-18 (1 000 kroner).....	58
Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2015-18 (1 000 kroner).....	59
Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2015-18.....	59
Tabell 4.5.5 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2018, etter fradragenes størrelse.....	60
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler.....	60
Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2018.....	61
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	61
Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindrifftsens totalregnskap i perioden 2015-18, og endring fra 2017 til 2018 (1 000 kroner).....	62
Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2018 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kroner).....	64
Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2018 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kroner).....	66
Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2015-18 (kroner).....	68
Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2015-18 (kroner).....	68
4.8 Budsjett 2019.....	69
Tabell 4.8.1 Sammendrag av totalregnskapet i periode 2015-18, budsjett for 2019 og endring fra 2018 til 2019 (1 000 kroner).....	73
Tilleggsinformasjon.....	74
5. Nærmere om reindrifftsavtalen.....	75
5.1 Innledning.....	75
5.2 Reindrifftsavtalen 2019/2020.....	76
5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme.....	77
Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kroner).....	77
Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindrifftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kroner).....	78
Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kroner).....	78
Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kroner).....	78
5.4 Reindrifftsens utviklingsfond.....	79

Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindriftens utviklingsfond de fire siste årene 2015-2018 (1 000 kroner).....	80
Tabell 5.4.2 Innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og frem til 21.08.2019*.....	81
Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader til forskning og utvikling i perioden 2017-19, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner)	82
Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2016-19, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner).....	83
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	83
Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19 (totalt)	85
Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19 (innvilget), og totalt for 2017/18.....	86
Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent).....	87
Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19, avslag eller ikke søkt.....	88
Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2014-18 (utbetalingsår) (1 000 kroner).....	90
Tabell 5.5.6 Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag driftsåret 2018/19, avslag eller ikke søkt.....	91
Tabell 5.5.7 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1 000 kroner).....	92
Tabell 5.5.8 Tilskudd for rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning, etter utbetalingsår (1 000 kroner).....	92
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	93
6.1 Kjøttinntekter.....	93
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	97
6.3 Rovvilt	99
Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent).....	100
Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent).....	101
Tabell 6.3.3 Rovvilt og reintall i samisk reindrift.....	101
6.4 Erstatninger.....	102
6.5 Kostnader.....	103
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital.....	105
6.7 Markedsforhold	107
Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn).....	108
Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn).....	109
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	112
7.1 Inntekter utenfor reindriftnæringen.....	112
Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2016, 2017 og 2018 (1 000 kroner).....	112
Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1 000 kroner).....	113
Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2018 (1 000 kroner per siidaandel).....	114
Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2018 (prosent).....	114
Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller og samboere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2018 (prosent).....	115
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	115

Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet).....	118
Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2019.....	120
Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2015-19.....	120
Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene.....	121
Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene.....	121
Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2018.....	122
Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2019 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall.....	123
Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2019 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall.....	123
Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2019.....	124
Tabell 7.2.10 Fordeling av siidaandelsleders alder i 2010, 2015 og 2019.....	124
Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2019 etter reineierens kjønn (prosent).....	125
Tabell 7.2.12 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2019 etter reineierens medlemstype (prosent).....	125
Tabell 7.2.13 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift etter reineiers alder (prosent).....	126
Tabell 7.2.14 Fordeling av siidaandelsleders reintall i samisk reindrift etter siidaandelsleders alder (prosent).....	126
Tabell 7.2.15 Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2018 fordelt etter siidaandelsleders alder.....	127
8. Vurderinger av materialet.....	129
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene.....	129
8.2 Generelle vurderinger.....	155
Vedlegg.....	158
1. Tabeller.....	158
Vedleggstabell 1 Kjøttinntekter i 2018 (1 000 kroner).....	158
Vedleggstabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2014-18 (1 000 kroner).....	158
Vedleggstabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2014-18 (1 000 kroner).....	159
Vedleggstabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2018 (1 000 kroner).....	159
Vedleggstabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2018 (1 000 kroner).....	160
Vedleggstabell 6 Erstatninger for tap av rein 2014-18 (1 000 kroner).....	160
2. Tabelloversikt.....	161
3. Figuroversikt.....	164
4. Kart over reinbeiteområdene.....	169
5. Ordforklaringer.....	172

3. Figuroversikt

Forord.....	1
Sammendrag.....	2
Čoahkkáigeassu.....	5
Innhold.....	8
1. Økonomisk utvalg.....	10
1.1 Mandat.....	10

1.2 Medlemmer og sekretariat	10
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	12
2.1 Reindriftspolitiske mål	12
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	13
3. Grunnlag og forutsetninger	15
3.1 Prinsipper	15
3.2 Materiale og metode	15
4. Totalregnskap 2018 og budsjett 2019	23
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	23
<i>Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel (samisk reindrift) i 2018 (1000 kroner).....</i>	<i>29</i>
<i>Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2018 (kroner per rein).....</i>	<i>29</i>
<i>Figur 4.1.3 Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt .....</i>	<i>31</i>
<i>Figur 4.1.4 Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt i slaktemåneder i 2018.....</i>	<i>32</i>
<i>Figur 4.1.5 Kroner per kg for slakt til slakterier i slaktemåned i 2018.....</i>	<i>32</i>
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
<i>Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2015-2018 (1 000 kroner).....</i>	<i>39</i>
<i>Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2018 (1 000 kroner).....</i>	<i>40</i>
<i>Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg kjøtt i 2018.....</i>	<i>40</i>
4.3 Erstatninger.....	44
4.4 Kostnader.....	48
<i>Figur 4.4.1 Gjennomsnittlige kostnader (kroner per rein) i perioden 2016-18 etter siidaandelsleders reintall.....</i>	<i>50</i>
<i>Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg produsert kjøtt i 2018.....</i>	<i>55</i>
<i>Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2016-18 (1 000 kroner).....</i>	<i>55</i>
4.5 Kapitalforhold.....	57
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	60
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	61
<i>Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2018 etter reintall, per område (kroner per rein).....</i>	<i>67</i>
<i>Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2018 etter reintall, fordelt på soner (kroner per rein).....</i>	<i>67</i>
<i>Figur 4.7.3 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2018 (1 000 kroner).....</i>	<i>69</i>
<i>Figur 4.7.4 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2018 (1 000 kroner).....</i>	<i>69</i>
4.8 Budsjett 2019.....	69
Tilleggsinformasjon.....	74
5. Nærmere om reindriftsavtalen.....	75
5.1 Innledning.....	75
5.2 Reindriftsavtalen 2019/2020.....	76
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme	77
5.4 Reindriftens utviklingsfond	79
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	83
<i>Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1 000 kroner).....</i>	<i>84</i>

Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2018/2019 (Tall i 1 000 kroner per siidaandel).....	89
Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2018/19 (kroner per kg).....	89
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften.....	93
6.1 Kjøttinntekter.....	93
Figur 6.1.1 Reindriftens kjøttinntekter i perioden 2009-2018 (søyler), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2018 kroner).....	94
Figur 6.1.2 Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og lam, eksklusive tilskudd (2018 kroner).....	95
Figur 6.1.3 Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2009-2018 (korrigert reintall).....	96
Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårflokk (kg per rein).....	97
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	97
Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2009-2018 (2018 kroner).....	98
Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2009-2018 (2018 kroner).....	98
6.3 Rovvilt.....	99
Figur 6.3.1 Innrapporterte tap av rein i driftsåret 2018/19 fordelt på tapsårsak (prosent).....	99
Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindriftnæringen i perioden 2017-2018 (2018 kroner).....	100
6.4 Erstatninger.....	102
Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2009-2018 (2018 kroner).....	103
6.5 Kostnader.....	103
Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftnæringen i perioden 2009-2018 (2018 kroner).....	104
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søyler) (2018 kroner) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall.....	105
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital.....	105
Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftnæringens totalregnskap (2018 kroner).....	106
Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2018 kroner).....	107
6.7 Markedsforhold.....	107
Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2009-2018 (tonn).....	108
Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden...	109
Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge.....	110
Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2018-euro).....	111
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier.....	112
7.1 Inntekter utenfor reindriftnæringen.....	112
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting.....	115
Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2019.....	116
Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2019.....	117
Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2019.....	118
Figur 7.2.4 Antall aktive merker i perioden 2017-2019.....	119
8. Vurderinger av materialet.....	129
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene.....	129
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftnæringens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2009-2019 (*Budsjett tall for 2019) (2018 kroner).....	131

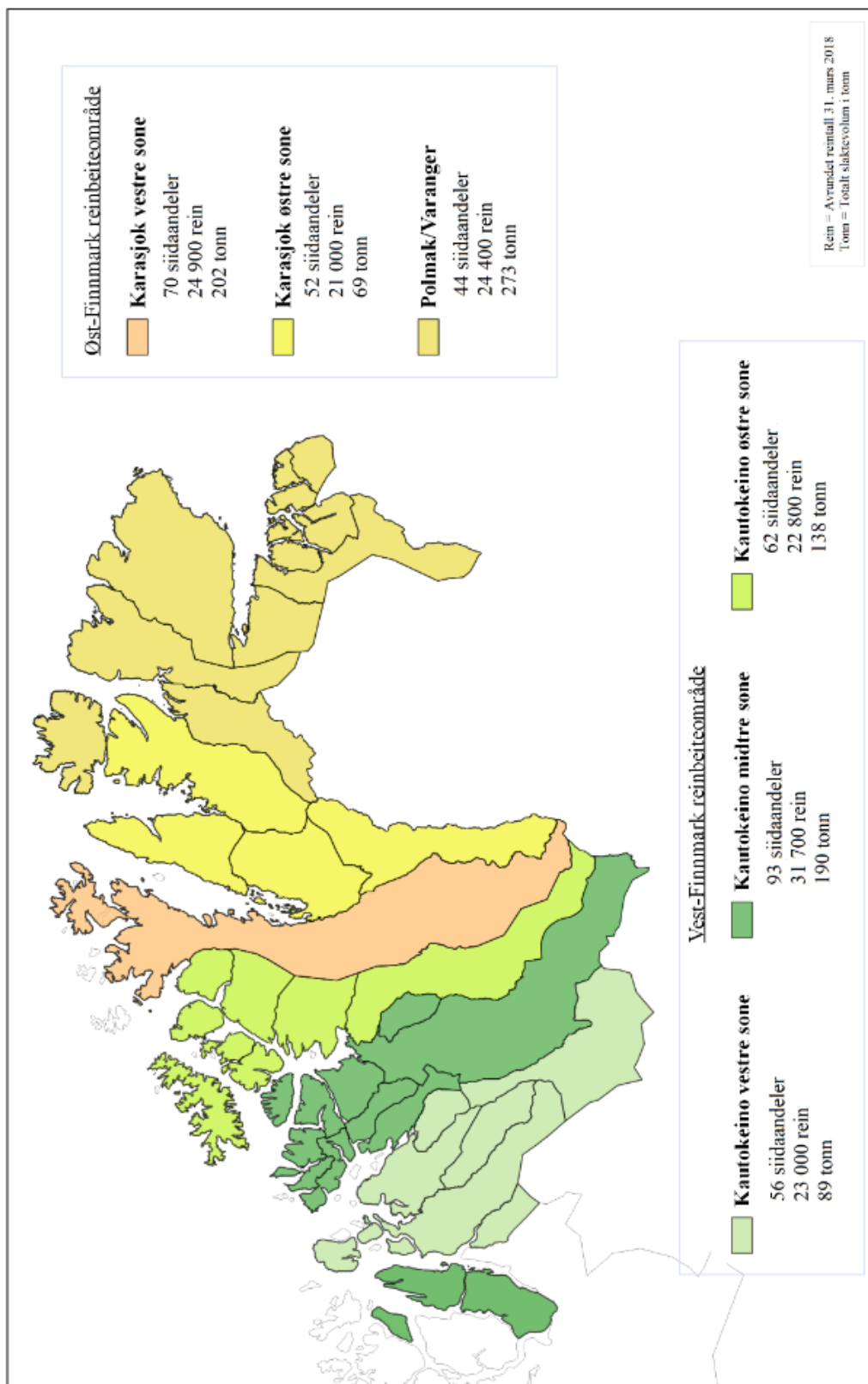
<i>Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>132</i>
<i>Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2010-2018.....</i>	<i>133</i>
<i>Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>134</i>
<i>Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018-kroner).....</i>	<i>135</i>
<i>Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2010-2018.....</i>	<i>136</i>
<i>Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2018) (2018 kroner).....</i>	<i>137</i>
<i>Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>138</i>
<i>Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finnmark i perioden 2010-2018.....</i>	<i>139</i>
<i>Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>140</i>
<i>Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>141</i>
<i>Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2010-2018.....</i>	<i>142</i>
<i>Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>143</i>
<i>Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>144</i>
<i>Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2010-2018.....</i>	<i>145</i>
<i>Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>146</i>
<i>Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>147</i>
<i>Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2010-2018.....</i>	<i>148</i>
<i>Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>149</i>
<i>Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>150</i>
<i>Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2010-2018.....</i>	<i>151</i>
<i>Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>152</i>
<i>Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>153</i>
<i>Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2010-2018.....</i>	<i>154</i>
8.2 Generelle vurderinger	155
<i>Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>155</i>

<i>Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2009-2019 (*Budsjett-tall for 2019) (2018 kroner).....</i>	<i>156</i>
<i>Figur 8.2.3 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor næringen” i 2018 etter reintall (kroner per rein).....</i>	<i>157</i>
Vedlegg	158
1. Tabeller	158
2. Tabelloversikt	161
3. Figuroversikt.....	164
4. Kart over reinbeiteområdene	169
5. Ordforklaringer	172

4. Kart over reinbeiteområdene

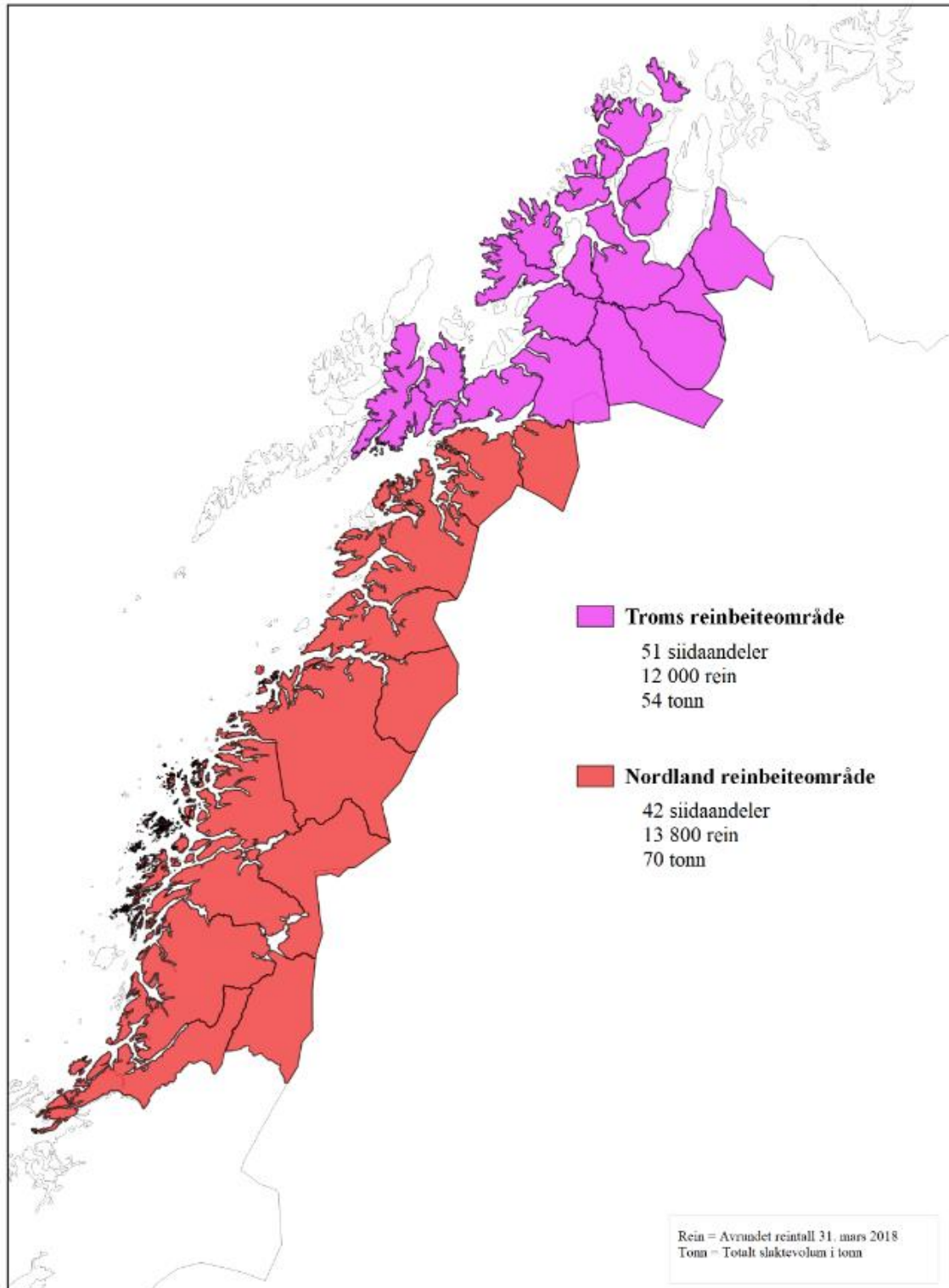

Reindriften i Finnmark

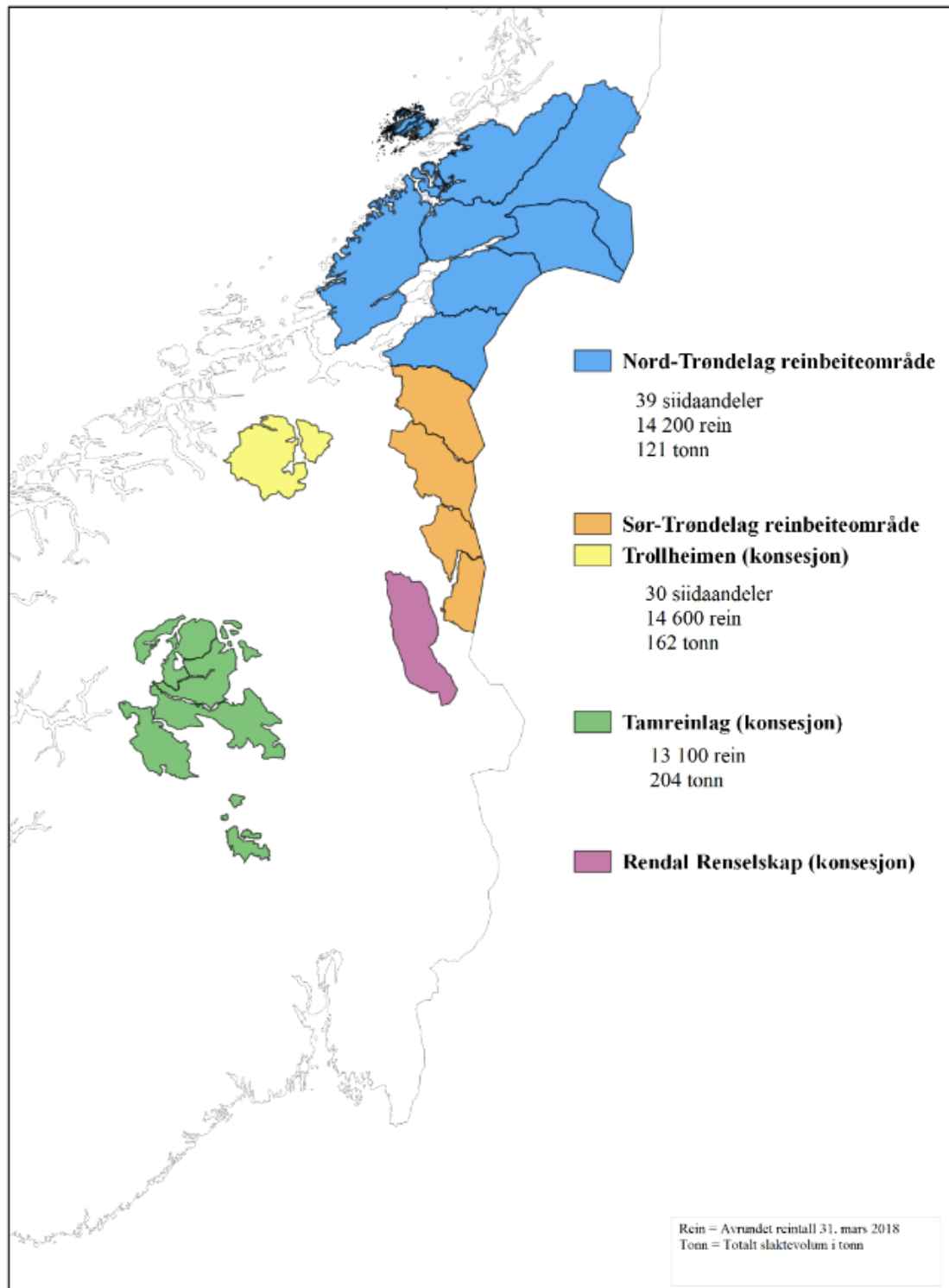
Kartdata: Kartverket og Landbruksdirektoratet

Reindriften i Troms og Nordland

Kartdata: Kartverket og Landbruksdirektoratet

Reindriften i Trøndelag og konsesjonsområder

Kartdata: Kartverket og Landbruksdirektoratet

5. Ordforklaringer

<i>Aktiv siidaandel</i>	Siidaandel som er oppført med rein i utgående beholdning (per 31. mars) i melding om reindrift.
<i>Andre tilskudd</i>	Tilskudd til øvrige reindrifftsanlegg, livdyrlån, gjeterhytter, ekstraordinær satsing på infrastrukturiltak, pramming/transport, tiltak konvensjonsbeiter, utdanningsstipend, avviklingslønn, fagbrevordning i reindrifften, feltbarnehage og innløsning av siidaandel.
<i>Binæringsinntekter</i>	Inntekter av duodji, jakt, fiske, bærplukking og annen virksomhet knyttet til reindrift.
<i>Becquerel (Bq)</i>	Måleenhet for radioaktivitet.
<i>Bruttopris</i>	Pris til reineier fra slakteri, før eventuelle slakte- og fraktekostnader er trukket fra.
<i>CWD</i>	Chronic Wasting Disease eller Skrantesyke er en prionsykdom hos hjortedyr.
<i>Distriktstilskudd</i>	Direkte tilskudd til reinbeitedistrikter (over reindrifftsavtalen).
<i>Driftstilskudd</i>	Særskilt driftstilskudd til siidaandeler der leder er under 30 år (over reindrifftsavtalen).
<i>Driftsår</i>	1. april – 31. mars (reindrifftsåret).
<i>Duodji</i>	Samisk husflid.
<i>Ektefelletillegg</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler der begge ektefeller utøver aktiv reindrift (over reindrifftsavtalen).
<i>Felles siidaandel</i>	Siidaandel drevet av to ansvarlige ledere i fellesskap (ektefeller/samboere).
<i>Felleskostnader</i>	Felles kostnader som dekkes av reinbeitedistriktet, reindrifftsfondet eller særskilte erstatningsfond.
<i>Gápmasat</i>	Leggskinn.
<i>Hovedavtalen</i>	Avtale som ligger til grunn for de årlige reindrifftsforhandlingene (revidert i 1992/93 – St.prp. nr. 66 (1992-1993)), inngått mellom staten ved Landbruksdepartementet og Norske reindrifftsamers landsforbund (NRL).

<i>Investeringer</i>	Inngår under ordinære tilskudd, og omfatter tilskudd til øvrige reindriftsanlegg, livdyrlån, gjeterhytter og ekstraordinær satsing på infrastrukturiltak.
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandel for slakt av kalv (over reindrifftsavtalen).
<i>Kapitalinnsats</i>	Innsats av kapital, for eksempel i form av rein, snøscooter og lignende.
<i>Konsumprisindeks</i>	Statistisk forholdstall for forbruksvarer (viser prisstigningen).
<i>Korrigert reintall</i>	Reintall per 31. mars korrigert i henhold til opplysninger i siidaandelens melding om reindrift påfølgende år.
<i>Kostholdskompensasjon</i>	Tilskudd til kompensasjon for alternativt kosthold som følge av radioaktivitet i matrein.
<i>Livdyrverdi</i>	Verdi av levende rein (livdyr).
<i>Låste beiter</i>	Beiter som ikke er tilgjengelige på grunn av klimatiske forhold (is og snø).
<i>Melding om reindrift</i>	Melding som siidaandelsleder leverer inn hvert driftsår med oversikt over reintall, tap, slakteuttak, siidaandelens medlemmer, med videre.
<i>Nettopris</i>	Pris til reineier fra slakteri, etter at slakte- og eventuelle fraktkostnader er trukket fra.
<i>NRL</i>	Norske Reindrifftsamers Landsforbund (næringsorganisasjon for norske reindrifftsamer).
<i>Oppgitt rovvilttap</i>	Rovvilttap oppgitt i siidaandelens melding om reindrift.
<i>Ordinære tilskudd</i>	Distriktstilskudd, produksjonspremie, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, ektefelle tillegg og etableringstilskudd.
<i>Populasjon</i>	Alle individer innenfor et visst område.
<i>Produksjonspremie</i>	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som beregnes med utgangspunkt i en prosentsats av avgiftspliktig salg av kjøtt og avgiftspliktige inntekter fra reinen (over reindrifftsavtalen fra og med 2003/04).
<i>Produktivitet</i>	Kjøttproduksjon per dyr eller per arealenhet.
<i>Reinbeitedistrikt</i>	Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindrifftsloven §6).

<i>Reinbeiteområde</i>	Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindriftsområdet (etter reindrifftsloven §5).
<i>Reindrifftsavtalen</i>	Ettårig økonomisk avtale mellom staten (ved Landbruks- og matdepartementet) og NRL.
<i>Reindrifftsfond</i>	Offentlig fond til fremme av reindriften (etter reindrifftsloven §47).
<i>Reinmerke</i>	All rein skal være øremerket ved snitt i ørene med eierens registrerte merke. Merking skal foregå innen 31. oktober det året dyret er født. Alle registrerte reinmerker i Norge finnes i et merkeregister.
<i>Samlet livdyrverdi</i>	Summen av alle livdyrverdier.
<i>Ressursregnskapet</i>	Økologisk regnskap over reindrifftsressursgrunnlag og ressursutnyttelse.
<i>RUF</i>	Reindriffts Utviklingsfond.
<i>Samisk reindrift</i>	Reindrift innenfor reinbeitedistrikt, inkludert Trollheimen i Sør-Trøndelag/Hedmark.
<i>Siida/sijte</i>	Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reieiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.
<i>Siidaandel</i>	En familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, og som driver reindrift under ledelse av en person eller ektefeller/samboere i fellesskap.
<i>Slakteuttak</i>	Antall slaktedyr eller antall kg slakt.
<i>St.meld. nr. 32 (2016-2017)</i>	Stortingsmeldingen "Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter".
<i>Tamreinlag</i>	Sammenslutning av andelshavere med konsesjon for reindrift i enkelte sørnorske fjellområder utenfor det samiske reindrifftsområdet (etter reindrifftsloven §8).
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til tidlig slakt (høstslakt) av rein i Finnmark (over reindrifftsavtalen). Avsluttet i 2011.
<i>Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag</i>	Omfatter produksjonspremie, særskilt driftstilskudd til ungdom, særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel, kalveslaktetilskudd, etableringstilskudd og ektefelle-/samboertillegg.

<i>Totalkostnader</i>	Summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.
<i>Totalkvantum</i>	Summen av kjøttmengde levert slakteri, privat omsetning og privat forbruk.
<i>Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning</i>	Det tidligere <i>Reinprogrammet</i> inngår fra 2015 i <i>Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning</i> . Programmet administreres av Innovasjon Norge.
<i>Vederlag til arbeid og egenkapital</i>	Inntekter minus kostnader. Kostnader til arbeid er ikke tatt med. Godtgjørelse til alt arbeid og egenkapital som er satt inn i siidaandelen.
<i>Vederlag til arbeid og kapital</i>	Inntekter minus kostnader. Kostnader til arbeid og renter på lånt kapital er ikke tatt med.
<i>Årsverk</i>	Normert arbeidsinnsats gjennom året (i reindriften 1.800 timer).

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
